

TAMPEREEN KAUPUNKI
YLEISKAAVOITUS

Kantakaupungin yleiskaava [2040]

Kantakaupungin yleiskaava 2040 Selostus

Hyväksytty kaupunginvaltuustossa 15.5.2017. Hallinto-oikeuden päätös valituksista 10.7.2018. Määrätty osittain voimaan kaupunginhallituksen päätöksellä 17.9.2018.

Tampereen kaupunki

Kaupunkiympäristön suunnittelu

Yleiskaavoitus

PL 487

33101 Tampere

www.tampere.fi/kaavatjakiinteistot/kaavoitus/yleiskaavoitus

Taitto: Birgitta Helsing

Kannen kuva: Tampereen Hiedanrannan kaupunginosan kansainvälinen ideakilpailu, jaettu 2. palkinto "Hiedanrannan Innovaatiolahti". Tekijä ja tekijänoikeus: Mandaworks AB, Schauman & Nordgren Architects Oy Ab.

Lisäys Kantakaupungin yleiskaavan 2040 selostukseen 17.9.2018

Hämeenlinnan hallinto-oikeus antoi päätöksen kantakaupungin yleiskaavaa koskevista valituksista 10.7.2018. Kaavasta valitti seitsemän tahoja, joista Liikennevirasto perui valituksensa. Neljän yksityisen tahon valitukset hylättiin. Hallinto-oikeus hyväksyi Pirkanmaan ELY-keskuksen ja Pirkanmaan maakuntamuseon valitukset osittain ja kumosi kaupunginvaltuuston päätöksen Tampereen kantakaupungin yleiskaavan 2040 hyväksymisestä seuraavilta osin:

- **Kaavakartalla 1** Paasikiventien pohjoispuolella sijaitseva keskustatoimintojen ja virkistyksen sekoittunutta aluetta koskeva kaavamerkintä (Hiedanranta).
- **Kaavakartalla 1** VAK-ratapihan alueella olevat palvelujen ja työpaikkojen sekoittunutta aluetta ja keskustatoimintojen aluetta osoittavat merkinnät sekä etelän kasvusuuntaa ja kasvun vyöhykettä koskevat kehittämisperiaatemerkinnot.

- **Kaavakartan 1 yleismääräys**, jonka mukaan yleiskaavan RA ja R -alueilla yleiskaavaa voidaan käyttää MRL 72 §:n mukaisesti rakentamisen ohjaamiseen sekä rakennusoikeuden määrää koskevat määräykset.
- **Kaavakartalla 1** Kalevan RKY-alueella olevat kehittämisperiaatemerkinnot kasvun vyöhyke ja elinvoiman vyöhyke.

Tampereen kaupunki on lähettänyt Korkeimmalle hallinto-oikeudelle valituslupahakemuksen ja valituksen koskien kaikkia neljää hallinto-oikeudessa kumottua kohtaa. (Kaupunginhallitus 6.8.2018 § 310 ja konserni-johtaja Yli-Rajalan viranhaltijapäätös 7.8.2018 § 113).

Kantakaupungin yleiskaava-alueelta ei määrätä voimaan lidesjärven osayleiskaavan aluetta (kaupunginhallitus 17.9.2018). **Kaavakartat 1-4.**

Kohdat kaavaselostuksesta, joihin vaikuttaa kaupunginhallituksen päätös määrätä yleiskaava osittain voimaan:

s. 14 Taulukko: Yleiskaavaehdotuksen maankäyttötarkoituksialueiden jakautuminen.

s. 14-15 Joukkoliikennettä tukeva täydentäminen (alueiden asukasluokatuvoitteet).

s. 29 Kunnostettavat maa-alueet: Nekalan vanhan kaatopaikan osuus.

s. 34-35 Läntinen alue: Keskustatoimintojen ja virkistyksen sekoittuneen alueen tavoitteet.

s. 36-37 Keskustan alue: Kalevan RKY-alueen kehittäminen, karttarajaus lidesjärven oy:n osalta.

s. 42-43 Eteläinen alue: Ratapihan alueen kehittäminen, karttarajaus lidesjärven oy:n osalta.

s. 44 Yleiskaavan ohjaus- ja oikeusvaiikutukset lidesjärven oy:n osalta.

s. 45 R- ja RA-alueiden rakennusoikeus ja rakennusluvan mahdollistaminen yleiskaavan pohjalta.

s. 47 Kaavamääräys: Yleismääräys yleiskaavan käyttämisestä RA- ja R-alueilla rakentamisen ohjaamiseen.

s. 48 Kaavamääräys: Kaleva, merkinnän kuvaus.

s. 49 Kaavamääräys: Lielähti, Hiedanranta ja Lakalaiva, radanvarsi, merkintöjen kuvaukset.

s. 50 Kaavamääräys: Keskustatoimintojen ja virkistyksen sekoittunut alue.

s. 52 Kaavamääräys: Loma-asuntoalueen ja yhteisöjen loma-asuntoalueen rakennusoikeudet.

s. 58 Kaavamääräys: Luonnonsuojelualueiden merkinnän kuvauksen pinta-alat koskien lidesjärven aluetta.

s. 59 Kaavamääräys: Keskustatoimintojen ja virkistyksen sekoittunut alue.

s. 61 Kaavamääräys: Polku-määräys, erikoispuistojen merkinnän kuvauksesta lidesjärven perhepuiston osuus.

s.69 Kaavamääräys: Puhdistettava/kunnostettava alue, Nekalan kaatopaikan osuus, saastunut maa-alue merkintä.

s. 84-85 Vaikutusten arviointi: Taulukon pinta-alat.

s. 90 Vaikutusten arviointi: VAK-ratapihan tavoitteet.

s. 91 Vaikutusten arviointi: Taulukon prosenttiosuudet.

s. 96-97 Vaikutusten arviointi: Aluekehityskohteiden (Lielähti-Hiedanranta ja Viinikka-Rautaharkko) tavoitteet ja vaikutukset.

s. 100 Vaikutusten arviointi: Rakennetut kulttuuriympäristöt, Kalevan RKY-alueen tavoitteet.

s. 104 Vaikutusten arviointi: Elinkeino- ja yritysvaikutukset ratapihan alueella.

s. 120-121 Yleiskaavaprosessi ja vuorovaikutus: Yleiskaavaehdotuksen ja hyväksymisen prosessikuvaukset.

s. 125 lidesjärveä koskevat selvitykset

LIITE 2 Kulttuuriperintökohteiden kohdeluettelo: SM42 ja s15.

LIITE 5 R- ja RA-alueiden kiinteistöluettelo: Johdantotekstin R- ja RA-alueiden rakennusoikeus ja rakennusluvan mahdollistaminen yleiskaavan pohjalta, s. 10 R-alueiden rakennusoikeudet.

Sisällysluettelo

Johdanto	5
Yleiskaavaehdotus	7
Strategiset periaatteet	7
Keskustat	8
Asuminen	10
Palvelut ja elinkeinot	10
Liikennejärjestelmä	12
Mitoitus	14
Viherympäristö ja vapaa-ajan palvelut	16
Kulttuuriperintö	19
Kestävä vesitalous	24
Ympäristöterveys	26
Tekninen huolto ja muut erityisalueet	29
Muuttuvien alueiden kuvaukset	33
Yleiskaavan ohjaus- ja oikeusvaikutukset	44
Ranta-alueiden loma-asutusta koskevien MRL 73 § sisältövaatimusten huomioiminen	45
Kaavamääräykset ja soveltaminen	47
Kaavan vaikutukset	73
Ihmisiin kohdistuvat vaikutukset	73
Ympäristövaikutusten arviointi.....	78
Vaikutukset alue- ja yhdyskuntarakenteeseen	90
Vaikutukset yhdyskuntatalouteen	96
Vaikutukset kulttuuriperintöön	100
Vaikutukset elinkeinoihin ja yrittämiseen	104
Yleiskaavan toteuttaminen	107
Asemakaavoitus.....	107
Ohjelmat.....	107
Kehittämisen kohdealueet ja teemat.....	107
Yleiskaavan seuranta	108
Lähtökohdat yleiskaavatyölle	109
Kaupunkistrategia ja muutoksen hallinta	109
Yleiskaavatilanne ja prosessin kehittäminen.....	110
Maakuntakaava	110
Kaupunkiseudun rakennesuunnitelma 2040	111
MRL	111
VAT.....	111
TALLI-2015.....	112
Rakennusjärjestys ja rakennuskiellot	112
Maanomistus	112
Kantakaupunkiin rajautuvat yleis- ja asemakaavat.....	112
Yleiskaavaprosessi ja vuorovaikutus	114
Organisaatio	114
Työohjelma, osallistumis- ja arviointisuunnitelma	115
Tavoitteet	116
Yleiskaavaluonnos	117
Yleiskaavaehdotus.....	120
Hyväksyminen.....	121
Selvitykset	122
Prosessiin liittyvät selvitykset	122
Perusselvityksiä	122
Maankäytöltään muuttuvien alueiden selvitykset	123
Siirrettäviin ja vahvistettaviin yleiskaavamerkintöihin liittyvät selvitykset	125
Lähteet	126
Liitteet	
Liite 1 Aloitustaiheen viranomaisneuvottelun muistio 19.5.2014	
Liite 2 Kulttuuriympäristön suojelun kohdeluettelo (kartta 3)	
Liite 3 Liito-orava -selvityksen kartta	
Liite 4 Yritysvaikutuskyselyn tulosraportti	
Liite 5 Luettelo kiinteistöistä R- ja RA-alueilla 06/2016 Tarkistettu rakennusluettelon osalta 22.3.2017	
Liite 6 Ehdotusvaiheen viranomaisneuvottelun muistio 5.4.2017	

Johdanto

Ajanmukainen yleiskaava on keskeinen lähtökohta kaupungin maankäytön ja liikennejärjestelmän ohjaamisessa. Yleiskaavassa tavoitellun kehityksen periaatteet sovitaan yhteisesti ja ne esitetään oikeusvaikutteisen yleiskaavan muodossa kartalla. Yleiskaava kuvaa kaupunkirakenteen tavoitellun kehityksen ja sen ajallisen ulottuvuuden yhteyttä. Vaikutuksiltaan merkittäviä ja yhdyskuntarakennetta muuttavia aluelaajennuksia ja hankkeita suunnitellaan yleensä vuosia tai vuosikymmeniä ennen niiden toteuttamista. Nyt laadittavan yleiskaavan suunnittelujänne ulottuu noin 25 vuoden päähän vuoteen 2040.

Edellinen kantakaupunkia koskevan yleiskaavan aloituspäätös on vuodelta 1989. Kaava hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 1998, jonka jälkeen kanta-kaupungin alueelle on hyväksytty 14 osayleiskaavaa. Keskustan strategista osayleiskaavaa lukuun ottamatta, vuoden 1998 kantakaupungin yleiskaavan ja sen jälkeen laadittujen osayleiskaavojen tavoitteet on saavutettu tai niiden ajantasaisuutta on arvioitava uudelleen. Tampereella tehty päätös raitiotien rakentamisesta asettaa kaupunkirakenteen kehittämislle kokonaan uudenlaisia mahdollisuuksia. Ydinkeskustan lisäksi raitiotiellä hyvin saavutettavat aluekeskukset ovat tulevaisuudessa kaupungin merkittäviä kasvukeskuksia. Tiivistyvässä joukkoliikennekaupungissa asukkaiden arki on sujuvaa ja mahdollista kestävästi myös ilman omaa autoa. Täydentämiseen ja muutoksiin tähtäävän suunnittelun avulla myös nykyisen kaupunkiympäristön laatuun voidaan kiinnittää entistä enemmän huomiota.

Nyt laadittavan yleiskaavan uudistamiselle on asetettu tavoitteeksi valtuustokausi, jolloin kaavatyö kytkeytyy tiiviisti kaupunkistrategiaan. Strategiassa tunnistetuista muutoshasteista yleiskaavatyössä on paneuduttu etenkin kaupungin ja kaupunkiseudun kasvun haasteisiin, elinkeinoelämän toimintaedellytysten turvaamiseen, ympäristövaatimusten kiristymiseen ilmastonmuutoksen edetessä ja luonnon monimuotoisuuden heikentyessä sekä alueiden sosiaalisen eriytymisen estämiseen. Kaupunkistrategian tarkoittaman Kestävä yhdyskunta tavoitteen osalta yleiskaavassa maankäyttöä, asumista, liikennettä ja palveluja on tarkasteltu yhtenä kokonaisuutena tiiviin ja vähähiilisen yhdyskuntarakenteen toteutumiseksi. Yleiskaavaratkaisu suuntaa kaupungin kasvun nykyisen yhdyskuntarakenteen sisään, aluekeskuksiin, joukkoliikenteen laatuikäytävälle ja etelän suuntaiselle ratavyöhykkeelle. Rakentamismahdollisuudet kantakaupungissa hillitsevät osaltaan taajaman ulkopuolista hajarakentamista.

Kantakaupungin palveluverkkoa on mahdollista kehittää esteettömäksi ja helposti saavutettavaksi ydinkeskustan ja hyvien joukkoliikennedyhteyksien varrella sijaitsevien aluekeskusten yhteyteen. Raitiotien ohella yleiskaava tukee myös muun joukkoliikenteen ja pyöräilyn sujuvaa käyttöä. Yleiskaavassa kantakaupungin pinta-alasta yli 3 % on varattu luonnonsuojelualueiksi.

Pia Hastio

Yleiskaavapäällikkö

Yleiskaavaehdotus

Kantakaupungin yleiskaava 2040 pohjautuu kaupunginvaltuuston 9.11.2015 hyväksymiin tavoitteisiin. Yleiskaavalla ohjataan yhdyskuntarakenteen tavoitteellista kehittämistä Tampereen kantakaupungin alueella maankäytön, liikenteen ja palvelujen näkökulmista.

Kaupunkirakenteessa tapahtuvat toiminnalliset muutokset, esim. saavutettavuutta parantavat väylähankkeet tai vetovoimaisten kampusalueiden kehittyminen, luovat uusia kiinnostavia sijainteja erilaisille rakentamishankkeille. Hyville sijainneille keskittyvä rakentaminen aiheuttaa jossain määrin epätaisaista kaupunkikehitystä eri alueiden välillä. Yleiskaavan keskeinen tavoite on ohjata suurin osa yleiskaavan tavoitteen mukaisesta noin 60 000 asukkaan kasvusta hallitusti jo kertaalleen kaavoitettuun ja rakennettuun kaupunkiin siten, että alueet kehittyvät tasapuolisesti ja kaupunkirakenne ydinkeskustan länsi- ja itäpuolilla tasapainottuu. Kasvun ohjaamisen tavoite perustuu Tampereen kaupunkistrategian 2025 linjaukseen suunnata kaupungin kasvu nykyisen yhdyskuntarakenteen sisään.

Yhdyskuntarakenteen täydentäminen kaupunkistrategian mukaisesti viihtyisyyttä ja elinvoimaa lisäävällä tavalla edellyttää kaupunginosien sisäisen ja keskinäisen kytkeytymisen parantamista kehittämällä mm. kävelyn ja pyöräilyn olosuhteita. Lisäksi tulee varmistaa kaupunkirakenteen toiminnallinen sekoittuneisuus tiivistyvässä kaupungissa, mistä syystä erityisesti keskustoissa asumisen ja liikkumisen sekä palvelujen ja elinkeinon ohjauksen välisen kytköksen ohjaus on tärkeää.

Strategiset periaatteet

Kantakaupungin yleiskaavaprosessissa on näytetty yleiskaavan ja kaupunkistrategian kytköstä osoittamalla

kaupunkirakenteesta tulevaisuuden vetovoimaiset alueet, joilla tulee mahdollistaa kaupunkikehitystä vauhdittavat rakentamishankkeet. Kaavan keskeisiksi teemoiksi ovat nousseet keskustojen ja joukkoliikennejärjestelmän kehittäminen sekä elinkeinoelämän ja yritysten toimintaedellytysten varmistaminen.

Keskustat ja elinvoima

Hyvän yhdyskuntarakenteen kehittämisen lähtökohtana on hyvin saavutettavien aluekeskusten verkosto, jossa sujuvat yhteydet kytkevät luontevasti sijoituneet keskustat toisiinsa. Tampereen ydinkeskustan lisäksi eri puolilla kantakaupunkia kehitetään vahvoja aluekeskuksia toimivaksi kaupunkirakenteeksi. Ydinkeskusta on koko maakunnan pääkeskus ja merkittävä valtakunnan osakeskus. Ydinkeskustan kehittämisen tavoitteet on määritelty keskustan strategisessa osayleiskaavassa (hyväksytty KV:ssa 18.1.2016) ja sen rinnalla valmistellussa kehittämisohjelmassa (hyväksytty KH:ssa 2.11.2015).

Aluekeskusten kehittämisessä keskeinen haaste on niiden elinvoiman vahvistaminen tasapuolisesti eri puolilla kantakaupunkia. Aluekeskuksesta muodostuu vetovoimainen ja vahva toiminnallinen kokonaisuus kun sinne sijoittuu asumisen ja palvelujen lisäksi monipuolista elinkeinotoimintaa ja työpaikkoja ja kun keskustat kytkeytyvät ydinkeskustan lisäksi myös toisiin aluekeskuksiin. Yleiskaavassa on mahdollisuudet tiivistyville ja täydentyville maankäytölle Tampereen aluekeskuksissa sekä keskeisille asiointiin ja työssäkäynnin alueille, jotka kytkeytyvät hyvin kaupunkiseudun liikennejärjestelmään. Alueiden täydentävää rakentamista voidaan toteuttaa toiminnoiltaan monipuolisena, mikä tarjoaa monia uusia mahdollisuuksia elinkeinon ja asumisen hankkeille.

Vetovoimaisiksi kehitettävien keskustojen lisäksi eri puolilla kaupunkia

edistetään työ- ja toimipaikkarakentamista palvelevien ympäristöjen kehittämistä. Yleiskaava korostaa elinkeinoelämän toimintaedellytysten tärkeyttä osoittamalla toiminnallisesti vahvat alueet strategisina vyöhykkeinä. Lisäksi kaavalla ohjataan ottamaan huomioon hanketasolla niin elinkeinoelämän kuin palvelurakentamisen tarpeet. Myös raitiotien ensimmäisen toteutusvaiheen osalta raitiotien pysäkkiympäristöt ovat merkittävää elinvoiman vyöhykettä, jonka tavoitteena on ohjata tehokkaan ja tiiviin työpaikkarakentamisen laajentamista ydinkeskusta-alueen ulkopuolelle hyvän joukkoliikenteen saavutettavuusalueelle. Raitiotien palvelema vyöhyke muodostaa nyt ja tulevana vuosina Tampereen kaupunkiseudun työpaikkaintensiivisimmän alueen ja sen kehittämisedellytykset tulee turvata kasvun myötä. Etelän kasvusuunnaksi osoitettua ydinkeskustan eteläpuolista ratavyöhykettä kehitetään pitkällä aikavälillä tehokkaana ja monipuolisena työpaikka-alueena.

Lisäksi yleisenä tavoitteena on maankäytön suunnitteluprosessin uudistaminen elinkeinoelämän tarpeita paremmin vastaavaksi. Vahvan elinkeinostrategian luominen Tampereen kaupungille ja kaupunkiseudulle on elintärkeää. Yleiskaavassa keskustojen kehittäminen perinteisten työpaikka-alueiden rinnalla on nähty vahvana tulevaisuuden suunnana. Yleiskaavan lisäksi on tarve elinkeinoelämän, yrittämisen ja työllisyyden edellytysten strategialle, joka määrittelee hyvän yhdyskuntarakenteen ohella kaupungin roolin toimijana sekä käytännön toimenpiteet eri alueiden kehittämiseksi lyhyellä ja pitkällä aikavälillä.

Kasvun hallinta

Yleiskaavassa esitetty Kasvun vyöhyke konkretisoi kaupunkistrategian tavoitetta ohjata tavoiteltu kasvu nykyisen yhdyskuntarakenteen sisään, aluekeskuksiin, joukkoliikenteen laatuikäilyille ja

etelän suuntaiselle ratavyöhykkeelle. Lisäksi vyöhykkeelle ohjataan keskittyviä yksityisiä ja julkisia palveluita. Tulevina vuosina kaupunki kehittää vyöhykkeellä määrätietoisesti joukkoliikennettä ja aluekeskuksia.

Vyöhyke ulottuu Tampereen itä-länsisuuntaista kannasta pitkin ydinkeskustan molemmin puolin sijoittuviin keskuksiin; lännessä Tesomalle ja kehittyvään Lielahdi-Hiedanrantaan ja idässä Turtolaan, Kaukajärvelle ja Koilliskeskukseen kytkien niitä aiempaa tiiviimmin toisiinsa. Etelässä vyöhyke ulottuu Hervantaan sekä yhdistää Lakalaiivan uuden aluekeskuksen Multisillan alueeseen. Kasvun vyöhyke kattaa noin 20 % kantakaupungin maapinta-alasta, josta lähes puolet on yleiskaavassa osoitettu keskustan tiiviin ja sekoittuneen maankäytön alueeksi. Asemakaavoitusohjelman hankkeista ja tavoitellusta rakentamisen kerrosalasta merkittävä osa sijoituu kasvuvyöhykkeelle.

Joukkoliikennekaupunki ja saavutettavuus

Yleiskaavan yhtenä keskeisenä tavoitteena on joukkoliikennekaupungin mahdollistaminen. Toteutuakseen joukkoliikennekaupunki edellyttää hyvän joukkoliikenteen palvelutason lisäksi tehokasta maankäyttöä runkolinjaston varressa sekä joukkoliikennepysäkkien hyvää saavutettavuutta. Kasvu toteutuu pääosin maankäyttöä tehostamalla ja kokonaan uudistamalla. Kasvualueet kytkeytyvät olemassa olevaan liikenneinfrastruktuuriin ja kehittyvään joukkoliikenteeseen. Liikennejärjestelmää kehitetään kokonaisuutena kohti kestäviä liikkumismuotoja. Palveluverkostoa kehitetään samanaikaisesti sekä julkisten että kaupallisten palvelujen osalta. Läheltä saatavien palvelujen ohella tulevaisuudessa korostuu palvelujen keskittyminen ympäristöihin, jotka samalla muodostavat miljöön kaupunkimaiselle asumiselle ja työnteolle. Olemassa olevan kaupunkirakenteen kehittämisen rinnalla tarvitaan myös kokonaan uusia rakentamisalueita ja liikennetarkoituksia, jotta ennakoitu kasvu voi toteutua tavoitellun monipuolisella tavalla.

Visio Teiskontien ja Hervannan valtavyöhykän risteysalueen täydennysrakentamisesta. Ote Maankäytöltään muuttuvien alueiden selvityksestä, Kaleva-Kissanmaa -alueen täydennysrakentamisen ja kannan visiosuunnitelma 2016, WSP Finland Oy, Trafix Oy.

Aluekeskusten toimivuutta tukee kehittyvä liikennejärjestelmä: sekä joukkoliikenteen että ajoneuvoliikenteen keskeiset väylät ohjautuvat keskustoihin ja pyöräverkkoa kehitetään siten, että aluekeskukset ovat sujuvasti ja turvallisesti saavutettavissa ympäröivistä kaupunginosista käsin. Keskeisissä liikenneverkossa ja yhdyskuntarakenteen solmuissa varaudutaan joukkoliikenteen vaihtoterminaalisiin, pyöräpysäköintiin ja seudulliseen liityntäpysäköintiin. Koko kaupunkiseudun osalta joukkoliikennejärjestelmässä on mukana myös lähijunaliiikenteen kehittäminen Nokian ja Lempäälän suuntiin. Tampereen osalta tämä avaa uusia kehittämismahdollisuuksia Tesoman, Lielahden ja Lakalaiivan aluekeskuksissa.

Asumisen alueilla lähipalvelujen saavutettavuus turvataan eritasoisilla väylillä. Tavoitetilanteessa viherväylät ja viherväylän saavutettavuudesta huolehditaan olennaisena asumisen laatutekijänä huomioiden sekä asuinympäristöjen viihtyisyyden että terveellisyys edellytykset. Luonnon monimuotoisuus ja sen tarjoamat ekosysteempipalvelut ovat kiinteä osa kasvavaa ja kehittyvää kaupunkia. Kaupunkirakenteen kytkeytyminen suuriin järviin - Näsijärveen ja Pyhäjärveen - synnyttää uudenlaisia mahdollisuuksia kaupunkikehittämiselle.

Keskustat

Tavoitteena on, että aluekeskukset ovat viihtyisiä ja käyttötarkoituksiltaan monipuolisia keskustaympäristöjä. Keskustoihin muodostuu kaikille avointa kaupunkiympäristöä niin julkisia ja kaupallisia palveluja ja työ- ja toimipaikkoja varten, mutta myös asukkaiden vapaa-ajan tarpeita varten. Ratkaisuvia tekijöitä hyvän keskustaympäristön syntymiselle ovat rakennusten alimpien kerrosten käyttötarkoitus ja suhde kaupunkitilaan, kävelyn ja pyöräilyn asema liikenneympäristössä sekä ylipäänsä julkisen tilan toteuttamisen laatu. Keskustoja kehitettäessä tulisi rakennusten alimmat kerrokset varata asumisen sijasta aktiiviseen julkiseen käyttöön ja suosia alueilla kestäviä liikkumismuotoja, mikä varmistaa keskusta-alueiden toiminnallisen sekoittuneisuuden ja tuottaa elävää kaupunkitilaa. Samanaikaisesti keskustojen saavutettavuutta myös ajoneuvoliikenteellä tulee tukea järjestämällä riittävästi asiointi- ja liityntäpysäköintiä. Keskustoista tulisi järjestää toimivat kävelyn ja pyöräilyn yhteydet läheisille virkistysalueille.

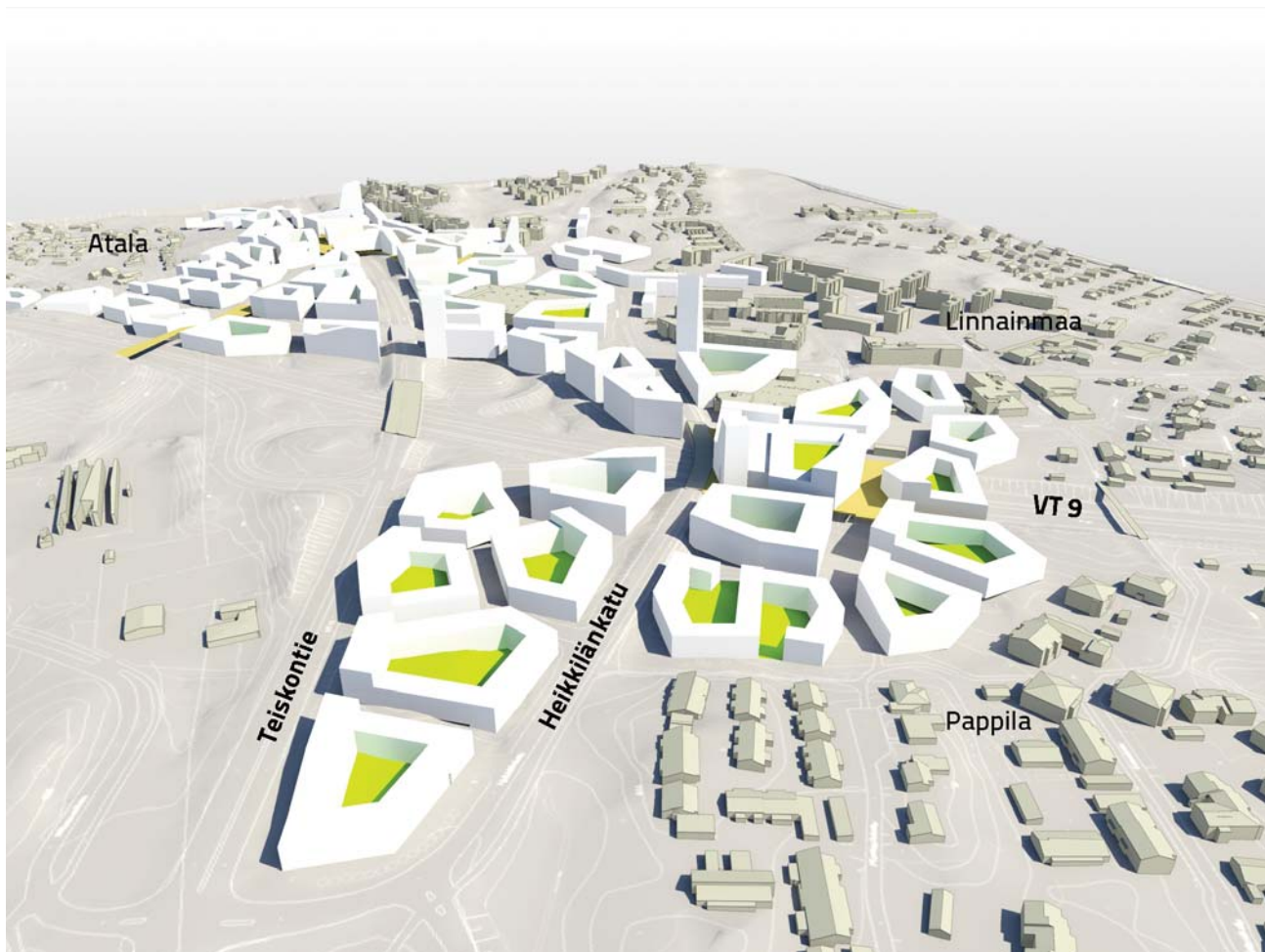
Keskustamaista ympäristöä tavoitellaan laajasti kaupunkirakenteeltaan täydentyvillä ja eheytyvillä alueilla. Tampereen keskustan ydinkeskustamainen ra-

kentämisen tehokkuus ja toiminnallinen monipuolisuus ovat laajennettavissa Santalahden, Hatanpään ja Hakametsän alueille saakka. Länsi-Tampereella Tesoman ja Lielähti-Hiedanrannan kytkeytymistä toisiinsa edistetään tukemalla tehokasta ja monipuolista maankäyttöä alueiden välisellä vyöhykkeellä. Etelä-Tampereella Lakalaiivan keskustatoimintojen alue ulottuu estevaikutusta aiheuttavien tie- ja ratavyöhylien yli kohti olemassa olevia kaupunginosia. Hervannan keskusakseli kokonaisuudessaan on osoitettu keskustana kehitettäväksi alueeksi. Koillisen alueen aluekeskusta, Koilliskeskusta, täydennetään asumisella ja laajennetaan kohti ydinkeskustaa valtatie yli. Aluekeskusten ulkopuolella Turtola ja Kaukajärvi ovat tiivistettävissä ja monipuolistettavissa keskustaympäristöiksi erinomaisen sijaintinsa turvin.

Laajoilla keskustatoimintojen aluevarauksilla tavoitellaan kaupunkiympäristön laatua, sekoittuneisuutta ja tehokkuutta. Erityyppisillä keskusta-alueilla nämä tavoitteet vaativat erilaisia toimenpiteitä julkisissa investoinneissa ja hankeohjauksessa. Voidaan olettaa, että vetovoimaisten keskustojen kehitys näkyy tulevaisuudessakin keskusta-alueiden tiivistymisenä ja laajenemisena, joskaan kehitysprosessit eivät kaikissa aluekeskuksissa lähde liikkeelle automaattisesti ilman kaupungin tekemiä julkisia investointeja. Yleiskaavan keskustarakentamisen ohjaus on luokiteltu täydentyvään ja uusiutuvaan sen mukaan, kuinka paljon kunkin alueen maankäytön oletetaan muuttuvan. Useassa aluekeskuksessa tiivistäminen edellyttää ympäristön merkittävää kehittämistä, kuten kansien rakentamista suurten väylien yli, jotta täydennysrakentamisen tavoitteet

saavutetaan. Tästä syystä aluekeskusten kehittäminen on syytä ohjelmoida toteutettavaksi tiiviillä aikataululla. Keskustojen muuttumista kaupunkimaisemmiksi ympäristöiksi edesauttavat osaltaan tuoreet Tampereen pysäköintipolitiikan (hyväksytty yhdyskuntalautakunnassa 31.5.2016) linjaukset, jotka mahdollistavat nykyistä alemman autopaiKANORMIN soveltamisen Tampereen alue- ja paikalliskeskustoissa.

Keskustojen tavoitteelliset mitoitusperusteet vaihtelevat sen mukaan miten ne kytkeytyvät joukkoliikenteen kehittämiseen. Raitiotien tai lähijunan vaikutusalueella aluekeskuksen täydennysrakentamisen tavoite määräytyy joukkoliikenteen tarvitseman väestöpohjan mukaan.

Visio Koilliskeskusten kannesta ja täydennysrakentamisesta. Ote Väylien kattamisen selvityksestä, Arkkitehdit MY.

Asuminen

Kaupunkirakenteessa pinta-alaltaan laajimmat alueet on varattu monipuoliselle asuntorakentamiselle ja siihen läheisesti liittyville lähipalvelutoiminnoille, kuten päiväkodeille, kouluille ja puistoille. Asuinympäristöön kytkeytyvien lähipalvelujen tarvetta tulee aina tarkastella myös yksityisten hankkeiden yhteydessä ja palvelutarpeen ilmetessä varmistaa riittävät tilavaraukset sekä julkisille että kaupallisille palveluille. Eri puolille kantakaupunkia sijoittuu asuinalueita, joilla täydentävä ja nykyiseen ympäristöön sopeutuva lisärakentaminen tai jopa alueiden uudelleen rakentaminen on mahdollista. Lisäksi kaikilla asuinalueilla tapahtuu toimijoista lähtevää spontaania täydentämistä joko nykyisten rakennusoikeuksien puitteissa tai asemakaavamuutosten myötä. Asuinalueiden täydentämisellä tavoitellaan samalla asuinympäristön laadun parantamista. Kokonaan uusia asumisen alueita muodostuu kantakaupungin reuna-alueille Hervannan eteläpuolelle ja Ojalaan.

Asumisen alueille sijoittuu myös kaupallisia palveluja ja yritystoimintaa, joita voidaan edelleen kehittää asumisen pääkäyttötarkoitus huomioiden. Pitkällä aikavälillä palvelu- ja yritystontteja on myös mahdollista yhteisesti sopien muuttaa asumiskäyttöön.

Asumisen ja virkistykseen sekoittuneet alueet

Yleiskaavaan on tunnistettu täydentämisalueita, joissa virkistyskäyttö on nyt ja tulevaisuudessa merkittävässä asemassa. Alueilla on myös merkitystä ekologisina yhteyksinä. Osan alueiden toteuttaminen vaatii, että nykyinen toiminto siirtyy alueelta pois, kuten Härmälässä leirintäalue, Ruutulassa golfkenttä, Raholassa jätevedenpuhdistamo ja Ojalla ampumarata. Näistä Härmälän leirintäalue ja Ruutulassa golfkenttä liittyvät täydennysrakentamiseen raitiotien jatkeiden vaikutusalueella. Pieniä täydennyskohteita on osoitettu Kaukajärvelle Juvankadun varrelle ja Kaukajärven pohjoisrannalle ja Hallilan eteläpuolelle. Yleiskaavatyön yhteydessä asuntorakentamisen mahdollisuuksia on tutkittu Raholassa, Ruutulassa ja Hallilan eteläpuo-

lella ympäristön asettamat reunaehdot ja alueiden nykyinen käyttö huomioiden. Alueiden toteuttaminen vaatii tarkempia suunnitelmia asumisen, virkistykseen ja luontoarvojen yhteensovittamiseksi.

Loma-asuminen

Kantakaupungin alueella rannoille sijoittuva loma-asuminen on pääosin ratkaistu siten, että olemassa olevat yksityisten ja yhteisöjen omistamat tai vuokratut rakennuspaikat osoitetaan lomarakennuspaikkoina. Kaavassa ei osoiteta uusia lomarakennuspaikkoja ranta-alueille. Rakennusoikeus on osoitettu yleiskaavassa mistä syystä rakennuslupaa voi hakea suoraan yleiskaavan perusteella. Osa Särkijärven pohjoisrannan nykyisistä lomarakennuksista asemakaavoitetaan omarantaisiksi asuintonteiksi. Alue liittyy Västinginnmäen asemakaava-alueeseen. Loma-asumiseen varattuja alueita sijoittuu joidenkin järvien virkistyskäytöstä irrallaan oleville ranta-alueille. Virkistysalueilla sijaitsevia ns. kuivan maan lomarakennuksia voi korjata ja vähäisesti laajentaa sekä palaneen tilalle voi rakentaa uuden rakennuksen.

Palvelut ja elinkeinot

Palvelurakentamisen ohjaus muuttuu merkittävästi verrattuna voimassa olevaan yleiskaavaan, sillä julkisille palveluille varatuista erillisistä käyttötarkoituksalueista on nyt luovuttu kokonaan. Palvelujen ohjaaminen hyvälle sijainnille sekä tarvittavien tilavarausten turvaaminen pyritään kytkemään kiinteäksi osaksi kaupunkikehittämisen prosesseja. Yleiskaavan tavoitteena on sekoittunut rakenne, jossa erilaiset toiminnot limittyvät toisiinsa ja tuottavat elävää kaupunkiympäristöä. Samalla toimintojen sekoittuminen vähentää osaltaan liikkumistarvetta. Keskitettyjä palveluja pyritään ohjaamaan kasvun vyöhykkeen avulla keskustojen läheisyyteen ja toimivan joukkoliikenteen äärelle. Yleiskaavan näkökulmasta palvelujen kehittäminen tarkoittaa niiden sijoittamista hyvin saavutettaviin sijainteihin niin keskitettyjen palvelujen kuin lähipalvelujen ja lähivirkistysalueiden osalta.

Sekoittuneet palvelujen ja työpaikkojen alueet ovat sujuvasti keskeisen liikenneinfrastruktuurin ja joukkoliikenteen saavutettavissa muodostuen osaksi kaupunkirakenteen aktiivista vyöhykettä yhdessä keskustojen kanssa. Alueet ovat jo pääosin asemakaavoitettuja ja rakennettuja sekä nykyisellään erilaisen palvelu- ja yritystoiminnan käytössä. Alueilla tapahtuvaa monipuolista toimintaa voidaan tukea sallimalla olemassa olevan rakennuskannan käyttö ja kehittäminen joustavien maankäytön suunnitteluprosessien avulla. Alueita voidaan kehittää asemakaavoituksen keinoin myös mahdollistamalla nykyistä tehokkaampi rakentaminen.

Kaupunkistrategian toimintasuunnitelmassa ("Rosoisesti kaunista" - kaupunkirakenteen ja ympäristösuunnitelma, KH 16.12.2013), on linjattu, että työpaikka-alueiden muuttamiseen muuhun käyttöön, kuten asumiseen, suhtaudutaan pidättyvästi. Kaupin ja Hervannan kampus- ja elinkeinoalueita lukuun ottamatta palvelujen ja työpaikkojen alueilla ei sallita asuntorakentamista, jotta voidaan varmistaa riittävät tilavaraukset palvelu- ja yritystoiminnan käyttöön. Asuntorakentaminen korvaa helposti elinkeinorakentamisen kannattavampana sijoituskohteena, jolloin vetovoimaisetkin kaupunkialueet voivat muodostua yksipuolisesti asumispainotteisiksi. Innovaatioympäristöissä asuntorakentamisen mahdollisuus voi edesauttaa muiden investointien suuntautumista alueelle. Asuminen sallitaan näillä alueilla, jos se tukee alueen kärkitoimialan kehittämistä. Muut innovaatioympäristöt sijoittuvat yleiskaavan keskustatoimintojen alueille, mikä sallii asumisen. Asuntorakentamista on niiden ympäristössä ohjattava erityisen tarkasti, jotta kärkitoimialalle jää kehittämisen potentiaalia.

Kauppa

Kauppa sijainnin ohjaus on tärkeä osa palveluverkon kehittämistä, sillä kaupallisten toimintojen sijoittuminen vaikuttaa asukkaiden arjen sujuvuuteen ja vapaa-ajan liikkumiseen. Kaavakartan yleismääräyksellä halutaan kaupan suuryksiköitä ohjata keskustaan ja aluekeskuksiin tiukemmin kuin Pirkanmaan maakuntakaavaehdotuksessa 2040. Sen

sijaan pienempien päivittäistavarakauppojen sijoittumista asumisen alueille lähelle asukkaita halutaan tukea. Kantakaupungin seudullisesti merkittävät vähittäiskaupan keskittymät sijoittuvat yleiskaavan keskustatoimintojen alueille ja aluekeskuksiin ja niiden enimmäismäärää ohjataan maakuntakaavassa. Tilaa vaativaa kauppaa ohjataan maakuntakaavan mukaan Lielahden, Lahdesjärven ja Hankkion alueille.

Teollisuusalueet

Yleiskaavassa ohjataan työpaikkojen ja elinkeinojen alueita, jotka sijoittuvat suurten seudullisten väylien varrelle. Näillä alueilla halutaan kehittää tuotantotoimintoja, jotka vaativat hyviä logistisia yhteyksiä ja tuottavat mahdollisesti joitakin ympäristöhäiriöitä, kuten melua ja raskasta liikennettä. Näille alueille ei tule sijoittaa häiriöherkkiä toimintoja.

Ympäristöhäiriötä aiheuttavaa teollista toimintaa varten kantakaupungissa on osoitettavissa vähäinen määrä uusia aluevarauksia Myllypuroon ja Aitovuoreen, jotka sijaitsevat hyvin saavutettavasti kehätien varrella. Myllypurossa toiminta ei saa vaikuttaa heikentävästi Myllypuron suojelualueen Natura 2000-arvoihin. Olemassa oleva Ruskon teollisuusalue vastaavasti sijoittuu tulevan II-kehän varteen ja on hieman laajennettavissa. Hankkiassa tuotannollisen toiminnan kehittäminen jatkuu alueen nykyisessä laajuudessa. Kokonaisuudessaan merkittävän uuden teollisen toiminnan sijoittuminen on seudullisesti ratkaistava kysymys.

Visio eteläisen ratavyöhykkeen täydennysrakentamisesta. Ote Maankäytöltään muuttuvien alueiden selvityksestä, Viinikka-Rautaharkko rakennetarkastelusta, Arkkitehdit My, Ramboll Finland Oy.

Liikenne- järjestelmä

Kantakaupungin liikennejärjestelmän kehittämisen tavoitteena on ennen kaikkea kestävien liikkumismuotojen - eli kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen - kulkutapaosuuden kasvattaminen. Tavoite on haastava tilanteessa, jossa liikennemäärät kaikilla kulkumuodoilla tulevat kasvamaan Tampereen kaupunkiseudun asukas- ja työpaikkamäärän lisääntyessä.

Liikenneverkon periaatteet

Yleiskaavassa esitetty kantakaupungin liikkumisjärjestelmä muodostuu henkilö- ja tavaraliikenteen tarvitsemista ajoneuvoliikenteen väylistä, rautatieliikenteen asemista, joukkoliikenteen vaihtopysäkeistä sekä niihin kytkettyvästä liityntäpysäköinnistä, pyöräilyn pääreitistön tavoiteverkosta ja kehitettävistä kävely-ympäristöistä. Eri maankäyttömuodot tuottavat erilaisia liikenteellisiä tarpeita, joiden yhteensovittaminen on merkittävä osa liikennejärjestelmän kehitystyötä. Esitetty liikennejärjestelmä pyrkii hyödyntämään tehokkaasti jo rakennettua liikenneverkkoa, josta on lisäksi tunnistettu selkeitä kehittämis-kohteita. Kantakaupungin asemakaavoitetusta pinta-alasta lähes kolmannes on nykyisellään varattu katu- ja liikennealueiksi, joten uusien väylävarauksien tarvitsema tila tulee pitää mahdollisimman vähäisenä. Kaupunkirakenteen sijoittuminen kapean kannaksen molemmin puolin synnyttää vielä erityisen haasteen kantakaupungin liikennejärjestelmän kehittämiseksi.

Moottoriajoneuvoliikenteen tavoiteverkko on esitetty yleiskaavassa väylähierarkialtaan kolmiportaisena. Väylien kehittämisen tavoitteena on niiden liikenteellisen kapasiteetin täysimääräinen hyödyntäminen, mutta myös liikennealueiden estevaikutusten ja tila-vausten tarkastelu osana täydentävää ja tiivistävää kaupunkiympäristöä. Sisääntuloväylien liikennetarkastelu 2016

-raportin mukaan joillakin väylillä on nykyiseen ja ennustettuun liikennemäärään nähden ylimitoitettu poikkileikkaus sekä tarvetta joukkoliikenteen ja pyöräilyn olosuhteiden parantamiseen.

Liikennemääriltään merkittävimpiä ajoneuvoliikenteen väyliä ovat moottoritiet ja seudulliset pääväylät, joille pyritään ohjaamaan sekä Tampereen ohittava että keskustaan ja aluekeskuksiin kaupunkiseudulta ja sen ulkopuolelta suuntautuva liikenne. Ydinkeskustan alueelle suuntautuva asiointiliikenne pyritään ohjaamaan jo keskustan kehän ulkopuolelta maanalaiseen pysäköintilaitosverkkoon.

Ydinkeskustan lisäksi myös aluekeskukset ovat ajoneuvoliikenteellä hyvin saavutettavissa. Hervannan asema suhteessa seudulliseen pääväylästäön kohenee II-kehän toteutuessa välillä Sääksjärvi-Lentola. Tesoman kytketymistä pääväyläverkkoon parantaa liikenneverkon kehittäminen läntisten aluekeskusten välisellä vyöhykkeellä. Energiakadun jatke Lielahdesta Epilään ja siihen liittyvä suuntaisliittymä parantavat Tesoman saavutettavuutta samoin kuin alueen kytkettyminen seudullisen lähijunaliikenteen piiriin.

Aluekeskuksista Lielahde-Hiedanrantaa kehitetään myös seudullisen lähijunaliikenteen solmukohtana, jonne sijoittuu varaus lähijunapysäkeille. Uuteen Lakalaivan aluekeskuksen sen sijaan tavoitellaan Tampereen toista henkilöliikenteen asemaa. Lisäksi keskeinen osa keskusta-alueiden saavutettavuuden parantamista on niiden sisäisen liikenneverkon kehittäminen kävelystä ja pyöräilyä tukevaksi, mikä edesauttaa osaltaan keskustoihin tavoitellun monipuolisen maankäytön toteutumista. Asumisen alueiden osalta keskeisenä liikennetavoitteena on lähipalvelujen hyvä saavutettavuus kävelen ja pyöräillen sekä sujuva kytkettyminen keskustojen keskitettyihin palveluihin.

Erilaiset elinkeinoalueet, kuten teollisuuden ja tilaa vaativan kaupan alueet, sijoittuvat lähinnä moottoritien ja seudullisten pääväylien yhteyteen. Etenkin keskustan eteläpuoliset alueet,

Hatanpää, Nekala, Rautaharkko, Sarankulma ja Lakalaiva-Lahdesjärvi sekä eteläiseen kehään tukeutuvat alueet, Myllypuro, Hankkio ja Aitovuori, ovat saavutettavuudeltaan ensiluokkaisia. Myös Itä-Hervanta ja Rusko kytkeytyvät hyvin alueelliseen liikenneverkkoon, mutta Länsi-Tampereella joidenkin Porinradan varteen sijoittuvien toimipaikkojen saavutettavuus on paikoin heikko.

Liikenteen tavoiteverkossa on osoitettu uusia liikenteen yhteystarpeita. Lakalaivassa uudet yhteydet parantavat aluekeskusten saavutettavuutta. Kaukajärven ja Koilliskeskuksen välistä aluetta tulee kehittää liikenneverkollisesti, jotta uudet yhteydet mahdollistaisivat keskusta-alueiden kehittämisen ohjaamalla läpikulkevaa liikennettä uusille reiteille. Uusia liikenneväyliä tarvitaan lisäksi kehittyvän maankäytön tarpeisiin uudistuvalla järjestelyratapihan alueelle, Ojalan alueelle sekä Hallilan eteläpuolelle uutta asuinalueita varten.

Joukkoliikenne

Kaupungin kasvua suunnataan kestävästi olemassa olevan yhdyskuntarakenteen sisään ensisijaisesti kasvun vyöhykkeelle. Jotta kestävien kulkutapojen osuutta kulkumuotojakaumasta saadaan kasvatettua, tulee huolehtia sekä uusien ja täydentyvien että olemassa olevien alueiden riittävästä joukkoliikennetarjonnasta. Yleiskaavassa joukkoliikenteen osalta on esitetty raitiotien yleissuunnitelman mukainen linjasto sekä tulevaisuuden mahdolliset laajenemissuunnat, lähijunapysäkit sekä joukkoliikenteen vaihtopysäkit.

Oheisessa kartassa on esitetty joukkoliikenteen palvelutasomäärittelyn 2012 - 2016 mukaiset vyöhykkeet, yleiskaavan kasvun vyöhyke ja raitiotie laajennuksineen. Palvelutasotavoitteet tuleville vuosille määritellään noin viiden vuoden välein. Yleiskaavatyön rinnalla on tekeillä joukkoliikenteen palvelutasomäärittelyt vuosille 2017 - 2021. Niiden valmistelussa tunnistetaan merkittävät maankäyttöhankkeet, jotka muodostavat uusia tai määrältään nykyistä

suurempia joukkoliikennepalveluiden tarpeita ja jotka todennäköisesti toteutuvat palvelutasomäärittelyn voimassaoloaikana. Joukkoliikenteen suunnittelu tukee maankäytön muutoksia varmistamalla tarjontaa uusille ja täydentyville alueille. Tavoitteena on, että yleiskaavan kasvun vyöhyke on tulevaisuudessa joukkoliikenteen korkeimman palvelutason vyöhykettä. Suurimmat tulevaisuuden kehittämiskohteet sekä maankäytön että joukkoliikenteen osalta ovat Lielahdi-Hiedanrannan ja Lakalaivan aluekeskusten alueet. Joukkoliikennekaupunkia rakennetaan kehittämällä maankäyttöä ja joukkoliikennettä samanaikaisesti näillä alueilla.

Palvelutason nostoa maankäytön tehostuessa tulee myös Tesoman ja Lielahden väliselle keskusta-alueelle, Teiskontien ja Sammon valtatie varsille, Lakalaivan ja Multisillan välille sekä Kaukajärven pohjoisosiin.

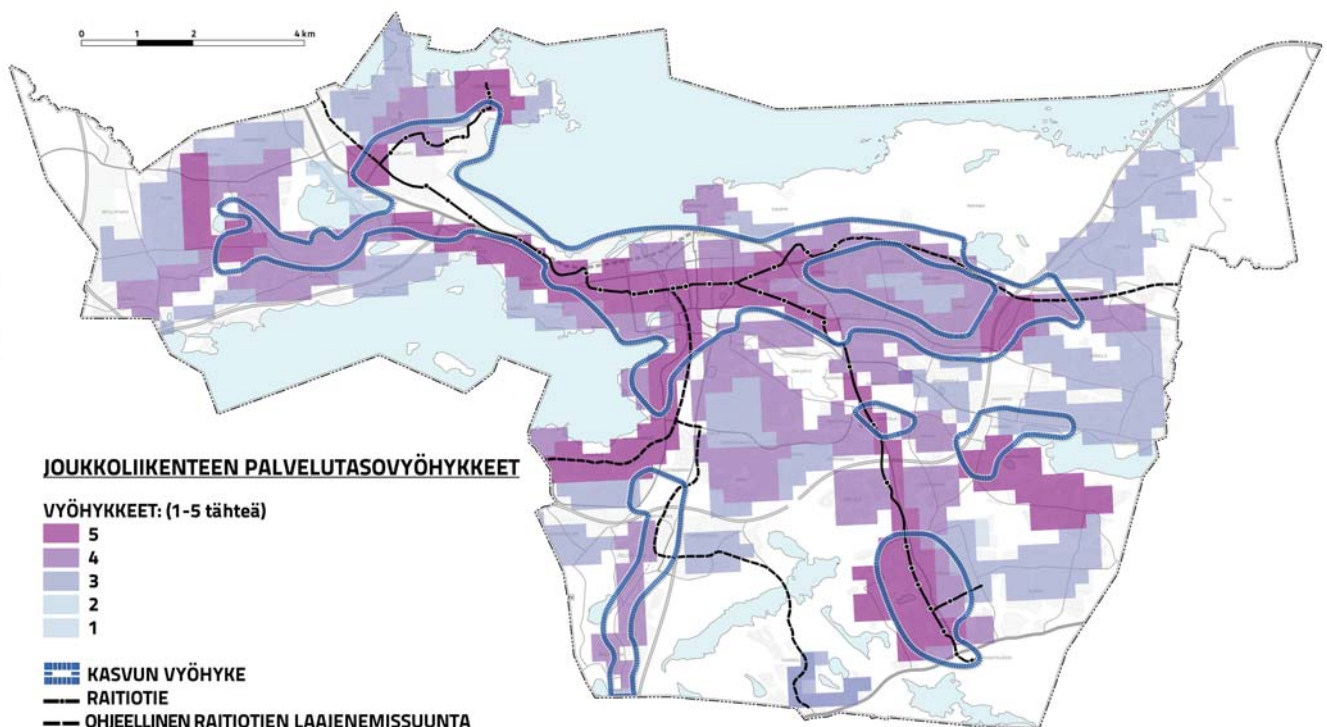
Toimivan joukkoliikennekaupungin kehittämistä tukee myös yleiskaavassa esitetty pyöräilyn tavoiteverkko. Pyöräilyn pääreitittasaisen verkon solmupisteet sijaitsevat joukkoliikenteen vaihtopysäkeillä.

Pyöräily

Kaupunkistrategiassa sekä sitä tarkentavassa Kaupunkirakenne- ja ympäristösuunnitelmassa on määritelty pyöräilyn kehittämistavoitteita. Pyöräilyn kulkutapaosuuden kasvattaminen ei ole mahdollista ilman kantakaupungin kattavaa ja laatutasoltaan yhtenäistä pyöräilyn runkoreitistöä. Yleiskaavassa esitetään pyöräilyn pääreitistön tavoiteverkko. Pyöräilyn tavoiteverkon muodostamisperiaatteena on ollut yhdistää ydinkeskusta ja kaikki aluekeskukset, muut palvelukeskittymät sekä naapurikuntien keskukset toisiinsa. Verkossa hyödynne-

tään olemassa olevia tiekäytäviä, jolle esitetty reitistö pääsääntöisesti sijoittuu, mutta yleiskaavalla ei oteta kantaa reitin tarkempaan sijaintiin, vaan sijaintia ja laatutasoa parannetaan tarkempien suunnitelmien avulla. Ratkaisu mahdollistaa pyöräverkon vaiheittaisen kehittämisen kustannustehokkaasti nykyisten pyöräväylien laatutasoa parantaen. Käytännössä tulisi laatia tavoiteverkkoon pohjautuen kantakaupungin kattava toimenpideohjelma, jossa määritellään kohennettavat pyöräily-yhteydet kiireellisyysjärjestyksessä.

Yleiskaavakartalle on nostettu myös kolme kehitettävää virkistyspaineista pyöräilyreittiä. Näitä kehitetään pääreittimäisinä yhteyksinä, mutta jokainen vaatii oman suunnitelmansa siitä, kuinka alueilla yhdistetään pyöräily ja virkistyskäyttö luontoarvot huomioiden.

Mitoitus

Tampereen kaupungin väestösuunnitteen (2012) ja sen pohjalta yleiskaavan tausta-aineistoksi tehdyn arvion (Asukkaat ja asuminen 2014) perusteella kaupungin väestön ennakoidaan kasvavan vuosien 2013 ja 2040 välillä noin 60 000 asukkaalla. Yleiskaava mahdollistaa kaupungin kasvun vähintään tämän asukasmäärän verran kaavan tavoitevuoteen mennessä. Vuoden 2016 lokaussa Tampereella oli Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan 228 125 asukasta, joista noin 98 prosenttia asui kantakaupungissa. Samana ajankohtana kantakaupungissa oli 16,9 miljoonaa kerrosneliömetriä rakennettua kerrosalaa. Asuinrakennusten osuus tästä määrästä oli 10,6 miljoonaa kerrosneliötä, eli hieman vajaat kaksi kolmasosaa. Vuoden 2016 lopussa kantakaupungin alueella oli tonttivarantoa 15 000 asukkaan tarpeisiin. Lisäksi asemakaavatason suunnitelmassa on valmisteilla asuntorakentamisen varantoa lähes 26 000 asukkaalle.

Kantakaupungin yleiskaavan kasvua on mitoitettu asukaskohtaisella asumisväljyydellä 62 k-m²/asukas. Tämä on Tampereen kaupunkiseudulla käytössä olevan liikennemallin (Talli-malli) vuodelle 2040 ennakoitujen rakennustyyppikohtaisten asumisväljyyksien keskiarvo. Valittu väljyys asettaa yleiskaavan yleispiirteiseksi suunnitelmaksi, jonka mitoituksen oletetaan tarkentuvan jatkosuunnittelussa. Yleiskaavassa käytetty asumisväljyys vastaa 2000-luvun alku-

vuosina Tampereen keskustoissa toteutunutta asumisväljyyttä. (Yleiskaavan 1998 ajantasaisuuden arviointi 2014) Asumisväljyyden kehitystä on vaikea ennakoita mutta viime vuosien kehitys viittaa siihen, että asumisväljyyden kasvu on jatkossakin erittäin hidasta.

Yleiskaavan tavoitteena on keskustojen ja joukkoliikennevyöhykkeiden tukeminen täydennysrakentamisen keinoin Tampereen kaupunkistrategian 2025 linjausten mukaisesti. Tavoitteen toteuttamiseksi kaavakartalla on osoitettu keskustoihin ja joukkoliikennekäytäviin nojautuva täydennysrakentamiselle suotuisa vyöhyke, kasvun vyöhyke. Vuoden 2016 lopun tonttivarannosta kyseiselle vyöhykkeelle sijoittui hieman alle puolet, mikä vastaa noin 7000 asukkaan täydennysvara. Vireillä olevista ja hyväksytyistä asemakaavoista vyöhykkeelle sijoittuu noin puolet. Määrä vastaa noin 13 500 asukkaan täydennysvara.

Yleiskaavakaavavaratkaistu ennakoii lisääntyvää suunnittelupainetta vetovoimaisiksi nousevilla joukkoliikenteen kehittämisalueilla sekä keskustoissa. Yhteensä kasvun vyöhykkeelle sijoittuu yleiskaavassa noin 3,6 miljoonaa kerrosneliötä asuntorakentamista, mikä tarkoittaa vajaata 60 000 asukasta. Vyöhyke kykenee vastaanottamaan kaupungin ennakoitun väestönlisäyksen kokonaisuudessaan, mikäli kaupunkialueiden tiivistymiskehitys kiihtyy entisestään. Yleiskaavan myötä kasvun vyöhykkeelle tulevasta asuntorakentamisesta noin puolet sijoittuu keskustoihin, yli kol-

mannes (36 %) alueille, joiden käyttötarkoitus muuttuu ja kuudesosa (17 %) uusille alueille. Vyöhykkeen ulkopuolella on yleiskaavavarantoa 1,6 miljoonaa kerrosneliötä. Lukuun sisältyy aiemmin hyväksytyjen, runsaasti asumista sisältäneiden yleiskaavojen varanto, jota on esimerkiksi Ojalassa. Näille alueille voidaan sijoittaa 26 000 asukasta.

Yleiskaavan mitoitus ylittää kaupungin ennakoitun kasvun noin 26 000 asukkaalla, jos asumisväljyyden kasvua ja nykyistä ja asemakaavoissa valmis-teilla olevaa varantoa ei oteta huomioon. Kun huomioidaan olemassa olevassa asuntokannassa tapahtuva väljyyskasvu, jonka arvioidaan olevan keskimäärin 0,21 k-m² asukasta kohti vuodessa, kuulu merkittävä osa varannossa olevasta ylimitoituksesta nykyväestön väljyyskasvun tarpeisiin. Kasvun vyöhykkeellä asuntorakentaminen on kerrostalorakentamista.

Kaikesta kantakaupungin alueella olevasta yleiskaavavarannosta kaupungin maalla on 70 %. Kasvun vyöhykkeellä yleiskaavavarantoa on kaupungin maalla 67 % ja keskustoissa 77 %. Tar-kastelussa ei ole otettu lukuun Tampe-reen ydinkeskustaa. Omistusosuuksissa on mukana yleiset alueet eli katualueet ja puistot.

Joukkoliikennettä tukeva täydentäminen

Yleiskaavassa uutta asuntorakentamista ohjataan vahvasti raitiotien vaikutuspiiriin. Kaavan asuntorakentamisen varannosta valtaosa sijoittuu niihin keskuksiin, jotka raitiotie kytkee toisiinsa. Raitiotien kehittäminen lähtee Tampereella linjapariajattelusta. Hervannan ja Lentävänniemen suunnat toimivat ensimmäisenä toteutettavana linjaparina. Toisessa vaiheessa toteutetaan Kangasalan ja Pirkkalan suuntien linjapari. Linjaparien maankäytön tulee olla tasapainossa toisiinsa nähden ja sisältää monipuolista maankäyttöä. Myös raitiotien päätepisteissä tulee olla tiivistä ja monipuolista maankäyttöä, joka tuottaa riittävästi joukkoliikenteen matkakysyntää.

Ensimmäinen linjapari Hervannasta Tampereen keskustan kautta Lentävänniemeen tuottaa kysyntää täydennysrakentamiselle erityisesti Länsi-Tampereella. Lielähti-Hiedanrantaa kehitetään

Yleiskaavaehdotuksen maankäyttötarkoituksialueiden jakautuminen:

KÄYTTÖTARKOITUS	Pinta-ala (ha)	%
Asumisen alue	5460	33,7 %
Asumisen ja virkistykseen sekoittunut alue	223	1,4 %
Keskuspuistoverkosto	3445	21,3 %
Keskustan ja virkistykseen sekoittunut alue	63	0,4 %
Keskustatoimintojen alue	688	4,2 %
Loma-asuntoalue	69	0,4 %
Luonnonsuojelualue	482	3,0 %
Palvelujen ja työpaikkojen sekoittunut alue	930	5,7 %
Puolustusvoimien alue	106	0,7 %
Teollisuusalue, jolla ympäristö asettaa toiminnan laadulle erityisiä vaatimuksia	291	1,8 %
Työpaikkojen ja elinkeinojen alue	641	4,0 %
Yhteisöjen loma-asuntoalue	5	0,03 %
Vesialue	3801	23,5 %
yhteensä	16203	

asukas- ja työpaikkamäärän osalta Hervannan vastinpariksi raitiotielinjan läntiseen päätteeseen. Yleiskaavassa alueelle on esitetty asuntorakentamisen kerrosalaa noin 15 000 uutta asukasta varten. Keskustan itäpuolella täydennysrakentamisen kohteita on yleiskaavassa esitetty Turtolaan 1700 uudelle asukkaalle ja Kalevaan 2000 uudelle asukkaalle.

Vuoteen 2040 ulottuvassa yleiskaavassa toisesta linjaparista on suunnitelmia vain Taysin ja Koilliskeskuksen välisen yhteyden osalta. Vuoden 2016 lopussa 800 metrin säteellä suunnitellusta reitistä asui noin 9000 henkeä ja työpaikkoja oli noin 1000 Taysin alueen noin 8200 työpaikan lisäksi. Raitiotien toteutuminen edellyttää merkittävää maankäytön tiivistämistä erityisesti sen päätepysäkillä Koilliskeskuksessa. Yleiskaavassa tarpeeseen on vastattu Koilliskeskuksen merkittävällä täydennysrakentamisella erilaisilla julkisilla ja yksityisillä palveluilla sekä asumisella. Lisäksi linjan varrella sijaitsevan Ruotulan golfkentän etelälaidan täydennysrakentamisella saadaan asukasmäärää kasvatettua nykyisestä. Yhteensä alueille on yleiskaavassa osoitettu noin 12 000 uutta asukasta.

Koilliskeskuksen linjaparin toinen päätepiste Partola on Pirkkalan kunnan puolella. Tampereella linjan yhteyteen avautuu mittavia täydennysmahdollisuuksia yleiskaavan tavoitevuoden 2040 jälkeen, mikäli Tampereen keskustan eteläpuolella oleva järjestelyratapiha siirtyy Maakuntakaavan sille osoittamaan paikkaan Lempäälän pohjoisosiin. Yleiskaavan taustalle tehdyn selvityksen mukaan Viinikka-Rautaharkkoon vapautuville alueille on mahdollista sijoittaa noin 20 000 asukasta. Yleiskaavan tavoitevuoden puitteissa uusia täydennysmahdollisuuksia on mm. Härmälän leirintäalueella, jonne voidaan sijoittaa noin 1200 uutta asukasta.

Lähijunaliikenteen käynnistäminen Tampereen seudulla näkyy erityisesti Tesomalla. Alueen maankäytön kehittäminen perustuu uudistamiseen ja täydentämiseen, rakentamista laskennallisesti yli 5000 uudelle asukkaalle. Lakalaivan pohjoisosassa on mahdollista kehittää junaliikenteen kehittämisen myötä elinkeinotoimintaa.

Yleiskaavassa esitetty Lakalaivan uusi aluekeskus tukee Etelä-Tampereen väestönkasvua Tampereen kaupunkistrategian linjausten mukaisesti. Yleiskaava tavoittelee keskukseen noin 2500 uuden asukkaan lisäksi myös muuta merkittävää maankäyttöä. Lähivuosina Lakalaiva tukeutuu hyvän palvelutason bussiliikenteeseen, mutta tulevaisuudessa aluetta voi palvella lähijuna ja raitiotie. Myös Kaukajärvi sijaitsee hyvän palvelutason joukkoliikennevyöhykkeellä ja

sinne yleiskaavassa on osoitettu täydennysrakentamisen mahdollisuuksia noin 800 uudelle asukkaalle.

Asuin- ja pientaloalueiden täydentäminen

Uudet pientalotontit sijoittuvat kanta-kaupungissa Vuoreksen ja Ojalan kaupunginosiin sekä pitkällä aikavälillä myös Nurmi-Sorilaan. Myös vanhojen pientaloalueiden tiivistyminen tonttijakojen kautta tarjoaa pientaloasumisen vaihtoehtoja kantakaupungissa.

Tätä yleiskaavaa varten on tutkittu täydennysrakentamisen mahdollisuuksia vain muutamissa kohteissa. Hallilan eteläpuolella on asumisen ja virkistykseen sekoittunut alue, jonne voi rakentaa asuntoja noin tuhannen asukkaan tarpeisiin. Tohloppijärven koillisrannalla Mustikkaniemen kohdalla ja Kaukajärven Levonmäen kohdalla alueille voidaan toteuttaa vähäisessä määrin täydentävää pientalorakentamista.

Merkittävin yleiskaavan kasvun vyöhykkeen ulkopuolinen täydennysrakentamisen kokonaisuus on Raholassa sijaitseva jätevedenpuhdistamon alue, jonka uudistaminen tulee ajankohtaiseksi, kun jätevesien puhdistus keskitetään Sulkavuoreen. Alueelle voidaan sijoittaa rakentamista arviolta 1600 asukkaan tarpeisiin.

KUVA JUKKA AALTONEN

Pientaloalueen täydennysrakentamista Korpinmäessä.

Viherympäristö ja vapaa-ajan palvelut

Yleiskaavakartalla nro. 2 ohjataan viherympäristön ja siihen liittyvien vapaa-ajan palvelujen kehittämistä Tampereen kantakaupungin alueella. Luonto ja virkistysalueet kytkeytyvät tiiviisti Tampereen kaupunkistrategian 2025 painotamaan kestävän yhdiskunnan teemaan, mutta vähintään välillisesti myös muihin strategiin painotuksiin. Monipuolinen kaupunkiluonto, helposti saavutettavat virkistysalueet ja kaunis maisema ovat tärkeä osa Tampereen identiteettiä. Pannostamalla toimivaan viherverkkoon sekä mahdollistamalla asukkaiden osallistuminen viheralueiden ylläpitoon ja toiminnallisuuteen voidaan aikaansaada säästöjä niin sosiaali- ja terveyspalveluissa, ilmastonmuutoksen ja ympäristökatastrofien torjunnassa kuin itse viherverkon hoidossa.

Laadukkaat viheralueet nostavat lisäksi kaupungin maaomaisuuden ja asutokannan arvoa. Viheralueiden kokonaisvaltaisella ylläpidolla ja kehittämisellä edistetään sellaisen osallistavan kaupunkitilan syntymistä, jossa asukkaiden lisäksi viihtyvät myös matkailijat ja vierailijat.

Suunnittelun tavoitteena on ollut muodostaa viherympäristöistä, vapaa-ajatoiminnoista ja niiden välisistä yhteyksistä kattava ja toiminnallisesti rikas verkosto.

Kaavassa esitetty verkosto koostuu seuraavista elementeistä:

- keskuspuistoverkosto ja verkostoa yhdistävät olemassa olevat tai kehitettävät virkistysyhteydet sekä keskuspuistoverkoston kehittämistarvealueet,
- luonnonsuojelunalueet ja -kohteet sekä niiden väliset olemassa olevat tai kehitettävät ekologiset yhteydet,
- virkistysyhteyksien ja ekologisten yhteyksien katkospaikat ja yhteystarvealueet,
- viherympäristön ja maiseman arvoalueet, geologisesti arvokkaat kallioalueet, Natura-alue ja luonnon ydinalue,
- olemassa olevat ja uudet kaupunginosapuistot, keskitettyjen liikunta-, urheilu- ja vapaa-ajanpalvelujen

alueet ja tarvealueet, uimarannat, olemassa olevat ja kehitettävät ryhmäpuutarha-alueet, uusi leirintäalue sekä olemassa olevat, kehitettävät ja uudet pienvene- ja lauttasatamat.

Edellä mainittujen lisäksi yleiskaavan keskustoihin ja asumisen alueille sijoittuu runsaasti lähivirkistysalueita ja -palveluja, korttelipuistoja ja muita viherympäristöjä, jotka ovat merkittäviä asukkaiden arkiliikkumisen ja luonnon monimuotoisuuden säilymisen kannalta.

Keskuspuistoverkosto ja sitä täydentävät virkistysyhteydet

Kantakaupungin rakennettujen alueiden väleissä sijaitsevat laajat ja yhtenäiset viheralueet muodostavat keskuspuistoverkoston, joka toimii viherverkon ydinvyöhykkeenä. Keskuspuistoverkosto on muodostettu Kantakaupungin ympäristö- ja maisemaselvityksen (KYMS 2008), yleiskaavatyön yhteydessä tehdyn Tampereen kantakaupungin viher- ja virkistysverkostoselvityksen (2014)

KUVA AEROKUVA

Keskuspuistoverkosto ilmentää maisemakokonaisuuden jatkumista läpi kaupungin muodostaen kantakaupungin viherverkon ja ekologisen verkoston selkärangan.

sekä Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 ehdotuksen havaintojen ja ratkaisujen pohjalta. Verkoston runkona ovat voimassa olevassa kantakaupungin yleiskaavassa 1998 ja sen jälkeen laaditussa Kantakaupungin ympäristö- ja maisemaselvityksessä tunnistetut merkittävät viherverkon osat. Merkittävien viherverkon osien kytkeytyneisyyttä on vahvistettu osoittamalla voimassa olevien yleis- ja asemakaavojen viheralueita osaksi keskuspuistoverkosta soveltuvien osin.

Keskuspuistoverkoston on merkittävä asema kaupunki- ja maisemarakenteen tasapainon sekä luonnon monimuotoisuuden ja ekologisen kantokyvyn säilyttäjänä. Keskuspuistoverkosto ilmentää maisemakokonaisuuden jatkumista läpi kaupungin muodostaen kantakaupungin viherverkon ja ekologisen verkoston selkärangan.

Keskuspuistoverkosta täydentävät virkistysyhteyksinä osoitetut olemassa olevan viherverkon osat, jotka ovat itsessään lähivirkistysalueita tai toimivat turvallisina ja viihtyisinä reitteinä laajemmille virkistysalueille. Keskuspuistoverkosto ja sitä täydentävät yhteydet muodostavat yhdessä kattavan ja yhtenäisen, koko kantakaupungin läpi kuluvan verkoston.

Keskuspuistoverkoston alueita ja virkistysyhteyksiä on varattu kantakaupungin eri puolille siten, että ne täyttävät mahdollisimman monipuolisesti viheralueille määriteltyjä tehtäviä, ovat riittävän laajoja ja yhtenäisiä sekä sijaitsevat helposti saavutettavissa ja lähellä asuinalueita. Yleiskaavan tavoitteena on, että jokaisella kaupunginosalla on omailemainen keskuspuisto.

Keskuspuistoverkoston sisältyy monenlaisia Tampereen kaupungin viheraluejärjestelmän mukaisia yleisiä viheralueita.

Keskuspuistoverkoston laajimman kokonaisuuden muodostavat aluepuistot. Kokonaisuutta täydentävät viheraluejärjestelmässä luonnonmukaisiksi lähivirkistysalueiksi tai maiseman- ja luonnonhoitoalueiksi varatut alueet, kuten rannat, vesistöjen suoja-alueet, harjut ja rinteet sekä avoimina hoidettavat pellot ja niityt, joita on valikoivas-

ti otettu osaksi keskuspuistoverkosta. Kaupunkipuistosta mukaan on otettu vain keskeisimmät, sillä yleiskaavan tarkkuustasosta johtuen pienemmät kaupunkipuistot, kuten korttelipuistot, sijoittuvat luontevasti osaksi keskustatoimintojen tai asumisen alueiden käytötarkoituksimerkintöjä. Keskuspuistoverkoston liepeille on lisäksi osoitettu asumisen ja virkistyksen sekoittuneita alueita, joilla täydentävä asuntorakentaminen on mahdollista viherympäristön arvot huomioiden.

Keskuspuistoverkoston tehtävänä on:

- muodostaa selkäranka eri kaupunginosien viheralueille ja -yhteyksille sekä toimia tasapainottavana elementtinä tiivistyvän kaupungin rakennettujen alueiden lomassa,
- koota virkistystoimintoja ja tarjota monipuolisia vapaa-ajan mahdollisuuksia,
- lisätä asukkaiden lähiliikkumisen mahdollisuuksia ja asumisviihtyvyyttä,
- ylläpitää vesitasapainoa, muodostaa pohjavettä, parantaa paikallisen ja pienilmasto-oloja, puhdistaa ilmaa sekä
- toimia monipuolisena elinympäristönä ja ekologisen yhteytenä luonnon kasvi- ja eliölajeille.

Ekologinen verkosto ja viheryhteyksien katkospaikat

Kantakaupungissa ekologinen verkosto koostuu keskuspuistoverkoston ohella luonnonsuojelualueista, luonnon ydinalueista ja muista luonnonolosuhteiltaan arvokkaista alueista sekä niitä toisiinsa yhdistävistä ekologisista käytävistä. Verkoston ekologinen merkitys kasvaa siirryttäessä kohti kantakaupungin laitoja ja edelleen naapurikuntien puolelle, missä laajemmat luonnon ydinalueet sijaitsevat. Luonnon ydinalueiksi määritellään

metsäalueet, joiden koko on yli 100 hehtaaria sen jälkeen, kun niiden reunoilta on poistettu 250 metrin levyinen reuna- vyöhyke.

Luonnon ydinalueilla on monia tärkeitä tehtäviä: ne sitovat ja puhdistavat veden ja ilman epäpuhtauksia, säätelevät aineiden, veden ja ilman virtauksia sekä tarjoavat luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä häiriöttömiä elinympäristöjä kasvi- ja eläinlajeille. Laajuutensa vuoksi luonnon ydinalueilla on merkitystä myös ilmakehän hiilidioksidin sidonnalle. Kantakaupungin ainoa luonnon ydinalue sijaitsee Kauppi-Niihaman keskellä.

Luonnon ydinalueiden rinnalla tärkeitä ekologisen verkoston osia ovat virkistys- ja viheralueet, luonnonsuojelu- ja suojeluohjelma-alueet, Tampereen arvokkaat luontokohteiksi inventoidut kokonaisuudet sekä perinnemaisemat ja avainbiotoopit (luonnonsuojelulain luontotyypit, metsälakikohteet ja muut metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt). Kaupunkimetsät ja suojaviheralueet toimivat hyvin luonnonarvoalueiden välisinä eliölajien kulkureitteinä. Myös muut kasvulliset alueet, kuten puistot ja väljästi rakennetut pien- ja kerrostaloalueet, ovat osa ekologista verkosta.

Luonnonsuojelulain mukaisella rajuuspäätöksellä suojellut tai Tampereen kaupungin luonnonsuojeluohjelman 2012–2020 mukaisesti suojeltavat luonnonsuojelualueet on osoitettu kaavassa yleispiirteisillä aluerajauksilla tai kohde-merkinnöillä.

Luonnonsuojelualueita sekä laajoja viher- ja virkistysalueita kytkevät toisiinsa ekologiset yhteydet, joilla on luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä elinympäristöjä sekä avainbiotooppeja, eliöiden kulkuyhteyksiä tai sellaisiksi soveltuvia viherympäristöjä. Yhteyden luonne voi vaihdella leveydeltään ja laajuudeltaan puistomaisesta tai luonnonmukaisesta viheralueesta rakennettujen kortteleiden piha-alueisiin. Ekologisesti monipuolisimpia yhteyksiä ovat järvien ja pienvesistöjen rantametsät sekä vanhat metsät.

Luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiksi inventoiduista alueista suurin osa sijoittuu yleiskaavan keskus-

puistoverkoston alueille, luonnonsuojelualueille tai ekologisen yhteyden alueille. Yleiskaavatyön yhteydessä kantakaupungin liito-oravien elinympäristöt on selvitetty tarkemmin. Selvityksen pohjalta on määritelty ekologisten yhteyksiin ohjeellinen sijainti (liite 4).

Virkistysyhteyksien ja ekologisen verkoston jatkuvuutta selkeästi heikentäviin katkoskohtiin on osoitettu viheryhteystarvealueet, jotka ohjaavat ratkaisemaan puutteelliset yhteydet ympäröivän alueen rakentamisen ja kehittämisen yhteydessä. Tällaisia katkoksia on muodostunut lähinnä merkittäviin liikenteellisiin solmukohtiin eri puolilla kantakaupunkia. Alueilla on pääosin olemassa jonkinlainen virkistysyhteys, kuten kävelyn ja pyöräilyn silta tai alikulku, mutta sen laatu saattaa olla heikko johtuen tie- ja rataväylien aiheuttamasta estevaikutuksesta sekä ympäristön melusta ja huonosta ilmanlaadusta.

Viheralueiden palvelut

Viherpalvelujen alueita ovat erilaiset kaupungin ylläpitämät viheralueet, rakennetut puistot, maisemapellot ja -niityt sekä metsät ja suojelalueet. Olennainen osa viherpalveluja ovat viheralueille sijoittuvat toiminta-alueet ja -paikat, kuten urheilu-, peli- ja lähikentät, leikki- ja skeittipaikat, koirapuistot, matonpesu- ja soutuvenepaikat, muunlaisia toimintoja ja harrastuksia palvelevat alueet ja rakenteet sekä kevyen liikenteen väylät, puistokäytävät ja ulkoilureitit.

Yleiskaavaratkaisun tavoitteena on, että viher- ja virkistyspalveluita sijoittuu tasapuolisesti kantakaupungin eri puolille ja niille varataan riittävät tilalliset puitteet osana viher- ja virkistysalueiden verkostoa. Yleiskaavassa on osoitettu olemassa olevat ja uudet erikoispuistot ja kaupunginosapuistot, joita on tavoitteena kehittää toiminnollaan monipuolisina virkistysalueina ja

tapatumien paikkoina. Lisäksi kaavassa on osoitettu keskitettyjen liikunta- ja urheilupalvelujen alueet, merkittävimmät uimaranta-alueet, ryhmä- ja siirtolapuutarha-alueet, hautausmaat sekä olemassa olevat ja uudet kehitettävät pienvenejä lauttasatamat, jotka toiminnoillaan täydentävät yleiskaavan viherympäristökokonaisuutta.

Keskeisiä uusia viherpalveluja ovat mahdollinen leirintäalue Alasjärven rannassa, tulevaisuuden kaupunginosia ja keskuksia varten tarvittavat kaupunginosapuistot ja uimarannat sekä kehitettävät erikoispuistot. Lisäksi yleiskaavassa ohjataan suunnittelemaan kokonaisuuksina keskuspuistoverkoston merkittäviä osia, joita ovat Kauppi-Niihaman ja Kaukajärvi-Kirkkosuonnotko-Iidesjärven alueet.

KUVA JUKKA AALTONEN

Kaukajärven Vilusenharjun vanhalla soranotto- ja maanvastaanottoalueella vuonna 2014 valmistunut skeittipuisto on yksi esimerkki Tampereen laadukkaasta viherpalvelutarjonnasta.

Kulttuuriperintö

Kulttuuriympäristön suojelua kanta-kaupungin alueella ohjataan yleiskaavakartalla nro 3. Tavoitteena on turvata kulttuuriympäristön arvojen säilyminen ja ajallinen kerroksellisuus osana kasvavaa ja tiivistyvää kaupunkia. Kaupungin historiallisesta ja yhteiskunnallisesta kehityksestä kertovat kulttuuriympäristöt ovat tärkeä lähtökohta alueiden kehittämisessä.

Kulttuuriympäristön suojelu asettaa reunaehdoja yleiskaavan muiden kehittämistavoitteiden toteuttamiselle erityisesti silloin, kun olemassa olevaa ympäristöä täydennysrakennetaan merkittävästi tai muulla tavalla uudistetaan voimakkaasti. Alueen kulttuuriympäristöarvojen tunnistaminen kaavakartalla ei tarkoita vain suojelua ja toimenpiteiden rajoittamista. Kulttuuriympäristö voi päinvastoin toimia sellaisena kaupunkikehittämisen lähtökohtana, jonka

avulla on mahdollista luoda entistä parempaa ja omaleimaisempaa kaupunkia. Hyvä kulttuuriympäristö voi toimia myös kaupungin vetovoiman vahvistajana. Kehittämisessä on huomioitava se, että eri alueet ovat keskenään eri tavalla herkkiä muutoksille: joillakin arvoalueilla muutoksia on tehtävä hyvin varovaisesti, toiset alueet kestävät muutoksia paremmin. Kulttuuriympäristöjen suojelu ja muut kaupunkiympäristöä koskevat kehittämistavoitteet ratkaistaan asema-kaavoituksen yhteydessä.

Kantakaupungin kulttuuriympäristöarvojen tunnistaminen perustuu selvityksiin, joita ovat tehneet Museovirasto, Pirkanmaan maakuntamuseo, Pirkanmaan liitto ja Tampereen kaupunki. Valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä (RKY 2009) ja muinaisjäännöksiä koskevat kaavamerkinnät ovat luonteeltaan lähinnä informatiivisia, sillä RKY 2009 -alueet on yleiskaavaratkaisusta riippumatta otettava

huomioon valtioneuvoston päätöksen perusteella ja muinaisjäännökset muinaismuistolain nojalla. Tarkempi luettelo kaikista yleiskaavan kulttuuriperintökohteista ja -alueista on liitteessä 2.

Rakennetut kulttuuriympäristöt

Rakennettujen kulttuuriympäristöjen osalta yleiskaavassa on osoitettu valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY 2009), maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt, osa EHYT-selvityksen arvoalueista, arvokkaimmat jälleenrakennuskauden pientaloalueet sekä lailla, asetuksella tai sopimuksella suojellut kohteet.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY 2009) perustuvat Museoviraston laittamaan, vuonna 2009 valmistuneeseen inventointiin. Valtioneuvoston päätöksen

KUVA JALO VIRKKI

Raili ja Reima Pietilän suunnittelema Hervannan toimintakeskus on yksi valtakunnallisesti arvokkaista rakennetuista kulttuuriympäristöistä (RKY 2009).

(22.12.2009) perusteella inventoinnilla on hyvin vahva status: se on maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT) tarkoittama rakennettu kulttuuriympäristön inventointi. RKY 2009 -alueiden osoittaminen kaavakartalla välittää tietoa yksityiskohtaisemman suunnittelun tasolle turvaten osaltaan arvoalueiden rakenteen, kaupunkikuvan sekä alueilla jo olevien rakennusten ja ympäristön säilymistä.

Yleiskaava-alueella sijaitsee kahdeksan valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä: Lielahden rautatieasema, Pispalanrinne, Pyynikin näkötorni, Kalevan kirkko ja kaupunginosa, Kalevankankaan hautausmaa, Hatanpään kartano, Viinikka-Nekalan pientaloalue ja Hervannan keskusakseli.

Maisemallisesti ja kaupunkikuvallisesti huomioitavien rakennettujen kulttuuriympäristöjen joukkoon sisältyy kolmentyyppisiä alueita. Näitä ovat maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt, jotka perustuvat vuonna 2016 valmistuneeseen Pirkanmaan maakuntaliiton selvitykseen sekä Tampereen kaupungin EHYT-hankkeessa arvokkaimmiksi arvioidut kokonaisuudet, jotka perustuvat vuosina 2010-2011 tehtyihin inventointeihin. Lisäksi on osoitettu joitain muulla tavalla paikallisesti arvokkaita alueita tai edellä mainittujen alueitten laajennuksia.

Maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt on osoitettu Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 ehdotuksessa. Niiden osoittaminen myös yleiskaavassa välittää tietoa yksityiskohtaisemman suunnittelun tasolle turvaten osaltaan alueiden kaupunkikuvan ja rakennusperinnön arvojen säilymistä ja edelleen kehittämistä. EHYT-selvityksessä tunnistetut aikakauttaan edustavat asuinkorttelikonaisuudet on haluttu nostaa esiin, koska niillä ei vielä ole vastaavaa kulttuuriympäristön arvoihin kytkeytyvää kaavallista asemaa. EHYT-hankkeessa selvitettiin

1940-1980-luvuilla rakentuneiden keskustan ulkopuolisten lähiöiden täydennysrakentamismahdollisuuksia kaupunkikuvan ja rakennuskulttuurin näkökulmat huomioon ottaen.

Maakunnallisesti arvokkaita rakennettuja kulttuuriympäristöjä yleiskaava-alueella ovat seuraavat 19 kokonaisuutta: Kaarilan ja Raholan kartanot sekä ympäristön asuinalueet, Lielahden kartano ja tehdasalue, Niemen kartano ja pihapiiri, Viikinsaari, Pyynikki (ja Tahmelan ranta-alue), Petsamo, Saukonmäki ja Litukan rivitalot, Kalevan ateljeetallo, Kantasairaala, voimalaitos ja asuinrakennukset (TAYS), Kaupin pumpaamo ja vesitornit, Kissanmaa, Hipposkylä ja Hakametsän jäähalli, Ruotula, Kauppaopisto, Messukylän kirkot ympäristöineen, Kaukajärven aloituskorttelit ja Haihara, Hyppösen kenkätehdas ja Lokomon hallit, Härmälä, Rantaperkiö ja Peltolampi.

Osa edellä mainituista alueista on myös EHYT-selvityksessä todettu arvokkaiksi. Lisäksi kaavakartalla on osoitettu seuraavat EHYT-kokonaisuudet, joilla ei ole tunnistettu olevan maakunnallista merkitystä: Tohlopin rivitalot, Tesoman Kohmankaari, Rahola Nokiantien eteläpuolella, Lentävänniemi, Kaukajärven Saarenvainionkatu sekä Rautaharkon ja Taatalan keskeiset kerrostalokorttelit.

Pientaloalueiden osalta on tunnistettu jo suojellut pientaloalueet osoittamalla ne merkinnällä valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (Pisapala ja Viinikka-Nekala) tai merkinnällä maisemallisesti ja kaupunkikuvallisesti huomioitava rakennettu kulttuuriympäristö (Puisto-Kaarila, Härmälä, Petsamo ja Kissanmaa).

Yleiskaavaa varten maankäytön suunnittelussa laadittiin Yhtenäisten pientaloalueiden arvoselvitys (2016), jossa on tutkittu jälleenrakennuskauden pientaloalueiden säilyneisyyttä. Yleiskaavakartalla osoitetut **arvokkaiden jälleenrakennuskauden pientaloalueiden** rajaukset perustuvat kysei-

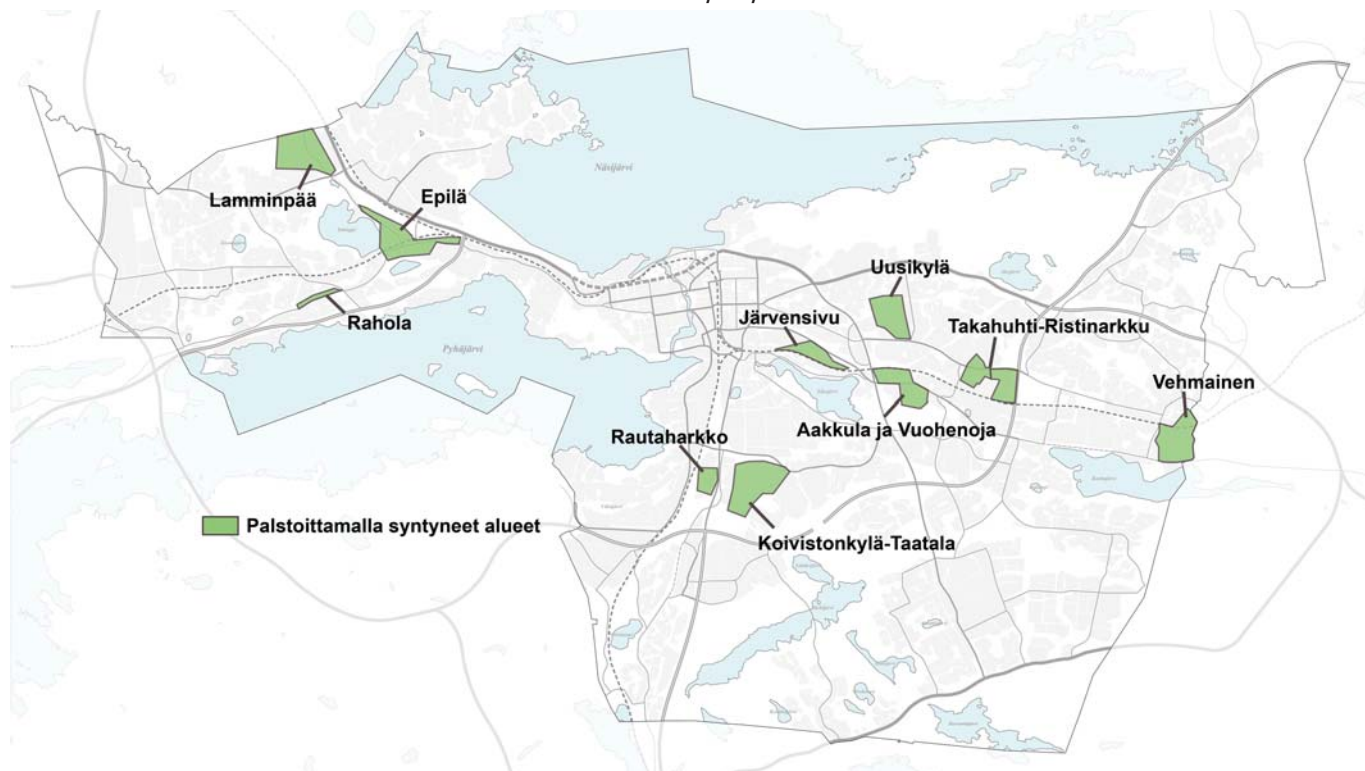
seen selvitykseen. Kaavakartalla on esitetty yksitoista aluetta kymmenessä eri kaupunginosassa; Kalkussa, Ikurissa, Raholassa, Niemessä, Jokipohjassa, Järvenrivulla, Uudessakylässä, Ruotulassa, Takahuhdissa ja Pappilassa. Näiden alueiden erityispiirteitä on kuvattu tarkemmin tehdyssä selvityksessä. Tavoitteena on ollut tunnistaa aikakauttaan parhaiten edustavat jälleenrakennuskauden pientaloalueet ja ohjata niiden suunnittelua toteutettavaksi yksittäistä tonttia laajempina asemakaavamuutoksina ympäristön erityispiirteet säilyttäen.

Pirkanmaan maakuntamuseo esitti lausunnossaan yleiskaavaluonnoksesta, että **palstoittamalla syntyneet alueet** tulee huomioida kaavassa. Palstoittamalla syntyneet alueet sijaitsevat keskustan ulkopuolella, ja ne ovat syntyneet 1900-luvun alkupuolella. Näille alueille tyypillistä on moni-ikäinen rakennuskanta, mutta myös alueellinen yhtenäisyys, joka syntyy vanhoista puutarhoista, kapeista kaduista ja vapaasti muotoutuneesta rakenteesta.

Palstoittamalla syntyneitä pientaloalueita ei ole osoitettu kaavakartalla, joten kaava ei ohjaa niiden maankäytön kehittämistä muutoin kuin osoittamalla ne toteutuneen tilanteen mukaisesti asuminen alueiksi. Asemakaavoituksen yhteydessä on silti suositeltavaa säilyttää näiden alueiden arvoja, mm. rakentamisen mittakaava ja vanhin rakennuskanta. Perustiedot palstoittamalla syntyneistä alueista on koottu ohessa olevaan taulukkoon ja karttaan. Kartan rajaukset ja taulukon tiedot perustuvat Pirkanmaan maakuntamuseon laatimaan arviointiin alueiden ominaispiirteistä ja niihin kohdistuvista uhista. Kyseiset tiedot on sisällytetty kaavaselostukseen, jotta aluerajaukset ja alueisiin kohdistuvat uhat voidaan huomioida asemakaavoituksessa.

Kaavassa osoitettuja **muuta rakennetun kulttuuriympäristön** arvoja edustavat kirkkolaila tai rautatiesopimuksella **suojellut kohteet**.

Palstoittamalla syntyneet alueet

Pirkanmaan maakuntamuseon arvio alueiden inventointitarpeista

Alueen nimi	Historiallisia ominaispiirteitä	Muutospaineet & inventointitarpeen perustelu
Lamminpää	syntynyt 1900-luvun alussa Ylöjärven keskusta viedän tien varteen, teollistumisen historiaa samaan tapaan kuin Pispala (työväen asuinalue vanhan kulkureitin varrella), omaleimainen alueidentiteetti, alkuperäistä rakennuskantaa on jäljellä	yksittäisiä kaavamuutoksia ja purkamislupahakemuksia jatkuvasti
Rahola	1900-luvun alussa Nokialle menevän vanhan tien varteen rakentunut yhdyskunta	kartoittamaton kokonaisuus
Takahuhti/Ristinarkku	Takahuhti: vanhan kylätontin lähiympäristöön muodostunut Suomen palstoitettu alue ja muuta 1900-luvun alun pientaloasutusta, Ristinarkku: keskeisenä paikkana vanhan kyläkeskuksen jatkumo, erittäin monikerroksinen kulttuuriympäristö, yhtäjaksoista asutusta rautakaudelta lähtien	yksittäisiä purkulupia ja rakennushankkeita jatkuvasti
Uusikylä	palstoittamalla syntynyt Tampereen silloisen rajan ulkopuolelle maantien varteen, vanhaa rakennuskantaa ja liiketiloja säilynyt, omaleimainen historia	kartoittamaton kokonaisuus
Järvensivu	kaupungin reunalle syntynyt pientaloalue, paljon leipomoita, "rieväkylä", vanhimmat rakennukset 1900-luvun alusta	tarkemmin kartoittamaton kokonaisuus
Vehmainen	1900-luvun alun radan varteen syntynyt työväestön asuinalue, osa teollistuvan Tampereen tarinaa, täydentynyt vahvasti 1960–70 -luvulla	paljon kaavamuutoksia ja purkuasioita, alueen ominaisluonteen säilyttämiseen pyritty, mutta siihen tarvittaisiin tietoa arvoista.
Rautaharkko	vanhimmat osat 1900-luvun alusta, pientaloalue	purkulupia
Epilä	teollisuusyhteisö, arvokasta rakennuskantaa jäljellä	aineistoa on maakuntamuseolla, kokonaisnäkemys puuttuu
Aakkula ja Vuohenoja	Messukylän kunnan pientaloalueet	yksittäisiä purkuasioita, alueesta ei ole selvitystietoa*, vanhaa rakennuskantaa jäljellä
Koivistonkylä ja Taatala	palstoittamalla syntynyttä pientaloasutusta 1900-luvun alusta, vanhaa alueelle luonnetta antavaa rakennuskantaa säilynyt jonkin verran.	yksittäisiä purkuasioita ja kaavamuutoksia jatkuvasti

* Osa Aakkulan pientaloalueesta sisältyi Yhtenäisten pientaloalueiden arvoselvitykseen 2016.

Arkeologiset arvot

Arkeologisten arvojen osalta yleiskaavassa on osoitettu muinaisjäännökset ja kulttuuriperintökohteet. Muinaisjäännökset ovat muinaismuistolain nojalla suojeltuja. Muinaisjäännöskohteiden ja kulttuuriperintökohteiden yksilöinti kaavakartalla välittää tietoa yksityiskohdaisemman suunnittelun tasolle turvaten osaltaan kohteiden säilymistä. Selostuksessa on lisäksi esitetty historialliset tiet.

Muinaisjäännösten osalta on kantakaupungin alueella tehty perusinventointi vuonna 1994. Selvitystä pidetään esihistorian osalta riittävänä, mutta historiallisen ajan muinaisjäännösten osalta se on puutteellinen. Muut ennen vuotta 2000 tehdyt inventoinnit ovat pääsääntöisesti vanhentuneita inventointimenetelmien kehittymisen, maankäytön muutosten sekä ohjeistuksien ja tulkintojen muuttumisen myötä. Yleiskaava- luonnosta varten tilattiin Pirkanmaan maakuntamuseolta kaksi selvitystä, joiden tavoitteena oli koota olemassa oleva arkeologinen tieto ja laatia yleispiirteinen selvitys kantakaupungin alueen arkeologisesta potentiaalista. Arkistointi valmistui v. 2016 ja toinen inventointiselvitys valmistui alkuvuodesta 2017. Kaavakartalla on osoitettu SM-merkinnällä 58 muinaisjäännöskohdetta, jotka sisältävät myös ne kyläntontit,

joita ovat muinaismuistolain mukaisia kohteita. Muinaisjäännöskohteita ovat esimerkiksi kivikautiset asuinpaikat, vanhat rajamerkit, historialliset kyläntontit ja maakuopanteet. Lisäksi kumoutuvassa Ojalan osayleiskaavassa osoitettu turverata ja siihen liittyvän turvetehtaan jäännökset ovat muinaisjäännös, ja tämä kokonaisuus on osoitettu kaavakartalla omalla merkinnällä ja määräyksellä.

Kulttuuriperintökohteita on osoitettu kaavakartalla 35 kpl. Kulttuuriperintökohteet eivät esimerkiksi ikänsä tai muun ominaisuutensa vuoksi ole muinaisjäännöksiä, mutta niillä on kuitenkin historiallista arvoa. Kulttuuriperintökohteet sisältävät ne kyläntontit, jotka eivät ole muinaismuistoja.

Historiallisia teitä ei ole osoitettu kaavakartalla, vaan ne on esitetty oheisella kartalla. Historiallisesti merkittäviä tielinjoja koskevissa toimenpiteissä ja suunnitelmissa tulee kiinnittää huomiota arkeologisiin rakennusperinteisiin ja yleensä kulttuurihistoriallisiin arvoihin. Osa teistä on edelleen käytössä ja niihin saattaa sisältyä muinaismuistolain tarkoittamia rakenteita ja vanhoja rakennekerroksia, jolloin tiekerrokseen kajottaessa tulee ottaa huomioon mahdollinen dokumentointi- ja näytteenottotarve. Tien historiallista luonnetta ja maisemallista arvoa vaarantavia toimenpiteitä

ei saa tehdä. Lain tarkoittamien teiden lähtökohtana pidetään 1700- ja 1800-luvun vaihdetta vanhempaa tieverkostoa.

Kulkureitit ovat alun perin määräytyneet vesistöjen ja maaston mukaan. Historiallisella ajalla tiet olivat Suomessa vakiintuneilla paikoilla. Jo viikinkiajalta lähtien maaliikennereitit ovat olleet vesiliikennereittejä tärkeimpiä kaukoliikenteen yhteyksiä. Maantiet kehittyivät keskiajalla palvelemaan hallintoa ja asutuspolitiikkaa.

Valtakunnallisesti merkittävimmät historialliset tiet Tampereen kantakaupungin alueella ovat Huittinen-Tyrvää-Tampere, Kyrönkankaantie, Tammerkoski-Pälkäne-Hämeenlinna, Hämeenlinna-Akaa-Tammerkoski, Messukylä-Teisko-Ruovesi ja Härmälä/Tampere-Pirkkala. Merkittävimpiä keskiaikaisia maanteitä Pirkanmaalla olivat Hämeenlinna ja Satakuntaa yhdistänyt "Laidetie" ja Kyrönkankaan- eli Pohjankankaan- tai Härmeenkankaantie. Pirkanmaan tieverkkoon oli vaikutuksia myös Hämeen Härkätiellä ja Ylisellä Viipurintiellä ja niihin liittyvillä sivuteillä. Huomattavien kulkuteiden jäännökset ovat muinaismuistolain suojaamia kiinteitä muinaisjäännöksiä. Suurimmat muutokset tielinjoihin on tehty vasta viimeisen 50 vuoden aikana.

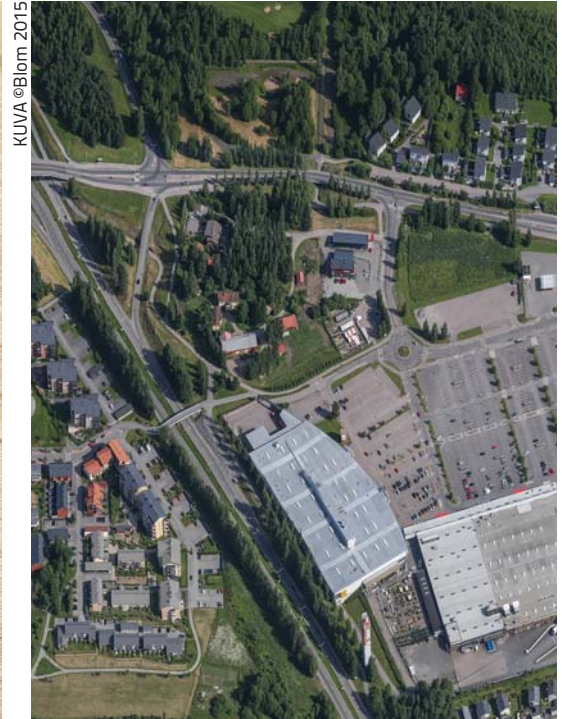

Valtakunnallisesti merkittävimmät historialliset tiet kantakaupungin alueella. Lähde: Pirkanmaan historiallisesti merkittävät tiet 2011, Pirkanmaan maakuntamuseo.

Karttaote Olof Mörtin maakirjakartasta Messukylä/Turtolasta 1600-luvulta. Kuva Pirkanmaan maakuntamuseo.

KUVA ©Blom 2015

Ilmavalokuva Turtolan alueesta (2015). Historiallinen kylä sijoittuu pientaloalueen, kauppakeskuk- sen pysäköintialueen ja nykyisen Penttilän tilan kohdalle.

Maisema kulttuuriympäristönä

Maisemien osalta yleiskaavassa todettuja arvoja ovat valtakunnalliset maisema-alueet sekä osa avoimien maisematilojen selvityksessä esitetyistä maisematiloista.

Valtakunnalliset maisema-alueet perustuvat valtioneuvoston periaatepäätökseen vuodelta 1995 ja maisema-alueiden päivitysinventointiin vuodelta 2015. Kantakaupungin alueella valtakunnallisesti merkittäviä maisema-alueita ovat Epilänharju, Pispalan-Pyynikinharju, Kalevanharju ja Aakkulanharju. Tampereen harjut ovat osa lähes 200 kilometriä pitkää, Pohjankankaalta ensimmäiselle

Salpausselälle ulottuvaa muodostelmaa. Lisäksi harjujen ympäristöt ovat kulttuurihistoriallisesti merkittäviä liittyessään kiinteästi Tampereen kaupungin syntyyn ja kasvuun. Harjualueet on haluttu nostaa esiin, koska ne muodostavat keskeisen yhdyskuntarakenteen kehittämistä jäsentävän maisemallisen elementin osana kantakaupungin suurmaisemaa. Käytännössä valtakunnallisten maisema-alueiden oikeusvaikutukset syntyvät kaavoituksen kautta.

Valtakunnallisten maisema-arvojen lisäksi kantakaupungin alueella on myös **muita maisema-arvoja**, jotka ovat syntyneet ihmisen toiminnan seurauksena. Tällaisia maiseman arvoja ovat mm. perinnemaisemat ja -biotoopit, tärkeät lä-

hestymisnäkyvät sekä maisemallisesti tärkeät selännealueet. Perinnemaisemat ja -biotoopit ovat maaseutumaisia kulttuuriympäristöjä tai puutarhakulttuurin avoimia ympäristöjä. Tärkeät lähestymisnäkyvät ovat pääväyliltä avautuvia pitkiä näkymälinjoja kohti keskustaa tai kantakaupungin läpi kulkevaa harjujaksoa. Maisemallisesti tärkeät selännealueet ovat pääasiassa metsäisiä, jyrkkärinteisiä alueita. Monet näistä selännealueista ovat jääneet rakentamattomiksi rakennettujen alueiden keskelle tai reunoille. Edellä mainittujen maisema-arvojen säilymistä on ohjattu kaavassa **yleismääräyksen** avulla.

Kestävä vesitalous

Tampereen kaupunkistrategian 2025 linjausten mukaan kestävän yhdyskunnan kehittäminen merkitsee tiivistä, vihreää ja vähähiilistä kaupunkirakennetta. Kestävällä tavalla toteutettu tiivistäminen ehkäisee hajakentän rakentamisen aiheuttamia ympäristöhaittoja ja on siten myös ekologisesti perusteltua. Osana kestävää yhdyskuntarakennetta turvataan myös riittävä määrä viherrakennetta, joka pitää sisällään sinisen vesistöjen verkoston.

Sinisellä verkostolla tarkoitetaan avoimina säilytettävien tai avoimeksi palautettavien pienvesien, kuten purojen ja ojien sekä järvi- ja järvialtainen ja pienempien lampien muodostamaa, maiseman rakenteesta riippuen paikoin yhtenäistä, paikoin katkonaista kokonaisuutta. Sinisen verkoston säilyttäminen ja ennallistaminen osana kantakaupungin viherverkkoa palvelee hulevesien luonnonmukaista hallintaa tiivistämisessä kaupungissa tuoden kustannussäästöjä hulevesirakenteiden toteutukseen. Lisäksi sininen verkosto suodattaa järvi- ja järvialtaisiin päätyviä vesiä ja lisää kaupunkiluonnon monimuotoisuutta sekä toimii merkittävänä virkistysalueena ja vetovoimatekijänä kaupunkiympäristössä.

Hulevedet

Merkittävin työkalu suunniteltaessa kestävän vesitalouden ratkaisuja yleiskaavatasolla on ollut Tampereen kantakaupungin hulevesiohjelma (hyväksytty YLA:ssa 8.12.2012). Hulevesiohjelma on tehty tukemaan kestävällä tavalla hulevesiin liittyvää päätöksentekoa, ympäristönsuojelua, maankäytön suunnittelua ja rakentamista. Keskeisenä pyrkimyksenä on kustannusten säästö hyödyntämällä

luonnonmukaisen hulevesien hallinnan menetelmiä, varmistamalla tulvareitit ja siten ennaltaehkäisemällä tulvavahinkoja. Ohjelmaan on kirjattu nykytilan kuvauksen perusteella kokonaisvaltaista hulevesien hallintaa koskevat tavoitteet ja tarvittavat toimenpiteet. Ohjelman keskeisin sisältö, jota yleiskaavassa pyritään viemään käytäntöön, ovat valuma-aluekohtaisten ominaispiirteiden pohjalta määritellyt toimenpidekuvaukset sekä koko kantakaupungin alueelle laadittu hulevesien hallinnan periaatejärjestys. Hulevesiohjelman päivitys on tarkoitus käynnistää vuonna 2017.

Yleiskaavassa kestävää hulevesien hallintaa on ohjattu koko kantakaupungin aluetta koskevalla yleismääräyksellä sekä sitä tarkentavilla valuma-aluekohtaisilla määräyksillä, jotka perustuvat kantakaupungin hulevesiohjelmaan. Kestävän vesitalouden verkostoa täydentävät avoimina säilytettäväksi tarkoitetut merkittävät ojat ja vesireitit, huomioon otettavat huleveden hallinta-alueet sekä aiemmista osayleiskaavoista siirretyt alueelliset hulevesien viivytysaluet.

Yleismääräys esittää hulevesien hallinnan yleisen tavoitteen ja valuma-aluekohtaiset määräykset tarkentavat tavoitteita asemakaavatasolle. Yleismääräyksen tarkoituksena on tuoda hulevesiohjelman periaatteet osaksi maankäytön kokonaisuutta suunnittelusta lupavaiheiden kautta alueiden toteutukseen.

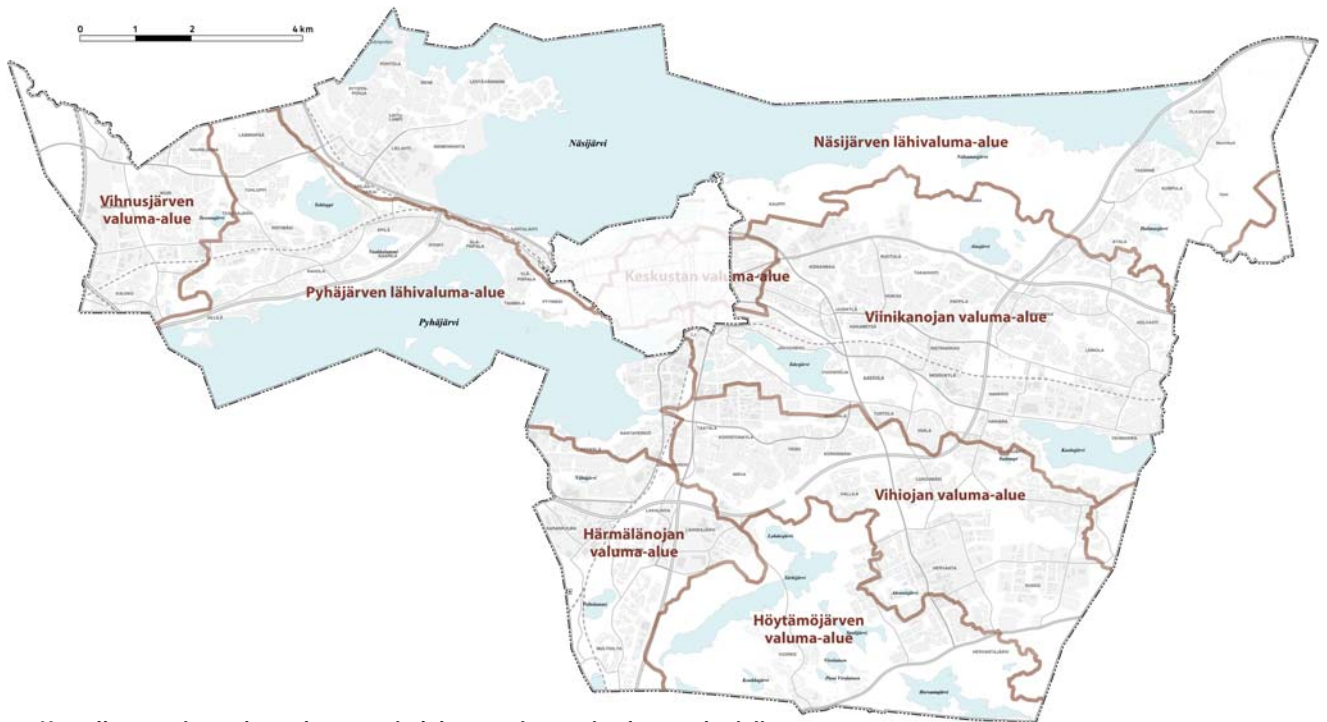
Hulevesiohjelmaa varten määritetyt valuma-alueerajaukset on tarkennettu yleiskaavatyön aikana olemassa olevan hulevesiverkoston mukaisiksi. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että tulvatilanteessa hulevesiverkoston kapasiteetin ollessa täynnä valuma-alueet tulkitaan pinnantasausten mukaan, mutta sademääriltään tavanomaisissa tilan-

teissa valuma-alueet tulkitaan kaavakartalla esitettyjen ja hulevesiviemäroinnin pohjalta tarkennettujen valuma-alue-rajojen mukaisesti. Myös valuma-aluekohtaisia toimenpiteitä on täsmennetty ja päivitetty yleiskaavatyössä työryhmytyöskentelyn ja asiantuntija-arvioiden pohjalta asemakaavataso suunnittelua ohjaaviksi määräyksiksi. Yhtenä näistä muutoksista on Vihnusjärven valuma-alueen määräykseen sisällytetty Myllypuron Natura-alueen arvojen huomioon ottaminen alueelle aiemmin laaditun osayleiskaavan mukaisesti.

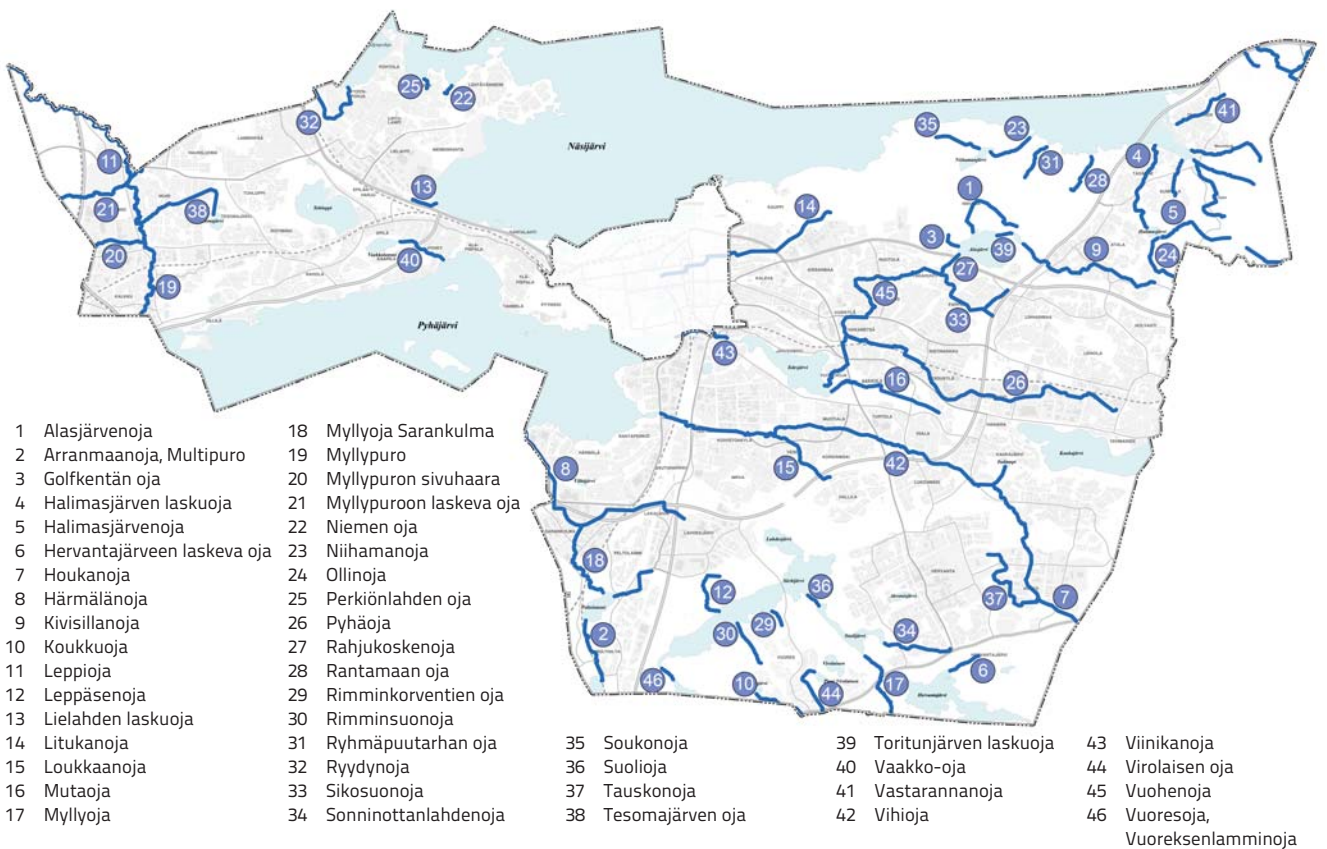
Merkittävien ojien tai vesireittien pyrkimyksenä on osoittaa niiden painoarvo osana laajempaa, yhdessä järvi- ja järvialtainen kanssa muodostuvaa sinistä verkostoa. Kohteilla on arvoa kestävän hulevesien hallinnan ja vesien laadun sekä virkistyskäytön ja kaupunkiluonnon monimuotoisuuden kannalta. Merkittävien ojien lisäksi kantakaupungin alueella on pienempiä ojia ja vesireittejä, joilla myös on merkitystä hulevesien hallinnan sekä muiden ympäristöarvojen kannalta: myös nämä tulisi säilyttää avoimina ja viherympäristöiltään yhtenäisinä.

Huomioon otettavina huleveden hallinta-alueina on osoitettu selvityksissä esiin nousseet tai muutoin tiedossa olevat hulevesien hallinnan kohteet, joita ei ole kokonaisuudessaan toteutettu ja joiden hulevesien hallinta vaatii ratkaisua tarkemmassa maankäytön suunnittelussa.

Ohjeellisia alueellisia hulevesien viivytysaluetta on osoitettu kumoutuvien osayleiskaavojen alueille, joilla ei vielä ole vahvistettua asemakaavaa. Merkinä on siirretty sellaisenaan ja ne perustuvat osayleiskaavoituksen yhteydessä laadittuihin selvityksiin ja suunnitelmiin.

Kartalla on esitetty kantakaupungin jakautuminen eri valuma-alueisiin.

Merkittävät ojat tai vesireitit.

Kantakaupungin pohjavesialueiden pinta-alat ja pohjaveden muodostumisalueet, vedenottamot ja vedenottoluvan mukaiset ottomäärät.

Pohjavesialue	Kokonaisala km ²	Muodostumisalue km ²	Vedenottamo	Vedenottolupa m ³ /d	Vedenotto m ³ /d v.2010
Aakkulanharju	2,66	1,59	Messukylä	5000	4981
Epilänharju-Villiä (A)	2,84	1,64	Hyhky	3000	2248
Epilänharju-Villiä (B)	2,39	1,21	Mustalampi	5000	2390

Pohjavedet

Tampereella käytettävästä talousvedestä pohjavettä on noin kolmasosa ja loput talousvedestä on valmistettu Kangasalan Roineen pintavedestä. Kantakaupunkiin sijoittuvia pohjavedenottamoja ovat Messukylän ottamo Aakkulanharjun pohjavesialueella sekä Hyhkyn ja Mustalammen ottamot Epilänharju-Villilän pohjavesialueilla. Sekä Aakkulanharjun että Epilän-Villilän alueilla pohjaveden muodostumista selvitetään parhaillaan GTK:n, Tampereen Veden ja Pirkanmaan Ely-keskuksen toimesta. Alueilla muodostuu pohjavettä laskennalliseen määrään nähden huomattavasti enemmän ja vedenoton tarve olisi vielä ottoluvan

määrää suurempi. Selvitysten tavoitteena on saada tietoa siitä, mistä pohjaveden runsas muodostuminen johtuu. Mikäli pohjavettä muodostuu oletettua laajemmalla alueella, tulee se ottaa huomioon alueen maankäytön suunnittelussa ja toteutuksessa. Päätös pohjavesialueen mahdollisesta rajausmuutoksesta tehdään Ely-keskuksessa.

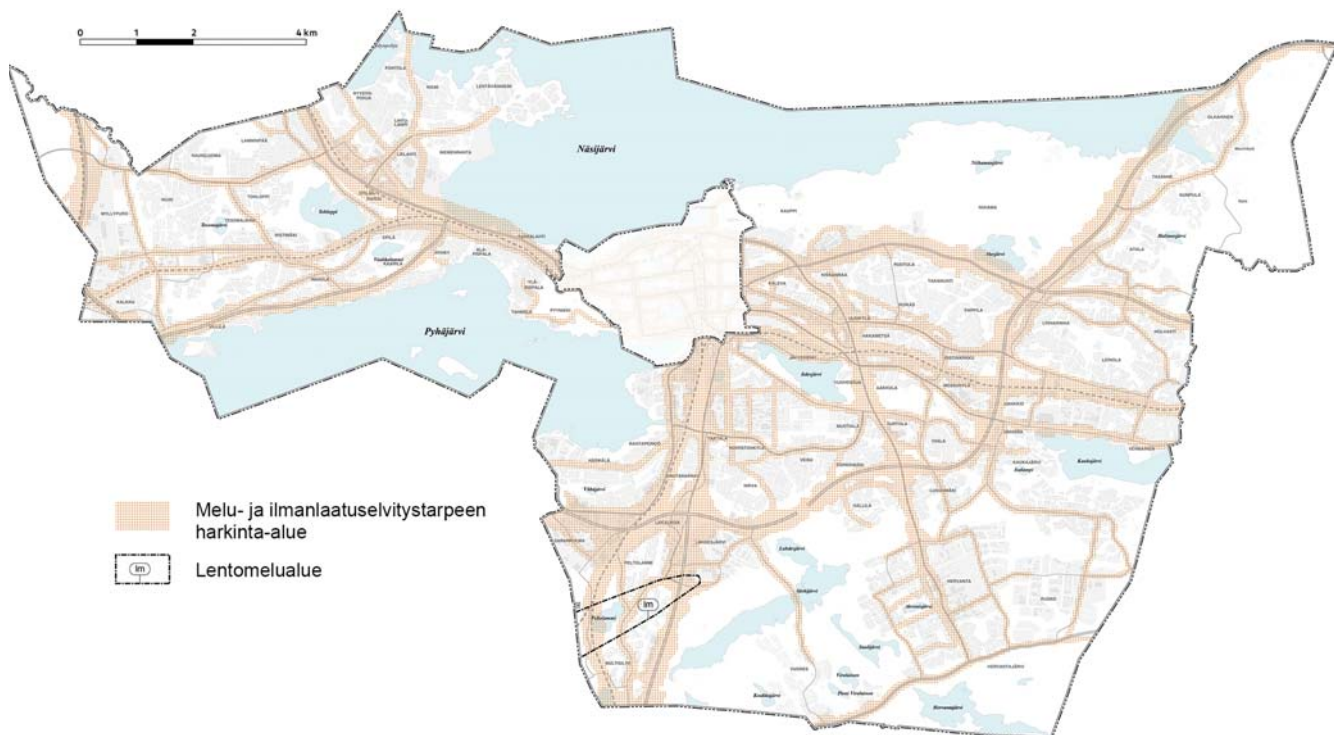
Yleiskaavatyön yhteydessä tehdysä Ekosysteemipalvelut ja viherrakenne Tampereella -selvityksessä (2014) havaittiin, että pinnoitetun maa-alan osuus kantakaupungin pohjavesialueilla on yli 50 prosenttia. Tavoitteena tulisi olla, ettei pinnoitettu maa-ala enää lisääny, sillä pinnoittamaton, läpäisevä ja yleensä

kasvipeitteinen maanpinta turvaa veden imeytymisen kautta pohjaveden muodostumista. Tavoitteen toteuttaminen kasvavassa ja tiivistyvässä kaupungissa on haastavaa.

Ympäristöterveys

Melu

Liikennemelu on merkittävin melunlähde kaupunkialueella. Yleiskaavan melunselvitystarpeen harkinta-alue pohjautuu Tampereen meluselvityksen v. 2012 ennusteeseen vuodelle 2030 ja aluerajaus on laadittu muodostaen 40 metrin puskuri yleistetylle 60 desibelin melualueen rajalle. Aluetta koskeva määräys pohjau-

tuu Tampereen kaupungin melulinjauksiin (hyväksytty YLA:ssa 26.5.2015), joiden mukaan päiväajan keskiäänitason ylittäessä tontin rajalla 60 dB tulee asemakaavan luonnosvaiheessa laatia erillinen meluselvitys. Harkinta tulee tehdä suunnitteilla olevaan pääkäyttötarkoitukseen nähden. Lainsäädännöllisenä lähtökohtana ovat valtioneuvoston päätökset melutason ohjearvoista (993/1992 ja 53/1997: ampumaradat). Vuoden 1992 päätöksen perusteella muun muassa uuden asuinalueen ulkotilojen päiväajan keskiäänitaso (Leq) voi olla enintään 55 dB. Meluasiat on yleiskaavassa haluttu nostaa esiin, koska asuntorakentamisen painetta suuntautuu jo nykyisellään liikennemelua tuottavien väylien varteen, missä asumisviihtyisyyden toteutumiseen täytyy kiinnittää erityistä huomiota.

Lentomelualueena on osoitettu Peltohammin ja Multisillan väliin sijoittuva alue, jonka lentomelutason (Lden) on vuonna 2040 arvioitu olevan yli 55 db ja jolle ei siksi tule osoittaa meluhaitoille herkkää toimintaa. Alueella jo olevan asutuksen ja muuhun meluherkkään toimintaan liittyvän rakennuskannan säilyttäminen, korjaaminen ja vähäinen täydentäminen on mahdollista. Meluherkällä toiminnalla tarkoitetaan tässä asumisen lisäksi sairaaloita, hoitolaitoksia, vanhainkoteja, päiväkoteja ja oppilaitoksia tai muuta näihin rinnastettavissa olevaa toimintaa.

Tärinä

Merkittävin tärinä aiheuttaja on liikenne, etenkin junaliikenne ja raskas maantieliikenne. Kauimmaksi liikennetärinä ulottuu pehmeissä maalajeissa, kuten savi, siltti, turve ja lieju. Tärinän siirtymiseen rakennuksessa vaikuttavat mm. perustamistapa ja rungon sekä muiden rakenneosien resonanssi-ilmiö. Rakenneosien tärinä tunnetaan häiritsevinä kehon tuntemuksina, rakennusosista ja

esineistä välittyvinä ääminä ja pelkona rakenteiden vaurioitumista kohtaan. Nämä voivat aiheuttaa asumismukavuuden vähenemistä, keskittymisen vaikeutumista ja unihäiriöitä.

Tampereen rataympäristöselvitys on laadittu tärinän osalta vuonna 2004. Selvityksen mukaan tärinähaitat tulee huomioida suunnittelussa, mikäli pehmeikköalueella asumiseen tai työskentelyyn kaavoitetut rakennukset sijaitsevat 200-300 metrin etäisyydellä radasta. Ratapenkereen korkeus vähentää tärinävaikutusta, mutta myös käytettävällä junakalustolla on merkittävä vaikutus. Tällöin toimenpidekohteiksi esitettiin alueita keskustassa (Jussinkylä), Messukylässä, Järvensivulla, Tesomalla ja Kalkunvuorella.

Tärinäselvityksiä on laadittu myös raitiotiehankkeen, asemakaavoituksen ja muun suunnittelun yhteydessä. Yleiskaavassa ei ole esitetty asiaa koskevia merkintöjä.

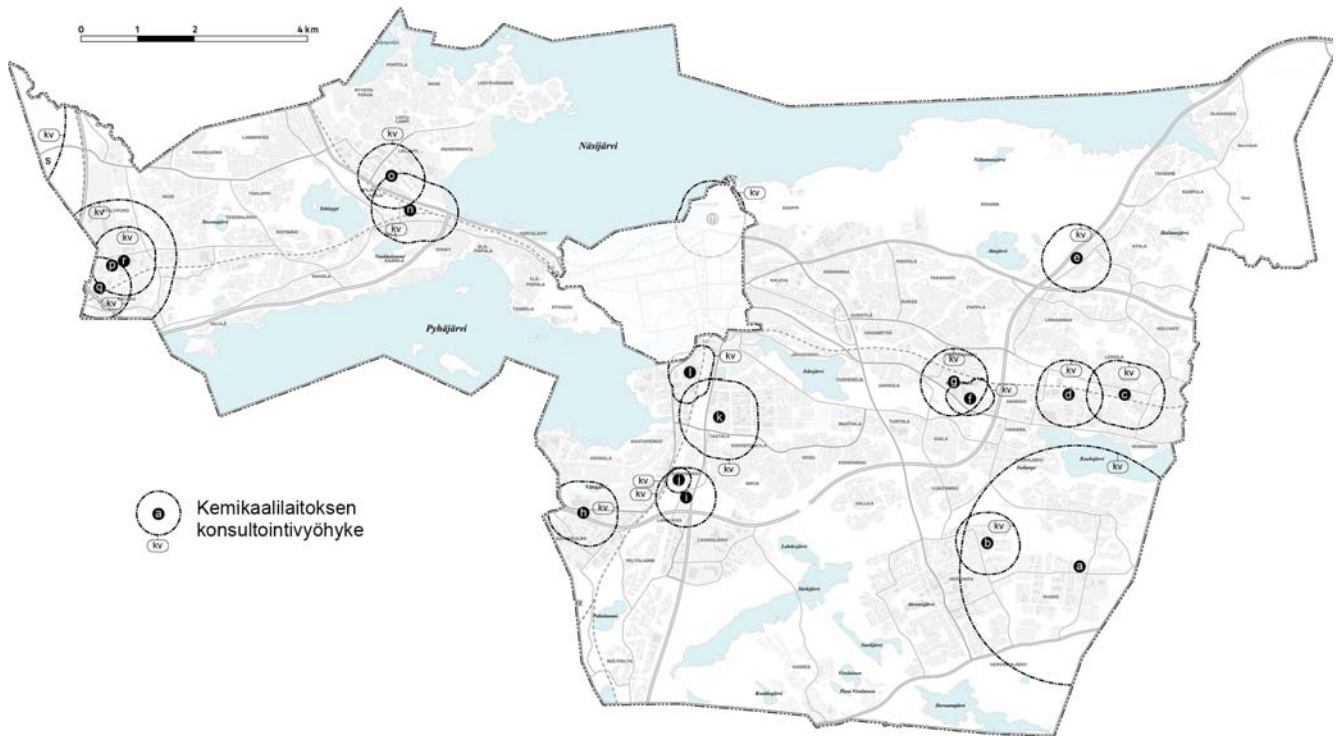
Ilmanlaatu

Tampereen kaupungin ilmanlaatuselvityksessä 2013 on mallinnettu typpioksidin ja hengitettävien pienhiukkasten pitoisuuksia ennustevuodelle 2030. Tulevaisuuden ilmanlaatuskenaarioiden mukaan ajoneuvoliikenne on edelleen merkittävin kaupunkiseudun ilmanlaatuun vaikuttava tekijä. Typpidioksidin pitoisuudet tulevat kokonaisuutena alenemaan, mutta vilkasliikenteisten katujen lähialueilla voi esiintyä ohjearvotason pitoisuuksia. Katupöly ja sen pienhiukkassosuus tulee olemaan merkittävin epäpuhtauskomponentti kaupunkialueella. Ilmansuojelutoimenpiteet tulee kohdistaa erityisesti vilkasliikenteisten katujen ja teiden lähialueille, jotta myös siellä asuvien ihmisten altistuminen ilman epäpuhtauksille vähenisi. Koska melu- ja ilmanlaatuongelmat kohdistuvat pääosin samoille alueille, on harkinta-alue osoitettu yhteismerkintänä.

Kemikaalilaitokset ja muut suojavyöhykkeet

Tukesin ylläpitämällä kemikaalilaitosten konsultaatiovyöhykkeiden listalla (päivitetty 25.4.2016) on kaava-alueella 17 laitosta. Lisäksi kahden laitoksen konsultointivyöhyke ulottuu kaava-alueelle. Listalla ovat Seveso III -direktiivin edellyttämät laitokset, joiden toiminnan laajuus on turvallisuusselvityslaitos tai toimintaperiaateasiakirjalaitos. Viimeisimmässä päivityksessä listalle on lisätty nestekaasulaitokset eli laitokset joissa on nestekaasua 5 - alle 50 tonnia ja muita kemikaaleja alle 20 % luparajasta. Kaavakartalla esitetyt konsultointivyöhykkeet on tehty muodostaen konsultaatiovyöhykkeen leveyden mukainen puskuri lähtökohtaisesti laitoksen kiinteistörajalle. Jos tiedossa on ollut huomioon otettavan kohteen tarkempi sijainti kiinteistöllä, on puskuri tehty tämän sijaintitiedon pohjalta. Prosessin sujuvuuden takaamiseksi on suositeltavaa selvittää asianomaisilta viranomaisilta jo hankkeen varhaisessa vaiheessa (esim. osallistumis- ja arviointisuunnitelman laatimisen yhteydessä) mahdolliset tarpeet lausuntojen pyytämiseksi ja viranomaisneuvottelujen järjestämiseksi. Ilman erityistä perusteltua syytä kemikaalilaitosta ei saa sijoittaa vedenhankintaan soveltuvalla pohjavesialueelle.

Sääksjärven asevarikolla ja Puolustusvoimien lentotekniikkalaitoksessa käsitellään ja varastoidaan räjähdysaineita. Toimintaan liittyvästä onnettomuusriskistä johtuen Vuoreksen osayleiskaavaan on merkitty suojavyöhyke, jolle ei saa rakentaa päiväkoteja tai hoitolaitoksia. Merkintä määräyksineen säilytetään kantakaupungin yleiskaavassa.

Konsultointivyöhykkeen mukaiset kohteet Tampereen kantakaupungissa:

- a) Vedenpuhdistuslaitos, Tampereen Vesi: Ruskon vedenpuhdistuslaitos, kv 2 km
- b) Pesula- ja tekstiilipalvelut, Comforta Oy, kv 0,5 km
- c) Muovipakkauksien valmistus, Amerplast Oy, kv 0,5 km
- d) Lämpökäsittelypalvelut, Bodycote Lämpökäsittely Oy, kv 0,5 km
- e) Metalliteollisuusyrittäjä, Ata Gears Oy, kv 0,5 km
- f) Teollisuuden pintakäsittely, FSP Finnish Steel Painting Oy, kv 0,2 km
- g) Teollisuustuotteet ja -palvelut, Valmet Power Oy Tampereen koelaitos, kv 0,5 km
- h) Konepajateollisuus, Katsa Oy, kv 0,5 km
- i) Metallien pintakäsittely, Pirkan kovakromaus Oy, kv 0,5 km
- j) Kemikaalien varastointi, VR-Yhtymä Oy: Vetopalvelut Tampere, kv 0,2 km
- k) Lämpölaite, Tampereen sähkölaite Oy: Nekalan lämpökeskus, kv 0,5 km
- l) Kaivoskoneiden valmistus, Metso Minerals Oy, kv 0,2 km
- m) Lämpölaite, Tampereen sähkölaite Oy: Naistenlahden voimalaitos, keskustan strategisen osayleiskaavan alueella, kv 0,5 km ulottuu kantakaupungin yleiskaavan puolelle
- n) Lämpölaite, Tampereen sähkölaite Oy: Lielahden voimalaitos, kv 0,5 km
- o) Lihanjalostustehdas, Tapola Oy, kv 0,5 km
- p) Kemianteollisuus, Solenis Finland Oy, kv 1 km
- q) Jauhemaalalaus, Linjateräs Oy, kv 0,5 km
- r) Painotuotteiden valmistus, PunaMusta Oy, kv 0,5 km
- s) Kemianteollisuus, Oy Forcit Ab, Nokian kaupungin alueella, kv 2 km ulottuu Tampereen puolelle

Kunnostettavat maa-alueet

Kaavakartalla on kohdemerkinnällä osoitettu kantakaupungin vanhat suljetut kaatopaikat (12 kpl), Hiedanrannan vanha teollisuusalue, Lielahden järven pohjan nollakuitualue sekä toiminnassa oleva Aitovuoren ampumarata. Näillä alueilla maaperän pilaantuneisuus on selvitettävä ja puhdistettava alue maankäytön edellyttämällä tavalla. Vanhoista kaatopaikoista kuusi on suljettu jo 1960-luvulla tai aiemmin. Viimeisimpänä käytössä on ollut Lielahden tehtaan lietekaatopaikka ja läjitysalue, jolla toiminta on loppunut 2000-luvun alussa. Hiedanrannan alueella teollisuustoiminta on päätynyt 2008. Useimpien kohteiden maaperää on tutkittu, mutta koska kunnostusta ei kaikkialla ole toteutettu tai pilaantuneet maamassat on peitetty, on merkinnät esitetty tiedoksi jatkosuunnitteluun.

Idesjärven osayleiskaavan yhteydessä on laadittu Nekalan vanhan kaatopaikan kunnostuksen yleissuunnitelma, jossa kartoitettiin alueen virkistyskäyttämömahdollisuuksia (perhepuisto). Alueelle löytyi useampi kunnostustapa, josta päätetään tarkemman suunnittelun yhteydessä. Kunnostuksessa on otettava huomioon kaatopaikan suotovesikosteikossa sijaitseva viitasammakon elinym-

päristö, jota ei saa hävittää tai heikentää. Elinympäristö on osoitettu Idesjärven osayleiskaavassa ja merkintä määräyksineen siirretään kantakaupungin yleiskaavaan.

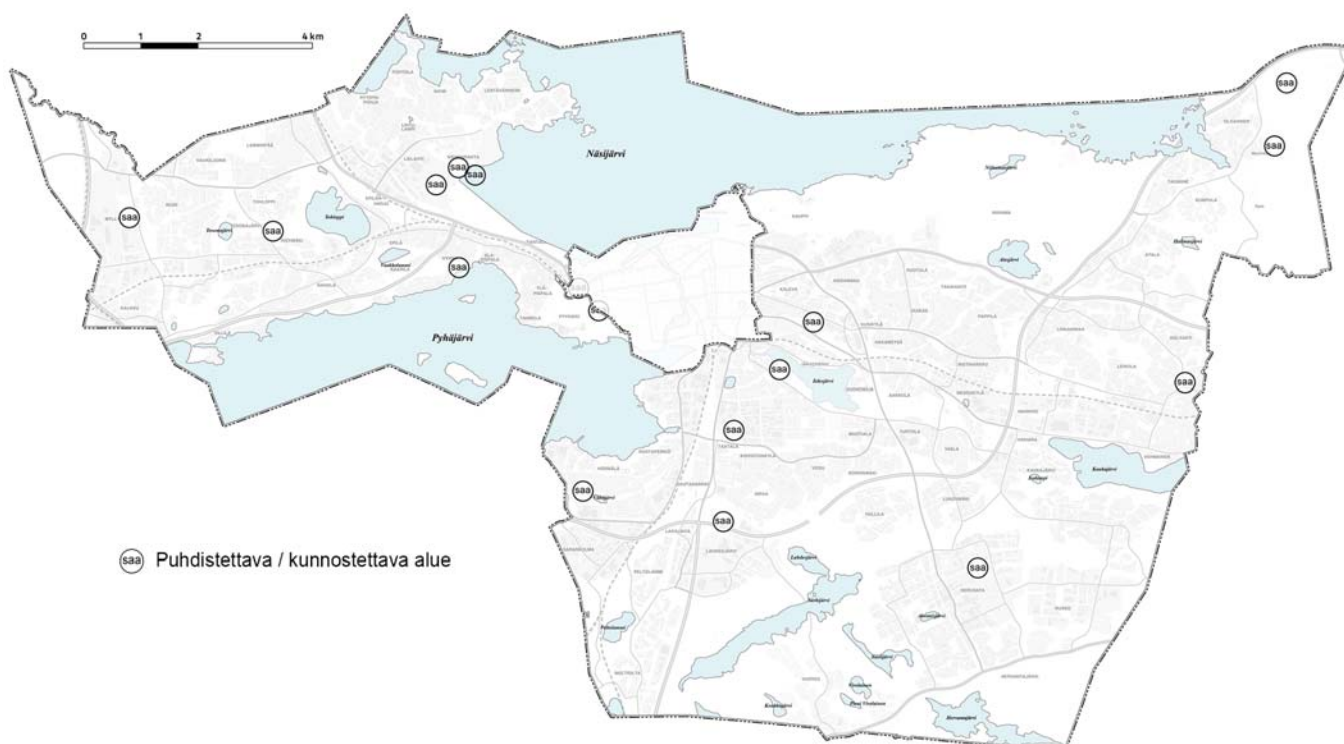
Tekninen huolto ja muut erityisalueet

Yleiskaavan tavoitteen mukainen kasvu aiheuttaa tarvetta laajentaa teknisen huollon verkostoja ja palveluja. Kasvun toteutuessa pääosin olevaa rakennetta täydentämällä ja uudistamalla on jatkosuunnittelussa entistä tärkeämpää huomioida huoltoverkoston kehittämisen tilalliset edellytykset ja ennakoita kaupungin kasvusta aiheutuvat tarpeet uusille huoltotoiminnoille. Yhdyskuntateknisen huollon varmistamiseksi tiivistyvässä kaupungissa on varauduttava myös siihen, että toimintoja joudutaan toteuttamaan erikoisratkaisuilla esimerkiksi maan alle tai sijoittamaan tilanpuutteen vuoksi kantakaupungin ulkopuolelle. Kaavakartalla on esitetty yhdyskuntateknisen huollon nykyisiä toimintoja sekä tulevaisuutta koskevia ratkaisuja. Toimintaedellytysten turvaamiseksi teknistä huoltoa palvelevia tiloja ja laitteita voi rakentaa kaikilla kaavan käyttötarkoituksialueilla.

Energiahuolto

Viime vuosina Tampereen kaukolämmön huippukulutustarve on ollut 900 MW ja energiantuotannon kapasiteetti 1 100 MW. Nämä luvut pysyvät jatkossakin suunnilleen nykytasolla. Vanhat voima- ja lämpölaitokset ovat perinteisesti käyttäneet polttoaineenaan pääasiassa maakaasua ja öljyä. Tulevaisuudessa fossiilisista polttoaineista siirrytään yhä enemmän kohti uusiutuvia, mikä luo tarvetta saneerata nykyisiä voimalaitoksia. Lisäksi kantakaupunkiin on tarve sijoittaa kokonaan uusi voimalaitos. Uudet laitokset korvaavat vanhoja laitoksia tai jättävät ne varalaitoksiksi.

Lielahden voimalaitos toimii nykyisellään huippu- ja varavoimalaitoksena ja korvautunee vuoteen 2040 mennessä uudella Turvesuon alueelle sijoitettavalla hakelämpölaitoksella. Nekalan lämpökeskuksen yhteydessä ja mahdollisesti Lielahden alueella tutkitaan myös mahdollisuutta hyödyntää maahan varastoitunutta lämpöä energianlähteenä. Lisäksi kantakaupungin alueelle sijoittuu valtakunnallista maakaasun siirtoverkkoa noin 30 km osuudelta.

Sähkönjakelu

Sähkönjakelujohdot sijoittuvat kanta-kaupungin alueella pääosin maan alle. Sähköasemien välisestä 110 kV suurjännitteisestä jakeluverkosta on ilmajohtona yhteensä noin 20 km. Ilmajohtojen maakaapelointia tarkastellaan ympäröivän kaupunkirakenteen kehittyessä Länsi-Tampereella Myllypuron ja Santalahden välisellä noin 9 km osuudella sekä Itä-Tampereella Kalevan ja Alasjärven välisellä noin 4 km osuudella. Toteutuessaan maakaapelointi mahdollistaa maankäytön tehostamisen sähkölinjan tarvitseman maanpäällisen tilan vapautuessa muuhun käyttöön.

Kantakaupunkiin sijoittuu 8 sähköasemaa sekä tilavaraukset kahdelle uudelle asemalle. Lisäksi on tunnistettu tarvealue uudelle sähköasemalle Ruskon pohjoispuolella.

Vesihuolto

Kantakaupungin asemakaavoitetut alueet kuuluvat keskitetyn vesihuollon toiminta-alueeseen, joka laajenee uusia alueita asemakaavoitettaessa. Tampereella käytettävä talousvesi on pääosin Roineesta ja Näsijärvestä puhdistettua raakavettä. Kantakaupungin kaksi vedenpuhdistuslaitosta sijaitsevat Ruskossa ja Kaupinojalla. Lisäksi Messukylän, Hyhkyn, ja Mustalammin vedenottoilta saadaan pohjavettä talousvetenä käytettäväksi. Kaupinojan vedenpuhdistuslaitoksen saneeraaminen ja käyttökapasiteetin lisääminen turvaavat Tampereen talousveden saannin aina vuoteen 2040 saakka.

Kantakaupungin kaksi jätevedenpuhdistamoa sijaitsevat Viinikanlahdella (kaava-alueen ulkopuolella) ja Raholassa. Kantakaupungin jätevesien lisäksi puhdistamoille on johdettu lähes kaikki Kangasalan, Ylöjärven, Pirkkalan ja

tarvittaessa Lempäälän jätevedet sekä haja-asutusalueiden sako- ja umpikairojen liete. Viinikan ja Raholan sekä Lempäälän jätevedenkäsittelylaitoksia ollaan korvaamassa Sulkavuoren sisään louhittavalla maanalaisella keskusjätevedenpuhdistamolla. Raholan ja Lempäälän suunnasta syntyvät jätevedet on tarkoitus kerätä siirtoviemäreitä pitkin Vihilahdessa sijaitsevaan solmupisteeseen ja sieltä edelleen kalliotunnelissa Sulkavuoren sisään. Puhdistetut vedet johdetaan kalliotunnelissa Sulkavuoresta takaisin Vihilahden ja edelleen purkputkea pitkin Pyhäjärveen.

Tampereen vesihuollon kehittämissuunnitelma on laadittu 2008. Kehittämissuunnitelman päivitys on tarkoitus käynnistää 2017. Pirkanmaan vesihuollon alueellinen kehittämissuunnitelma on laadittu 2015, suunnitelmassa on esitetty vaihtoehtoisia vesihuoltoratkaisuja koko maakunnan alueelle vuoteen

KUVA ANNA-MARIA NIILORÄMÄ

2040 asti. Suunnitelman mukaan vedenhankinnassa on Tampereen seudulla mahdollista hyödyntää pohjavesivarojen lisäksi pintavettä ja tekopohjavettä, mutta hankesuunnittelun yhteydessä on tehtävä luonnonympäristöön liittyviä lisäselvityksiä. Jätevesien osalta pääpaino on vesistövaikutusten vähentämisellä.

Tampereen vesihuoltolinjausten yleissuunnitelma on laadittu vuonna 2012 ja kaavassa esitetyt uudet vesihuoltolinjat pohjautuvat tähän suunnitelmaan. Yleissuunnitelmassa on tehty vesijohto- ja viemäriverkoston mallinustarkasteluja vuodelle 2030, joissa on huomioitu asukasmäärän kasvu uusilla alueilla mm. Vuoreksessa, Ojalassa, Lahdesjärvellä, Hervantajärvellä ja Hankiossa sekä täydennysrakennettavilla alueilla mm. keskustassa, Lakalaivassa, Tesomalla ja Lielahdessa.

Jätehuolto

Tampereella asumisen ja kuntavastuullisen palvelutoiminnan sekajäte toimitetaan energiana hyödynnettäväksi Tammervoiman hyötyvoimalaitokselle Tarastenjärvelle. Kiinteistökohtaisen keräyksen lisäksi kantakaupungin alueella on yli 100 ekopistettä, joihin voi toimittaa erilliskerättäviä hyötyjätelajeja, kuten paperia, lasia ja pienmetalleja. Nekalan miehitetty jäteasema ottaa vastaan hyötyjätettä, sekajätettä ja vaarallisia jätteitä edelleen ohjattavaksi käsitteilyyn. Jätelainsäädännön kiristyessä syntypaikkalajitteluun ja erilliskeräykseen kohdistuu entistä enemmän vaatimuksia. Tiivistyvässä kaupunkirakenteessa jätelajien keräyksen ja noudon järjestäminen saattaa olla entistä haastavampaa.

Ekopisteiden verkosto on jatkossakin tarpeellinen täydentämään kiinteistökohtaista hyötyjätteiden keräystä. Lisäksi on syytä varautua ainakin kahteen uuteen miehitettyyn tai miehittämättömään jäteasemaan muun muassa Turvesuon alueella ja Etelä-Hervannassa. Maankäytöltään tiivistyville alueilla on tarpeen varata tilaa myös kortteleiden yhteisille jätteiden keräyspaikoille.

Tiiviissä kaupunkiympäristössä jätteen putkikeräys edesauttaa omalta osaltaan parempaa rakennetun ympäris-

tön laatutasoa kuin perinteisillä keräysvälineillä tapahtuva keräys. Putkikeräyksellä voidaan säästää tilaa sekä vähentää paikallisesti raskasta ajoneuvoliikennettä, melua, roskaantumista ja hygieniahaittoja. Putkijärjestelmien osalta tulisi kuitenkin aina tehdä alueellinen vaikutusarviointi muun muassa ympäristö- ja kustannusvaikutusten osalta. Kantakaupungissa putkikeräykseen soveltuvia alueita ovat uudet ja rakenteeltaan riittävän laajat kokonaisuudet. Myös keskustassa voidaan tutkia putkikeräyksen mahdollisuutta. Asumisen lisäksi syntyy uusia palvelutoimintoja, joiden tuottamien vaihtelevien jätemäärien hallinnassa putkikeräys voi olla joustavin ratkaisu.

Yleisten alueiden huolto

Tiivistyvässä kaupunkirakenteessa erityisen hankalasti sijoitettavia yhdyskuntateknisen huollon toimintoja ovat tilaa vaativat maan- ja lumenvastaanotto. Toimintojen sijoituessa lähelle asutusta niistä aiheutuu asukkaille häiriötä, mutta toisaalta maan ja lumen siirtäminen vastaanotettavaksi kaupungin reuna-alueille lisää huomattavasti kuljetuskustannuksia. Maan- ja lumenvastaaonon osalta nykyisiä alueita pyritään joka tapauksessa hyödyntämään mahdollisimman pitkään.

Kantakaupungin tärkein maanvastaanottoalue sijaitsee Myllypurossa, missä vastaanotetaan, läjitetään ja välivarastoidaan puhdasta maa- ja kiviainesta. Nykytilanteessa Myllypuron maanvastaanottoalueen täyttökapasiteetin arvioidaan tulevan täyteen 2020-luvun alussa. Ruskonperän maanvastaanottoalueelle kerätään louhetta, murskettua, betonijätettä ja hiekoitussepeleitä, joita on jatkojalostettu käytettäväksi maanrakennustarkoituksiin ja meluvallirakenteisiin. Lisäksi alueella välivarastoidaan ja jatkojalostetaan ylijäämämassoja. Nykytilanteessa Ruskonperän maanvastaanottoalueen arvioidaan tulevan täyteen noin kahden vuoden sisällä. Lisäksi maankäytöltään kehittyvät Hiedanrannan ja Raholan puhdistamon alueet voivat toimia puhtaan maan vastaanottopaikkoina osana alueiden esirakentamista.

Tarvetta lumenvastaanotolle synnyttää erityisesti keskustan tiiviistä rakenteesta pois kuljetettava lumi. Keskustan lumenpoistoa palvelevat nykyisin Aarikkalan ja Lielahden lumenvastaanottoalueet, joiden käyttö tulevaisuudessa on epävarmaa. Lielahden vastaanottoalueesta luovutaan Lielähti-Hiedanrannan uuden kaupunginosan alkaessa rakentua ja Aarikkalan vastaanottoalueelle on parhaillaan haettavana ympäristölupa. Mikäli Aarikkalan aluetta voidaan jatkossa käyttää lumenvastaanottoon, ryhdytään toiminnan rakenteellisia ja liikenteellisiä edellytyksiä parantamaan. Muussa tapauksessa on löydettävä mahdollinen sijainti perustettavalle lumensulattamolle noin 3 km säteellä ydinkeskustasta. Lisäksi uusia lumenvastaanottoon soveltuva alueita sijoittuu Ruskon ja Aitovuoren teollisuus- ja työpaikka-alueille.

Tampereen kaupungilla on perinteinä kasvattaa kaupunkiympäristössä tarvittavat puut itse. Tähän tarkoitukseen varattujen taimistojen määrää voidaan vähentää nykyisestä yhdeksästä kolmeen. Keskittämisen kautta saadaan jäljelle jäävien taimistojen tehokkuutta ja hoidon intensiivisyyttä parannettua merkittävästi. Kantakaupungin alueella ei ole tarvetta uusille taimistoalueille.

Puolustusvoimien alueet

Tampereen kaupunki on aikaisemmin ollut Puolustusvoimien kannalta keskeisempi toimintapaikka ja kaupungin alueella on ollut useita Puolustusvoimille varattuja alueita. Nykyisin kantakaupungin alueella sijaitsee kaksi yleiskaavalla osoitettua puolustusvoimien aluetta (EP) Vuoresvuoren ja Aitovuoren alueilla. Puolustusvoimat jatkaa toimintojaan kyseisillä paikoilla myös tulevaisuudessa. Yleiskaavan yleismääräyksellä ohjataan tuulivoimaloiden lupaharkintaa, sillä Aitovuoren ympäristön rakentaminen ei saa aiheuttaa haitallisia vaikutuksia tutka-aseman toiminnalle. Vuoresvuoren alueella on suojavyöhyke, jolla maankäyttö on rajoitettu. Puolustusvoimien alueet ovat luonteeltaan metsäisiä ja toimivat myös osana kantakaupungin ekologista verkostoa.

Muuttuvien alueiden kuvaukset

Tässä osassa tarkennetaan palvelumallin mukaisin aluerajoin kaupunginosien muuttuvia alueita. Yleiskaavalla tavoiteltavat muutokset käydään jokaisella alueella läpi oheisten teemojen kautta.

Keskusta-alueiden kehittäminen

Kuvataan keskustojen kehittämisen painopistealueet ja sisälöt. Monissa keskustoissa on erilaisia yhteyksien kehittämistarpeita.

Palvelujen sijoittuminen

Kuvataan alueen julkisten palvelujen toimintamalli hyvinvointikeskuksissa ja lähitorilla. Näiden saavutettavuus on hyvä huomioida tehtäessä yksityiskohtaista maankäytön suunnitelua sekä kehitettäessä kävely- ja pyöräilyverkkoa.

Virkistysverkoston kehittäminen

Kuvataan alueen viherverkon kehittämisen kohteet; keskuspuistoverkoston kehittämistarvealueet, keskitettyjen liikunta-urheilu- ja vapaa-ajan palveluiden tarve sekä uudet kaupunginosapuistot.

Kulttuuriympäristöt ja täydentäminen

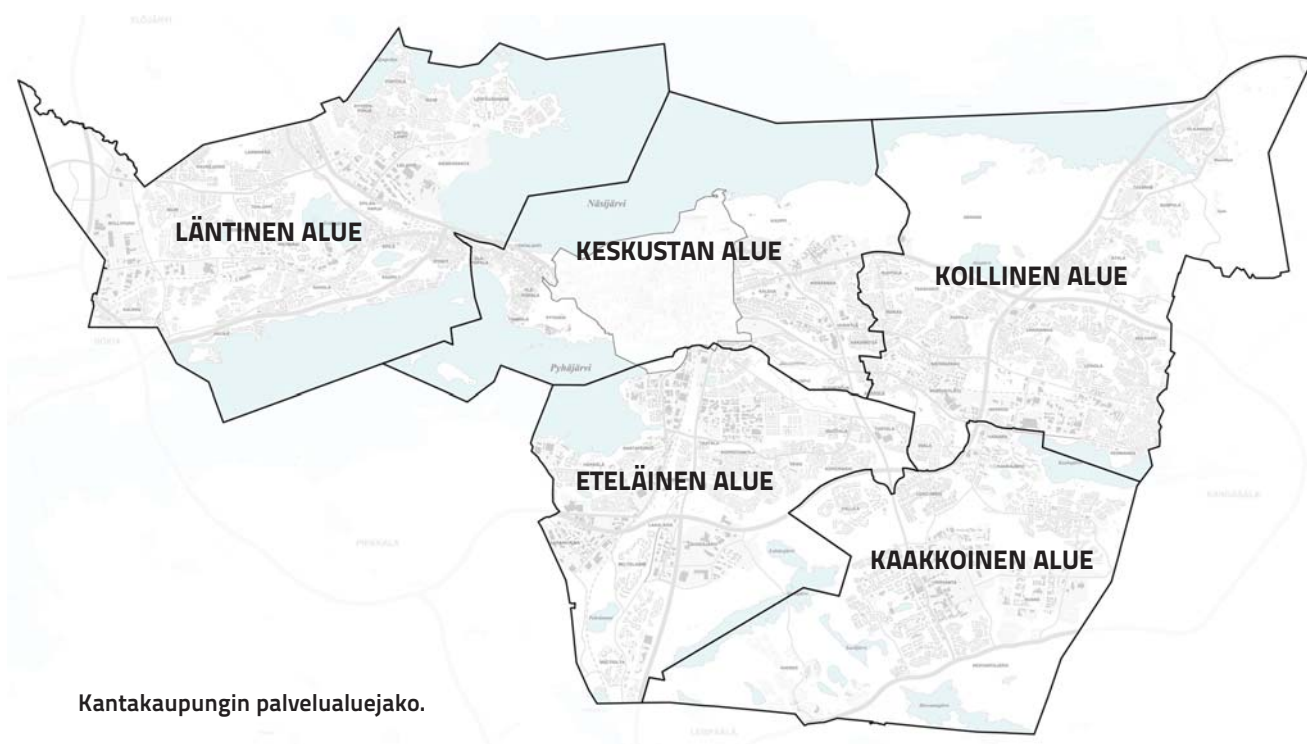
Kuvataan palvelualueittain miten yleiskaavan käyttötarkoitukset muuttuvat ja tehostuvat alueet sekä kantakaupungin keskeinen kasvun vyöhyke sijoittuvat suhteessa tunnistettuihin kulttuuriympäristön arvoalueisiin.

Asumisen täydennysrakentaminen

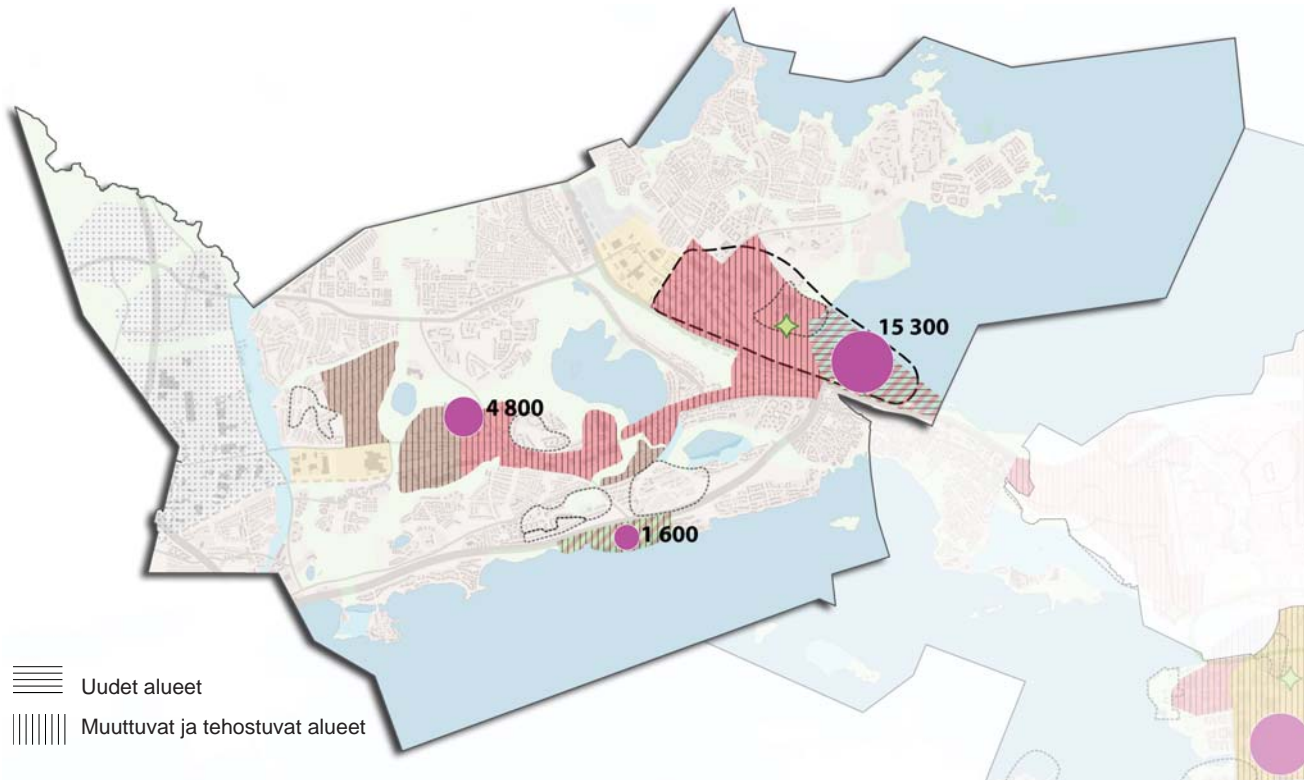
Kuvataan alueen merkittävimmät asumisen täydentämisen kokonaisuudet. Tämän lisäksi kaikilla asumisen alueilla tapahtuu pienempää täydentymistä.

Liikennejärjestelmän kehittäminen

Kuvataan alueen liikennejärjestelmään tavoiteltavat muutokset. Monet yhteystarpeet ja liikenneverkon kehittämistarpeet tarvitsevat vielä yksityiskohtaisempia suunnitelmia ratkettakseen.

Läntinen alue

KESKUSTA-ALUEIDEN KEHITTÄMINEN

Lielahi / Hiedanranta

Lielahden aluekeskus on toistaiseksi ollut merkittävä kaupallinen keskittymä, josta puuttuvat asukkaat. Aluetta kehitetään voimakkaasti Hiedanrannan suunnittelukilpailun myötä. Rakentuvasta Hiedanrannasta voidaan löytää uusia sijainteja myös julkisille palveluille. Vanhan tehdasalueen miljöö toimii alueen identiteetin perustana. Alueella kehitetään seudullista liityntäpysäköintiä raitiotien toteutuessa.

Tesoma

Tesoman aluekeskuksen uudistaminen on jo käynnissä keskeisten korttelien osalta. Pitkällä aikavälillä täydennysrakentamista sijoittuu aluekeskuksen länsi- ja eteläpuolille käyttötarkoitusten muutosten toteutuessa. Keskustatoimintojen alue jatkuu laajentuvana keskustana Tesomalta itään kohti Lielahtea.

Mediapolis / radan varsi

Länsi-Tampereella keskustatoimintojen alueeksi on osoitettu myös Tesoman ja Lielahden väliin jäävä alue Porin radan molemmin puolin, missä sijaitsee muun muassa Mediapoloksen innovaatioympäristö. Alueen muuntuminen keskustamaiseksi ympäristöksi edellyttää laajoilta osin asemakaavojen käyttötarkoitusten muuttamista, minkä vuoksi aluekokonaisuuksien osoittaminen rakennuskieltoalueiksi on perusteltua.

PALVELUJEN SIIJOITTUMINEN

Lielahden hyvinvointikeskus toimii Lielahdikeskuksessa. Siellä sijaitsevat terveysasema, suun terveydenhoito, neuvola, päivä- ja palvelukeskus ja kirjasto. Nuorisotila sijaitsee viereisellä tontilla, Lielahden koulun yhteydessä. Tesoman aluekeskuksen uudistaminen on käynnissä. Uuteen

keskukseen rakennetaan alueen hyvinvointikeskus, johon sijoittuu mm. terveysasema, suun terveydenhoito, neuvola, nuorisopalvelut ja kirjasto. Keskitettyjä julkisia vapaa-ajanpalveluja Tesomalla ovat uimahalli, jäähalli ja palloiluhalli.

VIRKISTYSVERKOSTON KEHITTÄMINEN

Lielahden ympäristössä on tarve keskitetyille liikunta-, urheilu- ja vapaa-ajanpalveluille. Tämä tarkoittaa uima- tai liikuntahallin rakentamisen tarvetta soveltuvalle paikalle.

Uusi kaupunginosapuisto tarvitaan tulevaisuudessa asuntorakentamisen myötä Lielahi-Hiedanrannan aluekeskukseen.

KULTTUURIYMPÄRISTÖT JA TÄYDENTÄMINEN

Arvokkaiksi tunnistetut kulttuuriympäristöt ja yhdyskuntarakenteen muutosalueet sijoittuvat toisiaan leikkaavasti Tesoman ja tulevan Hiedanrannan kaupunginosissa.

ASUMISEN TÄYDENNYSRAKENTAMINEN

Lielahdi-Hiedanrannan aluekeskus

Aluekeskus vahvistuu tulevaisuudessa merkittävästi Hiedanrannan uuden kaupunginosan rakentamiseksi. Suuri osa yleiskaavan asuntorakentamisen varannosta kohdetaan juuri Hiedanrantaan. Raitiotieyhteyden ja täydennysrakentamisen keinoin on mahdollista kehittää tähän asti heikkoa yhteyttä läntisen ja itäisen Tampereen välillä.

Tesoman aluekeskus

Aluekeskuksen ympäristössä mahdollistetaan merkittävä tiivistäminen. Yleiskaavan täydennysrakentamisen varanto kytkeytyy lähijunapysäkin tulon alueelle, jonka toteutuessa tällä hetkellä teollisuusikäytössä olevaa ympäristöä ja vanhaa asuinalueita voidaan tiivistää. Tesoman ja Lielahden aluekeskusten liittämistä nykyistä tiiviimmin toisiinsa tuetaan myös tehokkaan asuntorakentamisen avulla keskusten välillä.

Raholan jätevedenpuhdistamon alue

Alueen kehittämistä muun muassa asuntorakentamiselle tutkitaan jätevedenpuhdistamon toiminnan loppuessa. Keskeistä kehittämisessä on asumisen sekä Pyhäjärven rantasijainnin tarjoamien virkistysmahdollisuuksien yhteensovittaminen.

LIIKENNEJÄRJESTELMÄN KEHITTÄMINEN

○ D Lielahdi-Hiedanrannan tuleva kehittäminen sekä Rantaväylän tunnelin avautuminen liikenteelle syksyllä 2016 edellyttävät Paasikiventielle Vaitinaron ja Lielahden väliselle osuudelle uusia eritasoliittymiä liikenteellisen toimivuuden varmistamiseksi. Valtatien 12 osuudella Vaitinarosta Raholan-Tesoman liittymään saakka on mahdollista vähentää väylän tuottamaa estevaikutusta aiheuttamatta liikenneverkollista heikennystä.

★ Samassa yhteydessä on mahdollista tutkia Raholan-Tesoman liittymän kehittämistä kaupunkiliittymäksi.

➔ Uusi tieliikenteen yhteystarve on osoitettu Lielahdesta Epilään Energiakatua varten, joka parantaa läntisten kaupunginosien keskinäistä kytkeytymistä.

— Uusia katuyhteyksiä on osoitettu Myllypuron alueelle sekä Ikurintien pohjoinen jatke Ylöjärven suuntaan.

▬ Raitiotielinjoista on osoitettu jo suunnitteilla olevan Lentävänniemen linjan ohella jatkoysteys Lielahdesta Ylöjärvelle Vihattulan suuntaan.

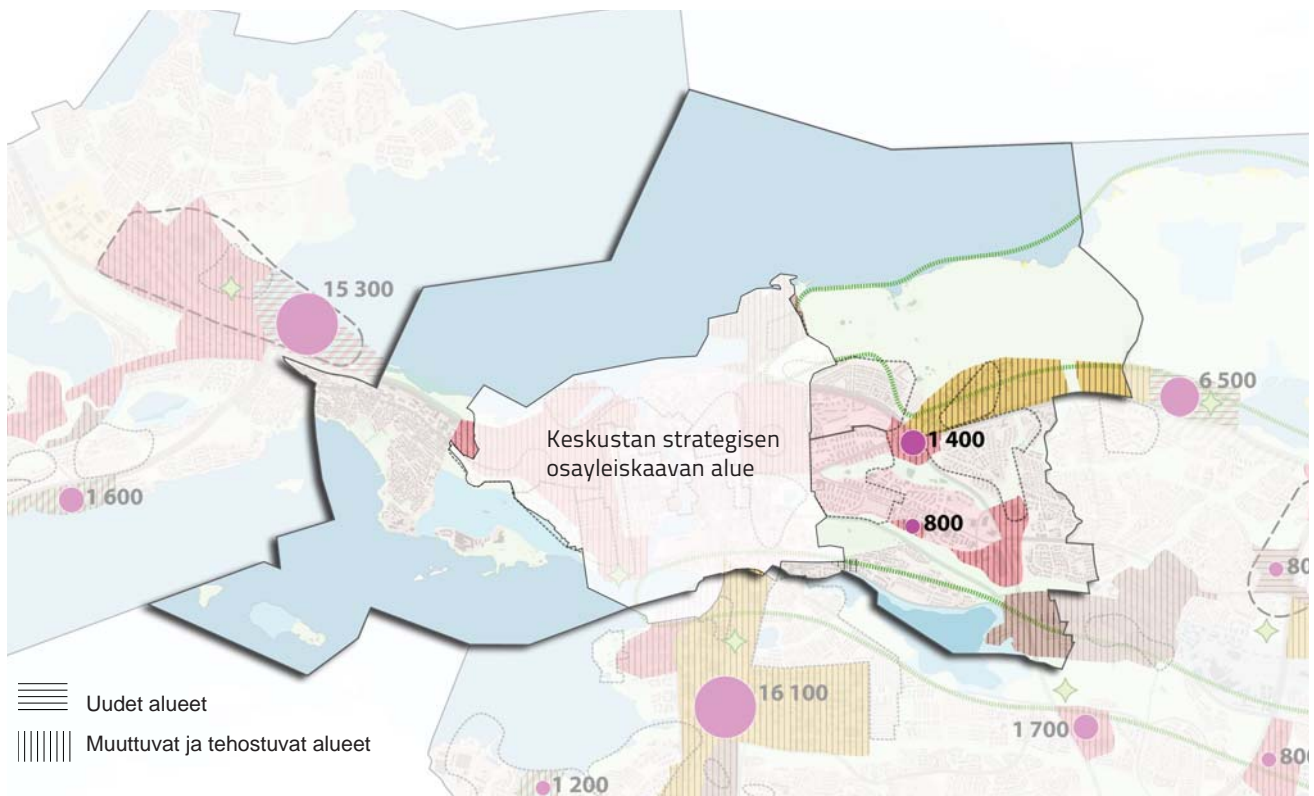
🚏 Lähijunapysäkkejä on osoitettu Lielahden sekä Tesomalle. Tesomalle sijoittuu joukkoliikenteen vaihtopysäkki 🚏 ja Lielahden seudullinen liityntäpysäköinti 🚏.

--- Uutena rautatieyhteytenä on osoitettu maakuntakaavaehdotuksen mukainen Tampereen läntinen rata-yhteys Myllypuroon valtatie 3 länsipuolelle.

■■■■ Joukkoliikenteen laatukäytävänä kehitetään Pispalan valtatie ja Tesomankatua.

Keskustan alue

KESKUSTA-ALUEIDEN KEHITTÄMINEN

Kaleva / Hakametsä

Ydinkeskustan itäpuolella keskusta-maisen tiivis ja monipuolinen kaupunkirakenne ulottuu Teiskontien ja Sammonkadun ympäristöihin Kalevassa. Suurin osa alueesta on valtakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä. Aluetta on mahdollista täydentää raitiotien tullessa, ympäristön ar-

vot huomioiden. Alueella puistojen ja virkistysalueiden riittävyys tulee varmistaa täydentämisen yhteydessä.

Sammonkadun itäpäässä on Hakametsän kehittyvä alue, jossa on vireillä lukuisia hankkeita, kuten Hakametsän jäähallin muuttaminen Sporttikampus-sisäliikuntakeskukseksi.

Alueen tarkemmassa suunnittelussa olisi hyvä kiinnittää huomiota Hervannan valtavyhlän estevaikutuksen pienentämiseen.

PALVELUJEN SIOITTAMINEN

Keskustan alueella ei ole varsinaista hyvinvointikeskusta, vaan siellä toimii paljon sekä alueellisia että keskitettyjä palveluita. Terveysasemia on keskustan länsiosassa Tipotiellä, itäpuolella Tammelakeskuksessa, lisäksi käytetään yksityisiä ostopalveluita. Kaupin alueelle tullaan perustamaan oppimishyvinvointikeskus, jossa toimii terveysasema. Kirjastot sijaitsevat Metsossa ja Sampolassa. Tamme-

lassa on Tammelan lähitori ja Perheiden talo. Peurankallion lähitori toimii Pyynikillä. Kalevan alueelle on suunnitelmassa varauduttu lähitorin toteuttamiseen pitemmällä aikavälillä. Keskitettyjä julkisia vapaa-ajanpalveluita keskustan alueella ovat Pyynikin ja Kalevan uimahallit ja Hakametsän jäähalli, jota tulevaisuudessa kehitetään sisäliikuntakeskukseksi.

VIIRKISTYSVERKOSTON KEHITTÄMINEN

Viher- ja virkistysverkoston kehittämisalueena on tunnistettu Kauppi-Niihaman laaja virkistysalue. Alueelle on suotavaa laatia kokonaissuunnitelma, jossa eri toiminnot sovitetaan yhteen virkistyskäytön ja ekologisen verkoston kanssa.

KULTTUURIYMPÄRISTÖT JA TÄYDENTÄMINEN

Useat valtakunnallisesti arvokkaiksi tai maisemallisesti ja kaupunkikuvallisesti huomioitaviksi tunnistetut kulttuuriympäristöt sijoittuvat yhdyskuntarakenteen muutosalueille tai niiden välittömään läheisyyteen.

ASUMISEN TÄYDENNYSRAKENTAMINEN

● Kaleva, Teiskontien ja Hervannan valtaväylän liittyvä

Teiskontien ympäristössä tutkittiin mahdollisuutta laajentaa keskusta- maista rakennetta Hervannan val- taväylän yli kansiratkaisun avulla. Kahden laaditun suunnitelmavaihto- ehdon pohjalta voidaan todeta, että alueen kaupunkimainen tiivistäminen on mahdollista. Alueelle on mahdol- lista sijoittaa monipuolisesti erilaisia toimintoja, kuten asumista ja laajene- vaa kampuustoimintaa.

● Kaleva, Takojankatu

Takojankadun eteläpuoleista vartta tutkitaan sekoittuneen kaupunkira- kenteen täydennyskohteena, johon voi sijoittaa myös asumista.

LIIKENNEJÄRJESTELMÄN KEHITTÄMINEN

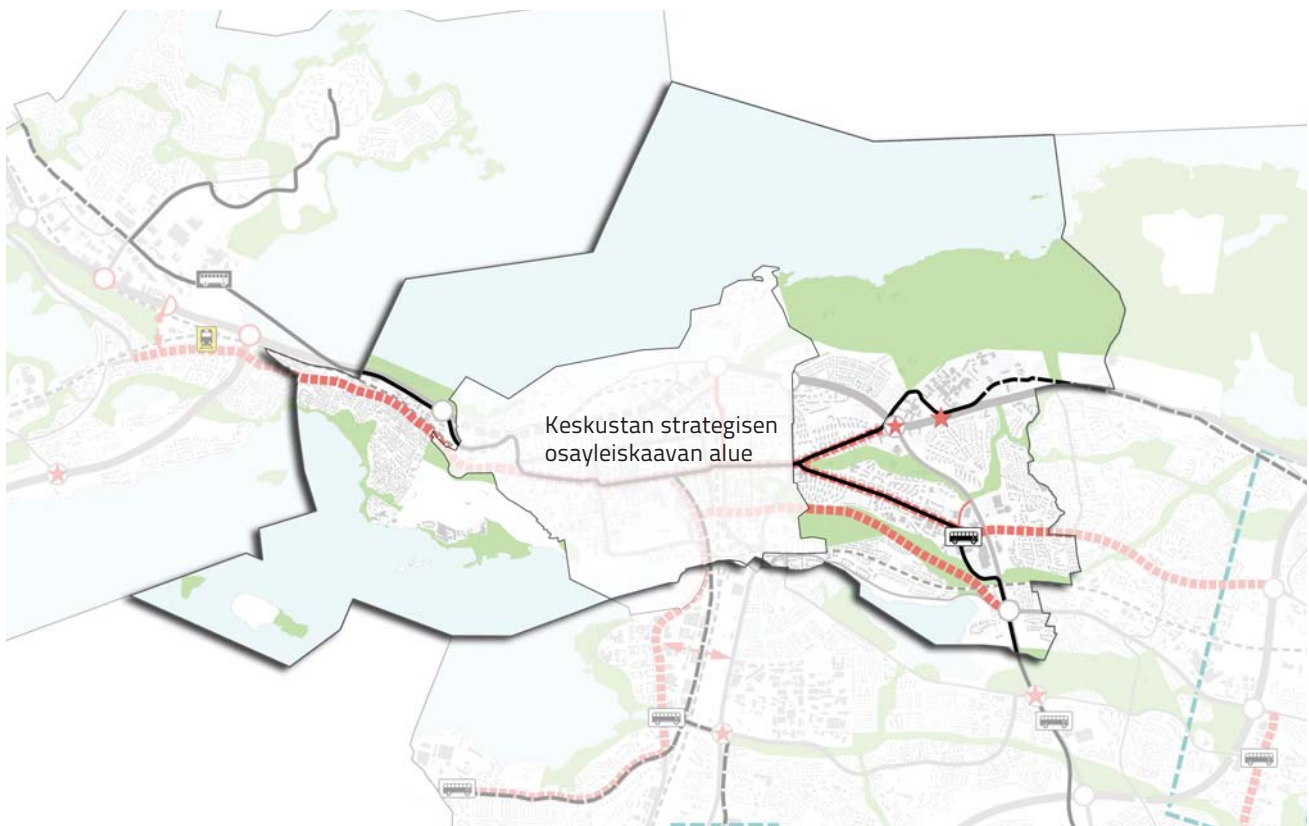
★ Keskustan alueella maankäy- tön kehittäminen ja liikenneverkon toimivuus edellyttävät Kekkosen- tien-Teiskontien sekä Teiskontien-Kunto- kadun liittymiä parantavia ratkaisuja.

— Uutena katuyhteytenä on esi- tetty Rieväkatu Sammonkadun ja Hervannan valtaväylän välillä.

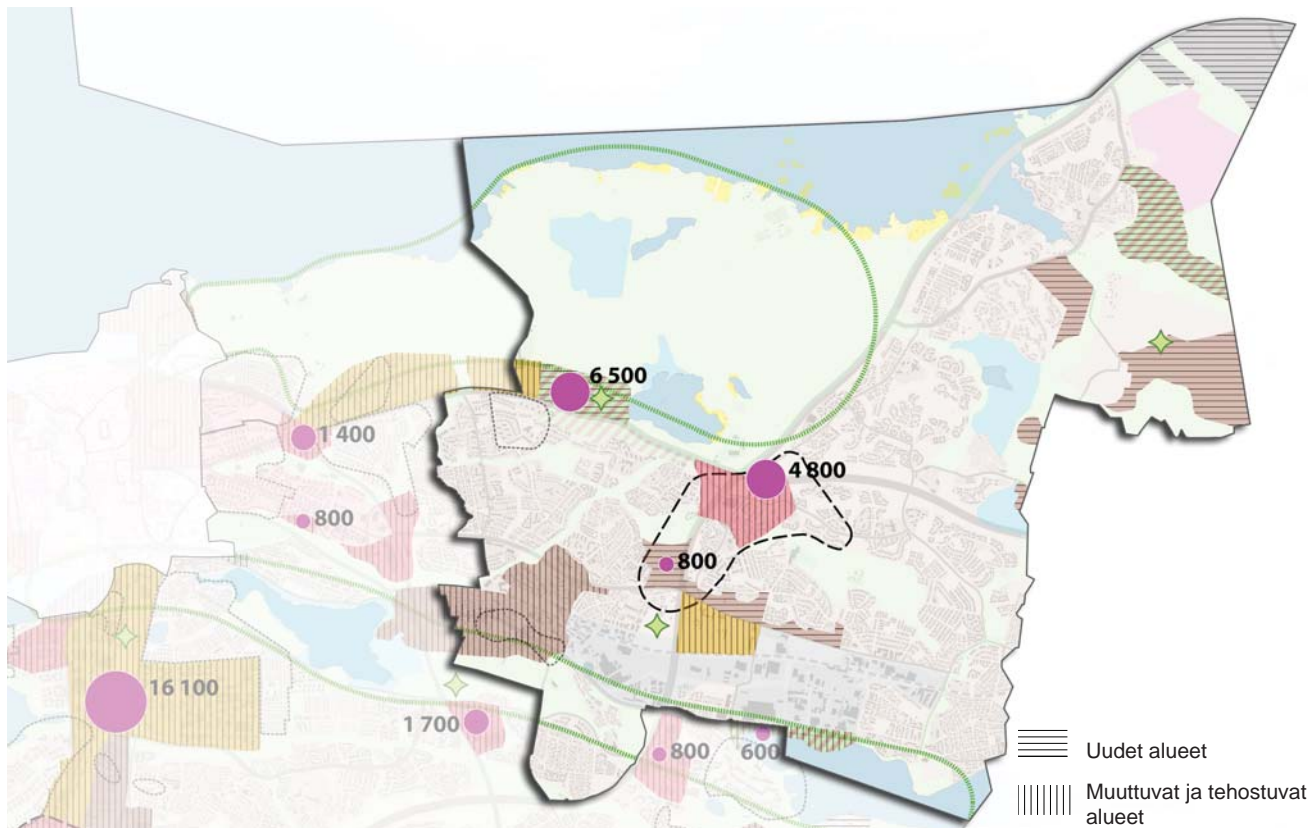
=== Raitiotielinjoista on osoitettu jo suunnitteilla olevien Hervannan ja Taysin linjojen ohella jatkoysteys Tay- silta Koilliskeskuksen kautta Kangas- alan Lamminrahkan ja Lentolan suuntaan sekä laajennus keskustasta Hatanpään kautta Pirkkalan suun- taan.

🚏 Joukkoliikenteen vaihtopysäkki on osoitettu Kalevaan Sammonkadun itäpäähän.

■■■■■ Joukkoliikenteen laatukäytävinä kehitetään Hatanpään valtatieä, Kale- vantietä, Sammonkatua ja Sammon valtatieä sekä Teiskontietä Hervan- nan valtaväylän risteykseen saakka.

Koillinen alue

KESKUSTA-ALUEIDEN KEHITTÄMINEN

Koilliskeskus

Koilliskeskuksen aluekeskuksessa keskustatoimintojen alue käsittää nykyiset kaupan suuryksikköalueet, viereisiä kerrostalokortteleja sekä valtatie 9 länsipuolisia täydentyviä aluei-

ta. Alueen tarkemmassa suunnittelussa olisi hyvä huomioida tarve valtatie 9 estevaikutuksen pienentämiseen ja mahdollistaa keskustan laajeneminen valtatie 9 länsipuolelle sekä rat-

kaista sujuvat yhteydet virkistysalueille Kauppi-Niihamaan. Alueella kehitetään idän ja pohjoisen suuntia palvelevaa seudullista liityntäpysäköintiä raitiotien jatkolinjan toteutuessa.

PALVELUJEN SIJOITTAMINEN

Koilliskeskuksessa on julkisten palvelujen hyvinvointikeskus, jossa sijaitsee terveysasema, hammashoitola, nuorisoi-

tila, neuvola ja kirjasto. Tulevaisuudessa alueen pohjoispuolelle Nurmi-Sorilaan on suunnitteilla lähitori.

VIRKISTYSVERKOSTON KEHITTÄMINEN

Viher- ja virkistysverkoston kehittämisalueena on tunnistettu Kauppi-Niihamaan laaja virkistysalue. Alueelle on hyvä laatia kokonaissuunnitelma, jossa eri toiminnot sovitetaan yhteen virkistyskäytön ja ekologisen verkoston kanssa.

Koilliskeskuksen ympäristössä on tarve keskitetyille liikunta-, urheilu- ja vapaa-ajanpalveluille. Tämä tarkoittaa uima- tai liikuntahallin rakentamisen tarvetta soveltuvalle paikalle.

Uusia kaupunginosapuistoja tarvitaan tulevaisuudessa asuntorakentamisen myötä Ruotulan golf-kentän ja Ojalan alueille.

KULTTUURIYMPÄRISTÖT JA TÄYDENTÄMINEN

Arvokkaiksi tunnistetut kulttuuriympäristöt ja yhdyskuntarakenteen muutosalueet sijoittuvat toisiaan leikkaavasti Messukylän kaupunginosassa.

ASUMISEN TÄYDENNYSRAKENTAMINEN

Koilliskeskuksen aluekeskus

Yleiskaavassa esitetään raitiotien laajennus Taysilta Koilliskeskukseen. Koilliskeskuksessa keskustamaisen rakenteen laajeneminen lännen suuntaan esimerkiksi kansiratkaisun avulla antaa mahdollisuuden kytkeä valtatie 9 halkomaa aluetta aiempaa yhtenäisemmäksi kokonaisuudeksi. Asuntorakentamisella on tässä keskeinen alueen toimivuutta ja hahmotettavuutta tukeva rooli. Väylien kattamisen selvityksessä tutkittiin myös alueen täydennysrakentamisen potentiaalia, jonka arvioidaan tiiviisti rakentamalla olevan asumisen osalta jopa 600 000 k-m².

Ruotulan golf-kentän alue ja Teiskontien eteläpuoli

Nykyisen golf-kenttäalueen täydennysrakentamista tutkittiin yhdessä golf-toiminnan kehittämisen kanssa. Kenttäalueen rakentaminen kytkeytyy raitiotien jatkamiseen Taysilta Koilliskeskukseen, jolloin on mahdollista täydentää myös Teiskontien vartta. Alue voi tukeutua sekä keskustan että Koilliskeskuksen palveluihin. Alueen kehittämisessä keskeistä on sovittaa rakentaminen yhteen virkistyskäytön ja ekologisten yhteyksien kanssa.

Pappilan täydennysalue

Yleiskaavavarantoon sisältyy jo edellisessä vuoden 1998 yleiskaavassa osoitettu ja rakentumatta jäänyt asumisen täydennysalue. Alueen toteuttamisedellytykset paranevat merkittävästi, kun Kaukajärven ja Koilliskeskuksen välistä liikenneverkkoa kehitetään kokonaisuutena.

LIIKENNEJÄRJESTELMÄN KEHITTÄMINEN

— Koilliskeskukseen suuntautuvia valtateita 9 ja 12 kehitetään mootortieinä.

★ Alasjärven eritasoliittymän kehittäminen liittyy valtateiden 9 ja 12 parantamiseen. Liittymässä varaudutaan mm. uusien ramppien rakentamiseen.

○ Valtatielle 9 rakennetaan uusi Tasanteen eritasoliittymä ja sen yhteydet Aitolahdentielle. Eritasoliittymän toteuttamisen yhteydessä tulisi parantaa ympäröivien alueiden ekologisia ja virkistyskäyttöä yhteyksiä Kauppi-Niihamaan esimerkiksi vihersiratkaisun avulla.

— Uusina katuyhteyksinä on osoitettu Ojala-Lamminrahkan alueen kokoojakadut sekä Yrittäjänkadun pohjois- ja eteläosat yhdistävä katuosuus, johon varauduttiin jo edellisessä vuoden 1998 yleiskaavassa.

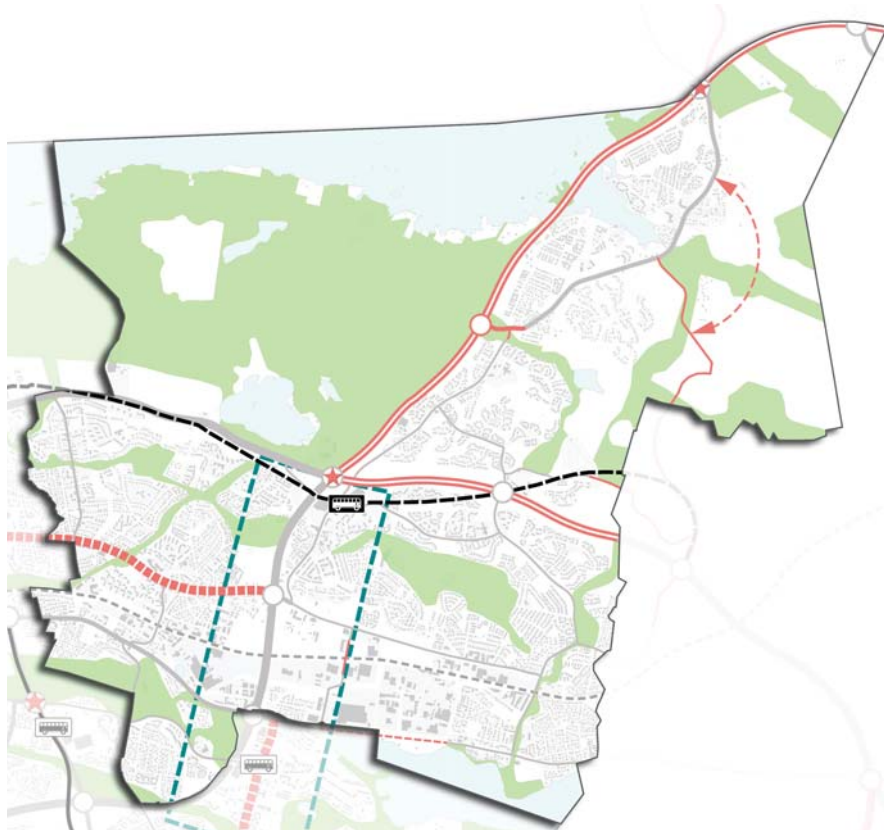
↔ Uusi tieliikenteen yhteystarve on osoitettu Ojalan pohjoisosaan. Sen sijainti tulisi ratkaista alueen tarkemmassa suunnittelussa, joka edellyttää ampumaradan siirtoa.

☐ Kaukajärven ja Koilliskeskuksen välisen alueen liikenneverkkoa tulisi tutkia kokonaisuutena, jotta voidaan löytää eri kulkumuotoja parhaiten palvelevat yhteydet ja parantaa aluekeskuksen saavutettavuutta.

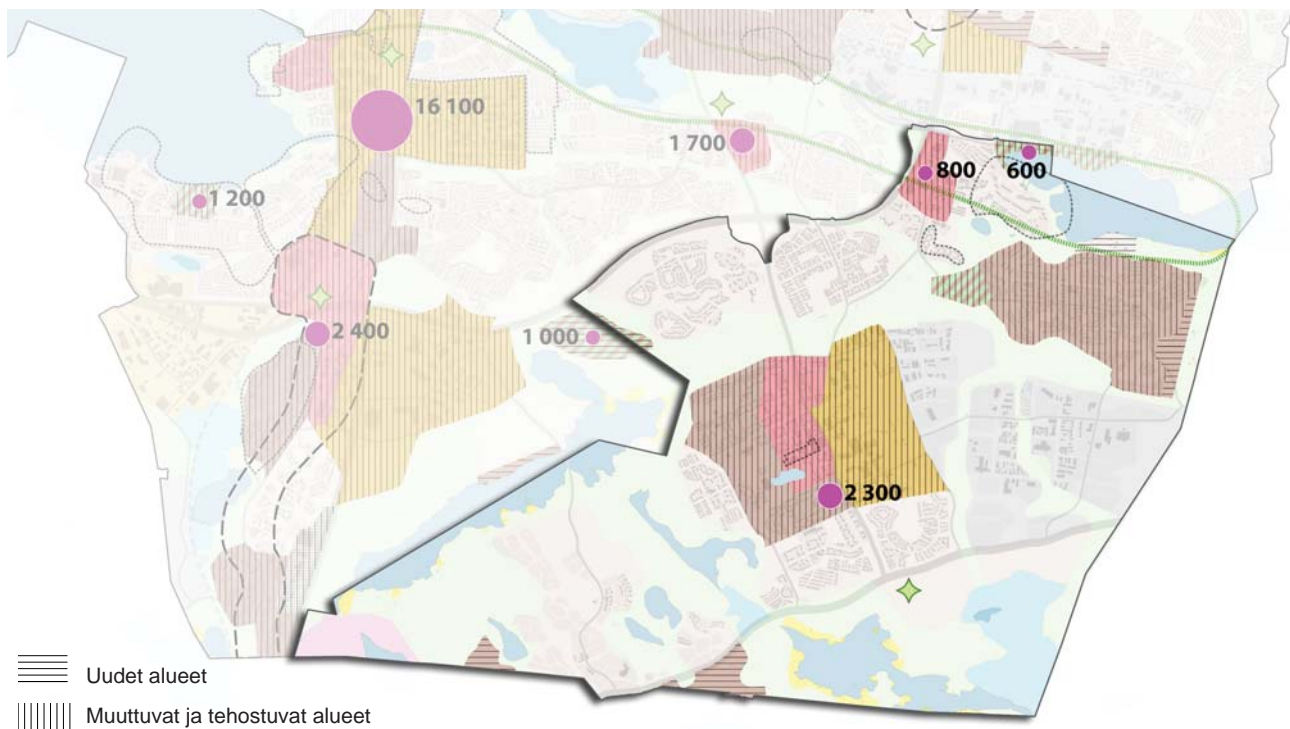
— Raitiotien ensimmäinen rakentamisvaihe ylittää keskustasta Taysille. Sen lisäksi on osoitettu jatkoysteys Taysilta Koilliskeskukseen kautta Kangasalan Lamminrahkan ja Lentolan suuntaan.

☐ Koilliskeskuksessa tulisi varautua seudulliseen liityntäpysäköintiin.

— Joukkoliikenteen laatuikäytävänä kehitetään Sammon valtatieitä.

Kaakkoinen alue

KESKUSTA-ALUEIDEN KEHITTÄMINEN

Hervanta

Hervannan aluekeskuksessa keskustatoimintojen alue laajenee nykyisestä Hervannan valtavyöhykkeen suuntaisesti kaupunginosan pohjoiseen reunan saakka. Laajennusalueesta järjestetään suunnittelukilpailu, jonka pohjalta aluetta asemakaavoitetaan.

Kaukajärvi

Kaakkois-Tampereella pienialaisena keskustatoimintojen alueena on osoitettu Kaukajärven palvelukeskittymä Juvankadun pohjoispäässä. Alueen jo olemassa oleva palvelutarjonta ja edullinen sijainti yhdyskuntarakenteessa tukevat sen monipuolista ke-

hittämistä. Lisää kehittämispotentiaalia tuottaa mahdollisuus toteuttaa valtatie 9 ylittävä kansiratkaisu, joka myös eheyttäisi lidesjärven ja Kaukajärven välistä virkistysyhteyttä. Tämän laadullistavan elementin tulisi toimia alueen kehittämisen näkyvänä lähtökohtana.

PALVELUJEN SIIJOITTAMINEN

Julkisten palvelujen osalta Hervannassa toteutetaan verkostomaisen hyvinvointikeskuksen mallia, johon yhdistyy myös Keinupuiston lähitori. Keskitettyjä julkisia vapaa-ajanpalveluja Hervannassa ovat uimahalli ja jäähalli.

Kaukajärven palveluita kehitetään verkostomaisena lähitorina. Kaukajärvellä on useita erilaisia yksityisiä urheiluhalleja. Vuoreksen lähitori tulee sijoittumaan lähivuosina Vuores-taloon.

VIRKISTYSVERKOSTON KEHITTÄMINEN

Viher- ja virkistysverkon kehittämistarve on tunnistettu Kaukajärveltä valtatie 9 poikki länteen suuntautuvan yhteyden osalta, joka on osa laajempaa Pyhäjärvelle saakka ulottuvaa viheraluekokonaisuutta. Alueelle tulisi laatia kokonaisu suunnitelma, jossa eri toiminnot sovitetaan yhteen virkistyskäytön ja ekologisen verkoston kanssa.

Uusi kaupunginosapuisto tarvitaan tulevaisuudessa asuntorakentamisen myötä Hervantajärven alueelle.

KULTTUURIYMPÄRISTÖT JA TÄYDENTÄMINEN

Arvokkaiksi tunnistetut kulttuuriympäristöt ja yhdyskuntarakenteen muutosalueet sijoittuvat toisiaan leikkaavasti Hervannan ja Kaukajärven kaupunginosissa.

ASUMISEN TÄYDENNYSRAKENTAMINEN

● Kaukajärvi, keskusta

Kaukajärven keskusta on 2000-luvulla kehittynyt voimakkaasti paikallistasoisena keskuksena. Kaukajärven palvelukeskittymää ympäristöineen voidaan edelleen kehittää nykyistä keskustamaisemmaksi alueeksi täydentämällä väljästi rakennettuja tontteja ja mahdollistamalla kansiratkaisun toteuttaminen.

● Kaukajärvi, pohjoisranta

Yleiskaavaratkaisu mahdollistaa viher- ja virkistysverkoston kehittämisen sekä täydentävän rakentamisen Kaukajärven pohjoisrannalla. Kangasalan tien linjausta siirretään järven länsipään kohdalla pohjoisemmaksi siten, että ranta-alueita vapautuu maankäyttöön asumista ja virkistystä varten.

● Länsi-Hervanta

Hervanta on Tampereen suurin lähiökaupunginosa ja sen keskusta ydin-keskustan jälkeen kehittynein ja monipuolisin keskusta-alue. Yleiskaavan tavoitteena on tiivistää aluekeskusten ympärille sijoittuvia Länsi-Hervannan kerrostalokortteleita sekä kohentaa julkisen ympäristön laatua koko kaupunginosassa.

LIIKENNEJÄRJESTELMÄN KEHITTÄMINEN

— Uutena seudullisena pääväylänä on osoitettu maakuntakaavaehdotuksen mukainen Ruskonkehän jatke Hervannan eteläosasta Kangasalan Lentolan suuntaan.

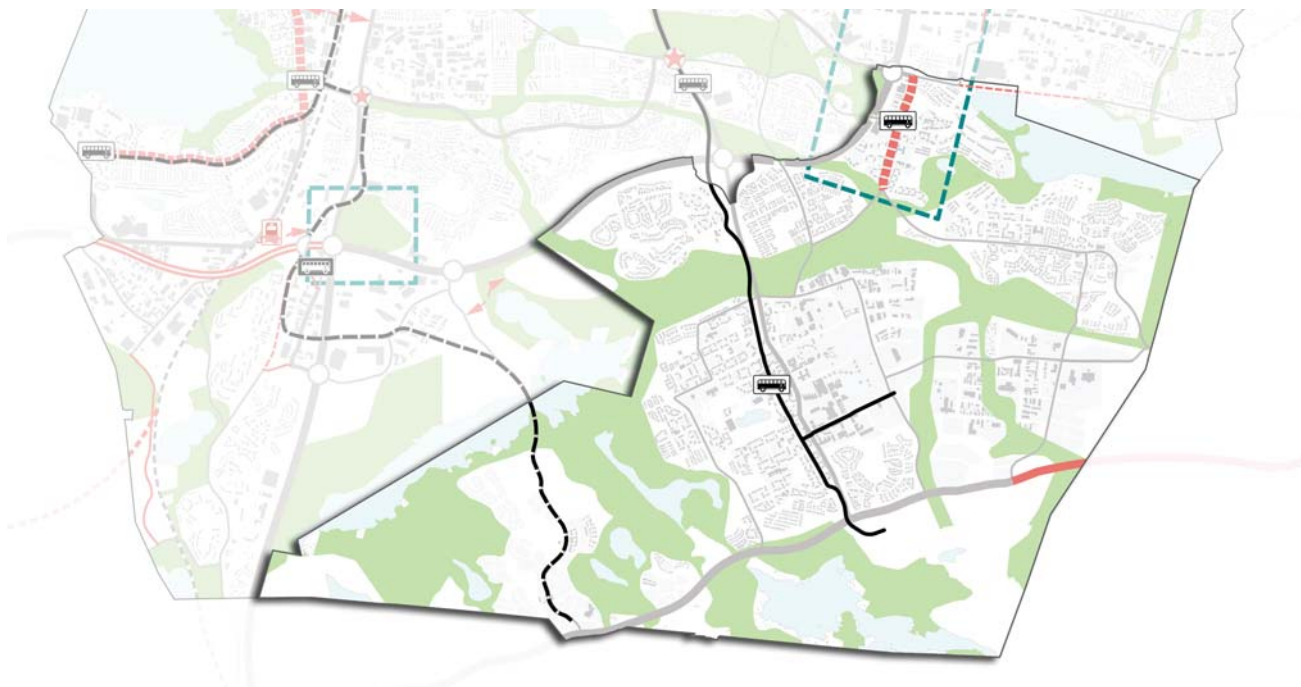
----- Kehitettävänä katuna on osoitettu Kangasalan tie Yrittäjänkadun ja Vehmaistenkadun väliseltä osuudelta, jota pyritään siirtämään pohjoisemmaksi mahdollistaen uusia asumisen ja virkistysalueita rannan tuntumaan.

☐ Kaukajärven ja Koilliskeskuksen välisen alueen liikenneverkkoa tulisi tutkia kokonaisuutena, jotta voidaan löytää eri kulkumuotoja parhaiten palvelevat yhteydet ja parantaa aluekeskuksen saavutettavuutta.

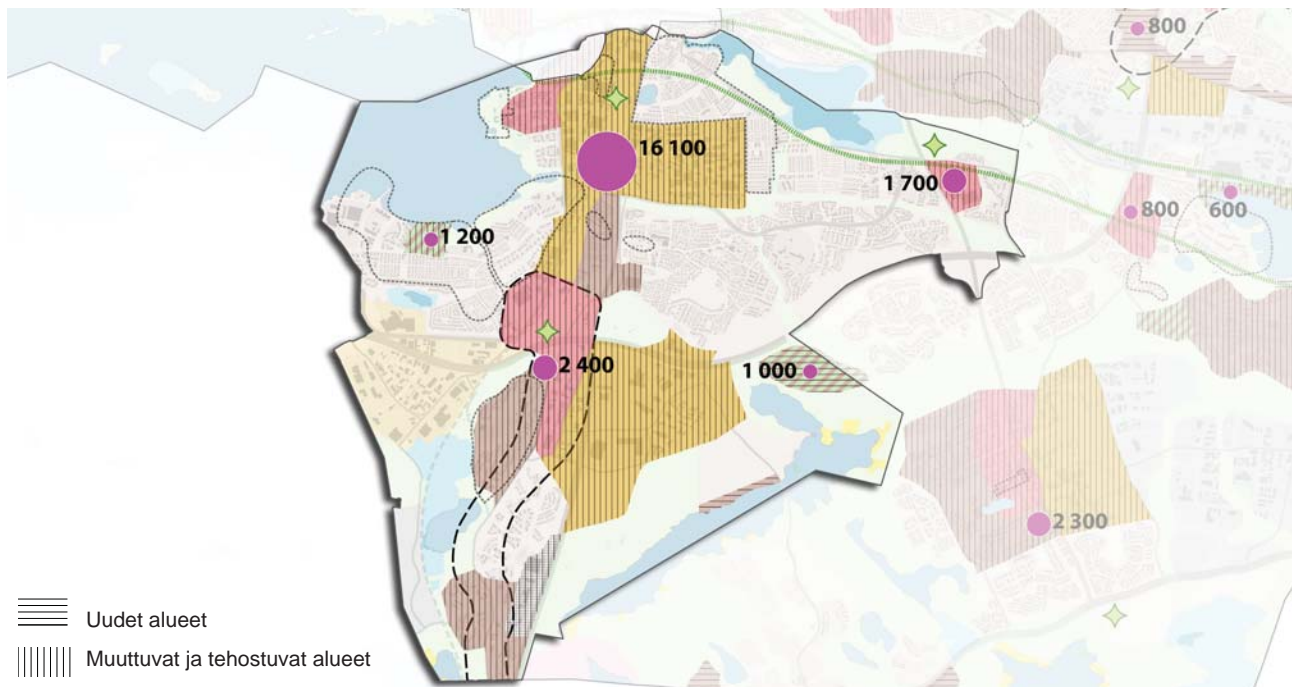
=== Raitiotien ensimmäinen vaihe ylittää keskustasta Hervantaan. Sen lisäksi on osoitettu laajennus keskustasta Hatanpään ja Lakalaivan kautta Vuorekseen.

☐ Joukkoliikenteen vaihtopysäkkejä on osoitettu Hervantaan ja Kaukajärvelle.

■■■■■ Joukkoliikenteen laatukäytävänä kehitetään Juvankatua Kaukajärven keskusta-alueella.

Eteläinen alue

KESKUSTA-ALUEIDEN KEHITTÄMINEN

Hatanpää

Etelän suunnassa ydinkeskustan laajentumisalueita ovat Viinikan jätevedenpuhdistamon alue sekä osa Hatanpäästä. Alueiden kehittämisen ensisijaisena tavoitteena on kytkeä ne osaksi keskustan kestävästä liikkumisen kokonaisuudesta.

Lakalaiva / radanvarsi

Etelä-Tampereella uutena aluekeskuksena on osoitettu Lakalaivan alue, joka ulottuu Rautaharkon ja Rantaperkiön eteläosiin saakka. Alueen pohjoisosaa rautatien molemmin puolin kehitetään uuteen henkilöliikenteen asemaan tukeutuvana työ-

paikka-alueena. Alueen kehittäminen edellyttää uusien liikenneyhteyksien toteuttamista sekä osittain nykyisten ratapihatoimintojen väistymistä. Alueella tulisi kehittää seudullista liityntäpysäköintiä raitiotien laajennukset huomioiden.

Lakalaiva / uusi aluekeskus

Lakalaivan eteläosaa valtatie eteläpuolella kehitetään asumiseen ja palveluihin painottuen. Yhteydet keskustan alueen pohjoisosaan valtatie yli esimerkiksi kansiratkaisulla sekä Hatanpään keskitettyihin terveyspalveluihin ovat kehittämisessä keskeisiä. Alueen muuntuminen keskustamais-

seksi ympäristöksi edellyttää laajoilta osin asemakaavojen käyttötarkoitusten muuttamista, mikä vuoksi aluekokonaisuuksien osoittaminen rakennuskieltoalueiksi on perusteltua.

Turtola

Etelä-Tampereella uutena pienialaisena keskustatoimintojen alueena on osoitettu Turtola. Alueen sijainti raitiotielinjan varrella mahdollistaa sen keskustamaisen kehittämisen asumisen, työpaikkojen ja kaupan alueena. Alueelle sijoittuu raitiotien ja itä-län-sisuuntaisten joukkoliikennelinjojen risteyskohta, johon on mahdollista muodostaa merkittävä vaihtopysäkki.

PALVELUJEN SIIJOITTAMINEN

Lakalaivaan rakennetaan kokonaan uusi aluekeskus. Aluekeskukseen sijoittuu Peltolammin hyvinvointikeskus, johon sijoittuu koulu, päiväkotitoila, neuvola, kirjasto sekä matalan kynnyksen palveluita. Eteläisen alueen terveyspalvelut sijaitsevat Hatanpään sairaalan alueella. Sen lähei-

syydessä Sarviksella sijaitsee paljon keskitettyjä palveluita. Härmälän Kuuselakeskuksessa sijaitsee lähitori. Turtolan keskusta-alueelle ei tule julkisia palveluita, vaan sitä kehitetään yksityisten palvelujen ja työpaikkojen ympäristönä.

VIRKISTYSVERKOSTON KEHITTÄMINEN

Viher- ja virkistysverkon kehittämistarve on tunnistettu Viinikanlahden ja lidesjärven välisen yhteyden osalta, joka on osa laajempaa Pyhäjärveltä Kaukajärvelle saakka ulottuvaa viheraluekokonaisuutta. Alueelle tulee laatia kokonaisuunnitelma, jossa eri toiminnot sovitetaan yhteen virkistyskäytön ja ekologisen verkoston kanssa.

Lakalaivan ympäristössä on tarve keskitetyille liikunta-, urheilu- ja vapaa-ajanpalveluille. Tämä tarkoittaa uima- tai liikuntahallin rakentamisen tarvetta soveltuvalle paikalle.

Uusia kaupunginosapuistoja tarvitaan tulevaisuudessa asuntorakentamisen myötä Lakalaivan aluekeskukseen sekä järjestelyratapihan ja Turtolan alueille.

KULTTUURIYMPÄRISTÖT JA TÄYDENTÄMINEN

Arvokkaiksi tunnistetut kulttuuriympäristöt ja yhdyskuntarakenteen muutosalueet sijoittuvat toisiaan leikkaavasti Hatanpään, Rautaharkon ja Peltolammin kaupunginosissa.

ASUMISEN TÄYDENNYSRAKENTAMINEN

Lakalaivan aluekeskus

Lakalaivaan tavoitellaan uutta eteläistä aluekeskusta ja käyttötarkoitusten monipuolistumista sallimalla muutokset toimipaikka-alueesta asunto- ja palvelurakentamiseen. Aluekeskuksen kehittäminen edistää elinvoimaisuutta Peltolammin ja Multisillan alueilla, joiden täydentämistä rajoittavat lentomelualueet.

Järjestelyratapihan alue

Etelä-Tampereella kaupunkirakenne uudistuu merkittävästi noin 60 hehtaarin laajuisen ratapiha-alueen vapautuessa muuhun maankäyttöön. Tämä mahdollistaa tuhansia uusia asuntoja sekä monipuolista palvelu-

ja työpaikkarakentamista. Alueen kehittämiseen kytkeytyy laajasti myös Rantaperkiön ja Messukeskuksen ympäristöjen uudistuminen.

Turtola

Keskusta-alueeksi osoitetun Turtolan market-alueen väljää maankäyttöä voidaan tehostaa tiivistävällä palvelu- ja asuntorakentamisella. Lisäksi Hervannan valtavyölyän kattamisratkaisu on mahdollinen. Alueella on edellytykset muodostua joukkoliikenteen solmukohdaksi, jota voidaan kehittää sekä elinkeinoelämän että asumisen kohteena. Asuntorakentamisen toteuttamistapa on keskeinen tekijä

alueen kaupunkimaisuuden ja viihtyisyyden kannalta.

Härmälän leirintäalue

Härmälän leirintäalueen siirtyessä on mahdollista sijoittaa asuntorakentamista Pyhäjärven rannan tuntumaan sekä samanaikaisesti kehittää ranta-reittiä.

Hallilan eteläpuoli

Hallilan eteläpuolelle on mahdollista sijoittaa pientalotyypistä asuntorakentamista osaksi alueen hienopiirteistä maastoa. Alueen kehittämisessä keskeistä on rakentamisen ja rikkaiden luontoarvojen yhteensovittaminen.

LIIKENNEJÄRJESTELMÄN KEHITTÄMINEN

Valtatien 3 osuudella Lakalaiva-Sarankulma varaudutaan kolmansien kaistojen rakentamiseen moottoritille.

★ Etelän liittymistä Lahdenperänkadun ja Turtolan liittymiä kehitetään liikenteen sujuvuuden ja turvallisuuden parantamiseksi.

Uusia tieliikenteen yhteystarpeita on osoitettu Lakalaivan aluekeskukseen Ilmailunkadun, uuden juna-aseman ja Lempääläntien välille, uudelle asuinalueelle Hallilan eteläpuolelle sekä ratapihan pohjoisosan poikki.

Uusina katuyhteyksinä on osoitettu Pärinmaan teollisuusalueen kokoojakuu sekä Lempääläntien uuteen linjaukseen kytkeytyvät kaatuosuudet Lakalaivassa.

Vuoreksen, Lahdesjärven, Lakalaivan ja Nirvan välisen alueen liikenneverkkoa tulisi tutkia kokonaisuutena, jotta voidaan löytää eri kulkumuotoja parhaiten palvelevat yhteydet alueiden välille.

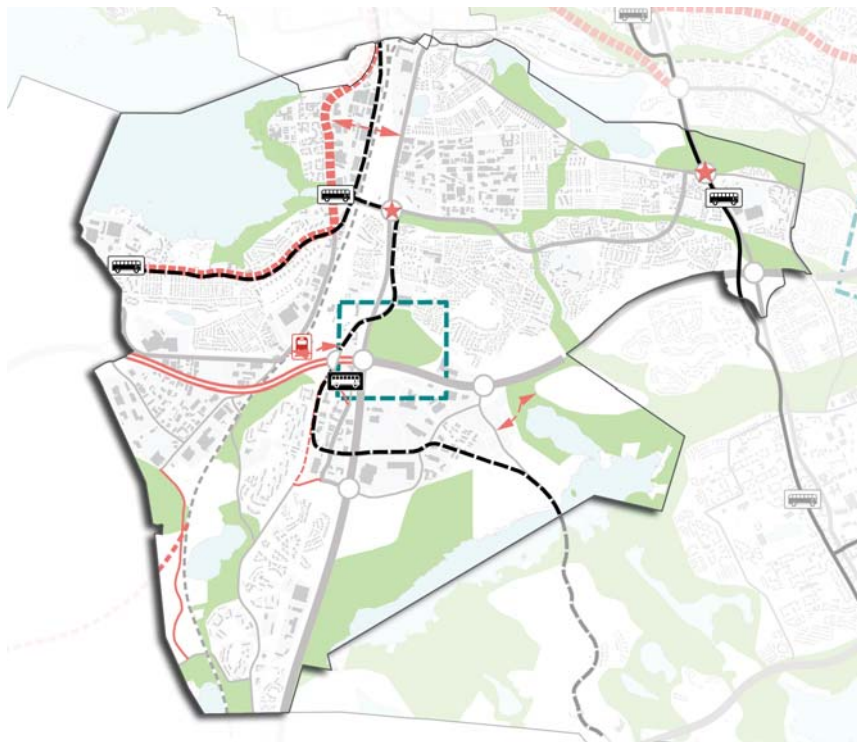
Lempääläntietä kehitetään Lakalaivassa siten, että nykyinen linjaus jää aluekeskuksen sisään ja sen kiertävä liikenne ohjataan lähemmäksi valtatieä.

Raitiotien laajennukset on osoitettu Nuolialantietä Pirkkalan suuntaan sekä keskustasta Hatanpään ja Lakalaivan kautta Vuorekseen.

Lakalaivaan on osoitettu uusi henkilöjunaliikenteen asema, jonka ympäristöä tulisi kehittää rautatie-, raitiotie- ja bussiliikenteen yhdistävänä seudullisen liityntäpysäköinnin paikkana.

Joukkoliikenteen vaihtopysäkkejä on osoitettu Partolaan ja Vihiojalle sekä ensimmäisen vaiheen raitiotielinjan varrelle Turtolaan.

Joukkoliikenteen laatukäytävänä kehitetään Hatanpään valtatieä ja Nuolialantietä.

Yleiskaavan ohjaus- ja oikeusvaikutukset

Tampereen kantakaupungin yleiskaava 2040 käsittää pääosan Tampereen taajama-alueesta lukuun ottamatta ydinkeskustaa ja Kämmenniemeä. Keskustassa on hyväksytty strateginen osayleiskaava 18.1.2016, Kämmenniemi sijaitsee etäällä Tampereen päätaajamasta.

Kantakaupungin yleiskaava 2040 korvaa kantakaupungissa voimassa olevat yleiskaavat: Kantakaupungin yleiskaava (1988), Kantakaupungin yleiskaava (1998), Vuoreksen OYK (2003), Koilliskeskuksen OYK (2004), Kauppi-Niihaman OYK (1989), Kauppi-Niihaman OYK (2008), Pyynikin OYK (1991), Santalahden OYK (2006), Lielahden OYK (2006), Myllypuron OYK (2008), Niemenrannan OYK (2009), Kalevanrinteen OYK (2011), Lahdesjärven OYK (1990), Lahdesjärven OYK (2010), Hervantajärven OYK (2011), Iidesjärven OYK (2014) sekä Ojalan OYK (2015).

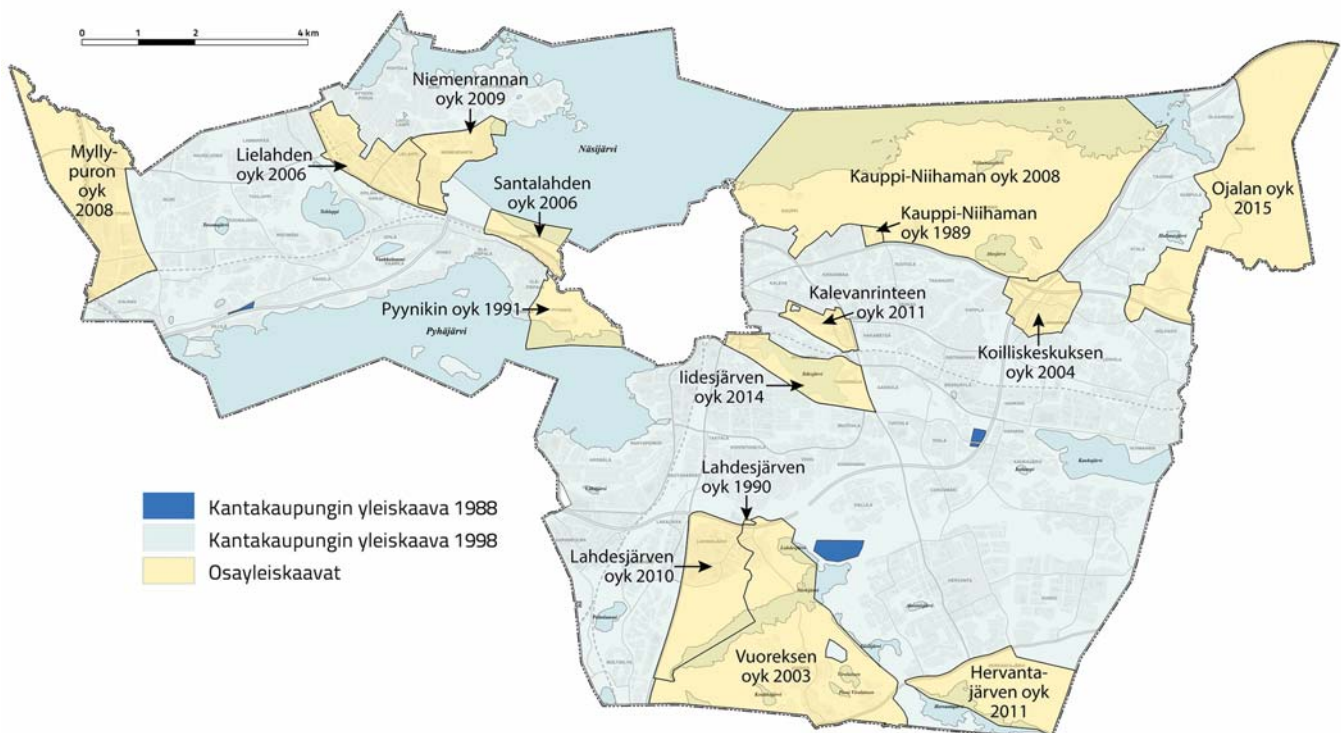
Vuoreksen, Myllypuron, Kauppi-Niihaman, Iidesjärven, Ojalan, Lahdesjärven ja Hervantajärven osayleiskaavojen osa-aluemerkintöjä on siirretty Kantakaupungin yleiskaavaan 2040.

Kantakaupungin yleiskaava on oikeusvaikutteinen karttojen 1-4 merkintöjen ja määräysten osalta. Yleiskaavalla on MRL 42 §:n mukaiset oikeusvaikutukset. Yleiskaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi. Yleiskaavan ratkaisut, kohdemerkinnät, aluevaraukset ja rajaukset täsmentyvät ja tarkentuvat yleiskaavaa tarkempien suunnitelmien yhteydessä tehtäviin tarkempiin selvityksiin ja vaikutusten arviointeihin. Yleiskaavan alueella rakentaminen edellyttää pääsääntöisesti asemakaavaa. Yleiskaavan RA ja R -alueilla yleiskaavaa

voidaan käyttää MRL 72 §:n mukaisesti rakentamisen ohjaamiseen.

Tampereen kantakaupungin alueesta valtaosa on asemakaavoitettu. MRL:n mukaan yleiskaava ei ole voimassa asemakaavoitetulla alueella vaan toimii ohjeena laadittaessa tai muutettaessa asemakaavaa. Yleiskaavan käyttötarkoitusalueilla voidaan sallia käyttötarkoituksesta poikkeavaa rakentamista, mikäli siitä ei aiheudu haittaa alueen pääasialliselle käyttötarkoitukselle. Yleiskaava ohjaa asemakaavoitusta, kun asemakaavoja ryhdytään muuttamaan.

Kaavaselostuksen ”Kaavamääräykset ja soveltaminen” -kohdassa on kuvattu kaavamääräysten tulkinta. Kaavan vaikutusarviointi perustuu kaavamääräysten suunnitteluohjeessa tavoiteltuun maankäyttöratkaisuun. Selostuksella on merkitystä kaavan sisällön tulkinnessa.

Kantakaupungin yleiskaava 2040 korvaa kantakaupungissa voimassa olevat yleiskaavat.

Ranta-alueiden loma-asutusta koskevien MRL 73 § sisältövaatimusten huomioiminen

Yleiskaavan R- ja RA-alueet ovat rakennettuja, yksityisten käytössä olevia lomarakennuspaikkoja. Yleiskaavaratkaisun lähtökohta on maanomistajien tasapuolinen kohtelu kantakaupungin eri järvillä. Kaavaa varten on laadittu selvitys kantakaupungin ranta-alueiden kaavatilanteesta sekä maankäytöstä ja -omistuksesta. Ranta-alueita koskevia linjauksia on kantakaupungin osalla voimassa yhteensä viidessä eri aikoina hyväksytyssä yleiskaavassa: Kantakaupungin yleiskaava (hyv. 1998), Vuoreksen osayleiskaava (hyv. 2003), Kauppi-Niihaman osayleiskaava (hyv. 2008), Lahdesjärven osayleiskaava (hyv. 2010) sekä Hervantajärven osayleiskaava (hyv. 2011). Kantakaupungin yleiskaavassa 2040 on mukana kaikkien voimassa olevien yleiskaava-alueiden ranta-alueet, mistä syystä eri aikoina tehtyjen linjausten vaikutuksia maanomistajien tasapuoliseen kohteluun mutta myös kaavojen toteuttamisen vaikutuksia kaupungille on arvioitu.

Päätöksenteossa on vuodesta 2008 alkaen sovellettu ranta-alueilla yksityistä maanomistusta huomioivaa linjausta, mistä syystä maanomistajien tasavertaisen kohtelun vaatimus on tullut esille maanomistajilta, joiden tilojen osalla on voimassa ennen vuotta 2008 hyväksytty yleiskaava.

Selvityksessä on tutkittu kaikki ranta-alueet kaavatilanteen ja maanomistukset osalta. Rakennettuja lomarakennuspaikkojen toteutuminen on todettu rakennusvalvonnan rakennustietokannan ja kantakartan pohjalta. Kaupunki ei ole lunastanut minkään kaavan alueelta virkistysalueiksi kaavassa osoitettuja tiloja, ainoastaan on käytetty etuostoa silloin kun siihen on ollut edellytykset. Poikkeamisluvan varaisia rakennuslupia on myönnetty vähäiseen laajentamiseen myös osayleiskaavojen virkistysalueiksi varatuille ranta-alueille. Koska kaupunki

ei ole ryhtynyt yleiskaavan toteuttamiseen lunastamalla ranta-alueiden yksityisiä tiloja, alueet ovat voineet kehittyä vähitellen pysyväluonteisiksi lomarakennuspaikoiksi. Rakennuspaikoille on näin ollen vakiintunut loma-asumiskäyttö. Uusia lomarakennuspaikkojen muodostamista ei ole puollettu.

Käynnissä olevassa yleiskaavatyössä on tarkasteltu erityisesti niitä ranta-alueita, joilla voimassa oleva kaava ei ole toteutunut. Toteutumattomuus johtuu pääosin siitä, että voimassa olevissa kaavoissa virkistysalueeksi varattu yksityisiä kiinteistöjä ei ole lunastettu kaavan mukaiseen käyttöön. Selvitystä varten tehty laskennallinen arvio virkistysalueiksi jo kaavoittelujen yksityisten alueiden lunastamiskustannuksista on jopa 17 M€. Korkeiksi nousevien lunastuskustannusten vuoksi yleiskaavaan on tarkoituksenmukaista tarkistaa yhdyskuntarakenteen kannalta välttämättömien virkistysalueiden varaukset. Yleiskaavaratkaisu toteuttaa maakuntakaavan määräystä: *Taajamien rakentamattomat ranta-alueet tulee säilyttää pääsääntöisesti rakentamattomina ja varata yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa yleiseen virkistyskäyttöön.* Yleiskaavassa rakentamiseen varatut ranta-alueet on jo varattu rakentamiskäyttöön, vapaat rannat on osoitettu virkistysalueiksi.

Rakentamisen sopeutuminen ympäristöön R- ja RA -alueilla ratkaistaan rakennusluvan yhteydessä. Yleiskaavaratkaisun tavoitteena on ollut hallinnon sujuvuuden parantaminen. Rakennusluvan mahdollistaminen yleiskaavan pohjalta yksinkertaistaa rakentajien asian käsittelyn yhteen vaiheeseen ja kohdistaa rakentamista koskevan ohjauksen käytännöllisiin tapauskohtaisiin kysymyksiin. Rakentamisen ohjauksella poikkeamismenettelyn kautta ei ole lopputuloksen kannalta merkitystä.

Tampereen kaupungin 1.10.2014 voimaan tulleen rakennusjärjestyksen § 9 mukaan rakennuksen sijainnin rakennuspaikalla ja etäisyyden rantaviivasta tulee olla sellainen, että rantamaiseman luonnonmukaisuus säilyy. Rakennusta ei saa rakentaa tulvavesirajan alapuolelle. Rakennuksen etäisyyden keskivedenkorkeuden mukaisesta rantaviivasta tulee olla vähintään 30 metriä. Saunarakennuksen, jonka kerrosala on enintään 25 neliometriä, saa rakentaa edellä mainittua metrimäärää lähemmäksi. Etäisyyden rantaviivasta tulee kuitenkin olla vähintään 15 metriä. Mikäli kerrosalat rakennetaan yhteen samaan kokonaisuuteen, etäisyyden rantaviivasta tulee olla suurempi kuin 30 metriä huomioiden rakennuspaikan maaston muodot ja peitteisyys. Lisäksi rakennusjärjestyksen 32 § mukaan rakentamisessa on otettava huomioon maaperän radonpitoisuus koko kantakaupunginalueella.

Yleiskaavan rakennuspaikoille on yleiskaavassa osoitettu rakennusoikeus, 10 % rakennuspaikan pinta-alasta tai enintään 170 k-m². Koska kaikilla kaavan rakennuspaikoilla on jo käyttötarkoituksen mukaista rakentamista ja rakennuspaikoilla on vakiintuneet pihajärjestelyt, yleiskaavaratkaisun lähtökohtana on olemassa olevan tilanteen kehittäminen. Uudisrakentamista koskevaa suunnitteluvaraa on käytännössä vähän ja se edellyttää tapauskohtaisesti myös purkamisluvan saamista. Käytännössä yleiskaavassa ei ole tarkoituksenmukaista osoittaa rakennusjärjestyksen ohjeistusta tarkempia suunnittelumääräyksiä.

Rakentamisen sijoittuessa lähelle asemakaavoitettuja alueita rakentamisen ohjaamisessa voidaan soveltaa lisäksi rakennusjärjestyksen 11 § Rakennuksen sopeutuminen tontille ja ympäristöön sekä kaupunkikuvalliset vaatimukset.

Luonto- ja maisemaselvitysten osalta ranta-alueiden ratkaisu perustuu käytössä olevien pohjakartta- ja paikkatietoaineistojen hyödyntämiseen. Kaavassa R- ja RA -alueiksi varatuilla alueilla ei sijoitu luonnonsuojelualueita, Tampereen kaupungin luonnonsuojeluohjelman kohteita tai alueita, Natura-alueita eikä pohjavesialueita. Ranta-alueita ei myöskään ole rajattu ekologisten tai maisemallisten arvoalueiden joukkoon. Näin ollen luonnon ja maiseman kannalta kaavassa rakentamiseen osoitetut alueet soveltuvat nykyiseen maankäyttöön hyvin.

Rakennusjärjestyksen 34 § mukaisesti eteläisen kantakaupungin arseeni- ja fluoridiriskialueilla alueella vesihuolto on järjestettävä siten, ettei siitä aiheudu vaaraa tai haittaa terveydelle. Vesihuollon järjestämisestä on säädetty 1.7.2013 voimaan tulleissa Tampereen ympäristönsuojelumääräyksissä. Talousjätevesien käsittely vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen ulkopuolella säädetään § 5. Määräyksen mukaan rantavyöhykkeellä käymäläjätevesien johtaminen maaperään on kiellettyä. Rantavyöhykkeellä jätevesien imeytys- ja

kokoomaputkistot tulee sijoittaa vähintään puoli metriä keskimääräisen vuotuisen ylivesitason (MHW) yläpuolelle. Puhdistettuakaan jätevettä ei saa johtaa suoraan vesistöön.

Alueita koskevaa mahdollista uudistavaa rakentamista ohjataan rakennuslupien yhteydessä, lähiympäristön huomioimiseen liittyvät kysymykset on jo ratkaistu olemassa olevan rakentamisen yhteydessä. Rakentamattomat ranta-alueet on osoitettu kantakaupungin yleiskaavassa virkistyskäyttöön.

Kaavamääräykset ja soveltaminen

Yleiskaavakartat 1 - 4 esitetään A3 koossa, mittakaavassa n. 1:60 000. Yleiskaavan pohjakartta on yleistetty kuvaus kanta-kaupungin liikenneverkosta ja rakennetuista alueista.

Kartta 1 - Yhdyskuntarakenne

YLEISMÄÄRÄYKSET:

Yleiskaavan käyttötarkoitualueilla voidaan sallia käyttötarkoituksesta poikkeavaa rakentamista, mikäli siitä ei aiheudu haittaa alueen pääasialliselle käyttötarkoitukselle. Asemakaavoitusta ja muuta alueidenkäytön suunnittelua ohjataan yleiskaavan kartoilla 1 - 4.

Yleiskaavan RA ja R -alueilla yleiskaavaa voidaan käyttää MRL 72 §:n mukaisesti rakentamisen ohjaamiseen. Muilla alueilla rakentaminen edellyttää pääsääntöisesti asemakaavaa.

Rakennettaessa yli 50 metriä korkeita tuulivoimaloita tulee pyytää erillinen lausunto Puolustusvoimilta.

Seudullisen vähittäiskaupan suuryksiköiden alarajat ovat paljon tilaa vaativan kaupan osalta 15 000 k-m², keskustahakuisen vähittäiskaupan osalta 10 000 k-m² ja päivittäistavarakaupan osalta 5 000 k-m².

Keskustatoimintojen alueiden ulkopuolelle ei saa sijoittaa yli 3 000 k-m² suuruisia päivittäistavarakaupan suuryksiköitä tai yli 2 000 k-m² suuruisia keskustahakuisen erikoistavarakaupan suuryksiköitä.

Merkinnän kuvaus:

Käyttötarkoitualuemerkinnöillä on osoitettu alueiden maankäyttötavoite asemakaavan muutoksille. Pääkäyttötarkoituksen kanssa ristiriidassa olevia asemakaavoja tulisi tarkistaa ensisijaisesti yleiskaavan pääkäyttötarkoituksen mukaiseksi. Muussa tapauksessa asemakaavassa on osoitettava, että toiminnasta ei aiheudu haittaa alueen pääasialliselle käytölle. Asemakaavaa laadittaessa on huomioitava kaavakarttojen 1-4 merkinnät ja määräykset.

Yleiskaavassa loma-asumiseen ja yhteisöjen loma-asumiseen on osoitettu olemassa olevia ja rakennettuja rantaan rajautuvia kiinteistöjä, joille voidaan myöntää rakennuslupa suoraan yleiskaavan pohjalta ja joille ei laadita asemakaavaa. Muualla edellytetään asemakaavaa tai suunnittelutarveratkaisua ennen rakennuslupan myöntämistä.

Tuulivoimalan korkeudella yli 50 metriä tarkoitetaan korkeutta maanpinnasta.

Vähittäiskaupan suuryksiköllä tarkoitetaan myös useasta myymälästä koostuvaa vähittäiskaupan keskittymää, joka on vaikutuksiltaan verrattavissa vähittäiskaupan suuryksikköön. Samanlainen tulkinta koskee myös seudullisesti merkityksellisiä vähittäiskaupan suuryksiköitä.

KESKUSTATOIMINTOJEN ALUE

Alue varataan julkisille ja yksityisille palveluille, työpaikkatoiminnoille ja keskustaympäristöön soveltuvalla asumiselle sekä monipuolisesti virkistyksen, vapaa-ajan ja kaupunkikulttuurin toiminnoille. Alueen täydennysrakentamisen tulee edistää toimintojen monipuolisuutta sekä kestävän ja omaleimaisen kaupunkiympäristön muodostumista. Rakennusten julkiseen kaupunkitilaan avautuvat maantasokerrosten tilat on osoitettava pääsääntöisesti liike- ja toimitiloiksi. Suuryksiköjen tulee tukeutua joukko liikenteen runkolinjastoon ja niiden maantasokerrosten tulee avautua katutilaan. Ydinkeskustan osalta ei seudullista vähittäiskauppaa ole mitoitettu.

Tonteilla maantasa ei pääsääntöisesti voida osoittaa pysäköintiin ja liikennealueiksi. Keskusta-alueiden liikenneympäristöjä tulee kehittää kävelyn ja pyöräilyn sekä joukkoliikenteen toimintaedellytysten ehtoilla. Alueilta tulee varata riittävästi tilaa julkiselle kaupunkitilalle sekä parannettava alueen yhteyksiä ulkopuolisille virkistysalueille. Alueen suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota kulttuuriympäristön arvoihin.

Merkinnän kuvaus:

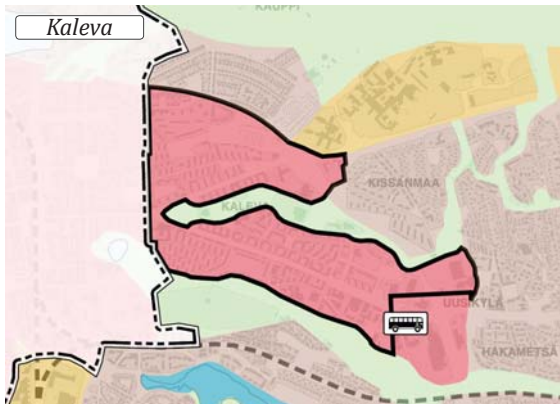
Merkinnällä on osoitettu Tampereen ydinkeskusta ja sen mahdollinen laajentumisalue, aluekeskusten alueet ja muut kanta-kaupungin alueet, joille tavoitellaan keskustamaista rakenteen tiiveyttä ja toimintojen monipuolisuutta. Alueita tulisi kehittää kaupunkikuvallisista ja -tilallisista lähtökohdista. Asemakaavojen muutoksen yhteydessä tulisi tukea keskustamaisen julkisen kaupunkitilan muodostumista tonttien maantason ja rakennusten alimpien kerrosten ratkaisulla.

Asuntorakentamisessa tulisi ottaa huomioon ympäristön häiriöistä johtuvat haitat sekä turvattava pääsy virkistysalueille. Alueelle tulisi toteutustavasta riippumatta sijoittaa julkisia ulko- ja sisäoleskelutiloja sekä varmistettava houkuttelevien, viihtyisien ja esteettömien yhteyksien muodostuminen kestävien liikkumismuotojen käyttäjille. Alueen asemakaavoitettuja puistoja ja virkistysalueita ei ole tarkoitettu täydennysrakentamiseen. Alueella virkistysalueeksi asemakaavoitettujen alueiden riittävyys ja laadullinen kehittäminen tulisi varmistaa mahdollisen täydennysrakentamisen yhteydessä.

Keskustoissa kaupan suuryksiköt tulisi integroida sekoittuneeseen rakenteeseen ja on suositeltavaa yhdistää niihin mm. asuin- ja toimistorakentamista. Suuryksiköiden tulisi muodostaa, kuten muidenkin keskusta-alueen rakennuksien, jalankulkijan mittakaavaista kaupunkimaista katutilaa, jolloin pysäköintiratkaisujen tulisi olla rakenteellisia.

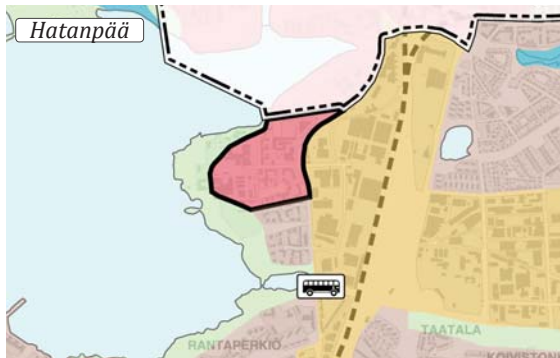
Kaleva

Nykyisen ydinkeskustan itäpuolella keskustan tiiveys ja monipuolisuus ulottuu Teiskontien ja Sammonkadun ympäristöihin. Kalevan aluetta tulisi täydentää raitiotien rakentamisen myötä. Suuri osa alueesta on valtakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä ja täydentämisen suhde kulttuuriarvoihin on huomioitava suunnittelussa.

Hatanpää

Etelän suunnassa ydinkeskustan laajentumisen alueita ovat Viinikan jätevedenpuhdistamon alue sekä osa Hatanpään alueesta. Alueiden kehittämisen ensisijaisena tavoitteena on liittää alueet osaksi keskustan kestävästä liikkumisen kokonaisuutta.

TÄYDENTYVÄ KESKUSTA

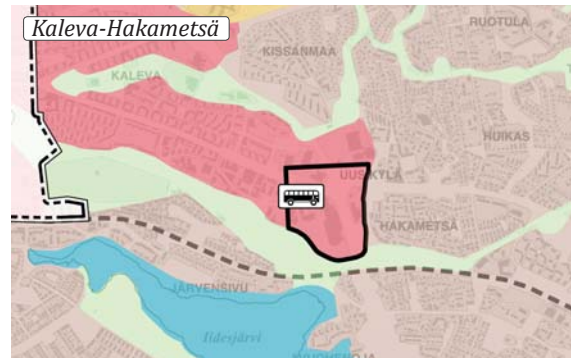
Aluetta kehitetään täydennettävänä keskustatoimintojen alueena. Täydentämisen tulee edistää toimintojen monipuolisuutta ja keskustojen elinvoimaisuutta. Suuryksikköjen enimmäismitoitus on Hervannassa 70 000 k-m² ja Tesomalla 30 000 k-m². Kaukajärven keskusta-alueita koskevat maakuntakaavan taajamatoimintojen kaupan mitoitukset. Vähittäiskaupan kerrosalan enimmäismitoitus Kalevassa on 70 000 k-m².

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu Kaleva-Hakametsän keskusta-alue, Tesoman ja Hervannan aluekeskukset ja Kaukajärven paikalliskeskus, joissa keskustamainen rakenne on jo toteutunut tai toteutuu uusien asemakaavojen toteuttamisen myötä. Tarkemmassa suunnittelussa on tavoitteina vahvistaa alueiden monipuolisia toimintoja ja turvata keskustan ydinalueella asukasmäärän ja palvelujen säilyminen.

Kaleva-Hakametsä

Sammonkadun päätteellä oleva Hakametsä on uusi kehittyvä alue. Alueella on vireillä lukuisia asumisen ja kaupan palveluiden hankkeita, joita raitiotien tulo alueelle vahvistaa. Hakametsän jäähallia ympäröivä alue muuttamassa sisäliikunnan keskuksiksi "Sporttikampus" -hankkeen avulla. Kalevan ja Hakametsän alueiden tarkemmassa suunnittelussa tulisi kiinnittää huomiota Hervannan valtavyylän estevaikutuksen pienentämiseen.

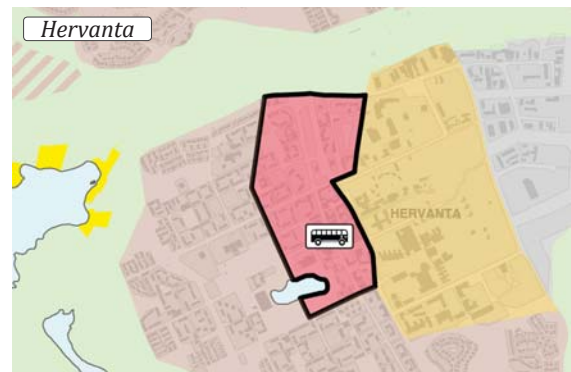
Tesoma

Läntisellä alueella keskusta-alueeksi on osoitettu Tesoman aluekeskus. Tesoman keskustassa on jo uudistustyö käynnissä keskeisten korttelien osalta. Pitkällä aikavälillä täydentävää rakentamista tulisi lisätä keskustan etelä- ja länsipuolelle mm. käyttötarkoituksen muutosten myötä. Keskustatoimintojen alue jatkuu laajentuvana keskustana Tesomalta itään kohti Lielahden aluekeskusta radan molemmin puolin.

Hervanta

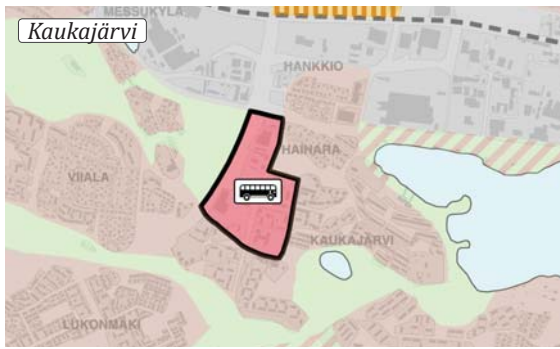
Kaakkoisella alueella keskusta-alueeksi on osoitettu Hervannan aluekeskus. Keskusta-alueita täydennetään monipuolisella rakenteella ja laajennetaan Hervannan valtavyylän suuntaisena kaupunginosan pohjoiseen reunaan saakka. Pohjoisosan alueesta järjestetään suunnittelukilpailu, jonka pohjalta aluetta asemakaavoitetaan.

Kaukajärvi

Kaakkoisella Tampereella pienialaisena keskusta-alueena on osoitettu Kaukajärven palvelujen keskittymä Juvankadun pohjoispäässä. Jo olevan palvelutarjonnan lisäksi alueen sijainti yhdyskuntarakenteessa tukee Kaukajärven edelleen kehittämistä käyttötarkoitukseltaan monipuolisena palvelujen mutta myös asumisen ja työpaikkojen alueena. Kaukajärven keskustan kehittämiselle suuri potentiaali on niin ikään valtatie 9:n ylittävää kansi, jota kautta keskustan läpi voidaan ohjata lidesjärven ja Kaukajärven yhdistävä puistoverkosto. Tämän laadullistavan elementin tulisi olla keskustan kehittämisessä näkyvä lähtökohta, jota myös asuntorakentamisen keinoin jäsennetään. Maakuntakaavan mukaisesti alueelle ei saa sijoittaa seudullista

sesti merkittävää vähittäiskauppaa. Paljon tilaa vaativan kaupan yläraja on 15 000 k-m², keskustahakuisen vähittäiskaupan 10 000 k-m² ja päivittäistavarakaupan 5 000 k-m².

C-2 UUDISTUVA KESKUSTA

Aluetta kehitetään uudelleen rakennettavana keskustatoimintojen alueena. Tarkemmassa suunnittelussa sovitetaan yhteen toimintojen monipuolisuus, keskustamainen liikenneympäristö ja alueille kehitettävät viheryhteydet. Suuryksikköjen enimmäismitoitus on Lielahdessa 80 000 k-m², Lakalaivassa 45 000 k-m² ja Koilliskeskuksessa 55 000 k-m². Vähittäiskaupan kerrosalan enimmäismitoitus Turtolassa on 35 000 k-m². Rautaharkko-Lakalaivan keskustatoimintojen alueen toteutus tulee suunnitella ja vaiheistaa siten, ettei vaarallisten aineiden kuljetusten järjestelystä tavara liikenteen järjestelyratapihalla aiheudu merkittävää haittaa tai vaaraa alueelle.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu Lielahden, Lakalaivan ja Koilliskeskuksen aluekeskukset sekä Turtolan uusi keskusta-alue. Alueilta puuttuu keskustamainen ympäristö ja rakenne. Keskustojen kehittämiseksi on tarpeen rakentaa uudelleen laajoja alueita. Alueiden kehittämistä tulisi ohjata voimakkaasti kaavallisin ja maapoliittisin keinoin, mm. rakennuskieltoin ja kaupungin maanhankinnalla. Käyttötarkoitukseltaan muuttuvien alueiden toteutumiseksi nykyisiä tonttihakkuuksia voidaan lisätä.

Lielahi, Hiedanranta

Läntisellä alueella keskusta-alueeksi on osoitettu Lielahden aluekeskus, jota kehitetään voimakkaasti Hiedanrannan alueen suunnittelukilpailun pohjalta. Lielahden aluekeskus on toistaiseksi ollut kaupallinen keskus, josta on puuttunut asukkaat. Julkiset palvelut sijaitsevat Lielahdikeskuksessa. Hiedanrannan rakentamisen myötä julkisille palveluille voidaan löytää myös uusia sijainteja. Vanhan tehdasalueen kulttuuriympäristöstä tulee alueen identiteetin perusta. Aluetta kehitetään raitiotien myötä seudullisen liityntäpysäköinnin alueena.

Lakalaiva, radanvarsi

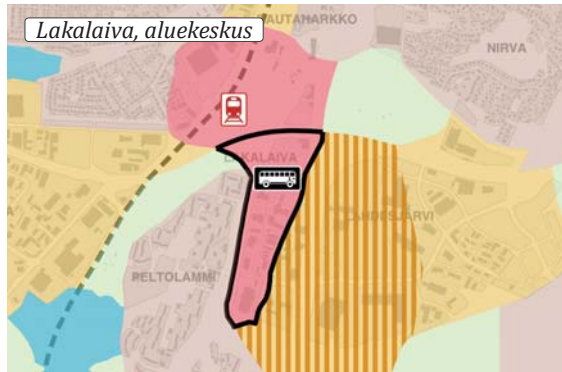
Etelä-Tampereelle uutena keskusta-alueena kehitettävänä alueena on osoitettu Lakalaivan uusi aluekeskus, joka ulottuu pohjoisessa aina Rautaharkon ja Rantaperkiön eteläosiin saak-

ka. Aluekeskuksen pohjoista osaa rautatien molemmin puolin tulisi kehittää tulevaisuudessa henkilöliikenteen asemaan ja valtatiehen tukeutuvana työpaikkojen alueena. Alueen kehittäminen edellyttää uusia liikenteen yhteyksiä sekä osittain nykyisten toimintojen väistymistä alueelta. Toimintojen kehittämistä rajoittaa Rautaharkossa sijaitsevan tulentorata-alueen laajuus ja toiminnot. Alueella tulisi kehittää junaliikenteen ja raitiotien tulevaisuuden laajennukset huomioivaa seudullista liityntäpysäkointiä.

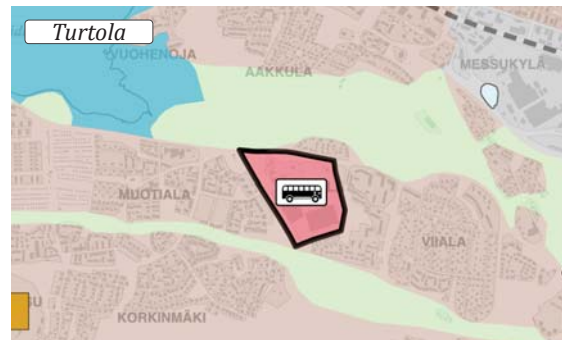
Lakalaiva, aluekeskus

Lakalaivan aluekeskuksen eteläinen osa sijoittuu VT:n 3 eteläpuolelle. Näiden kahden eri puolille valtatieä sijoittuvan keskusta-alueen välinen sujuva yhteys valtatieen yli esimerkiksi kansiratkaisulla tulisi ottaa huomioon tarkemmassa suunnittelussa. Aluekeskuksen toiminnoissa painottuvat asuminen sekä julkiset ja kaupalliset palvelut. Eteläisen alueen terveyspalvelut sijaitsevat Hatanpään sairaalan alueella, joten yhteydet sinne ovat tärkeitä. Yleiskaavan tavoite edellyttää suurelta osin alueen asemakaavojen käyttötarkoituksen muuttamista, mistä syystä aluekonaisuuksien osoittaminen rakennuskieltoalueiksi olisi perusteltua.

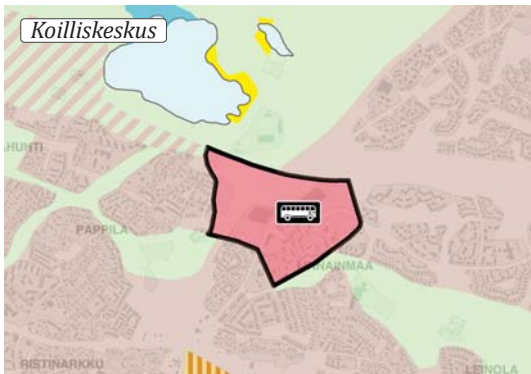
Turtola

Eteläisellä alueella on osoitettu uusi keskusta-alue Turtolaan. Alueen sijainti uuden raitiotien varrella mahdollistaa sen kehittämisen keskustamaisena asumisen, työpaikkojen ja kaupan alueena. Alueelle ei ole tulossa julkisia palveluja. Turtolan keskusta-alueelle sijoittuu raitiotien ja itä-länsisuuntaisten joukkoliikennelinjojen risteys ja merkittävä vaihtopysäkki.

Koilliskeskus

Koillisen alueen aluekeskuksena toimii Koilliskeskus. Yleiskaavassa keskustatoimintojen alue käsittää nykyisen kaupan suuryksikköjen alueen, sen viereisiä kerrostalokortteleita sekä VT9 länsipuolella olevia täydentyviä alueita. Koillisen alueen yhdyskuntarakenteen eheyttä sekä aluekeskuksen saavutettavuutta etenkin valtatie länsipuolella olevista kaupunginosista tulisi parantaa ja kehittää toimenpiteitä, joilla vähennetään VT9 estevaikutusta. Aluetta tulisi kehittää tulevaisuudessa raitiotien myötä idästä ja pohjoisesta tulevan seudullisen liikenteen liityntäpysäköintipaikkana. Lisäksi sujuvat ja houkuttelevat yhteydet virkistysalueille Kauppi-Niihamaan tulisi ratkaista Koilliskeskuksen osalta.

LAAJENTUVA KESKUSTA

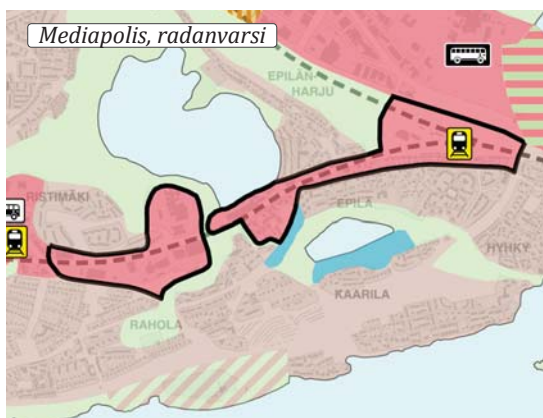
Aluetta kehitetään kaupunkitilaltaan ja tehokkuudeltaan keskustamaisena alueena. Aluetta koskevat maakuntakaavan taajamatoimintojen kaupan mitoitukset.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu Tesoman ja Lielahden välisen radanvarren alue. Suunnittelun tavoitteena on luoda keskustamainen ympäristö ja parantaa aluekeskusten välistä saavutettavuutta etenkin kävelyn ja pyöräilyn osalta.

Mediapolis, radanvarsi

Länsi-Tampereella keskusta-alueeksi on osoitettu Tesoman ja Lielahden aluekeskusten väliin jäävä alue Porin radan molemmin puolin, jossa sijaitsee mm. Mediapoloksen innovaatioympäristö. Alueen muuttaminen keskustamaiseksi edellyttäisi suurelta osin alueen asemakaavojen käyttötarkoituksien muuttamista, mistä syystä aluekokonaisuuksien osoittaminen rakennuskieltoalueiksi on perusteltua. Maakuntakaavan mukaisesti alueelle ei saa sijoittaa seudullisesti merkittävää vähittäiskauppaa. Paljon tilaa vaativan kaupan yläraja on 15 000 k-m², keskustahakuisen vähittäiskaupan 10 000 k-m² ja päivittäistavara-kaupan 5 000 k-m².

KESKUSTATOIMINTOJEN JA VIRKISTYKSEN SEKOITUNUT ALUE

Aluetta kehitetään hyvään joukkoliikenteen palvelutasoon tukeutuvana monipuolisena asumisen, työpaikkojen, palvelujen ja virkistykseen vyöhykkeenä. Rantatäydytöiden materiaalin tulee olla ympäristökelpoisuudeltaan alueelle ja maankäyttöön soveltuva. Rakentaminen ei saa vaarantaa Epilänharju-Villilä pohjavesialueella pohjaveden laatua, aiheuttaa pohjaveden tilaan heikentäviä muutoksia eikä heikentää vedenottamoiden toimintaedellytyksiä.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu Näsijärven rantaan sijoittuva uusi Hiedanranta -niminen kaupunginosa. Alueen kehittäminen pohjautuu Lielähti-Hiedanranta -kokonaisuutta koskevaan kansainväliseen ideakilpailuun, joka on ratkaistu vuoden 2017 alussa. Ideakilpailun tavoitteena oli löytää perusratkaisut tulevaisuuden kaupunginosalle, joka perustuu kestäväan liikuttamiseen, on kaupunkimaisen tiivis, muuntautumiskykyinen sekä vihreä ja vähähiilinen.

ASUMISEN ALUE

Alue varataan pääosin asumiselle sekä sitä palveluille toiminnolle, mm. virkistys- ja suojaviheralueille, lähipalveluille sekä nykyiselle ja uudelle ympäristöhäiriötä aiheuttamattomalle elinkeinotoiminnalle. Alueelle sijoittuvien yksityisten rakentamishankkeiden yhteydessä varaudutaan tarvittaessa julkisten palvelujen tarvitsemiin tilavarauksiin. Alueen suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota kulttuuriympäristön arvoihin.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu kantakaupungin asuinkeuhkojen ja -pienalojen alueet. Asumista palvelevia toimintoja ovat mm. päiväkodit ja perusasteen koulut, seurakuntien palvelut, päivittäistavara-kaupat sekä erilaiset lähivirkistysalueet ja puistot. Lisäksi alueille sijoittuu vähäisessä määrin erilaista elinkeinotoimintaa.

Alueiden kehittämisen lähtökohtana on pitää yllä ja parantaa nykyisten asumisen alueiden viihtyisyyttä ja turvallisuutta, johon myös alueiden uudistaminen ja täydentäminen tulee sovitaa. Alueen asemakaavoitettuja puistoja ja virkistysalueita ei ole tarkoitettu täydennysrakentamiseen. Alueella virkistysalueeksi asemakaavoitettujen alueiden riittävyys ja laadullinen kehittäminen tulisi varmistaa mahdollisen täydennysrakentamisen yhteydessä.

Alueelle sijoittuvaa yritystoimintaa on mahdollista kehittää huomioimalla ympäröivän asumisen olosuhteet. Yritystonttien muuttaminen asuinkäyttöön edellyttää hankkeen hyväksymistä asemakaavoitusohjelmaan.

Merkittävien täydennysrakentamishankkeiden yhteydessä tulisi arvioida julkisten palvelujen nykyinen ja tuleva tarve yhteistyössä maankäytön suunnittelun ja palvelusektorin toimijoiden kesken. Palvelutarpeen ilmetessä tarpeelliset julkisten palvelujen tilavaraukset sisällytetään osaksi hankkeiden tilaohjelmia ja laadittavia asemakaavoja.

ASUMISEN JA VIRKISTYKSEN SEKOITUNUT ALUE

Aluetta kehitetään nykyisen virkistyskäytön ja/tai alueen ekologisten yhteyksien lähtökohdista. Alueelle on mahdollista osoittaa täydentävää asuntorakentamista nykyisten toimintojen väistyttävä ja varmistamalla alueen soveltumisen rakentamiseen.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu mahdollisia uusia ja täydentyviä asumisen alueita, jotka kytkeytyvät keskuspuistoverkoston ja joita tulee kehittää myös viher- ja virkistysverkoston lähtökohdista.

Länsi-Tampereella uusi tutkittava alue sijoittuu käytöstä poistuvan Raholan jätevedenpuhdistamon ympäristöön, jonka kehittäminen mahdollistaa luoteisten kaupunginosien kytkeytymisen Pyhäjärven rantavyöhykkeeseen. Kehitettävään aluekokonaisuuteen kuuluu puhdistamoalueen lisäksi viereinen Tesoman eritasoliittymän alue sekä mahdollisesti osa Nokian moottoritiealueesta.

Eteläisellä alueella tutkitaan mahdollisuutta kehittää Härmälän leirintäalueen kohtaa yleiseen virkistys- ja asuinkäyttöön sijoittamalla leirintäaluetoinnot toisaalle. Särkijärvi-Lahdesjärven alueella on runsaasti rakentamista rajoittavia luonto- ja virkistysarvoja. Alueelle on tehty maankäyttöselvitys, jonka johtopäätöksenä esitetään Hallilan eteläpuolelle sijoittuvaa asumisen aluetta. Alue kytetään olemassa olevaan liikenneverkkoon Vuoreksen puistokadun ja mahdollisesti Loukkaan kadun kautta. Alueen asemakaavoituksessa tulisi varautua niin ekologisten kuin viher- ja ulkoiluyhteyksien osoittamiseen.

Koillisella alueella Juvankadun varressa tutkitaan mahdollisuutta toteuttaa Kantakaupungin yleiskaava 1998 täydennysaluevarauksia. Kaukajärven pohjoisrannalla tutkitaan mahdollisuutta siirtää Kangasalan tie kiinni pohjoispuolella oleviin teollisuustontteihin ja käyttää vapautuvaa katualuetta ja osaa ns. Kristillan alueesta täydentävään asumiseen, virkistykseen ja soutu- ja melontastadionin kehittämiseen.

Teiskontien pohjoispuolella Ruotulan golfkentän alueen kohdalla on yleiskaavaa varten laadittu rakennetarkastelu, jossa tutkittiin täydennysrakentamisen vaihtoehtoisia ratkaisuja siten, että myös täysimittainen golfkenttä säilyy alueella. Golfkentän ja Teiskontien eteläpuolisen maankäytön kehittäminen tulisi kytkeä raitiotien rakentamiseen.

Koillisella alueella oleva Aitovuoren ampumarata-alue lopettaa toimintansa. Rataa ja sen melualueita voidaan kehittää mm. asumiskäyttöön maaperän pilaantuneisuus selvitysten ja mahdollisten puhdistustoimenpiteiden jälkeen.

PALVELUJEN JA TYÖPAIKKOJEN SEKOITTUNUT ALUE TAI KOHDE

Aluetta kehitetään monipuolisten työpaikka- ja koulutustoimintojen, kaupallisten palvelujen, kulttuuri- ja vapaa-ajantoimintojen sekä ympäristöhäiriötä aiheuttamattoman tuotantotoiminnan alueena.

Alueen liikennenympäristön tulee tukea kestävien liikkumis- muotojen käyttöä.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu maankäytöltään monipuolisia ja sekoittuneita alueita, joilla tapahtuu jatkuvaa toimintojen kehittämistä. Tonttien kokonaan uudelleen rakentamiseen tähtäävä asemakaavamuutos olisi ohjelmoitava asemakaavoitusohjelman. Olemassa olevan rakennuskannan käytön kehittämistä yleiskaavan sallimiin käyttötarkoituksiin on mahdollista tukea muuttamatta asemakaavaa ja kehittämällä hankkeita poikkeamisluvan pohjalta.

Länsi-Tampereella merkinnällä on osoitettu Tesomankadun eteläpuolella oleva käyttötarkoitukseltaan sekoittunut alue sekä Lielahden tilaa vaativan vähittäiskaupan ja yrityspalvelujen alue.

Eteläisellä suunnalla palvelujen ja työpaikkojen sekoittuneita alueita ovat Hatanpää-Nekala, Messukeskus-Sarankulma sekä Lahdesjärvi-Lakalaiva. Yleiskaavaa varten on laadittu rakennetarkastelu Viinikka-Rautaharkko alueesta, jossa on tutkittu alueen mahdollista maankäytön kehittymistä ratapiha-alueen vapauduttua.

Keskustan itäpuolella oleva Kaupin Kampuksen alue on osoitettu hyvään joukkoliikenteen palvelutasoon tukeutuvana palvelujen ja työpaikkojen alueena.

Koillisella alueella Sammon valtatie ja VT 9 risteysalueen tuntumaan on osoitettu pienialainen palvelujen ja työpaikkojen alue, joka varataan seudulliselle tilaa vaativalle kaupalle.

Kaakkoisella alueella Hervannassa Hervannan valtavyöhykän itäpuolella olevat oppilaitosten ja toimipaikkakeskittymien alueet on osoitettu palvelujen ja työpaikkojen sekoittuneeksi alueeksi.

Varalan urheilupuiston, Ahlmanin maatalousoppilaitoksen sekä UKK-instituutin toiminnot on osoitettu palvelujen ja työpaikkojen kohdemerkinnöillä. Toiminnot ja niistä aiheutuvat mahdolliset häiriöt olisi sovittava ympäristön pääkäyttötarkoitukseen. Alueilla toimintaan kytkeytyvä vähäinen asuntorakentaminen on mahdollista.

ALUE, JOLLE SAA SIOITTA SEUDULLISTA PALJON TILAA VAATIVAA KAUPPAA

Alueelle voidaan sijoittaa seudullisesti merkittävää paljon tilaa vaativan vähittäiskaupan kerrosalaa enimmäismäärältään seuraavasti: Lahdesjärvi 150 000 k-m², Lielahden 70 000 k-m², Hankkio 40 000 k-m². Alueelta tulee olla sujuvat ajoneuvoyhteydet seudullisille pääväylille.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu maakuntakaavaehdotuksen 2040 alueet Lahdesjärven länsiosassa, Lielahdessa ja Hankkiolla, joille voidaan sijoittaa seudullisia paljon tilaa vaativia vähittäiskaupan suuryksiköitä. Merkitykseltään seudullisella vähittäiskaupan suuryksiköllä tarkoitetaan myös useasta myymälästä koostuvaa vähittäiskaupan keskittymää, joka on vaikutuksiltaan verrattavissa merkitykseltään seudulliseen vähittäiskaupan suuryksikköön.

TYÖPAIKKOJEN JA ELINKEINOJEN ALUE

Alue varataan teollisuus- ja tuotantotoiminnoille sekä logistisille toiminnoille ja palveluille. Alueita kehitetään tehokkaina ja hyvin saavutettavina tuotantotoiminnan alueina. Alueille ei tule sijoittaa sellaisia toimintoja, jotka häiriintyvät raskaasta liikenteestä, melusta, tärinästä ja päästöistä. Soveltuvilla osilla sallitaan lumenvastaanotto- ja maanvastaanottotoiminta. Alueiden yhteyksiä seudullisille ja valtakunnallisille pääväylille parannetaan kehittämällä logistiikan ja tavaraliikenteen sujuvuutta.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu kehätiehen tukeutuvia tuotantopainotteisen toiminnan alueita, jotka sisältävät myös teollista tuotantoa sekä kuljetuksiin ja varastointiin liittyvää yritystoimintaa. Alueiden suunnittelun ohjauksessa tulisi kiinnittää huomiota siihen, että alueille ei sijoiteta toimintoja, jotka eivät kestä erilaisia häiriöitä, kuten liikennettä, melua ja tärinää. Alueille voidaan sijoittaa ympäristöluvanvaraista toimintaa.

Länsi-Tampereella tuotantovaltaista yritystoimintaa varten on osoitettu pienialainen varaus Turvesuon alueelle.

Eteläisellä Tampereella on pienialainen Pärrinmaan varaus Pirkkalan rajan tuntumassa.

Kaakkoisella alueella sijaitsee laajana kokonaisuutena Hervannan itäpuolella Ruskon alue, jota voidaan kehittää tuotantotoiminnan ja logistiikan alueena ja jonka tukeutumista II-kehään vahvistetaan.

Koillisella Tampereella kehitetään VT9:ään tukeutuvia Etu-Hankkion, Hankkion ja Aitovuoren aluekokonaisuuksia. Hankkion alueet tukeutuvat VT9:ään kahden eritasoliittymän kautta. Hankkion alue kuuluu liikenneverkon kehittämisen kohdealueelle, jossa tulisi ratkaista Kaukajärven ja Koilliskeskuksen väliset liikenteelliset yhteydet.

TYÖPAIKKOJEN JA ELINKEINOJEN ALUE, JOLLA YMPÄRISTÖ ASETTAA TOIMINNAN LAADULLE ERITYISIÄ VAATIMUKSIA

Alue varataan toimisto- ja työpaikkatiloille, ympäristöön soveltuville teollisuus- ja varastotiloille sekä näihin liittyville liike- ja varastotiloille. Alueelle ei tule sijoittaa sellaisia toimintoja, jotka häiriintyvät raskaasta liikenteestä, melusta ja tärinästä. Alueen yhteyksiä seudullisille ja valtakunnallisille pääväylille parannetaan kehittämällä logistiikan ja tavaraliikenteen sujuvuutta. Alueella tapahtuva toiminta ei saa aiheuttaa vesistön pilaantumista eikä likaantumista. Toiminta alueella ei saa heikentää Natura 2000 -verkostoon kuuluvan Myllypuron valinnan perusteina olevia luontoarvoja.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu kehätiehen tukeutuva tuotantopainotteisen toiminnan alue Myllypurossa. Alueella tulee erityisesti kiinnittää huomiota hulevesiratkaisuihin, sillä alue rajautuu Natura 2000 -verkostoon kuuluvaan Myllypuron suojelualueeseen. Myllypuron alue sisältää monipuolisesti erilaista yritystoimintaa, mm. teollista tuotantoa sekä kuljetuksiin ja varastointiin liittyvää yritystoimintaa. Myllypuron alue tukeutuu vahvasti VT3:een kahden eritasoliittymän kautta. Alue kytkeytyy myös kokoojakatujen kautta Ylöjärven Kolmenkulman teollisuusalueelle ja Nokian puolelle Juhansuon teollisuusalueelle.

KESKUSPUISTOVERKOSTO

Alueita ylläpidetään ja kehitetään yhtenäisinä, hyvin saavutettavina sekä toiminnoiltaan ja luonnon ympäristöltään monipuolisina virkistys- ja viheralueina. Maisemaa muuttava maanrakennustyö, puiden kaataminen tai muut näihin verrattavat toimenpiteet ovat luvanvaraisia kuten MRL 128 §:ssä on säädetty.

Aluetta ja sen toimintoja tarkemmin suunniteltaessa ja lupamenettelyn yhteydessä tulee ottaa huomioon luontoarvot, kulttuurihistorialliset ja maisemalliset arvot, ja varmistaa virkistys- ja ulkoilureittien ja ekologisen verkoston jatkuvuus. Alueelle voidaan sijoittaa pääkäyttötarkoitusta palvelevia rakennuksia sekä hulevesien hallintaan tarkoitettuja rakenteita tarkempien suunnitelmien mukaisesti. Alueella olevat rakennukset voidaan säilyttää. Rakennusten perusparantaminen, korjaaminen ja vähäinen laajentaminen sekä tuhoutuneen rakennuksen uudelleen rakentaminen ovat sallittuja.

Merkinnän kuvaus:

Alueiden kehittämistä ohjataan kartalla 2, Viherympäristö ja vapaa-ajan palvelut.

LOMA-ASUNTOALUE

Alue varataan olemassa olevalle loma-asutukselle. Lomarakennuspaikalle saa sijoittaa loma-asutuskäyttöön tarkoitettua rakentamista olemassa olevan rakennetun rakennuspaikan pinta-alasta 10 prosenttia kuitenkin enintään 170 k-m². Alueella olevat rakennukset voidaan säilyttää. Rakennusten perusparantaminen, korjaaminen ja vähäinen laajentaminen sekä tuhoutuneen rakennuksen uudelleen rakentaminen ovat sallittuja. Alueilla ei saa muodostaa uusia rakennuspaikkoja.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu rantoihin tukeutuvat yksityiset loma-asutuskäyttöön tarkoitetut alueet, joita ei varata virkistysalueiksi. Loma-asuntoalueeksi on osoitettu ne rantaan tukeutuvat kiinteistöt, joilla on olemassa käyttötarkoituksen mukaista rakentamista. Alueella on myös olemassa olevia asuinrakennuksia, jotka voidaan säilyttää siinä käyttötarkoituksessa. Kiinteistöille voidaan myöntää rakennuslupa suoraan yleiskaavan pohjalta. Rakennusoikeuden voi sijoittaa eri rakennuksiin.

R (200) YHTEISÖJEN LOMA-ASUNTOALUE

Rakennuspaikalle saa sijoittaa yhteisöjen käyttöön tarkoitettua lomarakentamista. Suluissa oleva luku ilmoittaa alueen rakennusoikeuden kerrosalaneliömetreissä. Alueella olevat rakennukset voidaan säilyttää. Rakennusten perusparantaminen, korjaaminen ja vähäinen laajentaminen sekä tuhoutuneen rakennuksen uudelleen rakentaminen ovat sallittuja. Alueilla ei saa muodostaa uusia rakennuspaikkoja.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu rantoihin tukeutuvat yhteisöjen loma-asutuskäyttöön tarkoitetut alueet, joita ei varata virkistysalueiksi. Kiinteistöille voidaan myöntää rakennuslupa suoraan yleiskaavan pohjalta. Kiinteistöillä käytettävän rakennusoikeuden määrä on osoitettu yleiskaavassa ja sen voi sijoittaa eri rakennuksiin.

Yhteisöjen loma-asuntoalueeksi osoitetut rakennetut kiinteistöt on luetteloitu poikkileikkauksajankohdan (06/2016) mukaan, jonka jälkeen tehty kiinteistön lohkominen ei muodosta uutta rakennuspaikkaa. Alueita ei ole tarkoitus asemakaavoittaa.

PUOLUSTUSVOIMIEN ALUE

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu Puolustusvoimien alueet Vuoresvuorella ja Aitovuorella.

LUONNONSUOJELUALUE TAI -KOHDE

Alueella sijaitsee luonnonsuojelulain tarkoittamia suojeluarvoja. Alueen suunnittelussa on varmistettava, että suojeluarvot eivät vaarannu tai heikenny. Luonnonsuojelualan tarkempi rajausta ja suojelun perusteet määritellään luonnonsuojelulain mukaisella rajausta- tai perustamispäätöksellä.

Merkinnän kuvaus:

Alueiden kehittämistä ohjataan kartalla 2, Viherympäristö ja vapaa-ajan palvelut.

VESIALUE

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu vesialueena säilytettävät alueet.

VAK -RATAPIHA

Järjestelyratapihan alueella tehtävistä vaarallisten aineiden kuljetusten järjestelytoiminnoista aiheutuu suuronnettomuusriski lähialueelle. Yksityiskohtainen riskiselvitys tai riskinhallintatoimenpiteet tulee arvioida ratapihan ja sen lähialueen yksityiskohtaisen suunnittelun yhteydessä. Alueen maankäytön muutos on mahdollinen sen jälkeen kun suuronnettomuusriskin aiheuttavat toiminnot poistuvat alueelta.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu Tampereen Viinikan järjestelyratapiha, joka on Liikenteen turvallisuusviraston (Trafi) nimeämä vaarallisten aineiden kuljetusten (VAK) ratapiha sekä varsinaisen järjestelyratapihan eteläpuolella sijaitseva tularatapiha (Tampere Tavara), jossa vaunuja seisotetaan ja järjestellään ja josta ne lähetetään varsinaiselle järjestelyratapihalle.

Järjestelyratapihan aiheuttamat rajoitteet maankäytön kehittämiseen perustuvat vuonna 2013 laadittuun selvitykseen (Gaia Consulting Oy).

Järjestelyratapihan toiminnoista aiheutuvat rajoitteet maankäytön kehittämiseksi. Karttaote Gaia Consulting Oy:n laatimasta selvityksestä.

MAATILAN TALOUSKESKUS

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu Luhtaan tilakeskus.

UUSI JÄTEVEDENPUHDISTAMO

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu Sulkavuoreen sijoittuva uusi keskusjätevedenpuhdistamo.

Strategiset kehittämisperiaatemerkinnot

KASVUN VYÖHYKE

Alue on tehokkaan ja toiminnallisesti sekoittuneen täydennysrakentamisen ja keskitettyjen palvelujen vyöhyke. Vyöhyke koostuu keskuksista, ratavyöhykkeistä ja joukkoliikenteen laatuikäytävistä, ja sille ohjataan kestävän kaupunkirakenteen tavoitteiden mukaan suurin osa kaavoitetavasta asuinkeuhkosalasta.

Alueelle sijoittuvien hankkeiden tulee tukea kaupunki-kehitystä ja ympäröivien kaupunginosien muodostamaa kokonaisuutta. Alueelle sijoittuvissa yksityisissä kehittämishankkeissa tulee varautua tarpeen mukaan julkisten

palvelujen tarvitsemiin tilavarauksiin. Palvelujen sijoittamisessa ja lähiympäristön suunnittelussa huomioidaan niiden saavutettavuus joukkoliikenteellä, kävellessä ja pyöräillen. Rakentaminen sovitetaan ympäristöönsä siten, että luonnonympäristön, viherympäristön ja kulttuuriympäristön arvot säilyvät. Väyliä varressa rakennusten sijoittelua ja massoitteita hyödynnetään rakenteellisena melusuojauksena, joka suojaa kortteleiden ulko-oleskelualueita liikennemelulta.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu täydennysrakentamiselle suotuisa ja tehokkaan joukkoliikenteen palvelema vyöhyke, jolle sijoittuvat Tampereen pää- ja aluekeskukset, muut tehokkaimman rakentamisen alueet, uutta yleiskaavavarausta muodostavat täydennysalueet sekä merkittävä osa kantakaupungin liikenneinfra.

Merkinnän tavoitteena on ohjata täydennysrakentamista siten, että täydentäminen sijoittuu Tampereen kaupunkistrategian mukaisesti ennen kaikkea tukemaan keskustan elinvoimaa, joukkoliikennevyöhykkeiden kehitystä ja asuinalueiden viihtyisyyden lisääntymistä. Tarkemman suunnittelun prosessissa tulisi ottaa huomioon julkisten palvelujen tilatarpeet kasvavassa ja tiivistyvässä kaupungissa. Yksityiseen hankekehittämiseen liittyen kaupunki voi edellyttää sitoutumista toteuttaa tiloja myös julkisille palveluille. Alueiden tarkempaa mitoitusta on kuvattu aluekuvauksissa toisaalla selostuksessa.

Vyöhykkeelle sijoittuvia hankekehittämisen kohteita tulisi priorisoida suunnitteluprosessissa. Asemakaavoitusohjelmaa laadittaessa tulisi priorisoida kasvun vyöhykkeelle sijoittuvia kaupunkikehittämisen hankkeita.

ELINVOIMAN VYÖHYKE

Tehokkaaseen joukkoliikenteeseen ja raitiotiehen tukeutuvalla vyöhykkeellä tulee mahdollistaa uusia sijainteja tehostaalle työpaikkarakentamiselle. Innovaatioympäristöjen, korkeakoulutuksen, merkittävien keskustojen ja työpaikka-alueiden sekä kansainvälisten yhteyksien kehittämistä tulee tukea vyöhykkeellä toteuttamalla sekoitettua tiivistä rakennetta etenkin pysäkkien välittömään läheisyyteen.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu 400 metrin levyisellä puskurilla ne raitiotien yleissuunnitelman pysäkit, jotka ovat elinkeinoelämän kannalta potentiaalisia työpaikkaympäristöjä. Vyöhykkeelle sijoittuvia hankekehittämisen kohteita tulisi priorisoida suunnitteluprosessissa.

ETELÄN KASVUSUUNTA

Vyöhykettä kehitetään tulevaisuuden työ- ja toimipaikkaympäristönä. Kehittämisessä tavoitteina ovat tehokas rakentaminen, turvalliset ja sujuvat kävely- ja pyöräily-yhteydet alueen sisällä ja keskuksiin, viheryhteyksien eheyttäminen, liikennejärjestelyjen toimivuus ja kaupunkiympäristön laatu. Alueilla tuetaan olemassa olevan rakennuskannan käyttöä ja monipuolista toiminnallisuutta sekä parannetaan liikenneympäristöjä kestävän liikkumisen näkökulmasta. Alueen uudistaminen vaatii ohjelmointia.

Alueella sijaitsevan ratapihan alue varataan tulevaisuuden tiiviin työpaikka-alueen reservialueeksi. Alue toteutetaan täysimittaisesti järjestelyratapihan siirron jälkeen.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu yksi kaupunkistrategiassa esiin nostettu kaupungin kasvun suuntautumisalue, "etelän suuntainen

ratavyöhyke". Alueeseen kuuluu järjestelyratapiha ympäristöineen, Hatanpää, Nekala, Messukeskuksen alue, Sarankulma ja uuden aluekeskuksen alue Lakalaivassa. Alue on väylien ja ratojen pirstaloima ja jatkosuunnittelussa on avainasemassa liikenneväylien estevaikutuksen vähentäminen eritasoratkaisuja kehittämällä. Alueella tulisi tavoitella työpaikkaintensiivisyyttä ja tehokasta toimitilarakentamista. Alueen täysimittainen käyttöönotto edellyttäisi järjestelyratapihan siirtoa, joka on mittava operaatio ja vaatii selkeää tahtotilaa ja ohjelmointia. Alueen toteuttamisesta on yleiskaavaa varten laadittu Viinikka-Rautaharkko rakennetarkastelu, jossa on tutkittu alueen vaiheittaista maankäytön kehittämistä.

OHJEELLINEN KESKUSPUISTOVERKOSTON KEHITTÄMISTARVEALUE

Alueelle tulee laatia kokonaissuunnitelma, jonka tavoitteena on vahvistaa alueen tunnettavuutta ja saavutettavuutta koko kaupunkiseutua palvelevana monipuolisena keskuspuistona. Suunnitelmalla tulee yhteen sovittaa virkistystoimintojen ja -palveluiden tarpeet ja muu maankäyttö luonnonympäristön ja maiseman arvojen kanssa.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu kaksi keskuspuistoverkoston kuuluvaa kokonaisuutta Kauppi-Niihaman alue ja Kaukajärvi-Kirkkosuonnotko-Iidesjärvi-Viinikanlahti puistoakseli. Molemmilla aluekokonaisuuksilla on tärkeä kokoava merkitys viherympäristön ja vapaa-ajan palveluiden, maiseman ja kulttuurihistorian sekä ekologisen verkoston kannalta. Molemmilla alueilla on myös paljon painetta lisätä uusia toimintoja tai yhteensovittaa osin ristiriitaisia tavoitteita.

Alueet ovat keskenään erilaisia ja niiden kehittäminen omista lähtökohdistaan monipuolistaa kaupungin virkistys- ja viherpalveluiden tarjontaa merkittävästi.

Kauppi-Niihaman alue:

Kauppi-Niihama on kantakaupungin tärkeimpiä virkistys- ja viherpalvelujen alueita. Se muodostaa keskeisen osan Tampereen kaupungin keskuspuistoverkostosta. Kauppi-Niihama on sekä sijainniltaan, kooltaan että luontosuhteiltaan erinomaista ulkoilualuetta. Se palvelee paitsi Tampereen kaupungin keskustaa ja itäisiä kaupunginosia myös koko kaupunkiseutua. Kauppi-Niihaman alueella on pitkä historia kaupungin yleisenä ulkoilun ja vapaa-ajan alueena. Alueella on monipuolisesti erilaisia virkistys- ja vapaa-ajan palveluita. Kauppi-Niihaman keskuspuistoverkostoksi varatun alueen pinta-ala on noin 970 hehtaaria.

Kauppi-Niihaman aluetta ei ole asemakaavoitettu kuin pieneltä osin alueen länsiosassa ja Alasjärven ympärillä. Alueella on pääosin kaupungin maanomistusta, mutta Niihamalla on myös useita yksityisiä kiinteistöjä.

Alueella on painetta edelleen monipuolistaa urheilun ja vapaa-ajan palveluita. Erityisesti Alasjärven ympäristö ja Niihaman ryhmäpuutarhan laajentaminen sekä mahdollinen uuden leirintäalueen sijoittaminen vaativat kokonaissuunnittelua, jolla ratkaistaan osin ristiriitaisten tavoitteiden ja reunaehto- jen yhteensovittaminen. Myös nykyistä sujuvampien pyöräilyn yhteyksien, erityisesti alueen poikki itä-länsi -suunnassa, järjestämistä tulisi alueella selvittää. Kokonaissuunnitelma tulisi kuitenkin laatia koko Kauppi-Niihaman alueelle.

Kirkkosuonnotkon alue:

Kaukajärvi-Kirkkosuonnotko-Iidesjärvi-Viinikanlahti on harjujaksoa seuraava laaksomuodostuma, joka on osa kaakko-luode-suuntaista Kangasalan Pitkäjärveltä edelleen Nokianvirralle asti ulottuvaa murroslaaksoa. Iidesjärvi muodostaa yhdessä Kirkkosuon alueen kanssa yhden merkittävimmistä avoimista ja puoliavoimista maisematilakokonaisuuksista kaupungin keskustan tuntumassa. Maisema-alueetta rajaa pohjoisessa Kalevankangas, jonka laelta ja rinteiltä aukeavat näkymät kohti puoliavoimista laaksoa.

Iidesjärvi ranta-alueineen on arvokas biologinen kokonaisuus, jolla on myös merkittävä luonnonsuojellinen arvo. Järvi kuuluu valtakunnalliseen lintuvesiensuojeluohjelmaan ja siitä ollaan muodostamassa luonnonsuojelualuetta. Kirkkosuonnotko kuuluu Iidesjärven valuma-alueeseen. Notkon länsiosa on ainoastaan muutamia senttejä Iidesjärven pintaa korkeammalla, jolloin alue toimii järven tulvaniittynä. Notkossa virtaa Iidesjärveen laskeva Mutaoja. Alueen ongelmana on kasvillisuuden puuttuessa vesien voimakas pintavalunta. Maaperä on pääasiassa turvetta, mutaa ja liejua. Notkon pienilmasto on ongelmallinen kostean maaperän ja laaksoon laskeutuvien kylmien ilmamassojen seurauksena. Avoimen maisematilan väheneminen kantakaupungin alueella sekä Kirkkosuon kulttuurihistorialliset tekijät puoltavat alueen säilyttämistä avoimena myös tulevaisuudessa. Kalevanharju, Aakkulanharju ja Vilusenharju ovat osa geologisesti ja maisemallisesti merkittävää Tampereen kantakaupungin läpi kulkevaa harjujaksoa. Harjujakso kuuluu tärkeään pohjavesialueeseen ja alueella sijaitsee Messukylän pohjavedenottamo.

Kaukajärvi-Kirkkosuonnotko-Iidesjärvi-Viinikanlahti keskuspuistoverkoston alueet ovat pääosin asemakaavoitettu virkistys- ja viheralueiksi. Kehittämistarvealueen rajauksen sisälle sijoittuu kuitenkin myös paljon taajamatoimintojen ja työpaikkojen alueita sekä liikennealueita. Alue tulisi suunnitella kokonaisuutena, jossa alueen kulttuurihistoriallinen ja maisemallinen potentiaali hyödynnetään nykyistä paremmin. Kehittämisen tarvealue on tarkoituksella rajattu koskemaan myös muuta kehittämistä kuin virkistyskäyttöä. Keskeistä alueen suunnittelussa ovat yhteydet paitsi aluetta ympäröiviin kaupunginosaan myös seudullisen saavutettavuuden ja tunnetavuuden kehittäminen ja parantaminen.

ALUEKESKUS

Tampereen aluekeskus, jota kehitetään seudullisesti hyvin saavutettavana ja monipuolisena työpaikkojen, asumisen, palvelujen, vapaa-ajan toimintojen sekä kestävä liikenteen ja liityntäpysäköinnin alueena.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu Tampereen palvelumallin mukaiset olemassa olevat aluekeskukset Tesoma, Lielähti, Koilliskeskus ja Hervanta sekä uutena aluekeskuksena Lakalaiva. Aluekeskuksia kehitetään alueiden palveluiden ja joukkoliikenteen hyvän saavutettavuuden keskittyminä. Aluekeskusten yhteyksiä ydinkeskustaan tulisi kehittää erityisesti Tesomalla ja uudessa Lakalaivan aluekeskuksessa. Lisäksi aluekeskusten kytkeytymistä toisiinsa tulisi parantaa. Länsi-Tampereella Tesoman ja Lielähti-Hiedanrannan välistä yhteyttä tulisi parantaa kaikilla liikkumismuodoilla. Itäisellä Tampereella Koilliskeskuksen, Hervannan ja Lakalaivan kytkeytymistä tulisi parantaa etenkin joukkoliikenteen palvelutasoa ja pyöräilyn ja kävelyn edellytyksiä kehittämällä.

☀ PAIKALLISKESKUS

Paikalliskeskus, jota kehitetään ympäröiviltä asuinalueilta hyvin saavutettavana julkisten ja yksityisten palvelujen ja vapaa-ajan toimintojen alueena.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu Tampereen palvelumallin mukaiset lähitorit Kaukajärvellä, Vuoreksessa ja Härmälässä sekä ydinkeskustan laajenemisalueeksi osoitettu Kalevan ja Hakametsän alue, jota kehitetään pitkällä aikavälillä julkisten palveluiden lähitorina. Lähiympäristön liikennejärjestelyjen tulisi tukea palvelujen hyvää saavutettavuutta kestäville liikkumis- muodoilla.

🔄 KEHITETTÄVÄ INNOVAATIOYMPÄRISTÖ

Alueella tuetaan kärkitoimialaan liittyvien hankkeiden kehittämistä. Alueella sallitaan pääkäyttötarkoituksen lisäksi asuminen. Alueen kytkeytymistä osaksi kaupunkirakennetta tulee edistää kehittämällä sujuvat kävely- ja pyöräily-yhteydet aluekeskuksen palveluihin ja lähivirkistysalueisiin. Alueen saavutettavuutta päärautatieasemalta ja lentokentältä tulee parantaa mm. pysäkkisijoittelun ja -yhteyksien avulla.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu kaupunkistrategian innovaatioympäristöjen alueet: TTYn ja Hermian alue, Kaupin kampus, yliopiston alue ja Mediapolis sekä uutena Hiedanrannan vanhan tehtaan alue. Kaupunkistrategiassa näiden lisäksi innovaatioympäristöksi on luettu Finlaysonilla sijaitseva "Uusi tehdas". Alueille sijoitettavia hankekehittämisen kohteita tulisi priorisoida suunnitteluprosessissa.

Liikennejärjestelmä

══ MOOTTORITIE

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu Tampereen kaupungin alueella sijaitsevat nykyiset moottoritiet lukuun ottamatta alueelliseksi pääväyläksi merkittyä yhdystien 3495 osaa (Lakalaiva - Kuokkamaantie).

══ MOOTTORITIEKSI TAI MOOTTORITIENÄ KEHITETTÄVÄ TIE

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu moottoriteiksi kehitettävät tieosuudet: valtatie 9 osuus Alasjärvi - Tarastenjärvi maakuntakaavaehdotuksen 2040 mukaisesti ja valtatie 12 osuus Alasjärvi - Kangasalan raja Pirkanmaan 1. maakuntakaavan ja Pirkanmaan ELY-keskuksen kehittämishankkeen mukaisesti. Moottoritienä kehitettävä tieosuus Lakalaivan ja Partolan välillä on osoitettu maakuntakaavaehdotuksen 2040 mukaisesti. Kehittäminen tarkoittaa lisäkaistojen rakentamista osuudelle.

══ SEUDULLINEN PÄÄVÄYLÄ

══ UUSI SEUDULLINEN PÄÄVÄYLÄ

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu maakuntakaavaehdotuksen 2040 mukainen Ruskonkehän (II-kehä) itäisen jatkeen Tampereen puoleinen osuus.

══ ALUEELLINEN PÄÄVÄYLÄ

══ UUSI ALUEELLINEN PÄÄVÄYLÄ

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu uusien alueellisten pääväylien sijainnit Myllypurossa ja Tasanteen alueella.

══ PÄÄKOKOOJAKATU

══ UUSI PÄÄKOKOOJAKATU

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu uusien pääkokoajakatujen sijainnit Myllypurossa, Haukiluomassa, Pärinnaalla, Lakalaivassa, Kalevassa, Hankkiassa ja Ojalassa.

---- KEHITETTÄVÄ KATU

Väylää kehitetään osana eheytyvää kaupunkirakennetta.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu Peltolammin kohdalla vanhan Lempääläntien linjaus ja Kaukajärven pohjoispuolinen Kangasalantien linjaus.

Peltolammin kohdalla Lempääläntien liikenne tulisi ohjata kulkemaan uudelle pääkokoajakadulle lähemmäksi moottoritietä kiertäen uuden aluekeskuksen. Nykyinen Lempääläntie jäisi palvelemaan alueen sisäistä liikennettä.

Kaukajärven kohdalla Kangasalantien linjausta siirrettäisiin pohjoisemmaksi, jolloin rantaa voitaisiin kehittää asumisen ja yleisen virkistyksen alueena.

══ KAUPUNKIRAKENTEEN KANNALTA MERKITTÄVÄ LIIKENTEEN KOKOOJAKATU JA JOUKKOLIIKENTEEN LAATUKÄYTÄVÄ

Katu suunnitellaan ja rakennetaan huomioiden eri liikennemuotojen tarpeet. Kehitetään erityisesti joukkoliikenteen laatua ja pysäkkien saavutettavuutta. Katuun rajautuvan maankäytön tulee olla tehokasta etenkin pysäkkien läheisyydessä.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä osoitetuilla kokoajakaduilla tulisi parantaa myös joukkoliikenteen sujuvuutta mm. joukkoliikennekaistoin ja liikennevaloetuisuuksin. Katusuunnittelun tulisi tukea joukkoliikenteen sujuvuutta mm. katutilan jäsentämisen, pysäkkien sijainnin, jalankulkyhteyksien ja liittymäalueiden suunnittelun osalta. Katuun rajautuvan maankäytön tulisi tukea joukkoliikenteen taloudellisia toimintaedellytyksiä mm. toimintojen sijoittumisen, sekoittuneisuuden ja tehokkuuden osalta.

↔ LIIKENTEEN YHTEYSTARVE

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu uusien yhteystarpeiden sijainnit, Epilässä (Energiantkatu), Rautaharkossa, järjestelyratapihalla, Lahdesjärvellä ja Ojalassa. Uusien liikenneväylien tarkemmassa linjauksessa tulisi ottaa huomioon mm. direktiivilajit ja merkittävien luontoarvojen säilyttäminen. Lisäksi suunnittelussa tulisi ottaa huomioon, että Rautaharkon yhteystarve sijaitsee hulevesien hallinnan kannalta huomioon otettavalla alueella ja että Energiakadun yhteystarve kulkee pohjavesialueen läpi.

📍 OHJEELLINEN LIIKENNEVERKON KEHITTÄMISEN KOHDEALUE

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu Kaukajärven ja Koilliskeskuksen välinen alue sekä Lahdesjärven ja Nirvan välinen alue, joilla on liikenneverkon kehittämistarpeita.

Kaukajärvellä ja Koilliskeskuksessa on tavoitteena siirtää keskustojen läpiajavaa liikennettä muille väylille, jotta keskusta-alueita voidaan kehittää enemmän joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn ehdoilla. Vaihtoehtoja rinnakkaisille reiteille löytyy sekä valtatie itä- että länsipuolelta. Aluekeskusten välisille pyöräilyn pääreiteille ja joukkoliikennekäytävälle tulisi suunnittelussa löytää potentiaaliset sijainnit. Myös uusia

eritasoliittymä voidaan tutkia. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon mm. Aakkulanharjun pohjavesialue.

Lahdesjärvellä tavoitteena on löytää sujuvat ajoneuvoliikenteen ja pyöräilyn yhteydet Vuoreksen, Lahdesjärven, Lakalaivan ja Nirvan välille.

--- RAUTATIE

--- OHJEELLINEN UUSI RAUTATIE

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä "rautatie" on osoitettu säännölliseen henkilöjunaliikenteeseen käytettävät rataosat eli Riihimäki-Tampere-, Tampere-Jyväskylä-, Tampere-Seinäjoki- sekä Lielahde-Kokemäki-rataosat Tampereen alueella. Merkinnällä "ohjeellinen uusi rautatie" on osoitettu maakuntakaavaehdotuksen 2040 mukaiset läntinen oikorata Myllypuron alueella valtatie 3 länsipuolella sekä Peltolammin ja Tampere-Pirkkalan lentoaseman välinen yhdysrata.

ERITASOLIITYMÄ

UUSI ERITASOLIITYMÄ

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu "Valtatien 9 parantaminen välillä Tampere-Orivesi" -yleissuunnitelman mukainen uusi eritasoliittymä Tasanteella ja Hiedanrannan suunnittelukilpailun pohjaksi tehdyn liikenneverkkotarkastelun mukaiset 2 uutta eritasoliittymää Paasikiventiellä.

SUUNTAISLIITYMÄ

UUSI SUUNTAISLIITYMÄ

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu Hiedanrannan suunnittelukilpailun pohjaksi tehdyn liikenneverkkotarkastelun mukainen uusi eritasoliittymä Paasikiventiellä.

★ KEHITETTÄVÄ LIITYMÄ

Liikennealuetta ympäristöineen kehitetään osana täydentävää kaupunkirakennetta. Alueelle muodostetaan sujuvat ja turvalliset kävelyn, pyöräilyn ja ulkoilun reitit sekä parannetaan seudullisen ajoneuvoliikenteen sujuvuutta.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu Tesoman valtatie ja Nokian moottoritien eritasoliittymä, Lahdenperänselän eritasoliittymä, Kekkosen ja Teiskontien eritasoliittymä, Teiskontien ja Kuntokadun liittymä, Turtolan liittymä, Alasjärven eritasoliittymä ja Aitovuoren eritasoliittymä.

Tesoman valtatie liittymän kehittäminen liittyy Raholan vedenpuhdistamon alueen kehittämiseen. Liittymää tulisi kehittää kaupunkimaisemmaksi ja ottaa huomioon Raholan vedenpuhdistamon alueen tuleva kehittäminen ja kytkeytyminen Tesoman aluekeskukseen.

Lahdenperänselän eritasoliittymän kehittämisen visiot on esitetty "Viinikka-Rautaharkko rakennetarkastelussa". Tarkastelussa on haettu ratkaisua järjestelyratapihan alueen täydentämiselle osaksi kaupunkirakennetta ja liikenneverkostoa. Liikenteellisen ratkaisun perusidea on, että etelästä saapuva liikenne jaetaan Lahdenperänselän eritasoliittymässä keskustaan, VT12:lle ja itään menevään liikenteeseen, jolloin ei kuor-

miteta liikaa Viinikan liikenneympyrän aluetta. Tällöin Viinikan liikenneympyrän alueella mahdollistuu kävelyn, pyöräilyn ja maakuntakaavassa esitetyn viheryhteyden kehittäminen.

Kekkosen ja Teiskontien liittymästä on tehty tarkastelu "Kaleva-Kissanmaa -alueen täydennysrakentamisen ja kannen visiosuunnitelma 2016". Tarkastelu osoittaa, että liittymää tulee kehittää niin, että liikennettä jaetaan uusilla yhteyksillä suoraan Kekkosen tieltä Tekunkadun kautta Kaupin kampukselle. Näin liikenteen painetta tasataan laajemmalle alueelle ja alueen maankäyttöön potentiaali voidaan hyödyntää tiiviillä kaupunkimaisella rakenteella, mikä puolestaan vähentää liikenteen haittavaikutuksia. Samalla parannetaan viher- ja virkistysyhteyksiä Kalevasta Kauppiin.

Teiskontien ja Kuntokadun liittymästä on tehty liittymän kehittämisselvitys. Liittymän kehittämistarpeet tulisi arvioida uudelleen ja kehittää liittymää niin, että saavutettavuus kävelen ja pyörällä paranisi Teiskontien eteläpuolelta ja estevaikutukset kävelylle ja pyöräilylle vähenisi Kissanmaalta Kaupin ja Taysin sairaalan alueelle.

Turtolan liittymässä on tulevaisuudessa tarpeen tehdä liikenteen sujuvuuteen ja turvallisuuteen liittyviä parannustoimenpiteitä. Näitä on tutkittu mm. yleiskaavaa varten tehdyssä Turtolan liikenne- ja maankäyttötarkastelussa. Yhtenä ratkaisuna esitetään kiertoliittymien sijoittamista Nekalantielle rampin päähän ja Hervannan suunnasta Turtolaan kääntyvän rampin sijoittamista keskustaan päin menevän rampin rinnalle. Lisäksi alueella tulisi ratkaista joukkoliikenteen sujuvat vaihtomahdollisuudet bussin ja raitiotien välillä.

Alasjärven ja Aitovuoren eritasoliittymien kehittäminen liittyy valtatie 9 Alasjärvi-Orivesi- ja valtatie 12 Alasjärvi-Huutijärvi-välien kehittämistyöhön. Pirkanmaan ELY-keskus on tarkastellut liittymien kehittämistä muun muassa "Valtatien 9 parantaminen välillä Tampere-Orivesi" -yleissuunnitelmassa vuodelta 2010. Alasjärven liittymässä varaudutaan mm. uusien rampien rakentamiseen ja vanhojen uudelleen muotoiluun. Nurmi-Sorilan osayleiskaavassa on varauduttu Aitovuoren liittymän parantamistoimenpiteisiin.

==●== RAITIOTIE

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu raitiotien linjaus, jonka toteuttamisesta valtuusto päätti 7.11.2016. Lielahdessa linjausta tarkennetaan vielä aluekeskuksen asemakaavoituksen yhteydessä.

==○== OHJEELLINEN RAITIOTIEN LAAJENEMISSUUNTA

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu raitiotien yleissuunnitelman ensimmäisen ja toisen toteuttamisvaiheen jälkeiset ohjeelliset laajenemissuunnat.

Idässä raitiotietä jatketaan Taysilta Koilliskeskuksen kautta Kangasalan Lamminrahkaan ja mahdollisesti Lentolaan.

Etelässä raitiotielle on osoitettu kaksi laajenemissuuntaa; Nuolialantietä Pirkkalan keskustaan ja mahdollisesti lentoasemalle sekä Lakalaivan kautta Vuorekseen. Linjauksia tarkemmin suunniteltaessa tulisi huomioida mahdollinen uusi henkilöliikenneasema, Tampereen messu- ja urheilukeskus ja uusi Lakalaivan aluekeskus.

Lännessä raitiotietä jatketaan Lielahdesta Mäkkylän-Teivaa- lan uuden rakentuvan alueen kautta Ylöjärven keskustaan.

JOUKKOLIIKENTEN VAIHTOPYSÄKKI

 Pysäkin välittömässä läheisyydessä tulee varautua pyöräpysäköintiin ja seudullisen liityntäpysäköinnin järjestämiseen.

 Pysäkin välittömässä läheisyydessä tulee varautua pyöräpysäköintiin.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu Lielahden, Koilliskeskuksen ja Lakalain seudullisen liityntäpysäköinnin ohjeelliset sijainnit sekä Tesoman, Vihiojan, Partolan, Hakametsän, Turtolan, Hervannan ja Kaukajärven kantakaupungin sisäistä joukkoliikennettä palvelevat vaihtopysäkit. Tarkemmassa pysäkkiympäristöjen suunnittelussa tulisi varautua pyöräpysäköinnin laadukkaaseen järjestämiseen. Seudullinen ajoneuvojen liityntäpysäköinti voitaisiin aluksi toteuttaa pintaratkaisuna, mutta myöhemmin tulee varautua rakenteelliseen pysäköintiin, josta on hyvät yhteydet pysäkeille ja palveluihin.

UUSI HENKILÖLIIKENTEN ASEMA

Uuden aseman yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota rataverkon toimivuuden ja kehittämismahdollisuuksien turvaamiseen.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu Rautaharkkoon sijoittuva uusi henkilöliikenteen asema.

LÄHIJUNAPYSÄKKI

Aseman seutua kehitetään monipuolisena asumisen ja palvelujen alueena. Pysäkillä johtavia kävelyn ja pyöräilyn yhteyksiä kehitetään.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu Nokian suuntaan liikennöitävän lähijunan pysäkit Lielahdessa ja Tesomalla. Lielahdessa lähijunan ja raitiotien välisestä joukkoliikenteen vaihtomahdollisuuden sujuvuudesta tulisi huolehtia tarkemmassa suunnittelussa. Tesomalla tulisi huolehtia pysäkin saavutettavuudesta, erityisesti Mediapoliksen suunnan sujuvuuteen tulisi kiinnittää huomiota.

←→ VESIVÄYLÄ

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu Näsijärven ja Pyhäjärven vesiväylät.

Valtatien 9 moottoritieksi muuttamisen yhteydessä tulisi varmistua Olkahistenlahden siltojen alittavista vesiväylien mitoituksista. Väyläkorkeuden tulisi pysyä vähintään nykyisellään.

■■■■■■ PYÖRÄILYN PÄÄREITISTÖN TAVOITEVERKKO

Tavoiteverkkoa kehitetään sujuvan, nopean ja tasavauhtisen arkipyöräilyn mahdollistamiseksi. Reittien täsmälliset sijainnit ratkaistaan tarkemmassa suunnittelussa ja reitit toteutetaan siten, että pyöräilyväylän pituus- ja poikkileikkaus, sijoittuminen maastoon sekä risteämiskäytävät muun liikenteen kanssa tukevat pyöräilyn nopeutta, sujuvuutta ja turvallisuutta.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu pyöräilyn pääyhteyksistä koostuva verkosto, joka on jo olemassa laatutasoltaan vaihtelevana. Merkinnän tavoitteena on pyöräverkon kehittäminen johdonmukaiseksi ja laatutasoltaan yhtenäiseksi verkostoksi, joka mahdollistaa sujuvan pyöräilyn yhdistäen kaupungin keskus-alueet toisiinsa. Reitin kehittämisessä tulisi kiinnittää erityistä huomiota toiminnalliseen laatuun, väylän varustukseen ja esteettömyyteen. Tavoitteena on laatia pyöräilyn kehittämisen toimenpideohjelma, jossa määritellään kiireellisyysjärjestyksen perustuva vaiheistus tavoiteverkon osien toteuttamiselle nykyisten pyöräily-yhteyksien laatutasoa parantamalla sekä uusia pyöräilyväyliä rakentamalla.

••••• KEHITETTÄVÄ VIRKISTYSPAINOTTEINEN PYÖRÄILY-REITTI

Kullekin reitille laaditaan kokonaissuunnitelma, jossa ratkaistaan pyöräilyn ja virkistykseen välinen suhde ja reitin toteuttamistapa. Reitti toteutetaan luontevaksi osaksi ympäristöään huomioiden erityisesti ympäröivien viheralueiden virkistys- ja ympäristöarvot.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu viheralueilla sijaitsevia reittejä, joita voidaan kehittää pyöräilyn näkökulmasta. Merkinnän tavoitteena on kytkeä pyöräily soveltuvissa kohdin luontevaksi osaksi viheralueiden tarjoamaa virkistyspalvelujen valikoimaa. Lisäksi tavoitteena on edistää sellaisen pyöräily-ympäristön syntyä, joka tuottaa positiivisia pyöräilykokemuksia ja mahdollistaa turvallisen vapaa-ajan pyöräilyn entistä paremmin myös niille käyttäjäryhmille (esim. lapset ja erityisryhmät), joiden kynnys pyöräillä katualueella saattaa olla korkea. Reitin sijoituksessa viheralueelle sen geometria, poikkileikkaus ja pintamateriaalit tulisi sovittaa huolellisesti ympäristöönsä siten, että viheralue säilyttää ominaisluonteensa.

Kehitettävänä reitteinä on osoitettu etelässä sijaitseva Pyhäjärven reitti, joka kulkee rannan tuntumassa Pirkkalan suunnasta Tampereen keskustaan. Itä-Tampereelta on osoitettu reitti Leinola-Kaleva ja Annala-Nekala, jotka tarjoavat nopealle pyöräilylle vaihtoehtoisen viihtyisän yhteyden asuinalueilta kohti keskustaa.

Kartta 2 - Viherympäristö ja vapaa-ajan palvelut

KESKUSPUISTOVERKOSTO

Alueita ylläpidetään ja kehitetään yhtenäisinä, hyvin saavutettavina sekä toiminnoiltaan ja luonnon ympäristöltään monipuolisina virkistys- ja viheralueina. Maisemaa muuttava maanrakennustyö, puiden kaataminen tai muut näihin verrattavat toimenpiteet ovat luvanvaraisia kuten MRL 128 §:ssä on säädetty.

Aluetta ja sen toimintoja tarkemmin suunniteltaessa ja lupamenettelyn yhteydessä tulee ottaa huomioon luontoarvot, kulttuurihistorialliset ja maisemalliset arvot, ja varmistaa virkistys- ja ulkoilureittien ja ekologisen verkoston jatkuvuus. Alueelle voidaan sijoittaa pääkäyttötarkoitusta palvelevia rakennuksia sekä hulevesien hallintaan tarkoitettuja rakenteita tarkempien suunnitelmien mukaisesti. Alueella olevat rakennukset voidaan säilyttää. Rakennusten perusparantaminen, korjaaminen ja vähäinen laajentaminen sekä tuhoutuneen rakennuksen uudelleen rakentaminen ovat sallittuja.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu aluevarauksena kantakaupungin keskeiset, laajat ja yhtenäiset virkistys- ja viheralueet sekä niitä yhdistävät lähivirkistysalueiden ja puistojen sarjat. Keskuspuistoverkostolla on merkittävä asema kaupunki- ja maisemarakenteen tasapainon, luonnon monimuotoisuuden ja ekologisen kantokyvyn säilyttäjänä. Keskuspuistoverkosto ilmentää maisemakokonaisuuden jatkumista läpi kaupungin ja muodostaa Tampereen kantakaupungin viheraluejärjestelmän ja ekologisen verkoston rungon.

Yleiskaavan yleispiirteisydestä johtuen keskuspuistoverkoston merkinnän alueella sijaitsee myös olemassa olevia asuin- ja muita rakennuksia, joiden säilyttäminen on mahdollista. Keskuspuistoverkoston alueella sijaitsee noin 800 rakennusta, joista suuri osa on tekniseen huoltoon ja liikenteen ohjaamiseen liittyviä rakennuksia. Alueella on kuitenkin myös noin 140 loma-asuin- tai ryhmäpuutarharakennusta ja 150 asuinrakennusta.

Keskuspuistoverkoston aluevarausten laajuus on noin 3500 hehtaaria. Keskuspuistoverkoston alueesta on asemakaavoitettu virkistysalueeksi noin 2000 hehtaaria eli noin 55 %.

Keskuspuistoverkostoa voidaan ylläpitää ja kehittää virkistys- ja viheralueena yleiskaavan pohjalta. Toimenpiteille tulee tarvittaessa hakea maisematyö lupa MRL 128 §:n mukaisesti. Alueiden tarkempaa suunnittelua, toimintojen sijoittelua ja hoitotoimenpiteitä ohjataan mm. viheralue- ja viherpalveluohjelmilla, hoito- ja käyttösuunnitelmilla, metsänhoitosuunnitelmilla, asemakaavoituksella sekä muilla lupamenettelyillä.

Tarkemmassa suunnittelussa ja lupien myöntämisessä tulee kiinnittää huomiota siihen, että toimenpiteillä ei heikennetä keskuspuistoverkoston yhtenäisyyttä, hyvää saavutettavuutta tai toimintojen ja luonnonympäristön monimuotoisuutta. Suunnittelussa tulee myös varmistaa, että ulkoilureitit ja ekologiset yhteydet muodostavat jatkuvan verkoston ja alueella olevat luonto- ja kulttuurihistorialliset arvot säilyvät. Keskuspuistoverkoston sisältyy valtaosa niistä Tampereen kaupungin luonnonsuojeluohjelman kohteista, joita ei ole tarkoitettu suojella luonnonsuojelulain nojalla. Keskuspuistoverkoston alueella sijaitsevat myös tärkeimmät liito-oravien elinympäristöt ja kulkuyhteydet.

Keskuspuistoverkoston päivittäisessä käytössä olevat virkistysalueet on tarkoitettu asemakaavoittamaan virkistysalueiksi alueiden muun asemakaavoituksen yhteydessä. Asemakaava puuttuu osasta Kauppia ja Niihaman alueelta, Hervannan ja Vuoreksen ympäriltä, Ojalan ja Aitovuoren alueilta sekä Myllypuron ja Tesoman keskuspuiston alueilta. Myös Leinolan keskuspuisto on osin asemakaavoittamaton.

Kauppi-Niihaman kokonaisuus, Alasjärven ympäristö ja Niihaman ryhmäpuutarhan ja uuden leirintäalueen alueet olisi tarpeen asemakaavoittaa vapaa-ajan palveluiden tarpeiden ja luonnonympäristön arvojen yhteen sovittamiseksi myös ilman, että alueille sijoitettaisiin täydennysrakentamista. Alueet voidaan asemakaavoittaa pienemmissä osissa, mutta koko Kauppi-Niihaman kokonaisuudesta tulisi laatia yleissuunnitelma asemakaavoituksen pohjaksi.

LUONNONSUOJELUALUE TAI -KOHDE

Alueella sijaitsee luonnonsuojelulain tarkoittamia suojeluarvoja. Alueen suunnittelussa on varmistettava, että suojeluarvot eivät vaarannu tai heikenny. Luonnonsuojelualueen tarkempi rajaus ja suojelun perusteet määritellään luonnonsuojelulain mukaisella rajaus- tai perustamis päätöksellä.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu luonnonsuojelulain mukaisella rajaus- tai perustamis päätöksellä suojellut luonnonsuojelualueet ja ne Tampereen kaupungin luonnonsuojeluohjelman mukaiset alueet tai kohteet, jotka on tavoitteena suojella luonnonsuojelulain nojalla. Merkinnällä on osoitettu aluevarauksena yli 5 hehtaarin laajuiset ja kohdemerkinnällä sitä pienemmät luonnonsuojelualueet. Aluemerkitä on yleispiirteinen. Alue- tai kohdemerkintää tulkitaan tarkemman suunnittelun yhteydessä olemassa olevan rajauspääntöksen mukaisesti tai rajaus tarkentuu perustamisesitystä- ja päätöstä tehdessä. Järvensivun ratavarren luonnonsuojelualueet on osoitettu yhdellä kohdemerkinnällä, vaikka siihen kuuluu kolme erillistä aluetta.

Luonnonsuojelualueiden ja kohteiden yhteenlaskettu pinta-ala on noin 510 hehtaaria.

Aluevarauksella on osoitettu rajauspääntöksellä suojellut Myllypuron puronvarsilehdon, Villilänsaaren, Vaakkolammin-Litokallion, Viikinsaaren, Pyynikin, Kauppi-Niihaman Soukonvuoren, Halimasjärven ja Pärrinkosken-Peltolammin luonnonsuojelualueet sekä luonnonsuojeluohjelman mukaiset Iidesjärven, Alasjärven-Lahnakallion, Petäjässuon, Härmälän Vähäjärven, Myllyojan-Hupakononpuiston ja Makkarakjärven-Viitastenperän alueet.

Kohdemerkinnällä on osoitettu rajauspääntöksellä suojellut Leppiojan, Juhansuon puronvarren, Hikivuoren, Pehkusuon ja Järvensivun ratavarren luonnonsuojelualueet ja Särkijärven, Rukkajärven ja Juhansuon jalopuumetsiköt sekä luonnonsuojeluohjelman mukaiset Pappilan-Sikosuon Kirviälänmäki ja Aitovuoren louhikorotkon alueet.

Luonnonsuojelualueita tai -kohteita ei ole tarpeen erikseen asemakaavoittaa. Asemakaavoitus tulee ajankohtaiseksi, jos luonnonsuojelualueen tai -kohteen välittömässä läheisyydessä tutkitaan täydennysrakentamista.

Asemakaava puuttuu osalta Iidesjärven, Lukonmäen ja Halimasjärven suojelualueita, ja kokonaan Soukonvuoren, Lahnakallion ja Makkarajärven alueilta sekä lähes kaikilta kohde-merkinnöillä osoitetuista luonnonsuojelualueista.

Myllypuron alueella olevien Leppiojan luonnonsuojelukohteiden asemakaavoitus voi olla tarpeen teollisuus- ja työpaikka-alueen vaikutusten hallitsemiseksi.

Halimasjärven asemakaavoitus voi olla tarpeen Ojalan kaupunginosan asemakaavoituksen yhteydessä. Myös Alasjärven rannalla sijaitsevan Lahnakallion rantalehdon asemakaavoitus voi olla tarpeen, kun Alasjärven ympärillä tai Ruotulan alueella laaditaan asemakaavaa.

ASUMISEN JA VIRKISTYKSEN SEKOITTUNUT ALUE

Aluetta kehitetään nykyisen virkistyskäytön ja/tai alueen ekologisten yhteyksien lähtökohdista. Alueelle on mahdollista osoittaa täydentävää asuntorakentamista nykyisten toimintojen väistyttä ja varmistamalla alueen soveltuminen rakentamiseen.

Merkinnän kuvaus:

Alueiden kehittämistä ohjataan kartalla 1 Yhdyskuntarakenne.

Keskustatoimintojen ja virkistyskeskoittunut alue

Aluetta kehitetään hyvään joukkoliikenteen palvelutasoon tukeutuvana monipuolisena asumisen, työpaikkojen, palvelujen ja virkistyskeskoittamisen vyöhykkeenä. Rantatäyhtöjen materiaalin tulee olla ympäristökelpoisuudeltaan alueelle ja maankäyttöön soveltuvaa. Rakentaminen ei saa vaarantaa Epilänharju-Villillä pohjavesialueella pohjaveden laatua, aiheuttaa pohjaveden tilaan heikentäviä muutoksia eikä heikentää vedenottamoiden toimintaedellytyksiä.

Merkinnän kuvaus:

Alueiden kehittämistä ohjataan kartalla 1 Yhdyskuntarakenne.

NATURA-ALUE

Alueella sijaitsee luonnonsuojelulain tarkoittamia suojelu-arvoja. Alueen suunnittelussa on varmistettava, että suojelu-arvot eivät vaarannu tai heikenny. Luonnonsuojelualueen tarkempi raja- ja suojelun perusteet määritellään luonnonsuojelulain mukaisella raja- ja perustamispäätöksellä.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu valtioneuvoston päätöksen mukainen Myllypuron (FI0345001) puronvarsilehdon Natura 2000 -ohjelman alue. Alueen suojeluarvojen huomioon ottamisesta on säädetty luonnonsuojelulain 65 ja 66 §:ssä.

OHJEELLINEN KESKUSPUISTOVERKOSTON KEHITTÄMISTARVEALUE

Alueelle tulee laatia kokonaissuunnitelma, jonka tavoitteena on vahvistaa alueen tunnettavuutta ja saavutettavuutta koko kaupunkiseutua palvelevana monipuolisena keskuspuistona. Suunnitelmalla tulee yhteen sovittaa virkistystoimintojen ja -palveluiden tarpeet ja muu maankäyttö luonnonympäristön ja maiseman arvojen kanssa.

Merkinnän kuvaus:

Alueiden kehittämistä ohjataan kartalla 1 Yhdyskuntarakenne.

KESKITETTYJEN LIIKUNTA-, URHEILU- JA VAPAA-AJAN PALVELUIDEN ALUE

Alue on varattu liikunta- ja urheilu- tai vapaa-ajan palveluille ja niiden tarvitsemille rakennuksille ja rakenteille. Tarkemmassa suunnittelussa tulee ottaa huomioon palveluiden monipuolisuus ja monikäyttöisyys, hyvä saavutettavuus, tapahtumien järjestäminen, keskitetyn pysäköinnin mahdollisuudet sekä luonto- ja muut arvot.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu keskuspuistoverkoston osa-alueet, joissa sijaitsevat keskeisimmät nykyiset Tampereen kaupungin tai yksityisten toimijoiden liikunta- ja urheilupalveluiden sekä vapaa-ajan palveluiden toiminnot.

Merkintä ohjaa kehittämään alueet kokonaisuuksiksi, joissa esimerkiksi tapahtumien aikana voidaan hyödyntää mm. yhteisiä pysäköintitiloja.

Merkinnällä on osoitettu Mustavuoren laskettelurinne ja vanha maa-ainesten ottoalue, Kaupin urheilupuisto, Alasjärven ja Niihaman alue ja Hervannan laskettelurinteen alue.

Alueet on tavoitteena asemakaavoittaa urheilu- ja virkistyspalvelujen tai julkisten palvelujen alueiksi. Asemakaavoittamattomia ovat Mustavuoren vanha maa-ainesten ottoalue sekä Ruotulan golfkentän alue, Alasjärven koiratallien alue sekä Niihaman alue. Alasjärvellä olemassa olevat hevostallit on asemakaavoitettu.

Kauppi-Niihaman alueella merkinnän edellyttämä suunnitelma tulisi laatia keskuspuistoverkoston kehittämistarve alueen kokonaissuunnitelman yhteydessä.

OHJEELLINEN KESKITETTYJEN LIIKUNTA-, URHEILU- JA VAPAA-AJAN PALVELUIDEN TARVEALUE

Alueelta tulee selvittää sijoituspaikka keskitetyille liikunta- ja urheilupalveluille. Sijoituspaikan valinnassa tulee huomioida liikunta- ja urheilupalveluiden hyvä saavutettavuus ja tapahtumien järjestäminen.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu yleispiirteisellä tarvealuevarauksella keskeisimmät tarpeet uusille liikunta- ja urheilupalveluiden toiminnoille. Uusien keskitettyjen liikunta- ja urheilupalveluiden alueiden sijoittamiseksi tulisi laatia yleissuunnitelma, jossa määritellään palveluiden tarkempi sijainti. Alueet tulisi asemakaavoittaa yleissuunnitelman pohjalta.

Liikuntarakentamisen tarve 2022-2030

- Lielahden alueen (sis. Niemenranta ja Hiedanranta) liikuntaolosuhteiden järjestäminen
- Linnainmaan alueen liikuntaolosuhteiden järjestäminen
- Etelä-Tampereen (Lakalaiva) liikuntaolosuhteiden järjestäminen
- Yksi uusi jäähalli ja yksi uusi uimahalli, jotka sijoitetaan yllä mainituille tarvealueille.

GEOLOGISESTI ARVOKAS KALLIOALUE

Alueen suunnittelussa on otettava huomioon geologisten, maisemallisten ja luonnontieteellisten arvojen säilyminen.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu maakunnallisesti arvokkaat Tuomikallio–Pirunvuori, Ristimäki, Hikivuori, Taaporinvuori–Myllyvuori ja Ruskonperä–Houkanvuori kallioalueet sekä paikallisesti arvokas Väljäsuon kallioalue. Alueilla on merkittäviä, maa-aineslain tarkoittamia geologisia, maisemallisia ja luonnontieteellisiä arvoja.

Rajaukset perustuvat Pirkanmaan maakuntakaavan tausta-aineistoon:

Luonnon- ja maisemansuojelun kannalta arvokkaat kallioalueet Turun ja Porin läänissä (VYH 1995)

Hämeen läänin luonnon- ja maisemansuojelun kannalta arvokkaat kallioalueet I ja II (SYKE 1996).

Pirkanmaan POSKI-hankkeen (2012-2015) arvokkaiden kallioalueiden nykytilan selvitys.

GEOLOGISESTI ARVOKAS HARJUALUE

Alueen suunnittelussa on otettava huomioon geologisten, maisemallisten ja luonnontieteellisten arvojen säilyminen.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu maakunnallisesti arvokas Pyynikin harjumuodostuman alue, joilla on merkittäviä, maa-aineslain tarkoittamia geologisia, maisemallisia ja luonnontieteellisiä arvoja.

Rajaus perustuu Pirkanmaan maakuntakaavan tausta-aineistoon:

Pirkanmaan arvokkaiden harjuaalueiden inventoinnin tarkistus 2014 (Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2014).

OHJEELLINEN LUONNON YDINALUE

Luonnon ydinalue tulee säilyttää rakentamattomana sekä riittävän laajana ja yhtenäisenä. Hiljaisten alueiden (alle 35 dB) säilymiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu ekosysteemipalvelut ja viherrakenne selvityksen (2014) pohjalta luonnon ydinalueeksi luokiteltava laaja yli 100 hehtaarin yhtenäinen ja luontoarvoiltaan monipuolinen metsäalue Kauppi–Niihamassa. Merkintä sisältää luonnonsuojeluaueita ja luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaita alueita. Alueella on myös vuonna 2012 laaditun kantakaupungin meluselvityksen mukaisia hiljaisia alueita, joissa liikennemelun taso on alle 35 dB.

Luonnon ydinaluetta ei ole asemakaavoitettu.

Luonnon ydinalueen arvot tulisi huomioida Kauppi–Niihaman keskuspuistoverkoston kehittämistarvealueen kokonaisuunnitelmassa. Luonnon ydinalue-merkinnällä on vaikutusta myös Teiskontien varren ja Taysin alueen kehittämissuunnitelmiin ja asemakaavahankkeisiin.

OHJEELLINEN VIHERVERKOSTON YHTEYSTARVE-ALUE

Aluetta suunniteltaessa tulee ottaa huomioon viihtyisien ja turvallisten virkistysyhteyksien sekä toimivien ekologisten yhteyksien kytkeytyminen keskuspuistoverkoston.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu alueet, joissa ekologinen yhteys on heikko tai puutteellinen ja virkistysyhteyden laatutaso huono, johtuen olemassa olevan tai uuden rata- tai moottoriliikennealueen muodostamasta estevaikutuksesta.

Osalla alueista on yleiskaavan yhteydessä laaditun Kantakaupungin väylien kattamisen selvityksen mukaan maastollisia edellytyksiä kansirakenteiden toteuttamiselle.

Merkinnällä on osoitettu

1. Pahuomanpuiston ja Myllypuron Natura-alueen välinen yhteys, jossa uusi suunniteltava pääradan linjaus voi katkaista ekologisen yhteyden. Myös nykyinen valtatie 3 linjaus aiheuttaa haasteita yhteyden toimivuudelle.

2. Hiedanranta–Epilänharju–Santalahti yhteys, jossa rata ja Paasikiventie aiheuttavat estevaikutusta. Paikalla on osittaisista kattamisen potentiaalia. Myös vanhan ratasillan käyttämistä virkistysyhteytenä tulisi tutkia.

3. Kalevan keskuspuisto–Kauppi–Linnainmaa yhteys, jossa Teiskontie ja Hervannan valtavylyä aiheuttavat estevaikutusta ja vähentävät viihtyvyyttä. Paikalla on kattamisen potentiaalia.

4. Tasanteen yhteys, jossa suunnitellun valtatie 9 parantamisen ja eritasoliittymän rakentamisen yhteydessä toteutetaan vihersilta.

5. Koilliskeskuksen yhteys, jossa aluekeskustan suunnittelun yhteydessä on tarpeen parantaa virkistysyhteyksiä valtateiden yli. Alueella on kattamisen potentiaalia.

6. Kalevanharju–Iidesjärvi–Messukylä yhteys,

7. Kaukajärvi–Vilusenharju yhteys,

8. Vihioja–Nekala–Hatanpää yhteys,

9. Lakalaivan aluekeskuksen yhteydet Peltolammille, Härmälään, Sulkavuoreen ja Lahdesjärvelle

Merkinnän alueilla on pääosin olemassa jonkinlainen virkistysyhteys, kuten kevyen liikenteen silta tai alikulku, mutta ekologiset yhteydet ovat heikot tai ne puuttuvat kokonaan. Tarvittaessa tulisi istuttaa ekologista yhteyksiä parantavaa kasvillisuutta tai rakentaa vihersiltoja tai alikulkuja. Merkinnän alueella ei ole voimassa asemakaavoja, joissa viheryhteydet olisi ratkaistu. Alueiden toteuttaminen liittyy pääasiassa liikennealueiden ja keskusta-alueiden suunnitteluun.

OHJEELLINEN EKOLOGINEN YHTEYS

Yhteydellä on merkitystä eliölajien liikkumiselle ja luonnon monimuotoisuuden säilymiselle. Ekologisen yhteyden jatkuvuus ja kytkeytyminen keskuspuistoverkoston tulee turvata. Maisemaa muuttava maanrakennustyö, puiden kaataminen tai muut näihin verrattavat toimenpiteet ovat luvanvaraisia kuten MRL128 §:ssä on säädetty.

Tarkemman suunnittelun yhteydessä tulee huomioida arvokkaat luontokohteet sekä varmistaa, että ekologinen yhteys säilyy mahdollisimman leveänä, puustoisena ja luonnon olosuhteiltaan monipuolisena.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu keskeisiä keskuspuistoverkoston osia yhdistäviä, luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä eliöiden kulkuyhteyksiä tai sellaiseksi soveltuvaa viherympäristöä. Riittävän laajojen ja monipuolisten viheralueiden lisäksi on tärkeää varmistaa, että lajien siirtyminen alueiden välillä

on mahdollista. Ekologisten yhteyksien avulla on mahdollista ylläpitää luonnon monimuotoisuutta, monipuolistaa virkistysverkostoa sekä turvata ekosysteemipalveluja. Kantakaupungin alueella ekologinen verkosto ja virkistysverkosto ovatkin osittain päällekkäisiä. Yhteyden luonne voi vaihdella leveydeltään ja laajuudeltaan puistomaisesta tai luonnonmukaisesta viheralueesta rakennettujen kortteleiden piha-alueisiin. Ekologisesti monipuolisimpia yhteyksiä ovat järvien ja pienvesistöjen rantametsiköt sekä vanhat metsät, mutta myös rakennettujen alueiden pihojen ja suojavyöhykkeiden kasvillisuudella on merkitystä ekologisen verkoston toimivuudelle.

Liito-orava on toiminut sateenvarjolajina yhteyksiä määriteltäessä. Liito-oravakannan suotuisan suojelutason turvaamiseksi on tärkeä varmistaa, että viheralueet muodostavat liikkumista tukevan, yhtenäisen viherverkoston. Ekologisten yhteyksien sisälle on pyritty tuomaan myös niitä liito-oravan elinympäristöjä, jotka eivät ole osa keskuspuistoverkosta. Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikat ovat suoraan luonnonsuojelulla suojeltuja, vaikka ne eivät sisältyisi viherverkkoon.

Ekologisen yhteyden merkinnällä osoitetut alueet ovat osin asemakaavoitettu virkistys- ja viheralueiksi. Asemakaava puuttuu osalta Ruskon teollisuusalueen poikki kulkevilta yhteyksiltä sekä Ojalan ja Aitovuoren alueilta.

Tarkemman suunnittelun yhteydessä merkintää tulisi tulkita voimassa olevan asemakaavan ja viheraluejärjestelmän mukaisen viherrakenteen mukaisesti. Tarvittaessa tulisi laatia tarkempia luontoselvityksiä, joilla varmistetaan yhteyden riittävä leveys ja toimivuus ekologisena yhteytenä. Tarkemmassa suunnittelussa tulisi huomioida ekologisiin yhteyksiin sijoittuvat arvokkaat luontokohteet. Samoin tulisi turvata liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikat sekä elinympäristöjen säilyminen lajille soveltuvina.

Merkinnän lähelle tuleva täydennysrakentaminen tulisi suunnitella siten, että yhteysmerkinnän tarkoittaman olemassa olevan viherrakenteen toimivuus ekologisena yhteytenä ei heikkenisi. Määräys ohjaa myös asemakaavoittamaan ekologisia yhteyksiä korttelialueille, jolloin rakentamishankkeeseen ryhtyvä olisi velvollinen säilyttämään kasvillisuuden tai toteuttamaan toimenpiteitä ekologisten yhteyksien parantamiseksi.

Riittävän laajojen ja monipuolisten viheralueiden lisäksi olisi tärkeää varmistaa, että lajien siirtyminen alueiden välillä on mahdollista. Ekologisten yhteyksien avulla on mahdollista ylläpitää luonnon monimuotoisuutta, monipuolistaa virkistysverkostoa sekä turvata ekosysteemipalveluja. Kantakaupungin alueella ekologinen verkosto ja virkistysverkosto ovatkin osittain päällekkäisiä.

..... OHJEELLINEN VIRKISTYSYHTEYS

Keskuspuistoverkosta yhdistävä virkistysyhteys tai lähivirkistysalueiden sarja. Tarkemman suunnittelun yhteydessä tulee ottaa huomioon lähivirkistysalueiden riittävyys, luontoarvot, kulttuurihistorialliset ja maisemalliset arvot sekä varmistaa virkistysyhteyksien ja ekologisten yhteyksien jatkuvuus. Yhteyden luonne voi vaihdella rakennetusta luonnonmukaiseen.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu olemassa oleva tai kehitettävä keskuspuistoverkosta yhdistävä ja täydentävä yhteys, ulkoilureitti tai lähivirkistysalueiden sarja, joka palvelee asuinalueiden tai keskustojen virkistys- ja viheryhteytenä ja lähivirkistysalueena.

Virkistys- ja viheryhteyksiä on yleiskaavassa varattu kaupungin eri osiin pääasiassa olemassa olevien asemakaavoitettujen puistojen tai virkistysyhteyksien kohdille siten, että yhdessä keskuspuistoverkoston kanssa ne muodostavat kantakaupungin läpi jatkuvan katkeamattoman virkistysverkoston.

Yhteyden luonne voi vaihdella leveydeltään ja laajuudeltaan rakennetusta puistokadusta, puistomaiseen kaupunkipuistoon ja luonnonmukaiseen metsäiseen viheralueeseen. Yhteys kulkee asemakaavoitettujen virkistysalueiden kautta. Merkintää tulisi tulkita tarkemman suunnittelun yhteydessä voimassa olevan asemakaavan ja viheraluejärjestelmän mukaisen viherrakenteen mukaisesti.

Merkinnällä osoitetun yhteyden lisäksi viheralueilla on tai sinne voidaan osoittaa myös muita virkistysreittejä ja polkuja.

Merkinnän lähelle tuleva täydennysrakentaminen tulisi suunnitella siten, että yhteysmerkinnän tarkoittaman olemassa olevan viherrakenteen toimivuus virkistysyhteytenä ja lähivirkistysalueena paranee.

Ranta-alueille sijoittuvan loma-asutuksen vuoksi virkistysyhteysmerkinnällä on osoitettu myös loma-asunnoille johtavat ajoyhteydet ja pääsytiät.

--- POLKU

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu lidesjärven perustettavalle luonnonsuojelualueelle sijoittuvien ohjeellisten polkujen sijainti. Merkintä siirtyy sellaisenaan lidesjärven osayleiskaavasta (hyväksytty kaupunginvaltuustossa 17.3.2014, lainvoimainen 28.4.2014) ja perustuu seuraaviin selvityksiin:

Maisemasuunnitelma - vaihtoehto perhepuisto, Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy, 2011

◆ ERIKOISPUISTO

Alueita ylläpidetään ja kehitetään omista lähtökohdistaan seudullisesti merkittävänä virkistyspalveluiden, tapahtumien, matkailun ja vapaa-ajan alueina. Tarkemman suunnittelun yhteydessä tulee ottaa huomioon erikoispuistojen hyvä saavutettavuus ja esteettömyys sekä olemassa olevat ominaispiirteet ja arvot.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu erikoispuistot, joilla on erityinen merkitys seudullisina virkistyspalveluina, tapahtumapaikkoina tai matkailun kohteina. Osa puistoista on olemassa olevia kaupungin tärkeimpiä keskustapuistoja, matkailukohteita tai nähtävyyksiä ja osa taas uusia suunnitteilla olevia teemapuistoja.

Erikoispuistoja ovat: Hatanpään arboretum, Pyynikki, Kalevan liikennepuisto, Vuoreksen liikuntapuisto, Vilusenharjun skeittijä bmx-puisto sekä lidesjärven perhepuisto.

● KAUPUNGINOSAPUISTO

Alueella sijaitsee asemakaavan mukainen kaupunginosapuisto. Tarkemman suunnittelun yhteydessä tulee varmistaa kaupunginosapuiston riittävä koko, monipuolinen palvelutaso, hyvä saavutettavuus sekä kytkeytyminen ympäröiviin asuinalueisiin ja viherympäristöön.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu olemassa olevat Tampereen kaupungin viheraluejärjestelmän mukaiset kaupunginosapuistot.

Kaupunginosapuistot ovat päivittäisen leikin ja oleskelun lisäksi tarkoitettu paikallisia eri ikäryhmien urheilu- ja ulkoiluharrastuksia ja myös tapahtumia varten. Lasten leikkipaikkojen ja pallokenttien lisäksi voi kaupunginosapuistoissa olla erilaisia pelikenttiä ja reittejä. Kaupunginosapuistoja käyttävät usein myös koululaisryhmät, päiväkodit ja perhepäivähoitajat. Kaupunginosapuistot ovat merkittäviä kaupunkikuvan elävöittäjinä. Laajimmat puistot ovat usein pääosin metsäisiä, toiminnallisilta osiltaan rakennettuja puistoja. Kaupunginosien erilaisuudesta ja vaihtelevasta koosta johtuen kaikissa kaupunginosissa ei ole varsinaista kaupunginosapuistoksi luonnehdittavaa puistoa. Kaupunginosapuistoja ovat esimerkiksi Saukonpuisto Petsamossa, Pyhällönpuisto Lentävänniemessä ja Isolammenpuisto Kaukajärvellä. Keskeisiä kaupunginosapuistojen kehittämistavoitteita ovat monipuolisuus ja turvallisuus sekä koululaisille ja nuorille suunnattujen palvelujen lisääminen.

Kaupunginosapuistot on asemakaavoitettu virkistys- ja viheralueiksi. Kaupunginosapuiston läheisyyteen suunniteltavan täydennysrakentamisen yhteydessä on varmistettava, että kaupunginosapuisto säilyy riittävän laajana. Täydennysrakentamishankkeiden yhteydessä on myös selvitettävä olemassa olevan kaupunginosapuiston riittävyys kasvavalle asukasmäärälle ja tarvittaessa kehitettävä kaupunginosapuiston toimivuutta ja saavutettavuutta. Myös kaupunginosapuistojen esteettömyyden parantamiseen tulisi kiinnittää erityistä huomiota.

○ OHJEELLINEN UUSI KAUPUNGINOSAPUISTO

Alueelle on varattava tilaa uudelle kaupunginosapuistolle, jonka toteuttaminen on ajankohtainen uuden keskustan tai asuinalueen kehittämisen yhteydessä. Kaupunginosapuiston tulee olla hyvin saavutettava, riittävän suuri sekä toimintoiltaan ja luonnonympäristöltään monipuolinen.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu uusiin keskustoihin tai kaupunginosiin liittyvä tarve uudelle kaupunginosapuistolle.

Uusi kaupunginosapuisto on osoitettu Hiedanrannan ja Ojalan uusiin kaupunginosiin, Teiskontien pohjoispuolelle sijoittuvalle asumisen ja virkistykseen sekoittuneelle alueelle, Turtolan ja Lakalaivan uusille keskusta-alueille sekä muuttuvan järjestelyratapihan alueelle.

Uusien kaupunginosapuistojen rakentaminen tulee ajankohitaiseksi, kun yleiskaavalla osoitettu keskusta- tai asuinalue toteutetaan. Kaupunginosapuiston tarkempi sijainti, koko ja toiminnot määritellään tarkemman suunnittelun yhteydessä. Kaupunginosapuisto voidaan toteuttaa kokonaan uutena puistona tai se voidaan osoittaa olemassa olevalle viheralueelle kehittäen sen palveluita ja toimintoja vastaamaan kaupunginosapuiston vaatimus- ja laatutasoa.

▲ OHJEELLINEN UUSI LEIRINTÄALUE

Leirintäalueen sijoittamisen edellytykset ja yhteensovittaminen luontoarvojen ja muiden tarpeiden kanssa tulee tutkia tarkemman suunnittelun yhteydessä. Alue on tarkoitettu asemakaavoitettavaksi.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu tarve uudelle leirintäalueelle Alasjärven ympäristöön. Alueen on tarkoitus korvata poistuva Härälänrannan leirintäalue.

Leirintäalueen sijoittaminen Alasjärven ympäristöön tulisi suunnitella kokonaisuutena, jossa ratkaistaan uuden leirintäalueen toimintojen yhteensovittaminen olemassa olevaan ja laajenevaan virkistyspalvelujen alueeseen sekä virkistys- ja luontoarvojen säilymiseen. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää Alasjärven vedenlaatuun ja läheisen luonnon ydinalueen hiljaisen äänimaiseman säilymiseen sekä leirintäalueen liikenteellisten vaikutusten vähentämiseen.

■ RYHMÄPUUTARHA-ALUE

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu olemassa olevat ryhmä- ja siirtola- puutarha-alueet Raholassa, Nekalassa ja Litukanpuistossa.

■ OHJEELLINEN KEHITETTÄVÄ RYHMÄPUUTARHA-ALUE

Ryhmäpuutarha-alueen laajentamisen edellytykset ja yhteensovittaminen luontoarvojen ja muiden tarpeiden kanssa tulee tutkia tarkemman suunnittelun yhteydessä.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu olemassa oleva Niihaman ryhmä- ja siirtolapuutarha-alue, jota on tavoitteena laajentaa.

Laajentaminen tulisi suunnitella asemakaavalla, jossa ratkaistaan siirtolapuutarhatoimintojen, virkistys- ja luontoarvojen ja muiden tarpeiden yhteensovittaminen.

▲ PIENVENE - TAI LAUTTASATAMA

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu olemassa olevat pienvene- ja lauttasatamat, joita ovat Jänissaaren, Halkoniemen, Santalahden ja Härälänsaaren satamat.

Satamien perusvarustukseen kuuluvat parkkipaikat, sähköpisteet ja jätepisteet. Lisävarustuksena on mm. septitankkien tyhjennystä, polttoainejakelua ja mastonostureita. Esteettömiä venepaikkoja ja laitureita kalastukseen on toteutettu eri puolille kantakaupunkia. Satamissa voidaan edelleen kehittää esteettömyyttä, kanoottien säilytysmahdollisuuksia, veneiden, kanoottien ja vesijettien vuokrausta sekä veneiden ja venetarvikkeiden myyntiä. Tällaisten kaupallisten toimintojen satamia voisivat olla esim. uusi Hiedanrannan satama tai Santalahden satama. Vanhat laivalaiturit tulisi kunnostaa käyttökelpoiksi. Rannoissa on jo olemassa sopiva syvyys laivaliikenteelle ja tulevaisuudessa niitä voidaan hyödyntää venematkailun lisääntyessä.

Veneiden talvisäilytyspaikkojen tarjoaminen ei kuulu kaupungin vastuulle. Kaupungin tavoitteena ei ole osoittaa talvisäilytyspaikkoja kantakaupungin alueelle. Sen sijaan aidattu alue, jossa voisi säilyttää uisteluveneitä yms. veneilykauden aikana, on tarpeen, mutta sen ei tarvitse sijaita vesistöjen välittömässä läheisyydessä.

Merkinnällä osoitettujen pienvene- tai lauttasatamien lisäksi kantakaupungin alueella on pienempiä venevalkamia ja laituripaikkoja.

OHJEELLINEN UUSI TAI KEHITETTÄVÄ PIENVEENE - TAI LAUTTASATAMA

Uuden tai kehitettävän pienvene- tai lauttasataman sijoittamisen tai kehittämisen edellytykset tulee tutkia tarkemman suunnittelun yhteydessä.

Merkinän kuvaus:

Merkinällä on osoitettu uusia tai kehitettäviä pienvene- tai lauttasatamia, joita ovat Raholan, Hiedanrannan ja Viikinsäären satamat.

Uuden sataman sijoittamisen edellytykset tulisi tutkia asemakaavan tai asemakaavan muutoksen yhteydessä. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää pysäköinnin järjestämiseen.

UIMARANTA**Merkinän kuvaus:**

Merkinällä on osoitettu olemassa olevat uimarannat, joissa on kattava palvelutaso mm. pukusuojat ja/tai saunatilat sekä esimerkiksi talviuintimahdollisuus. Uimarantoina on osoitettu Tesomajärven, Suomensaaren, Elianderin, Tahmelan, Pyynikin, Kaukajärven, Suolijärven, Peltolammin, Hervantajärven sekä Rauhanniemen uimarannat.

Merkinällä osoitettujen uimarantojen lisäksi kantakaupungin alueella on myös pienempiä uimapaikkoja.

OHJEELLINEN UUSI TAI KEHITETTÄVÄ UIMARANTA**Merkinän kuvaus:**

Merkinällä on osoitettu uudet tai kehitettävät uimarannat.

Uusi palvelutasoltaan kattava uimaranta olisi tarpeen sijoittaa Hiedanrantaan ja Raholanrantaan uusien asuinalueiden palveluiksi. Tohloppijärven ja Lahdesjärven uimarantoja on tavoitteena kehittää. Kehittämisen yhteydessä rannan sijaintia voidaan tarvittaessa muuttaa nykyisestä.

HAUTAUSMAA**Merkinän kuvaus:**

Merkinällä on osoitettu olemassa olevat hautausmaa-alueet Lamminpäässä, Kalevanharjulla ja Messukylässä.

Kalevanharjun ja Messukylän hautausmaat on asemakaavoitettu. Lamminpään hautausmaa on asemakaavoittamaton. Lamminpään hautausmaan asemakaavoitus on ajankohtaista, jos alueella on tarpeita lisärakentamiselle.

Kartta 3 - Kulttuuriperintö

YLEISMÄÄRÄYS

Muuttuvan maankäytön alueilla on arvioitava kulttuuriympäristöjä koskeva selvitystarve yhteistyössä museoviranomaisen kanssa. Vesialueiden muuttuvan käytön yhteydessä on arvioitava vedenalaisen kulttuuriperintöön liittyvien selvitysten tarpeellisuus yhteistyössä museoviranomaisen kanssa. Erityistä huomiota on kiinnitettävä Tampereen maisemallisten erityispiirteiden säilymiseen.

Merkinnän kuvaus:

Muuttuvan maankäytön alueilla tarkoitetaan ensisijaisesti yleiskaavan kartalla 1 osoitettuja kasvun vyöhykkeitä ja erityisesti kasvun vyöhykkeiden sisällä olevia keskustatoimintojen alueita C, C-1 ja C-2. Lisäksi muuttuvan maankäytön alueilla viitataan kaavaselostuksen muuttuvien alueiden kuvauksissa uusiin alueisiin ja käyttötarkoitukseltaan muuttuviin alueisiin. Kulttuuriympäristöjä koskeva selvitystarve tulisi arvioida asemakaavahankkeiden yhteydessä. Selvitystarve tulisi arvioida erityisesti, mikäli asemakaavassa muutetaan alueen nykyistä käyttötarkoitusta. Asemakaavahanke ei itsestään selvästi laukaise tarvetta kulttuuriympäristöä koskevien selvitysten laatimiselle, vaan selvitystarve on aina arvioitava tapauskohtaisesti yhteistyössä museoviranomaisen kanssa. Vesialueiden muuttuva maankäyttö viittaa täydennysrakentamiseen, jossa rantaviivaa muokataan siten, että täydennysrakentamista tulee nykyisille vesialueille. Kaavakartalla näistä alueista on osoitettu Hiedanranta kaavamerkinnällä keskustatoimintojen ja virkistykseen sekoittunut alue. Myös esimerkiksi Raholan puhdistamon alueelle osoitettu täydentäminen ja Viinikan jätevedenpuhdistamon alueen uusi maankäyttö voivat aiheuttaa muutoksia nykyiseen rantaviivaan.

Yleismääräyksessä mainitut maisemalliset erityispiirteet viittaavat avoimien maisematilojen selvityksessä esitettyihin maisemallisesti tärkeisiin selännealueisiin, tärkeisiin lähestymisnäkyymiin ja perinnemaisemiin sekä Pirkanmaan ely-keskuksen aineistoissa esitettyihin perinnebiotooppeihin. Pääosa maisemallisesti tärkeistä selännealueista on metsäisiä, jyrkkärinteisiä alueita, jotka sijoittuvat pääasiassa yleiskaavan keskuspuistoverkostoksi osoitetulle alueelle. Tärkeät lähestymisnäkyvät ovat pääväyliltä avautuvia pitkiä näkymälinjoja kohti keskustaa tai kantakaupungin läpi kulkevaa harjujaksoa. Perinnemaisemat ja -biotoopit ovat joko rakennettuja perinnemaisemia, kuten puutarhakulttuurin avoimia ympäristöjä, tai maaseutumaisia kulttuurimaisemia, kuten niittyjä, ketoja tai ahoja.

VALTAKUNNALLISESTI ARVOKAS RAKENNETTU KULTTUURIYMPÄRISTÖ TAI KOHDE (V1-8)

Alueella tapahtuva kehittäminen on sovitettava arvokkaan kulttuuriympäristön vaatimuksiin. Kohteiden indeksointi viittaa kaavaselostuksen liitteeseen olevaan luetteloon.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu Museoviraston RKY2009-inventoinnin mukaiset valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt. Alueet on kaavakartalla yleistettyinä alueiden yhdistelmänä, Lielahden rautatieasema ja Pyynikin näkötorni on esitetty kohdemerkinnällä. Kohteita koskevat tarkemmat tiedot on saatavissa Museoviraston laatimasta inventoinnista.

Alueen suojelun toteuttamistapa tulisi ratkaista asemakaavoituksella. Tavoitteena on rakennusperinnön ja kulttuuriympäristöjen monimuotoisuuden vaaliminen ja niiden säilymisen turvaaminen tarkoituksenmukaisesti. Aluetta koskevissa hankkeissa, kaavojen ajanmukaisuutta arvioitaessa ja aluetta koskevissa toimenpiteissä sekä tarkemmassa suunnittelussa tulisi ottaa huomioon kulttuurihistoriallisesti arvokkaan rakennetun ympäristön kokonaisuus, ominaispiirteet ja identiteetti. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää teollisen Tampereen kulttuuriympäristön säilymiseen ja maisemallisiin erityispiirteisiin. Aluetta koskevassa suunnittelussa tulisi kuulla museoviranomaisia. Alueen täydennysrakentaminen on mahdollista.

VALTAKUNNALLISESTI ARVOKAS MAISEMA-ALUE (mav)

Alueen suunnittelussa on varmistettava, että valtakunnallisesti merkittävät maisema-arvot, jotka liittyvät harjuluontoon ja kulttuurihistoriaan, säilyvät.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu valtioneuvoston vuoden 1995 periaatepäätöksellä valitut valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet sekä maisema-alueiden päivitysinventoinnissa 2015 esitetyt laajennusalueet. Kantakaupungin alueella valtakunnallisesti merkittäviä maisema-alueita ovat maisema-alueiden päivitysinventoinnin mukaan Epilänharju, Pispalan-Pyynikinharju, Kalevanharju ja Aakkulanharju. Näistä Pyynikki on jo aikaisemmin luokiteltu valtakunnallisesti arvokkaaksi maisema-alueeksi. Muut harjut ovat tulleet inventointiin mukaan uusina kohteina. Päivitysinventoinnissa Pyynikin aluerajausta on laajennettu. Edellä mainitut harjualueet ovat osa valtakunnallisesti arvokasta "Pirkanmaan harjumaisemat" -kohdetta.

Tampereen harjut ovat osa lähes 200 kilometriä pitkää Pohjankankaalta Ensimmäiselle Salpausselälle ulottuvaa saumamuodostumaa. Tampereen kaupungin alueella harjujakso lävistää lähes koko kaupunkialueen luodekaakkosuunnassa. Tampereen harjut ovat kulttuurihistoriallisesti merkittäviä ja liittyvät olennaisesti Tampereen kaupungin syntyyn ja kasvuun. Harjujen kasvillisuus on monipuolista ja arvokasta ja ne ovat keskeinen osa kantakaupungin viheralueverkostoa. Tampereen kaupunkirakenne ja maisema-alueet limittyvät toisiinsa ja harjumaisemat ovat maisemanähtävyyksiä. Niillä on merkitystä asukkaiden hyvinvoinnille, aluetaloudelle sekä luonnon monimuotoisuudelle. Pirkanmaan harjumaisema on yhteydessä asukkaiden ja kaupungin identiteettiin ja se lisää asukkaiden ympäristötietoisuutta. Harjumaisemalla on myös matkailullinen merkitys elinkeinonharjoittajille.

Maisema-alueiden inventoinnin vaikutusarviossa todetaan, että sen oikeusvaikutukset syntyvät kaavoituksen kautta. Alueen sijainti valtakunnallisella maisema-alueella ei pääsääntöisesti aiheuta suoria maanomistajaan kohdistuvia oikeusvaikutuksia, mutta esimerkiksi rakentamisen ja muiden toimenpiteiden lupaharkinnan kautta niitä voi syntyä. Kaavoitukseen niistä syntyy sisältövaatimuksia ja velvollisuus selvittää ympäristövaikutuksia. Kaavoituksen lisäksi maisema-alueet tulisi huomioida maisemaa voimakkaasti muuttavissa hankkeissa, kuten maa-ainesten ottamisessa, teiden rakentamisessa ja rakennusten purkamisessa, joissa päivitysinventoinnin aineisto tulisi huomioida hankkeista ja niiden luvista päätettäessä. Arvokkaat maisema-alueet saattavat paikallisesti rajoittaa tai asettaa reunaehdoja uusiutuvan energian/tuulivoiman/vesivoiman rakentamiselle.

MAISEMALLISESTI JA KAUPUNKIKUVALLISESTI HUOMIOITAVA RAKENNETTU KULTTUURIYMPÄRISTÖ TAI KOHDE (M1-26)

Aikakautensa edustava alue, alueen osa tai kohde, jossa rakennuskanta ja / tai korttelirakenne ympäristöineen on säilynyt. Aluetta ja kohdetta koskevissa toimenpiteissä, tarkemmassa suunnittelussa tai kaavojen ajanmukaisuutta arvioitaessa on otettava huomioon rakennetun ympäristön kokonaisuus, ominaispiirteet ja identiteetti. Kohteiden indeksointi viittaa kaavaselostuksen liitteenä olevaan luetteloon.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu yleispiirteisesti maakunnallisesti ja paikallisesti arvokkaita rakennettuja kulttuuriympäristöjä. Rajaukset perustuvat maakunnallisesti arvokkaisiin kulttuuriympäristöihin ja EHYT-hankkeen inventointeihin. Maakunta-kaavaa varten on tehty selvitys maakunnallisesti arvokkaista rakennetuista kulttuuriympäristöistä v. 2016. EHYT-hankkeessa (inventointi 2010-11) tutkittiin 1940-80-lukujen keskustan ulkopuolisten lähiöiden rakentamista ja ympäristöä. EHYT-hankkeessa osa asuinalueista arvotettiin aikakauden edustavaksi asuinalueiksi, joissa alkuperäinen korttelirakenne, ympäristö ja rakennuskanta ovat säilyneet. Alueet ovat myös arkkitehtonisesti arvokkaita kokonaisuuksia. Osa näistä alueista on osoitettu kartalla kaupunkikuvallisesti huomioitaviksi alueiksi. Suunnittelussa, käytössä ja rakentamisessa tulisi edistää ja turvata rakennusperinnön ja maiseman arvojen säilymistä.

Alueilla täydennysrakentaminen on mahdollista ja niillä suojelun toteuttamistapa tulisi ratkaista asemakaavoituksella. Täydennysrakentamisessa tulisi huomioida, että uudisrakentaminen tulee sovitaa kaupunkikuvaan ja että kaupunkikuvaa voidaan myös parantaa. Kulttuuriympäristöt voivat muodostaa identiteetin kannalta keskeisiä laatu- ja vetovoimatekijöitä. Kaavamääräyksessä mainitut ominaispiirteet liittyvät esimerkiksi julkisivumateriaaliin, kattokaltevuuteen, julkisivuaukotukseen ja rakennuksen ulokkeisiin. Kaavamääräyksessä mainittu identiteetti liittyy olemassa oleviin rakennuksiin, kaupungin kehityshistoriaan ja ympäristöön.

ARVOKAS JÄLLEENRAKENNUSKAUDEN PIENTALOALUE (J1-11)

Alueen kaupunkikuvaan vaikuttavat muutokset on ratkaistava asemakaavalla. Asemakaavamuutoksen tulee perustua laajempaa kuin yhtä tonttia koskevaan tarkasteluun.

Alueen ympäristön erityispiirteet, julkisen ja yksityisen tilan suhde ja tonttien rajaaminen kadun suuntaan tulee säilyttää.

Rakennuskannan osalta ensisijaisena tavoitteena on alueen alkuperäisten rakennusten säilyttäminen. Mikäli rakennus korvataan uudella, tulee uuden rakennuksen sijainnin, koon, mittasuhteiden ja muiden ominaispiirteiden soveltua alueen alkuperäiseen ilmeeseen. Kohteiden indeksointi viittaa kaavaselostuksen liitteenä olevaan luetteloon.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu parhaiten säilyneitä jälleerakennuskauden pientaloalueita tai niiden parhaiten säilyneitä osia. Merkintä perustuu yleiskaavaa varten laadittuun selvitykseen,

jossa tutkittiin jälleerakennuskauden pientaloalueiden arvojen säilyneisyyttä. Selvitys keskittyi alueisiin, jotka oli osoitettu kantakaupungin yleiskaavassa 1988 merkinnällä /SJ, jälleerakennuskauden alue. Selvitys laadittiin yleiskaavatyötä varten, ja se valmistui keväällä 2016. Merkinnällä osoitetuilla alueilla ei tulisi sallia kaupunkikuvaan liittyviä poikkeamia; mm. tonttien jakaminen tulisi tutkia asemakaavalla. Mikäli asemakaavamuutos laaditaan vain yhtä tonttia koskevana, kaava-asiakirjoissa tulisi esittää periaatteet siitä, miten ympäröivillä tonteilla voidaan toteuttaa vastaava täydennysrakentaminen. Paras keino arvojen säilyttämiseksi olisi alueitaisten suojeluasema-kaavojen laatiminen, mutta on epätodennäköistä, että niitä tultaisiin laatimaan kaikille yleiskaavassa osoitetuille arvoalueille.

Julkisen ja yksityisen tilan suhteen säilyttäminen tarkoittaa mm. katumaiseman säilyttämistä alkuperäisen kaltaisena. Esimerkiksi asuin- ja talousrakennusten sijainnin ja koon sekä pysäköinnin (autotallien sijainti ja koko sekä tonttiliittymien sijainti ja leveys) tulisi sopeutua alueen alkuperäiseen luonteeseen. Myös katutilan muut ominaisuudet (tonttien aitaamistapa, viherkaistat ja joillain alueilla ojapainanteet) tulisi säilyttää alkuperäisen kaltaisena. Edelleen huomiota tulisi kiinnittää kaupunkikuvallisesti merkittävien puistoalueiden arvojen säilymiseen mm. säilyttämällä niihin rajautuvat tontit rakentamistavaltaan alkuperäisen kaltaisena. Ympäristön erityispiirteiden säilyttäminen tarkoittaa näiden lisäksi rakennusten keskeisten ominaispiirteiden säilyttämistä.

Yksi keskeinen keino edellä mainittujen tavoitteiden toteuttamisessa on alueiden alkuperäisen rakennuskannan säilyttäminen ja vaaliminen. Koska osa arvoalueiden rakennuksista saattaa olla huonokuntoisia, ei kaavamääräyksessä ole ehdotonta velvoitetta alkuperäisen rakennuskannan säilyttämiseksi. Kaavamääräyksessä mainittu rakennuksen ominaispiirteet liittyvät esimerkiksi julkisivumateriaaliin, kattokaltevuuteen, julkisivuaukotukseen ja rakennuksen ulokkeisiin. Kaavakartalla osoitetuista alueista parhaiten säilyneitä ovat Raholan Ippisenkatu, Jokipohjassa siirtolapuutarhan luoteispuolinen alue, Uudenkylän länsiosa ja Takahuhdissa Irjalan makasiinin ja päiväkodin ympärillä oleva alue.

■ MUINAISJÄÄNNÖSKOHDE (SM1-58)

Muinaismuistolailla rauhoitettu muinaismuistokohde, kiinteä muinaisjäännös. Alueen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen ja muu siihen kajoaminen on muinaismuistolain nojalla kielletty. Aluetta koskevissa toimenpiteistä on neuvoteltava museoviranomaisen kanssa ja pyydettyä lausunto. Vesialueiden muuttuvan käytön yhteydessä on arvioitava vedenalaiseen kulttuuriperintöön liittyvien selvitysten tarpeellisuus yhteistyössä museoviranomaisen kanssa. Kohteiden indeksointi viittaa kaavaselostuksen liitteenä olevaan luetteloon.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu Pirkanmaan maakuntamuseon tekemän selvityksen mukaiset muinaisjäännöslöydöt, teollisuuskohteet ja sotahistorialliset kohteet. Ne ovat muinaismuistolain 295/1963 mukaisesti suojeltuja kiinteitä muinaisjäännöksiä ja laki suojaa myös niiden lähiympäristön. Muinaisjäännöskohdetta ovat esimerkiksi vanhat rajamerkit ja maakuopanteet. Selvitys valmistui v. 2017 yleiskaavatyötä varten.

Muinaisjäännöksen laajuus ja säilyneisyys tulisi selvittää ennen alueen asemakaavoittamista. Maisemallisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaat ominaispiirteet tulisi säilyttää. Alueella sijaitsevien muinaijäännöskohteiden ja niiden lähialueiden maankäyttöä, rakentamista ja hoitoa suunniteltaessa tulisi kiinteiden muinaijäännösten lisäksi ottaa huomioon muinaijäännösten suoja-alueet, maisemallinen sijainti ja mahdollinen liittyminen arvokkaiisiin maisema-alueisiin ja/tai kulttuuriympäristöihin. Muinaijäännösten suoja-alueen muodostaa vähintään 2m säde kohteesta. Museoviranomainen määrittelee suoja-alueen tapauskohtaisesti.

ALUEEN OSA, JOLLA SIJAITSEE MUINAISMUISTOLAILLA RAUHOITETTUA KIINTEÄ MUINAISJÄÄNNÖKSIÄ

Alueen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen ja muu siihen kajoaminen on muinaijäännösten nojalla kielletty. Turveradan ja kokoojakadun risteämiskohtia ei saa muuttaa ilman museoviranomaisen lupaa. Risteämiskohdissa tulee asemakaavan yhteydessä tehdä riittävä arkeologinen dokumentointi ja kadun rakennusvaiheessa tulee varautua radanpohjan arkeologiseen dokumentointiin. Kokoojakadun leveys risteämiskohdissa saa olla rakenteineen enintään 15 metriä. Asemakaavavaiheessa korttelit on suunniteltava siten, että muinaijäännösalue säilyy yhtenäisenä. Aluetta ja sen lähiympäristöä koskevat maankäyttösuunnitelmat tulee lähettää museoviranomaiselle lausuntoa varten.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu muinaijäännösinventointiin perustuva Ojalan turverata ja siihen liittyviä turvetehtaan jäännöksiä Lamminrahkan suon laidassa. Aluetta ei ole vielä asemakaavoitettu. Nykyisin ulkoilupolkuna palveleva turverata toiminee vastaavassa käytössä jatkossakin. Turverataan kohdistuvista muutoksista tulee neuvotella lain edellyttämällä tavalla museoviranomaisen kanssa ja jatkosuunnittelussa on erityisesti kiinnitettävä huomiota kokonaisuuden säilymiseen ja turveradan asemaan ympäristössä.

Merkintä siirtyy sellaisenaan Ojalan osayleiskaavasta (hyväksytty kaupunginvaltuustossa 19.1.2015, lainvoimainen 28.1.2016) ja perustuu seuraaviin selvityksiin:

Ojalan osayleiskaava-alueen muinaijäännösinventointi 2010, Mikroliitti Oy

Ojalan osayleiskaava-alueen muinaijäännösten täydennysinventointi 2011, Mikroliitti Oy

● MUU ARKEOLOGINEN KULTTUURIPERINTÖKOHDE (s1-35)

Maankäytön suunnittelussa tulee ottaa huomioon muut arkeologiset kulttuuriperintökohteet ja niiden ympäristö. Alueella sijaitsevien historiallisten rakenteiden ja kerrostumien poistaminen on sallittua vain erityisestä syystä ja riittävän arkeologisen dokumentoinnin jälkeen. Aluetta koskevista suunnitelmista on kuultava museoviranomaisia. Kohteiden indeksointi viittaa kaavaselostuksen liitteenä olevaan luetteloon.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu Pirkanmaan maakuntamuseon tekemän selvityksen mukaiset muut kulttuuriperintökohteet, kuten asuinpaikat/kylätontit ja tiiliruukit. Selvitys valmistui v. 2017 yleiskaavatyötä varten.

Maisemallisesti säilyneet ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaat ominaispiirteet tulisi säilyttää. Alueella sijaitsevien kohteiden ja niiden lähialueiden maankäyttöä, rakentamista ja hoitoa suunniteltaessa tulisi lisäksi ottaa huomioon maisemallinen sijainti ja mahdollinen liittyminen arvokkaiisiin maisema-alueisiin ja/tai kulttuuriympäristöihin. Historiallisten (sota-, asutus-, tie-, tms.) rakenteiden ja kerrostumien poistaminen on sallittua vain erityisestä syystä.

■ LAILLA TAI SOPIMUKSELLA SUOJELTU KOHDE (R1-6)

Merkinnän kohteet on suojeltu kirkkolailla tai rautatiesopimuksella. Kohteiden indeksointi viittaa kaavaselostuksen liitteenä olevaan luetteloon.

Merkinnän kuvaus:

Kohteet tulisi ottaa huomioon asemakaavoituksessa. Nämä kohteet on kuvattu liitteessä 2. Lailla tai sopimuksella on suojeltu yleensä vain rakennus, joissain tapauksissa myös rakennukseen kiinteästi liittyvä piha-alue.

Kartta 4 - Kestävä vesitalous, ympäristöterveys ja yhdyskuntatekninen huolto

YLEISMÄÄRÄYS:

Hulevesien käsittelyssä ja johtamisessa on noudatettava Tampereen kaupungin hulevesiohjelmassa esitettyä periaatejärjestystä: 1. Hulevesien syntyminen on ehkäistävä, 2. hulevedet on imeytettävä, 3. hulevedet on hyödynnettävä ja puhdistettava ja 4. hulevedet on viivytettävä syntypaikalla ennen johtamista avouomaan, vesistöön tai hulevesiviemäriin. Asemakaavoituksen ja muiden hankkeiden yhteydessä on selvittävä hulevesien hallinta ja tarvittaessa varattava tila hulevesien käsittelylle. Rakennusluvan yhteydessä on laadittava hulevesijärjestelmän toteutussuunnitelma ja rakentamisen aikaisten hulevesien hallintasuunnitelma. Alueelliset hulevedet hallintarakenteet on toteutettava alueen muun kunnallistekniikan rakentamisen yhteydessä.

Merkinnän kuvaus:

Yleismääräyksessä edellytetään kantakaupungin hulevesiohjelman (YLA 18.12.2012) mukaisen huleveden käsittelyn periaatejärjestyksen noudattamista. Laajalla yleiskaava-alueella tarpeet huleveden hallinnan periaatejärjestyksen painotuksiin ovat vaihtelevat. Yleismääräys kertoo tavoitetason koko kaava-alueelle, ja tarkemmassa suunnittelussa laaditaan valuma-aluekohtaisten määräysten pohjalta kunkin suunnittelun alueen erityispiirteiden ja hulevesiohjelmassa esitetyn tarkentavan tiedon avulla asiantuntija-arvio siitä millä painotuksella periaatejärjestystä sovelletaan. Määräys ohjaa myös huleveden laadulliseen hallintaan, esimerkiksi biosuodatuksen keinoin. Puhtaiden kattovesien imeyttämistä voidaan edellyttää muuallakin kuin pohjavesialueilla. Alueellisilla huleveden hallintarakenteilla tarkoitetaan asemakaavan ja rakennusluvan yhteydessä laadittavien hulevesijärjestelmän toteutussuunnitelman sekä rakentamisen aikaisten hulevesien hallintasuunnitelman mukaisia toteutettavia rakenteita. Kantakaupungin hulevesiohjelma on tarkoitus päivittää 2017.

Kestävä vesitalous

POHJAVESIALUE

Aluetta koskevat toimenpiteet on suunniteltava ja toteutettava niin, etteivät ne heikennä pohjaveden laatua tai vähennä pohjaveden antoisuutta. Alueelle ei saa sijoittaa toimintoja, joista voi aiheutua pohjaveden pilaantumisvaaraa. Pohjaveden muodostumisen turvaamiseksi puhtaat hulevedet on imeytettävä maaperään ja suosittava läpäiseviä pintoja. Hulevedet on johdettava pois pohjavesialueille sijoitettavilta liikennealueilta.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu vedenhankinnan kannalta merkittävät 1.luokan pohjavesialueet: Aakkulanharjun pohjavesialue sekä Epilänharju-Villilä A ja B -pohjavesialueet. Pohjaveden pilaamiskielto (=kielto pohjaveden laadun heikentämisestä) on asetettu ympäristönsuojelulaissa (17§, 27.6.2014/527). Tampereen pohjavesialueiden suojelusuunnitelmassa (v. 2011) on esitetty kaavoituksen ja muun maankäytön ohjauksen toimenpiteeksi: "Pohjavettä vaarantavien toimintojen poistumiseen tähtäävä maankäytön ohjaus". Pohjaveden pilaantumiskiä aiheuttavan toiminnan arviointi tehdään hankekohtaisesti, esimerkiksi asemakaavamuutoksen yhteydessä, yhteistyössä kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen kanssa. Tampe-

reen kantakaupungin hulevesiohjelmassa (YLA 18.12.2012) on veloitettu turvaamaan pohjaveden laatu sekä pohjaveden määrä (=pohjaveden muodostuminen). Pohjaveden muodostumisen turvaamiseksi edellytetään puhtaiden vesien, kuten kattovesien, imeyttämistä maaperään.

VALUMA-ALUEET

Valuma-aluekohtaiset määräykset

Härmälänjojan valuma-alue / Hulevesivirtaamia on rajoitettava ennen johtamista Härmälänjojaan, Myllyjojaan tai Herainsuon ja Peltolammin väliseen ojaan. Lahdesjärven-Lakalaivan alueella huleveden syntymistä on erityisesti ehkäistävä. Peltolammin ja Vähäjärven tila tulee säilyttää. Hyvälaatuisen veden johtuminen Vähäjärveen on turvattava.

Höytämönjärven valuma-alue / Hulevesiä on viivytettävä ja hulevesien laatua parannettava ennen johtamista ojiin. Särkijärven, Lahdesjärven, Suolijärven, Hervantajärven, Koukujärven, Pieni-Virolaisen ja Vuoreksenlammin tila tulee säilyttää. Iso-Virolaisen tilaa tulee parantaa.

Keskustan valuma-alue / Hulevesivirtaamia on rajoitettava suosiolla läpäiseviä ja hulevesien virtaamaa hidastavia pintoja.

Näsijärven lähivaluma-alue / Halimasjärven ja Niihamanjärven tila tulee säilyttää. Ryydynpohjan, Siivikkalanlahden, Olkahistenlahden ja Lielahden tilaa tulee parantaa.

Pyhäjärven lähivaluma-alue / Tohopin tila tulee säilyttää. Vaakkolammin tilaa tulee parantaa.

Vihiojan valuma-alue / Hulevesivirtaamia on rajoitettava. Ahvenisjärven ja Vihilahden tilaa tulee parantaa.

Vihnusjärven valuma-alue / Alueella tapahtuva toiminta ei saa aiheuttaa vesistön pilaantumista. Erityisesti on kiinnitettävä huomiota, ettei Natura 2000 -verkostoon kuuluvan Myllypuron valinnan perusteina olevia luontoarvoja merkittävästi heikennetä. Raakavesilähteenä toimivaan Vihnusjärveen johtuvan veden laatu on säilytettävä hyvänä. Tesomajärven tila tulee säilyttää.

Viinikanojan valuma-alue / Hulevesivirtaamia on rajoitettava. Kaukajärven tila tulee säilyttää ja lidesjärven sekä Alasjärven tilaa tulee parantaa. Kaukajärven rannalta tapahtuu rantaimeytymistä Aakkulanharjun pohjavesialueelle ja veden laatu on säilytettävä hyvänä.

Merkinnän kuvaus:

Määräykset perustuvat Tampereen kantakaupungin hulevesiohjelmassa (YLA 18.12.2012) esitettyihin valuma-aluekohtaisiin periaatteisiin. Periaatteita on ajantasaistettu yleiskaavatyön yhteydessä. Määräyksiksi on nostettu kantakaupungin mittakaavassa oleellisia periaatteita sekä täsmennetty määräyksiä asiantuntija-arvioon perustuen. Määräysten laadinnassa lähtötietona ovat olleet myös kumoutuvat osayleiskaavat.

Valuma-aluekohtaiset määräykset kohdentavat kartan 4 yleismääräystä. Yleismääräys kertoo tavoitetason koko kaava-alueelle. Tarkemmassa suunnittelussa tulisi laatia valuma-aluekohtaisten määräysten pohjalta kunkin suunnittelun alueen erityispiirteiden ja hulevesiohjelmassa esitetyn tarkentavan tiedon avulla asiantuntija-arvio siitä millä painotuksella periaatejärjestystä sovelletaan. Määräykset ohjaavat myös

huleveden laadun hallintaan esimerkiksi biosuodatuksen keinoin. Puhtaiden kattovesien imeyttämistä voidaan edellyttää muuallakin kuin pohjavesialueilla. Määräyksiin kirjatulla velvoitteella tietyn vesistön tilan säilyttämisestä tarkoitetaan erityisesti sitä että kyseisen vesistön ravinnekuormitusta ei tule lisätä. Hulevesivirtaamien rajoittamisella tarkoitetaan kunkin suunnittelualueen erityispiirteisiin perustuen joko yhtä tai useampaa seuraavista: hulevesien synnyn ehkäiseminen, hulevesien imeyttäminen tai hulevesien viivyttäminen. Keskustan valuma-alueääräykseen kirjatuilla hulevesien virtaamaa hidastavilla pinnoilla tarkoitetaan esimerkiksi viherkattoja.

Myllypuron osayleiskaavan (saanut lainvoiman 22.1.2009) Myllypuron Natura-alueita koskevat määräykset on sisällytetty yleismääräykseen sekä Vihnusjärven valuma-aluekohtaiseen määräykseen.

— MERKITTÄVÄ OJA TAI VESIREITTI

Vesireitti tai avoimena säilytettävä oja.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu kantakaupungin pienvesiselvityksen (2011) merkittävät purot, ojat ja norot. Kohteet tulisi säilyttää avoimena ja vesireitit eli putkitetut osuudet tulisi pyrkiä palauttamaan avoimiksi. Kohteilla on arvoa hulevesien hallinnan sekä luonto- ja virkistysarvojen näkökulmasta. Ojan välitön lähiympäristö tulisi säilyttää rakentamattomana ja mahdollisimman kasvipeitteisenä. Asiantuntija-arvio huomioonotettavan lähiympäristön laajuudesta tulisi tehdä hankekohtaisesti perustuen kohteen merkitykseen hulevesien hallinnassa sekä kohteen merkitykseen osana luontoarvo- ja virkistysverkostoa. Merkittävien ojien lisäksi kantakaupungin alueella on pienempiä oja, joilla on merkitystä huleveden hallinnan sekä muiden ympäristöarvojen kannalta: myös nämä tulisi säilyttää avoimena ja viherympäristöltään yhtenäisenä maankäytön suunnittelussa ja toteutuksessa.

■ HUOMIOON OTETTAVA HULEVEDEN HALLINTA-ALUE

Alueella on varattava tilaa hulevesien tulvareitiksi ja viivytysalueeksi. Alueen tasaus ja rakennusten korkeusasemat on suunniteltava siten, että tulvavesistä ei aiheudu haittaa. Kohteiden hulevesien hallintarakenteet tulee toteuttaa hulevesiselvitykseen perustuvan suunnitelman pohjalta. Kohteiden indeksi viittaa kaavaselostuksessa olevaan luetteloon.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä osoitetaan huleveden hallinnan kannalta yleiskaavatasolla merkittävät huomioon otettavat kohteet. Kohde-rajaus osoittaa yleispiirteisesti alueen jonka hulevesienhallinta (kuten viivytysaltaat / luonnolliset kosteikot) tulee toteuttaa / säilyttää ajantasaiseen hulevesiselvitykseen perustuvan suunnitelman pohjalta.

Kohteet ja selvitykset:

1. Lahdesjärvi-Lakalaiva. Lahdesjärven hulevesiselvitys, 2015.
2. Sikosuo. Sikosuo tulva-alueiden toteutussuunnittelu, 2010.
3. Hervanta Tauskonoja. Hervannan hulevesiselvitys, 2016.
4. Lielahdi-Hiedanranta. Lielahden alueella on 1990-luvulla tapahtunut hulevesitulvia jotka on saatu hallintaan toteuttamalla avo-oja Enqvistinkadun itäpuolelle. Hiedanrannan alueen suunnittelussa kohteelle tulisi laatia hulevesiselvitys ja hulevesirakenteiden toteutussuunnitelma.

☐ OHJEELLINEN ALUEELLINEN HULEVESIEN VIVYTYSELLAS

Alue tulee varata hulevesien käsittelyä varten toteutettavalle kosteikolle, laskeutusaltaalle tai lammikolle. Alueelliset hulevesien käsittelytoimenpiteet on toteutettava ennen rakentamisen aloittamista.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu kumoutuviissa osayleiskaavoissa esitetyt hulevesialtaat, joita ei ole vielä asemakaavoitettu. Merkinnät perustuvat kunkin osayleiskaavan yhteydessä tehtyihin tarkempiin selvityksiin ja suunnitelmiin. Määräyksen sanamuoto on hieman vaihdellut eri osayleiskaavoissa, mutta nyt esitetty määräys on muokattu kaikkia kattavaksi. Jatkosuunnittelussa tulisi tarkentaa varausten sijainti, tilantarve ja muotoilu sekä huomioida muut alueisiin kohdistuvat tavoitteet kuten ekologiset yhteydet ja ulkoilureitit.

Kumoutuvat osayleiskaavat ja hulevesimerkintöjen perusteena olevat selvitykset:

Myllypuron osayleiskaava, hyväksytty kaupunginvaltuustossa 17.12.2008, lainvoimainen 22.1.2009

Kolmenkulman alueen vesihuollon yleissuunnitelma, Suunnittelukeskus Oy 13.1.2006

Hulevesien käsittelyalueen nro 5 sijaintimuutos, Tampereen kaupunki 6.9.2007

Lahdesjärven osayleiskaava, hyväksytty kaupunginvaltuustossa 15.12.2010, lainvoimainen 17.10.2013

Lahdesjärvi-Lakalaivan vesihuollon yleissuunnitelma, FCG Planeko Oy 24.6.2008

Särkijärven hydrologinen selvitys, Tampereen kaupunki, suunnittelupalvelut 30.4.2008

Hervantajärven osayleiskaava, hyväksytty kaupunginvaltuustossa 13.6.2011, lainvoimainen 14.4.2014

Hervantajärven osayleiskaavan hulevesien hallintasuunnitelma, FCG Planeko Oy 10.10.2008

Ojalan osayleiskaava, hyväksytty kaupunginvaltuustossa 19.1.2015, lainvoimainen 28.1.2016

Ojalan osayleiskaavan hulevesisuunnitelma, Ramboll 14.2.2014

Ympäristöterveys

KEMIKAALILAITOKSEN KONSULTOINTIVÖHYKKE

Asemakaavoituksen yhteydessä on pyydettävä turvallisuus- ja kemikaaliviraston (TUKES) ja pelastusviranomaisen lausunto. Kohteiden indeksi viittaa kaavaselostuksessa olevaan luetteloon.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu Seveso- ja muiden erityislaitosten konsultointivöhykkeet (vaarallisia kemikaaleja ja räjähteitä käsittelevät tuotantolaitokset tai varastot). Laitoksen vaikutusalueelle sijoittuvassa maankäytön suunnittelussa on pyydettävä turvallisuus- ja kemikaaliviraston ja pelastusviranomaisen lausunto.

Konsultointivöhykkeen mukaiset kohteet:

- a) Vedenpuhdistuslaitos, Tampereen Vesi: Ruskon vedenpuhdistuslaitos, kv 2 km
- b) Pesula- ja tekstiilipalvelut, Comforta Oy, kv 0,5 km

- c) Muovipakkauksien valmistus, Amerplast Oy, kv 0,5 km
- d) Lämpökäsittelypalvelut, Bodycote Lämpökäsittely Oy, kv 0,5 km
- e) Metalliteollisuusyritys, Ata Gears Oy, kv 0,5 km
- f) Teollisuuden pintakäsittely, FSP Finnish Steel Painting Oy, kv 0,2 km
- g) Teollisuustuotteet ja -palvelut, Valmet Power Oy Tampereen koelaitos, kv 0,5 km
- h) Konepajateollisuus, Katsa Oy, kv 0,5 km
- i) Metallien pintakäsittely, Pirkan kovakromaus Oy, kv 0,5 km
- j) Kemikaalien varastointi, VR-Yhtymä Oy: Vetopalvelut Tampere, kv 0,2 km
- k) Lämpölaitos, Tampereen sähkölaitos Oy: Nekalan lämpökeskus, kv 0,5 km
- l) Kaivoskoneiden valmistus, Metso Minerals Oy, kv 0,2 km
- m) Lämpölaitos, Tampereen sähkölaitos Oy: Naistenlahden voimalaitos, keskustan strategisen osayleiskaavan alueella, kv 0,5 km ulottuu kantakaupungin yleiskaavan puolelle
- n) Lämpölaitos, Tampereen sähkölaitos Oy: Lielahden voimalaitos, kv 0,5 km
- o) Lihanjalostustehdas, Tapola Oy, kv 0,5 km
- p) Kemianteollisuus, Solenis Finland Oy, kv 1 km
- q) Jauhemaalaus, Linjateräs Oy, kv 0,5 km
- r) Painotuotteiden valmistus, PunaMusta Oy, kv 0,5 km
- s) Kemianteollisuus, Oy Forcit Ab, Nokian kaupungin alueella, kv 2 km ulottuu Tampereen puolelle

SUOJAVYÖHYKE

Alueella ei saa rakentaa päiväkoteja tai hoitolaitoksia.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu alue, jolla on puolustusvoimien varikkotoimintaan liittyvä onnettomuusriski. Sääksjärven asevarikolla ja Puolustusvoimien lentotekniikkalaitoksessa käsitellään ja varastoidaan räjähdysaineita. Suojavyöhykkeelle ei saa rakentaa päiväkoteja tai hoitolaitoksia. Merkintä siirtyy sellaisenaan Vuoreksen osayleiskaavasta (vahvistettu ympäristöministeriössä 28.1.2005).

PUHDISTETTAVA/KUNNOSTETTAVA ALUE

Alueen pilaantuneisuus tulee selvittää ja kunnostaa käyttötarkoituksen edellyttämällä tavalla.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu vanhat kaatopaikka-alueet, Aitovuoren ampumarata, Hiedanrannan vanha teollisuusalue sekä Lielahdessa järven pohjassa oleva nollakuitualue. Alueen maaperän pilaantuneisuus on selvitettävä ja kunnostettava alueen käyttötarkoituksen edellyttämällä tavalla. Toiminta alueilla on päättynyt lukuun ottamatta Aitovuoren ampumarataa.

saa-merkinnän mukaiset kohteet:

- Aitolahden kaatopaikka, suljettu 1976
- Aitovuoren ampumarata, toiminnassa
- Hepolammin kaatopaikka, suljettu 1976
- Hiedanrannan teollisuusalue, toiminta loppunut 2008

- Hyhkynlahden kaatopaikka, suljettu 1961
- Härmälän kaatopaikka, suljettu 1961
- Ikurin kaatopaikka, suljettu 1983
- Kalevanharjun kaatopaikka, suljettu 1953
- Kiveliön kaatopaikka, suljettu 1974
- Lielahden lietekaatoa, suljettu 2010
- Lielahden nollakuitualue, toiminta loppunut 1981
- Nekalan kaatopaikka, suljettu 1958
- Raholan kaatopaikka, suljettu 1963
- Sulkavuoren kaatopaikka, suljettu 1974
- Viinikankadun kaatopaikka, suljettu 1954

SAASTUNUT MAA-ALUE

Alueelle sijoittuvien direktiivilajien elinympäristöjä ei saa hävittää tai heikentää.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu Nekalan vanhan kaatopaikan reuna-alue, josta osa saattaa sijaita vedenpinnan alla. Alueelle on tarkoitus perustaa luonnonsuojelualue. Alueella suoritettavissa toimenpiteissä on otettava huomioon alueen luontoarvot. Merkintä siirtyy sellaisenaan lidesjärven osayleiskaavasta (hyväksytty kaupunginvaltuustossa 17.3.2014, lainvoimainen 28.4.2014) ja perustuu seuraaviin selvityksiin:

Nekalan entinen kaatopaikka, maaperän kunnostuksen yleissuunnitelma, Ramboll 15.10.2012

Tampereen kantakaupungin - Aitolahden Sorilan viitasammakot 2010, Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys 2010

Tampereen kantakaupungin ja Sorilan viitasammakoselvitys 2011, osa 2, lidesjärvi, Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys 2011

MELU- JA ILMANLAATUSELVITYSTARPEEN HARKINTA-ALUE

Alue, jolla asemakaavan laadinnan yhteydessä on harkittava melu- ja ilmanlaatuselvityksen tarve.

Merkinnän kuvaus:

Merkintä on laadittu Tampereen meluselvityksen v.2012 laskennalliseen päiväajan keskiäänitasoennusteeseen 60dB (LAeq klo 7-22) pohjautuen (v.2030 tilanne). Merkintä osoittaa alueet, joilla on harkittava meluselvityksen tarve tarkemmassa suunnittelussa. Ilmanlaadun selvitystarvealueet sijoittuvat lähtökohtaisesti samoille alueille kuin meluselvitystarvealueet. Ilmanlaadun pitoisuuksia on käsitelty tarkemmin Tampereen ilmanlaatuselvityksessä 2013.

LENTOMELUALUE

Alue, jonka lentomelutason (Lden) vuonna 2040 on arvioitu olevan yli 55 dB. Alueelle ei tule osoittaa uutta melun haittoille herkkää toimintaa. Alueella jo olevan asutuksen ja melulle herkän muun toiminnan säilyttäminen, korjaaminen ja vähäinen täydentäminen on mahdollista.

Merkinnän kuvaus:

Merkintä on maakuntakaavaehdotuksen mukainen. Merkintä perustuu Finavian 18.6.2014 päivättyyn raporttiin: "Tampere-Pirkkalan lentoaseman melutilannevisio vuodelle 2040". Peltolammin ja Multisillan väliselle alueelle sijoittuvan lentomelualue-rajauksen lisäksi raportissa suositellaan, ettei nykyisen kiitotien jatkeille 15 kilometriin saakka kaavoitettaisi melulle herkkiä kohteita. Melun haittoille herkällä toiminnalla

tarkoitetaan asumista, sairaaloita, hoitolaitoksia, vanhainkoteja, päiväkoteja ja oppilaitoksia tai muuta näihin rinnastettavissa olevaa toimintaa.

Yhdyskuntatekninen huolto

ENERGIAHUOLTO

VOIMALAITOS

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu lämmön ja sähkön tuotantoa varten rakennettu Lielahden voimalaitos.

UUSI VOIMALAITOS

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu uudelle n. 300 MW voimalaitokselle ohjeellinen sijainti Ryydynpohjassa. Laitos voi toteutua aluksi pienenä hakelämpökeskuksena. Lämmön siirron varmistamiseksi tulisi varautua siirtoputkeen voimalaitokselta keskus-taan ja Naistenlahteen.

LÄMPÖKESKUS

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu kaukolämpöä tuottavat laitokset Myllypurossa, Raholassa, Nekalassa, Sarankulmassa, Hakametsäsä sekä Hervannan kaksi laitosta. Myllypuron lämpökeskus toimii huoltovarmuuskapasiteettina. Nekalan lämpökeskusta on mahdollisuus kehittää geolämpöä hyödyntävänä laitoksena.

UUSI LÄMPÖKESKUS

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu rakennettavat uudet lämpökeskukset Vuoreksessa ja Lielahdessa. Hiedanranta-Lielahtea on mahdollisuus kehittää energiaomavaraisena ja geoenergialaitokseen tukeutuvana kaupunginosana. Lämpökeskuksen tilantarve on noin 0,5 ha.

TARVEALUE UUELLE LÄMPÖKESKUKSELLE

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu tarvealueet uusille lämpökeskuksille, joilla varaudutaan kaupunkirakenteen täydentymisestä johdettavan lisäkapasiteetin rakentamiseen. Lämpökeskusten tilantarve on noin 0,5 ha. Itä-Tampereella tulisi varautua uuteen lämpökeskukseen v. 2030 mennessä.

GEOLÄMMÖN KERUUVOYHYTE

Alueen maa- ja kallioperää voidaan hyödyntää keskitetyn geolämpölaitoksen lämmönkeruuseen.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu maalämpökeräimien ohjeellinen laajuus maa- ja kallioperässä Nekalassa ja Lielahdessa. Lämpökaivojen syvyys on useita kilometrejä.

KAASULINJA

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu olemassa oleva korkeapaineinen maakaasun siirtoputki. Maakaasuputkiston suojaetäisyydet rakennuksiin ja rakenteisiin määräytyvät valtioneuvoston asetuksella maakaasun turvallisuudesta (551/2009).

SÄHKÖNJAKELU

SÄHKÖASEMA

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu Tampereen Sähkölaitos Oy:n sähköasemat.

UUSI SÄHKÖASEMA

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu rakennettavat uudet sähköasemat. Kaupissa sähköasemalle on varaus asemakaavassa, Hankkiossa sähköasemalle tulisi varata sijainti asemakaavoituksen yhteydessä.

TARVEALUE UUELLE SÄHKÖASEMALLE

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu ohjeellinen sijainti uudelle sähköasemalle Kangasalan rajan tuntumaan. Sähköaseman mahdollista sijaintia tulisi selvittää asemakaavoituksen yhteydessä.

110 – 400 kV SÄHKÖLINJA

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu olemassa olevat sähkönsiirron ilma-johtoalueet. Johtoalueelle ei tulisi sijoittaa toimintaa, joka vaikeuttaa johdon käyttöä, kunnossapitoa tai uusimista. Kaikista johtoalueelle suunniteltavista toimenpiteistä tulisi pyytää johdon omistajan lupa.

KEHITETTÄVÄ SÄHKÖLINJA

Sähkölinjan saneerauksen yhteydessä tai viereisen maankäytön muuttuessa on tutkittava mahdollisuutta linjan maakaapelointiin.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu Tampereen Sähkölaitos Oy:n 110 kV:n ilmajohtojen alueet Myllypuro-Santalahti ja Kaleva-Alasjärvi. Ilmajohtojen maakaapelointia tarkastellaan sitä mukaa kun ympäröivä kaupunkirakenne kehittyy.

VESIHUOLTO

UUSI JÄTEVEDENPUHDISTAMO

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu Sulkavuoreen sijoittuva uusi keskus-jätevedenpuhdistamo.

VEDENOTTAMO

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu Kaupinon raakavedenottamo sekä Mustalammin, Hyhkyn ja Vilusenharjun pohjavedenottamot.

VEDENKÄSITTELYLAITOS

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu Kaupinon ja Ruskon vedenkäsittelylaitokset.

VESISÄILIÖ

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu Tesomalla, Pyynikillä, Kaupissa, Peltolammilla ja Hervannassa sijaitsevat ylävesi- ja vesisäiliöt.

- (vj) - UUSI OHJEELLINEN VESIJOHTO Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu Tampereen vesihuoltolinjausten yleissuunnitelman (Tampereen Vesi, 31.8.2012) mukaiset uudet vesijohtoverkostojen runkoyhteydet: Kaupinoja - Aitolahti, Nurmi - Nikki, Liuttu - Nikki, Liuttu - Vehmainen, Kaupinoja - Sammon valtavyylä, Sammon valtavyylä - Kauhakorvenkatu, Vuores - Sääksjärvi Kaupinoja - Lentävänniemi, Lentävänniemi - Pohjanmaantie ja Kaupinoja - Kaupin YVS. Yleissuunnitelman yhteydessä linjauksia ei ole suunniteltu tarkkaan, joten kaava-merkintä on ohjeellinen.

- (vv) - UUSI OHJEELLINEN VIETTOVIEMÄRI Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu Tampereen vesihuoltolinjausten yleissuunnitelman (Tampereen Vesi, 31.8.2012) mukaiset uudet viemäriinjat: Multisilta - Peltolampi ja Rautaharkko sekä Sulkavuoreen rakennettavan keskusjätevedenpuhdistamon tarvitsemat uudet siirtoviemärit Viinikanlahdesta ja Raholasta sekä purkuputki Vihilahden suuntaan. Yleissuunnitelman yhteydessä linjauksia ei ole suunniteltu tarkkaan, joten kaava-merkintä on ohjeellinen.

- (pv) - UUSI OHJEELLINEN PAINEVIIEMÄRI Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu Tampereen vesihuoltolinjausten yleissuunnitelman (Tampereen Vesi, 31.8.2012) mukaiset uudet paineviemäriinjat: Ojala - Tasanne, Lamminrahka - Nikki, Vuores-Sääksjärvi ja Ojala-Tasanne sekä Sulkavuoreen rakennettavalle keskusjätevedenpuhdistamolle johtavat uuden siirtoviemärit Viinikanlahdesta ja Raholasta. Yleissuunnitelman yhteydessä linjauksia ei ole suunniteltu tarkkaan, joten kaava-merkintä on ohjeellinen.

JÄTEHUOLTO**YLEISMÄÄRÄYS:**

Täydennysrakentamisen yhteydessä, tonttitehokkuuden ollessa yli e=0,8 on pyrittävä muodostamaan korttelikohtaisia kotitalousjätteiden keräyspaikkoja.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnän tavoitteena on ohjata täydennysrakentamista siten, että tiivistyvässä kaupunkirakenteessa kortteleissa suunnitellaan kiinteistöjen yhteisiä kotitalousjätteen keräyspisteitä sekä tilavarausten että tyhjentämisen tehokkaampaa toteuttamista varten. Korttelikohtaisella keräyspaikalla tarkoitetaan useammalle kiinteistölle tarkoitettua yhteistä, lähelle sijoitettavaa keräyspaikkaa päivittäisille jätteille. Korttelikeräyksen mahdollisuus tulisi tutkia sekä täydennysrakentamisen että uusien asuinalueiden suunnittelun yhteydessä.

(E-jä) JÄTEASEMA Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu Nekalan jäteasema, joka ottaa vastaan vaarallisia kotitalousjätteitä.

(E-jä) TARVEALUE UUELLE JÄTEASEMALLE

Alueelta tulee varata sijoituspaikka vaarallisen kotitalousjätteen vastaanottoasemalle.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu ohjeellinen sijainti miehitettylle ja vaarallisia kotitalousjätteitä vastaanottavalle jäteasemalle. Jäteaseman tilantarve on noin 0,5 ha. Ruskontien varressa tarvealue on esitetty laajana kokonaisuutena, jossa toimintoa sijoitettaessa tulee huomioida alueen suojeluarvot ja muu maankäyttö.

(E-pu) JÄTEHUOLLON KEHITTÄMISALUE

Alueen kotitalousjätteen keräämiseksi tutkittava putkikeräyksen mahdollisuutta.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu uusien kaupunginosien, Hiedanranta-Lielähti ja Ojala-Lamminrahka, alueet joilla on tarkoituksenmukaista tutkia mahdollisuutta kotitalousjätteen putkikeräykseen. Putkikeräysjärjestelmä edellyttää koonta-aseman sijoittamista keskeisesti (r=2,5 km) keräysalueelle. Järjestelmään liittyvä asukasmäärä on n. 3 500–13 000 asukasta.

YLEISTEN ALUEIDEN HUOLTO**(E-iv) LUMEN VASTAANOTTO**Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu toiminnassa oleva Aarikkalan lumen vastaanottoalue sekä uusina tutkittavina alueina Ruskon ja Aitovuoren alueet. Ruskonperän lumenvastaanottoalue perustetaan maanvastaanottoalueen maisemointityön yhteydessä sen tuntumaan. Aitovuorella mahdollisuutta lumenvastaanottoon tulisi selvittää asemakaavatyön yhteydessä.

(E-pm) SELVITYSALUE PUHTAAN MAAN VASTAANOTTOA VARTEN Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu Hiedanrannan alue Näsijärven rannassa sekä Raholan jätevedenpuhdistamon alue Pyhäjärven rannassa. Puhtaiden ylijäämämaiden hyödyntämistä voidaan tutkia osana alueiden esirakentamista. Hanke edellyttäisi sekä vesilain että maankäyttö- ja rakennuslain mukaiset luvat, joissa selvitetään erityisesti rakentamisen maankäyttöllisiä tai kaupunki- ja maisemakuullisia vaikutuksia.

(E-mv) MAAN VASTAANOTTO - JA KIERRÄTYS Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu Myllypuron maanvastaanotto- ja kierrätysalue, joka muodostaa kokonaisuuden Nokialle sijoituvan vastaavan toiminnan kanssa.

(ta) TAIMISTO Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä on osoitettu Raholan, Kaarilan ja Viialan säilytettävät taimistoalueet.

Kaavan vaikutukset

Yleiskaavan vaikutusten arviointi perustuu maankäyttö- ja rakennuslakiin (MRL). Lain 9 §:n mukaan ”Kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia selvitetessä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus”. Kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvittävät suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset. Selvitykset on tehtävä koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia. Kantakaupungin yleiskaavan vaikutukset on arvioitu yleiskaavallisella tarkkuudella. Yleiskaava toteuttaa Tampereen kaupunkistrategiaa, Yhteinen näköalojen kaupunki.

Yleiskaavaa on tehty yhteistyössä ja rinnan Pirkanmaan valmisteilla olevan maakuntakaavan kanssa. Yleiskaavaratkaisu pohjautuu maakuntakaavatyössä laadittuun kaupan palveluverkkoa koskevaan mitoitukseen ja vaikutusarviointiin. Myös muilta osin yleiskaava toteuttaa maakuntakaavaehdotuksen ratkaisuja. Ainoastaan keskustan (C) merkintöjen osalta työn alla olevassa kantakaupungin yleiskaavassa on tehty tulkinta maakuntakaavaehdotuksen ratkaisusta. Kalevan Prisman, Turtolan ja Kaukajärven kohdalla TRE YKA 2040 osoittaa alueet keskusta-alueiksi vaikka eivät ole sitä maakuntakaavassa. Yleiskaavassa alueiden kaupan mitoitus on maakuntakaavan mukainen. Kaupungin tavoitteena on kehittää alueilla kaupan lisäksi muuta palvelurakentamista sekä asumista. Yleiskaavan C - merkitä mah-

dollistaa paremmin tehokkaan ja sekoituneen maankäytön ja myös sen, että kehittämisen lähtökohtana voi olla myös saneeraus.

Vaikutusten arviointia on tehty kaavatyön aikana ja se perustuu MRL:n esittämiin näkökulmiin. Kaavan luonnosvaiheessa vaikutuksia arvioitiin suhteessa kaavan tavoitteisiin. Kaavaratkaisua laadittaessa vaikutuksia on otettu huomioon eri suunnitelmaratkaisuja pohdittaessa. Kaavaa varten laadituissa erilliselvytyksissä ja rakennetarkasteluissa on arvioitu ratkaisujen vaikutuksia kokonaiskehittämiseen sekä toteuttamisen edellytyksiä. Vaikutusarviointi on laadittu pääosin asiantuntija-arvioina, liiketeen osalta kaavatyössä on hyödynnetty TALLI-liikennemalliennustetta ja muita liiketeen toimivuutta kuvaavia simulointi-ohjelmia.

Ihmisiin kohdistuvat vaikutukset

Ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia on arvioitu erityisesti siitä näkökulmasta, miten sujuva ja hyvinvoiva arki sekä kestävä elämäntavat voivat toteutua Tampereen kantakaupungin kehittyvän yhdyskuntarakenteen sisällä. Lisäksi on tarkasteltu arjen ympäristöjen laatua koskevia viihtyisyys- ja turvallisuustekijöitä, joihin lukeutuvat muun muassa virkistysmahdollisuuksien riittävyys ja ympäristöhäiriöiltä suojautuminen.

Arjen sujuvuus ja toimintojen saavutettavuus

Yleiskaavaratkaisu ohjaa kaupungin kasvua keskustojen ja niitä yhdistävien joukkoliikennekäytävien muodostamalle hyvin saavutettavalle vyöhykkeelle, jolle on mahdollista sijoittaa merkittävä määrä uutta asunto-, työpaikka- ja palvelurakentamista. Yhdyskuntarakenteen tiivistyminen ja toimintojen sekoittaminen luovat vyöhykkeelle nykyistä

kaupunkimaisempia ympäristöjä, joissa asuminen, työpaikat ja palvelut sijoittuvat laadukkaan joukkoliikenteen äärelle ja fyysisesti lähelle toisiaan. Tämä edesauttaa sujuvan ja kestävä arjen toteutumista sekä vähentää osaltaan jokapäiväistä liikkumistarvetta. Yleiskaavan mitoituksen mahdollistamasta asukasmäärän kasvusta noin 70 prosenttia sijoittuu kaavakartalla osoitetulle Kasvun vyöhykkeelle ja tästä osuudesta edelleen noin puolet keskustatoimintojen alueille. Laskelmassa on huomioitu kerrostalovaltaiseksi oletetun asutorakentamisen tuottama väestönlisäys, minkä lisäksi kokonaan uutta pientalotyypistä asumista sijoittuu vähäisessä määrin kantakaupungin itäisille ja eteläisille reuna-alueille.

Maankäytön tiivistyminen keskeisellä yhdyskuntarakenteen vyöhykkeellä laajentaa mahdollisuuksia asuinpaikan valinnan suhteen. Väestö-, työpaikka- ja palvelutiheyden kasvaessa sekä jouk-

koliikenteen tehostuessa yhä useampi sijainti muuttuu arjen sujuvuuden kannalta houkuttelevaksi vaihteleville asukasryhmille. Samalla mahdollistuu aiempaa paremmin kestävien elämäntapojen, kuten autottomuuden, toteuttaminen jokapäiväisessä elämässä. Lisäksi tiiviissä joukkoliikennekaupungissa vapaa-ajan vieton mahdollisuudet monipuolistuvat, kun keskeisesti sijaitsevat kulttuuri- ja vapaa-ajankohteet sekä virkistysalueet ovat nykyistä helpommin saavutettavissa. Yleiskaavassa laajentuvat keskusta-alueet on varattu liiketoiminnan ja asumisen ohella virkistyksen, vapaa-ajan ja kaupunkikulttuurin toiminoille, mikä mahdollistaa monipuolisen aktiviteettitarjonnan syntymistä alue- ja paikallistason keskuksiin. Jos halutaan edesauttaa myös kolmannen sektorin toimijoiden sijoittumista monipuoliseen tilatarjontaan, johon kaupunki voi merkitä kiinteistönomistajana vaikuttaa

esimerkiksi luovuttamalla omia tilojaan iltakäyttöön.

Vaikka kantakaupungin alueella liikkuvien arkiset matkakuviot muuttuvat jatkossa entistä yksilöllisemmiksi vapaa-ajan tarpeiden ja elämäntyylien erilaistuessa, muodostavat päivittäiset työmatkat edelleen yhden merkittävimmistä ja pysyvimmistä arjen liikkumisvirroista. Ohjaamalla kasvua yhdyskuntarakenteen hyvin saavutettavalle vyöhykkeelle ja suosimalla toimintojen sekoittumista yleiskaava mahdollistaa sen, että tulevaisuudessa yhä useamman työpaikka voi sijaita joko tiheävuorovälisen joukkoliikenteen äärellä tai kävely- ja pyöräilyetäisyyden päässä lähellä kotia. Hyvin saavutettavia kasvavan työpaikkatiheyden alueita ovat erityisesti yleiskaavan keskustatoimintojen alueet, palvelujen ja työpaikkojen sekoittuneet alueet sekä kehitettävät innovaatioympäristöt, joiden kytkeytymistä kaupunkirakenteeseen edistetään toteuttamalla sujuvia kävely- ja pyöräily-yhteyksiä aluekeskusten palvelujen ja lähivirkistysalueiden suuntaan. Toisaalta kantakaupungin reuna-alueille sijoittuu Myllypuron ja Aitovuoren kaltaisia tuotantotoiminnan alueita, joille ei sijaintinsa ja verrattain alhaisen työpaikkatiheydensä takia voida taata samantasoisia joukkoliikennepalveluja kuin tiiviimmille ja keskeisemmin sijaitseville työpaikka-alueille. Lisäksi täytyy muistaa, että ei kyetä täsmällisesti ennakoimaan, millaista tulevaisuuden työ tulee olemaan luonteeltaan yleiskaavan tavoitevuonna 2040. Työelämän murrostrendeillä, kuten tietotyön automatisoitumisella ja monipaikkaistumisella, saattaa olla ratkaisevia vaikutuksia myös työpaikkatoimintojen sijoittumislogiikkaan ja tilantarpeisiin.

Yleiskaavassa palvelurakentamisen ohjaus muuttuu merkittävästi verrattuna entiseen, sillä julkisille palveluille varatuista erillisistä käyttötarkoitusalueista on luovuttu kokonaan. Sen sijaan keskitettyjä palveluja pyritään ohjaamaan hyvin saavutettavalle yhdyskuntarakenteen vyöhykkeelle turvaten niiden tarvitsemat tilavaraukset muiden kaupunkikehittämishankkeiden yhteydessä. Palvelutilojen toteutuminen integroidusti osana arjen ympäristöjä edellyttää

käytännössä ennakoivaa yhteistyötä, jossa maankäytön ja palveluverkon suunnittelua sovitetään yhteen uudenaikaisilla toimintatavoilla. Ylipäänsä toiminnallisen monipuolisuuden turvaaminen kantakaupungin keskeisellä vyöhykkeellä vaatii tarkemmalta suunnittelulta ennen kaikkea sitä, että vältetään uudistuvan kaupunkiympäristön muodostumista liian yksipuolisesti asumispainotteiseksi.

Kaupun sijainnin ohjaus on keskeisessä roolissa osana palveluverkon kehittämistä, koska kaupallisten toimintojen sijoittuminen vaikuttaa arjen sujuvuuteen ja vapaa-ajan matkojen tekemiseen. Yleiskaava ohjaa kaupan suuryksiköitä keskusta-alueille, jotka ovat hyvin saavutettavissa ympäröiviltä asuinalueilta eri kulkumuodoin. Samanaikaisesti halutaan tukea pienten päivittäistavarakauppojen sijoittumista asuinalueille lähelle asukkaita. Toisaalta täytyy muistaa, että liiketilojen toteutumiseen vaikuttavat voimakkaasti kauppapaikkasuunnitteluun liittyvät taloudelliset reunaehdot sekä kaupan rakennemuutos. Tästä syystä yleiskaavoituksella ei kyetä takaamaan monipuolisten kaupallisten palvelujen syntymistä, mutta sitä voidaan tukea luomalla houkuttelevia sijainteja, joihin kaupan ja muiden palvelualojen toimijat haluavat sijoittua.

Asuinympäristöjen laatu ja monipuolisuus

Yleiskaavassa ei yleispiirteisyytensä vuoksi ohjata yksityiskohtaisella tasolla asuinympäristöjen laatuun liittyviä toiminnallisia ja esteettisiä valintoja, kuten asuntojakaamaa tai rakentamisen tapaa ja tyyliä. Yleiskaavan strategisesta luonteesta johtuen asumisen käyttötarkoitusalueita ei ole myöskään jaettu erikseen kerros- ja pientaloalueisiin, jolloin kaupunkirakennetta voidaan täydentää joustavasti soveltuvin talotyypein riippuen kulloisestakin kontekstista. Sen sijaan asumisen laatu toteutuu ennen kaikkea kaupunkirakenteen laadukkuutena, eli arjen sujuvuuden ja viihtymisen kannalta keskeiset toiminnot, kuten palvelut ja viheralueet, ovat asukkaiden hyvin saavutettavissa. Suoraan asumisen lähiympäristöjen suunnittelua ohjaavat

lähinnä keskustatoimintojen alueita koskevat määräykset, joilla halutaan edistää maantason aktiivista käyttöä suosimalla pohjakerrosliiketiloihin ja rakenteellista pysäköintiä. Toisaalta täytyy muistaa, että pysäköinnin tilantarvetta säätelee merkittävästi kaupungin omaksuma pysäköintipolitiikka, jonka autopaikkanoormit vaikuttavat mahdollisuuksiin tehostaa kaupunkitilan käyttöä täysin yleiskaavaratkaisusta riippumatta.

Yleiskaava ohjaa kaupungin kasvua suurelta osin olemassa olevaan yhdyskuntarakenteeseen. Maankäytön tehostuessa on mahdollista täydentävän asuntorakentamisen ohella monipuolistaa paikallista palvelutarjontaa ja vähentää laajojen liikennealueiden arkkiliikkumiseen aiheuttamaa estevaikutusta. Tiivistyvän rakenteen tuottamat edellytykset voidaan hyödyntää toteuttamalla laadukkaita asumisen lähiympäristöjä sekä ympäristöhäiriöitä lieventäviä ratkaisuja, kuten rakenteellista melusuojaa. Uudistumisen tuloksena arjen toimintaympäristöjen laatu paranee kokonaisvaltaisesti myös lähialueiden nykyisten asukkaiden näkökulmasta. Lisäksi paranevat edellytykset kaupunkikuvaa entisestään kohentavalle perusparantamiselle kiinteistöjen arvon noustessa. Kanavoimalla täydentämisestä saatavaa taloudellista hyötyä paikallisten asukkaiden elinympäristön hyväksi edistetään samalla kaavaprosessien hyväksyttävyyttä ja sujuvuutta.

Yleiskaavassa on osoitettu laadukkaan ja monipuolisen asuntorakentamisen tarpeisiin täydennys- ja muutosalueita, jotka mahdollistavat sijainnista riippuen joko tiiviiden ja kaupunkimaisten tai pienimittakaavaisten ja luonnonläheisten asuinympäristöjen suunnittelun. Yleiskaavan uudistuvat keskusta-alueet tarjoavat rakentuuksaan lisää asuinpaikkoja erityisesti urbaanin elämäntavan valitseville, joiden muodostama joukko tulee todennäköisesti kasvamaan nykyisestä. Monipuolistuvan asumistarjonnan turvin Tampere säilyttää asemansa haluttuna muuttokohteena, jonka sosiaalisesti sekoittuneilla ja talotyypeiltään vaihtelevilla asuinalueilla on tilaa erilaisille asukasryhmille. Eri kohderyhmille soveltuvan asumis-

tarjonnan toteutuminen edellyttää, että tarkemmassa suunnittelussa huolehditaan asuntotyyppijakauman riittävästä vaihtelevuudesta. Ennen kaikkea tämä koskee perheystävällisen asumisen riittävää osuutta kerrostalovaltaisena toteutuvasta täydennysrakentamisesta. Lisäksi asuntotarjonnan monipuolisuutta edistäisi se, että yksityiskohtaisessa suunnittelussa sovellettaisiin nykyistä laajemmin tontinluovutuskilpailuja, laaturyhmätyöskentelyä ja muita vastaavia rakentamisen ohjauksen käytäntöjä.

Aluekeskuksissa yleiskaavaratkaisua tukee elävän, vilkkaan ja yleisesti arvostetun kävelykaupungin kehittymistä. Aluekeskukset voivat muuntaa keskustan kaltaiseksi kävely-ympäristöiksi, joissa katutaso liikkeitä ja muut palvelut sekä aukiot ja puistot luovat miellyttävää kaupunkikuvaa ja ihmisläheistä mittakaavaa. Kestävien kulkumuotojen kasvattaessa suosiotaan ajoneuvoliikenteen aiheuttamat ympäristöhäiriöt, kuten liikennemelu ja katupöly, lievenevät alueellisesti ainakin jonkin verran. Tämän myötä katujen, torien ja muiden julkisten ulkotilojen käyttö voi lisääntyä nykyisestä. Sijoitettaessa rakentamista lähemmäs katujen varsia kohentuu myös katujen kaupunkikuvallinen ja tilallinen ilme. Lisäksi liikennehaittojen vähentyessä parvekkeita, terasseja ja muita yksityisiä ulkotiloja on mahdollista suunnata otolliseen ilmansuuntaan nykyistä useammin.

Asuinalueiden eriytyminen ja asumisen hinta

Asuinalueiden eriytymiskehitystä on tarkasteltu yleiskaavatyön yhteydessä tehdyssä kantakaupungin asukkaita ja heidän asuinolojaan koskevassa selvityksessä (Asukkaat ja asuminen 2014). Selvityksen perusteella väestökehitykseltään taantuviksi alueiksi tunnistettiin suuret kerrostalolähiöt, kuten Tesoma ja Multisilta. Yleiskaava tukee kyseisten alueiden elinvoimaisuuden ylläpitämistä mahdollistamalla niiden ympäristössä tehokasta täydentämistä, joka toteutessaan tuo uusia asumisen ja yrittämisen mahdollisuuksia. Alueiden kehittyessä tasapuolisemmin mikään kaupunginosa ei joudu kurjistumisen kierteeseen.

Alueellista eriytymistä ei kuitenkaan pystytty ehkäisemään pelkästään maankäytöllisin toimenpitein, vaan tarvitaan kaupunkiorganisaation sisäistä yhteistyötä eri sektoreiden kesken. Lisäksi asuinalueiden kehitys on voimakkaasti riippuvaista paikallisten asunto- ja työmarkkinoiden tilanteesta, johon kaupunki voi vaikuttaa lähinnä välillisesti suuntaamalla taantuville alueille yksityistä toimeliaisuutta edistäviä julkisia investointeja. Yleiskaavatyön kuluessa luodaan kaupunkikehityksen seurannan työkaluja, joiden avulla pyritään tunnistamaan taantumisriskin piirissä olevia ja eriytymiskehityksen ehkäisyä kaipaavia alueita.

Asumisen hintaa on tarkasteltu yleiskaavatyön yhteydessä tehdyssä selvityksessä (Asumisen hinta Tampereella 2015). Selvityksen perusteella tunnistettiin yleiskaavan välillinen vaikutus niihin asumisen hintatekijöihin, jotka kytkeytyvät maankäytöllisiin reunaehdoin. Asumisen hintakehitystä voidaan pyrkiä hillitsemään tarjoamalla määrällisesti riittävä, laadullisesti kysyntään vastaava ja realistisesti toteuttamiskelpoinen yleiskaavavaranto, joka osaltaan mahdollistaa asetettujen asuntotuotantotavoitteiden toteutumista ja ehkäisee kysynnän patoutumisesta johtuvaa asumisen hinnan nousua.

Yleiskaava mahdollistaa laaditun väestöarvion mukaisesti vähintään 60 000 uuden asukkaan sijoittumisen kantakaupungin rajojen sisälle tavoitevuoteen 2040 mennessä, eli yleiskaavallisten edellytysten puolesta kaupungin väestönkasvu voi jatkua nykyisellä tavalla kasvu-uralla. Toisaalta täydentämiselle suotuisan Kasvun vyöhykkeen tiivistyminen laajasti kaupunkimaisilla rakentamistehokkuuksilla mahdollistaisi myös ennakoitua huomattavasti suuremman asukasmäärän kasvun vastaanottamisen. Tästä näkökulmasta yleiskaavaratkaisu tarjoaa mitoituksellaan perusedellytykset hillitä asumisen hinnan nousua. Siitä huolimatta täytyy muistaa, että asumisen kohtuuhintaisuuteen vaikuttavat kaavoituksen ohella lukuisat muut tekijät, kuten asuntolainojen korkotasot, rakennusalan kilpailutilanne ja yleishyödyllisten asuntoyhteisöjen toiminta.

Virkistysmahdollisuuksien säilyminen

Yleiskaavan tavoitteena on luoda viherympäristöistä ja niiden välisistä yhteyksistä kattava ja toiminnallisesti rikas virkistysverkosto, jonka perusrungon muodostavat rakennettujen alueiden välissä sijaitsevat laajat ja yhtenäiset viheralueet, eli niin sanottu keskuspuistoverkosto. Yleiskaavaratkaisu turvaa nykyisellään hyvin toimivan viheraluejärjestelmän säilymistä sekä rikastuttaa sitä strategisilla kehittämistavoitteilla, jotka koskevat laajasti liikunta-, urheilu- ja vapaa-ajanpalvelujen kehittämistä hyvä saavutettavuus huomioden.

Laajojen virkistysalueiden saavutettavuutta on tarkasteltu yleiskaavatyön yhteydessä tehdyssä selvityksessä (Tampereen kantakaupungin viher- ja virkistysverkostoseelvitys 2014). Selvityksen perusteella laajat virkistysalueet saavutetaan jo kantakaupungin nykyrakenteessa varsin hyvin, sillä valtaosa tamperelaisista saavuttaa yhtenäisen, vähintään 1,5 hehtaarin kokoisen ja meluohjearvon (päivämelu 55 dB) alittavan viheralueen korkeintaan 300 metrin kävelymatkan päästä. Saavutettavuus on heikompi lähinnä estevaikutusta tuottavien suurten teollisuus- ja työpaikka-alueiden ympäristössä. Yleiskaavassa kyseiset alueet on osoitettu soveltuvien osin viherverkoston yhteystarvealueina, joiden liikenneyhteyksiä kehitettäessä tulisi ratkaista myös kytkeytyminen keskuspuistoverkoston viihtyisien ja turvallisten virkistysyhteyksien välityksellä.

Yleiskaavan mahdollistama asukasmäärän kasvu suuntautuu miltei kokonaisuudessaan (98 %) alueille, jotka sijoittuvat linnuntietä enintään 300 metrin päähän keskuspuistoverkosta. Laskelmassa on huomioitu kerrostalovaltaiseksi oletetun asuntorakentamisen tuottama väestönlisäys, minkä lisäksi luonnonläheistä pientaloasumista sijoituu vähäisessä määrin kantakaupungin itäisille ja eteläisille reuna-alueille. Toisaalta täytyy muistaa, että virkistysalueiden saavutettavuus ei riipu pelkästään fyysisestä etäisyydestä, vaan myös käytettävissä olevista kulkuyhteyksistä, joille aiheuttavat estevaikutusta varsinkin

suuret ajoneuvoliikenteen väylät. Tästä johtuen tarkemmassa suunnittelussa tulisi huolehtia siitä, että sujuvat yhteydet laajoille virkistysalueille toteutetaan aina tarvittaessa osana laajempia kaupunkikehittämis- ja infrahankkeita.

Kaupungin kasvu asettaa käyttöpainetta erityisesti lähivirkistysalueille, jotka kaupunkirakenteen tiivistyessä voivat muuttaa luonnettaan tai tulla osin varatuiksi muille maankäyttömuodoille. Yleiskaavan keskustatoimintojen ja asumisen alueille sijoittuu runsaasti tällaisia lähivirkistysalueita, jotka ovat merkittäviä ihmisten virkistäytymisen kannalta, mutta joita ei yleispiirteisestä tarkkuustasosta johtuen ole esitetty kaavakartalla. Paikallisten virkistysmahdollisuuksien turvaaminen edellyttääkin sitä, että yksityiskohtaisessa suunnittelussa huolehditaan riittävien lähivirkistysalueiden säilymisestä. Täydentyvillä ja uudistuvilla keskusta-alueilla viherpinta-alan säilymistä ja viihtyisien kaupunkitilojen muodostumista edistää kaavamääräys, jonka mukaan tonttien maantasoa ei pääsääntöisesti voida osoittaa pysäköintiin ja liikennealueeksi. Vielä rakentumattomilla täydennysalueilla taas virkistysmahdollisuuksia turvataan osoittamalla tarpeet uusille kaupunginosapuistoille, joille tulisi varata tilaa osana kehittyvää kaupunkiympäristöä.

Itsestä huolehtiminen ja omaehtoinen toiminta

Yleiskaavaratkaisun mukainen kaupunkikehitys tukee itsestä huolehtimista ja omaehtoista toimintaa useilla eri tavoilla. Itsestä huolehtimista osana arkea edistää ennen kaikkea yleiskaavan toiminnallisesti rikas viher- ja virkistysalueiden verkosto palveluineen, joka antaa mahdollisuuksia elvyttäviin luontokokeuksiin sekä monipuolisiin liikunta- ja urheiluharrastuksiin. Lähtökohtana on, että virkistäytymiseen liittyviä palveluja sijoittuu tasapuolisesti kantakaupungin eri puolille, palvelut ovat hyvin saavutettavissa ja niille myös varataan riittävät tilalliset puitteet. Lisäksi kantakaupungin alueelle sijoittuu runsaasti yksittäisiä pelikenttiä ja ulkoliikuntaympäristöjä, joita ei yleispiirteisestä tarkkuustasosta johtuen ole esitetty kaavakartalla.

Näiden toimintojen kehittämistä ohjaavat kaupungille laaditut viherpalveluohjelmat, joiden tavoitteena on taata kuntalaisille tasapuoliset, laadukkaat ja turvalliset virkistyspalvelut siten, että resurssit riittävät ylläpitoon.

Omaehtoista toimintaa edesauttaa mahdollisuus itsenäiseen liikkumiseen, jonka turvaaminen on tärkeää erityisesti tietyille asukasryhmille, kuten lapsille, nuorille ja vanhuksille sekä liikuntarajoitteisille ja toimintaesteisille. Yleiskaavan tavoitteena on esteetön joukkoliikennekaupunki, jossa arjen toiminnot ovat kaikkien hyvin saavutettavissa kestäviä kulkumuotoja käyttäen. Joukkoliikenteen runkoverkon kehittäminen selkeäksi kaupungin toiminnallista rakennetta yhteen sitovaksi tekijäksi, keskusta-alueiden uudistaminen kävelyn ja pyöräilyn ehdoilla sekä merkittävien pysäkkialueiden saavutettavuuden parantaminen lisäävät varsinkin liikuntarajoitteisten itsenäisen elämän edellytyksiä. Lisäksi hyvin saavutettava palvelutarjonta tarjoaa arkea rikastuttavia toimintamahdollisuuksia kasvattaen hyvinvointia ja ehkäisten syrjäytymistä.

Esteetöntä lähiliikkumista haittaavia keskeisiä epäkohtia ovat tällä hetkellä kävely- ja pyöräily-yhteyksien katkonaisuus sekä vaihteleva laatutaso, joiden kohentaminen vaatii yhteistyötä kaupungin eri suunnittelusektoreiden kesken. Lisäksi tarvitaan ajoneuvoliikenteen rauhoittamisen toimenpiteitä, kuten ajonopeuksien alentamista asuinalueilla, joka tullaan toteuttamaan vuosina 2017-2021.

Lapsiin ja nuoriin kohdistuvat vaikutukset

Kantakaupungin kehittäminen yleiskaavaratkaisun mukaisesti kestävien kulkumuotojen ehdoilla siten, että liikumisympäristöt ovat turvallisia ja arjen toiminnot hyvin saavutettavissa, edistää lasten ja laajemmin myös lapsiperheiden arkielämän sujuvuutta. Kaupunkirakenteen tiivistyessä on mahdollista parantaa joukkoliikenteen palvelutasoa ja pyörätieverkoston jatkuvuutta sekä uudistaa kaupunkiympäristöä nykyistä kävelypainotteisemmaksi ja toimintoiltaan sekoituneemmaksi. Tämä hel-

pottaa lasten omatoimista kulkemista kouluun ja harrastuksiin ilman tarvetta saattajalle tai vanhempien tarjoamalle autokyydille. Arkisen kulkemisen helpottuessa ja paikallisten palvelujen monipuolistuessa mahdollistuu myös sujuvampi työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen, kun esimerkiksi ruokaostokset ja lapsen haku päiväkodista onnistuvat samalla kertaa.

Aluekeskusten uudistamisen ja täydentämisen yhteydessä on mahdollista luoda laadukkaita julkisia tiloja, jotka tarjoavat aktiivista tekemistä lähialueiden lapsille ja nuorille edistään itsestä huolehtimista ja omaehtoista toimintaa sekä ehkäisten syrjäytymistä. Kaupunkikuvan kohentumisella saattaa olla myönteisiä vaikutuksia koettuun turvallisuuden tunteeseen, jonka puuttuminen toimii joissakin tapauksissa lasten omaehtoista liikkumista haittaavana tekijänä. Lisäksi tehostuva joukkoliikenne mahdollistaa ennen kaikkea nuorille kätevämmän siirtymisen päivän aikana oppilaitoksesta ja harrastuspaikasta toiseen, jolloin vireän kaupungin runsasta opetus- ja harrastustarjontaa voi hyödyntää entistä paremmin omien mieltymysten mukaisesti.

Kaupunkiympäristön kehittäminen lapsiperheiden sujuvan arjen ehdoilla edellyttää sitä, että tarkemmassa suunnittelussa huomioidaan yksityiskohtia myöten fyysisen tilan esteettömyysnäkökohdat, joiden tärkeys korostuu varsinkin lastenvaunujen ja -rattaiden sekä pienten lasten kanssa liikkuville.

Ympäristöhäiriöt

Yleiskaavaratkaisun mahdollistaman muuttuvan maankäytön ja kehittyvän liikennejärjestelmän vaikutusta ympäristöhäiriöille altistumiseen on tarkasteltu asiantuntija-arviona yhteistyössä Tampereen kaupungin ympäristönsuojeluyksikön kanssa. Kaupunkimaisessa ympäristössä merkittävimpiä ympäristöhäiriöitä ovat ajoneuvoliikenteen aiheuttamat melu ja pienhiukkaspäästöt. Aiemmin tehtyjen selvitysten (Tampereen meluselvitys 2012 ja ilmanlaatuselvitys 2013) perusteella on tunnistettu melun ja ilman epäpuhtauksien yhteisvaikutusalueet, joilla ympäristötervey-

delliset ohjeartot ylittyvät. Käytännössä kyseiset alueet sijoittuvat lähinnä suurten liikenneväylien varsille, jotka on yleiskaavassa osoitettu melu- ja ilmanlaatuselvitystarpeen harkinta-alueiksi. Kaavamerkinnällä ennakoidaan tarkemmassa suunnittelussa ilmeneviä vaatimuksia asuin ympäristöjen suojaamiseksi melun ja pienhiukkasten aiheuttamalta viihtyvyys- ja terveyshaitoilta.

Kantakaupungin yhdyskuntarakenteen ja liikenneverkon kehittyminen yleiskaavan osoittamalla tavalla lieventää ajoneuvoliikenteen melusta ja pienhiukkasista aiheutuvia haittavaikutuksia. Tiiviissä, toiminnallisesti sekoituneessa ja hyvin verkottuneessa joukkoliikennekaupungissa liikenteen aiheuttamat ympäristöhaitat pysyvät paremmin kurissa, kun yksityisautoilun suosio vähenee kestävien liikkumismuotojen kasvattaessa suhteellista kulkupaosuttaan. Toisaalta täytyy muistaa,

että kaupungin kasvaessa myös autoliikenteen absoluuttinen määrä lisääntyy, joten liikennehaitat asettavat edelleen rajoituksia kaupunkikehittämiselle.

Yleiskaava ohjaa tehokasta tädenysrakentamista yhdyskuntarakenteen keskeiselle vyöhykkeelle, jolla sijaitsevat myös ympäristöhäiriöitä tuottavat suuret väylät. Tästä johtuen jonkin verran uusia asukkaita tulee sijoittumaan melun ja ilmanlaadun riskialueille tai niiden välittömään läheisyyteen. Jotta uudet asukkaat voivat asua mahdollisimman viihtyisässä ja terveellisessä ympäristössä, tulisi yksityiskohtaisessa suunnittelussa huolehtia meluntorjunnasta ja ilmanlaadun parantamisesta erityisesti näillä alueilla. Asuin ympäristön melutasoon voidaan vaikuttaa muun muassa rakennusten sijoittelulla ja rakenteellisella melusuojuuksella sekä nopeusrajoituksilla ja katupinnoitteen valinnalla. Paikallista ilmanlaatua voi-

daan puolestaan parantaa monimuotoisella ja puoliavoimella korttelirakenteen muotoilulla sekä sisäilman osalta teknillä ilmanottoratkaisuilla. Herkimmät toiminnot, kuten päiväkodit, tulisi sijoittaa kauemmas päästölähteistä. Lisäksi ilmanlaadun paranemista edistää ajoneuvotekniikan kehitys, kuten siirtyminen sähköautoihin. Tästä huolimatta katupöly aiheuttaa jatkossakin merkittäviä ilman epäpuhtauksia kaupunkialueella etenkin keväisin.

Liikennetärinän ja runkomelun osalta yleiskaavan toteuttamisesta ei synny merkittäviä haittavaikutuksia, sillä yleiskaavassa esitetyt uudet väylävaraukset ovat pääosin hitaammin liikennöitäviä alemman katuverkon osuuksia. Suurten väylien läheisyyteen ja ainakin osittain pehmeällä maaperällä sijoittuu joitakin maankäytöltään muuttuvia alueita, joiden jatkosuunnittelussa voi tulla esille tärinään liittyviä selvitystarpeita.

KUVA TAMPEREEN KAUPUNKI/ALKUTIETO OY

Tehostuva joukkoliikenne mahdollistaa lapsille, nuorille ja lapsiperheille kätevän siirtymisen esim. opiskelu- ja harrastuspaikkojen välillä.

Ympäristövaikutusten arviointi

Luonnonympäristö

Viherrakenne

Yleiskaavassa on säilytetty Tampereen yleiskaavatason viherrakenne pääpiirteissään. Voimassa olevissa yleiskaavoissa ja kantakaupungin ympäristö- ja maisemaselvityksessä (2008) määriteltujen merkittävien viherverkon osien pohjalta on muodostettu keskuspuistoverkosto, joka on osoitettu oikeusvaikutteisilla yhdyskuntarakenteen ja viherympäristö- ja vapaa-ajanpalvelut -kartoilla. Keskuspuistoverkoston alueita kehitetään ja ylläpidetään yhtenäisinä, hyvin saavutettavina sekä toiminnoiltaan ja luonnonympäristöltään monipuolisina virkistys- ja viheralueina. Keskuspuistoverkoston välille on osoitettu virkistysyhteyksiä ja ekologisia yhteyksiä, jotka yhdessä täydentävät verkoston koko kantakaupungin läpi jatkuvaksi kokonaisuudeksi. Keskuspuistoverkosto yhdistyy seudulliseen viherverkostoon siellä, missä keskuspuistoverkoston aluevaraus rajoittuu kuntarajaan. Näillä kohdilla on naapurikuntien yleiskaavoissa osoitettu viheralue tai maa- ja metsätalousalue, jolla on ulkoilun ohjaamistarvetta. Ekologisen verkoston osalta myös asuinalueiden viherympäristö muodostaa kuntarajan yli katkeamattomana jatkuvan yhteyden olemassa olevilla asuinalueilla esimerkiksi Vehmaisilla tai Lammimpäässä. Virkistysyhteydet ja ekologiset yhteydet on osoitettu kulkemaan pääosin asemakaavoitettujen viheralueiden kautta, millä pyritään turvaamaan näiden lähivirkistysalueiden huomiominen jatkosuunnittelussa. Yleiskaavatyössä tunnistettuihin viherrakenteen katkospaikkoihin on osoitettu viheryhteystarvealueet. Katkospaikat sijoittuvat pääasiassa suurempien liikenneväylien ja rata-alueiden kohdille.

Yleiskaavaratkaisu turvaa pääosan viherverkoston merkittävistä alueista. Myös Tampereen omaleimaisen maisemarakenteen pääpiirteet järvet, harjuse-länne ja laajat selänmetsät säilyvät ja Tampereen pitkä maisemassa kuvastuva kulttuurihistoria on edelleen koettavissa myös tuleville sukupolville. Kaukajärvi-lidesjärvi laakson kehittäminen parantaa maisemarakenteen ominais-

piirteiden hahmottamista. Kaikki asuinalueet (naapurustot) liittyvät viherrakenteeseen ja keskuspuistoverkostoon joko suoraan tai virkistysyhteyden välityksellä. Virkistysyhteydet ovat luonteeltaan joko asemakaavoitettuja lähivirkistysalueita tai asuinalueiden katujen varrella kulkevia kevyen liikenteen väyliä. Keskuspuistoverkosto-ajattelun myötä myös muualla kuin Tampereen keskustassa on korkeatasoisempia hoidettuja puistoja. Vehreys ja virkistysmahdollisuudet parantavat asukkaiden arkea ja lisäävät myös asuinalueiden arvoa.

Järvellisen Tampereen monipuolisen kehittäminen on yleiskaavaratkaisun tavoitteena. Rantojenkäytön periaatteet yhdenmukaistetaan. Suurin osa rannoista varataan yleiseen virkistykseen, mutta yksityisten loma-asumiseen varatut rannat osoitetaan yleiskaavassa loma-asumiskäyttöön. Yleiskaavaratkaisu tukee rantojen virkistyskäyttöä mahdollisimman monella rannalla. Kaikkien järvien rannoille tai rantojen tuntumaan on osoitettu virkistysyhteys. Viherympäristö- ja vapaa-ajanpalvelut -kartalla on osoitettu olemassa olevat ja kehitettävät uimarannat ja vene- ja lautasatamat. Kaupungin omistuksessa olevat ranta-alueet on osoitettu keskuspuistoverkoston osaksi tai asumisen ja virkistykseen sekoittuneiksi alueiksi, joilla julkiset ranta-alueet muodostavat keskeisen laatutekijän alueen toteuttamiselle. Hiedanrannan rantatäydytysten alue on osoitettu keskustatoimintojen ja virkistykseen sekoittuneeksi alueeksi. Merkintä ohjaa alueen jatkosuunnittelua siten, että uuteen kaupunginosaan syntyy kaikille tamperelaisille tarkoitettua julkista ja toiminnallisesti monipuolista rantaan tukeutuvaa virkistys- ja vapaa-ajan käyttöä.

Tampereen viherrakenteeseen tukeutuva virkistyspalvelutarjonta on hyvin monipuolinen. Kulttuuriympäristöt ja puistot kuvastavat eri aikakausien vapaa-ajanviettotapoja ja suunnitteluihanteita. Virkistysalueverkosto sisältää puistoja, laajoja virkistysalueita, uimarantoja, liikuntapuistoja, siirtolapuutarhoja ja kesämaja-alueita, kartano-alueita, huvilakulttuurikohteita, hautausmaita ja luonnonsuojelun alueita sekä virkis-

tyssaaria. Vuodenaikojen vaihtelu monipuolistaa virkistyskäyttömahdollisuuksia. Liikkumistapojen muutokset mahdollistavat tulevaisuudessa myös katutilan käytön kaupunkikulttuuritahtumiin. Kaupunkimetsät ovat yksi Tampereen vahvuuksista, jotka jatkosakin tulisi ottaa huomioon kilpailukytekijänä ja osana virkistysverkostoa. Keskuspuistoverkoston alueella on suuri osa kaupungin nykyisistä metsäalueista.

Strategisen yleiskaavan yleispiirteiden esitystapa on aiheuttanut luonnoksesta mielipiteen jättäneissä huolta lähivirkistysalueiden säilymisestä. Keskuspuistoverkosto ja kartalla 2. osoitetut virkistysyhteydet ja kaupunginosapuistot ovat yleispiirteisiä merkintöjä, jotka kuitenkin noudattavat olemassa olevaa ja suurelta osalta asemakaavoitettua viherrakennetta. Yleiskaavaratkaisulla on pyritty korostamaan merkittävien viherverkon osien roolia kaupunginosia yhdistävinä viherrakenteena.

Koko kantakaupunkia koskevan viherrakenteen lisäksi keskustatoimintojen ja asumisen alueilla on merkittävä määrä alueellisesti tärkeitä asemakaavoitettuja viheralueita ja puistoja. Niitä koskevaa kehittämistä ja suunnittelua arvioidaan alueille mahdollisesti laadittavien asemakaavojen yhteydessä. Yleiskaavan yleispiirteisyys ei tarkoita, että asemakaavoitettuja puistoja olisi tarkoitettu rakentamiskäyttöön. Yleiskaavan tavoite on, että lähivirkistysalueet otetaan huomioon tarkemmassa suunnittelussa ja tarpeetonta viheralueille rakentamista vältetään. Yleiskaavan lähtökohta on, että asemakaavoituksella turvataan riittävät lähivirkistysalueet ja yhteyksiä lähivirkistysalueille ja laajemmille viheralueille parannetaan. Asemakaavalla voidaan kuitenkin perustellusta syystä muuttaa olemassa olevan viheralueen muotoa ja kokoa. Tavoitteena on laadukas asuin- ja elinympäristö, jossa hyvin saavutettavat ja monipuoliset viheralueet ovat tärkeä osa alueen identiteettiä.

Viheryhteystarvealueet eli verkoston katkospaikkoja osoittavat merkinnät ovat laajoja ja sijoittuvat kaupunkirakenteen epäjatkuvuuskohtiin. Yhteyksien toteuttaminen viherverkon ehdoilla on paitsi kallista myös haastavaa, sillä

niiden toteuttaminen edellyttää kansirakenteita, siltoja tai alikulkujä. Toimivan ekologisen yhteyden toteuttaminen on virkistysyhteyttä haastavampaa, koska vihersillat vaativat rakenteilta tavanomaista suurempaa kestävyyttä ja myös tilan tarve on suurempi. Toisaalta merkinnällä osoitetut alueet moottori-liikenneväylien, rautateiden ja ratapihan yli ovat olleet viherverkostossa katkospaikkoja jo pitkään, eikä tämä yleiskaava aiheuta yhteyksien heikkenemistä nykyisestä. Merkinnän laajuus saattaa aiheuttaa haasteita yhtä tonttia koskevien asemakaavan muutosten yhteydessä, joissa merkinnän edellyttämien laajempien tarkastelujen ja mittavien investointien selvittäminen ja toteuttaminen eivät tue kaavan muita tavoitteita tai merkintä osuu vain osittain kaavamuu-toksen alueelle.

Asumisen ja virkistyksen sekoittu-neiksi alueiksi on osoitettu yhteensä kuusi aluetta. Merkinnällä on osoitettu mahdollisia uusia ja täydentyviä asu-misen alueita, jotka kytkeytyvät keskus-puistoverkoston ja joita tulisi kehittää myös viher- ja virkistysverkoston läh-tökohdista. Länsi-Tampereella käytöstä poistuvan Raholan jätevedenpuhdistam-on alueen kehittäminen asuinkäyttöön parantaa luoteisten kaupunginosien kyt-keytymistä Pyhäjärven rantavyöhykkeen virkistysalueisiin. Myös Pyhäjärven ran-tareitti voidaan siirtää kulkemaan ran-nassa, mikä parantaa reitin laatua.

Eteläisellä alueella Härmälän leirin-täalueen muuttaminen osittain asuina-alueeksi luo uusia viihtyisiä asuinmah-dollisuuksia ja parantaa Pyhäjärven rantareitin jatkuvuutta. Samalla se tuo haasteita leirintäaluetointojen uudelleen sijoittamiselle tiiviissä kaupunki-rakenteessa. Leirintäalueella on majoit-uspalvelutarjontaa täydentävä roolinsa kaupungin matkailustrategiassa. Leirin-täalue on osoitettu Alasjärven rannalle. Alasjärven rannalla on voimassa olevas-sa Kauppi-Niihaman osayleiskaavassa yhteisöjen loma-asumiseen tarkoitettu alue. Leirintäalueen siirtämisen vaiku-tuksia selvitetään tarkemmin keskus-puistoverkoston kehittämistarve-merkinnän edellyttämässä Kauppi-Niiha-man kokonaissuunnitelmassa.

Teiskontien pohjoispuolelle Ruotulan golfkentän alueelle ja Teiskontien

eteläpuolelle suunniteltujen asumisen ja virkistyksen sekoittuneiden alueiden suunnitteluun tuovat haasteita ennen kaikkea luontoarvot ja liikenteen häiriöt. Alueiden ratkaisut vaikuttavat myös Kauppi-Niihaman kokonaissuunnitel-man laatimiseen. Yleiskaavatyön aikana on selvitetty edellytyksiä golfkentän siir-tämiselle syvemmälle Kauppi-Niihaman alueelle. Teknisesti ja pelillisesti kentän siirtäminen on mahdollista, mutta toi-mintojen uudelleen sijoittaminen alueel-le vaatii yhteensovittamista muiden vir-kistystarpeiden ja luontoarvojen kanssa.

Hallilan eteläpuolella on runsaasti rakentamista rajoittavia luonto- ja vir-kistysarvoja. Asemakaavoituksessa tulee varautua riittäviin ekologiisiin sekä viher- ja ulkoiluyhteyksiin alueella. Koillisella alueella Juvankadun varres-sa asuinrakentamisen vaikutukset vi-herrakenteeseen jäävät melko todennä-köisesti vähäisiksi. Kaukajärven pohjois-rannalla tutkitaan mahdollisuutta siir-tää Kangasalan tie kiinni pohjoispuolel-la oleviin teollisuustontteihin ja käyttää vapautuvaa katualuetta ja osaa ns. Kris-tillan alueesta täydentävään asumiseen, virkistykseen ja soutu- ja melontasta-dionin kehittämiseen. Aitovuorella ole-va ampumaratatoiminta mahdollisesti siirtyy toisaalle, jonka jälkeen ampuma-rata-alueita ja sen melualueita voidaan kehittää mm. asumiskäyttöön maaperän pilaantuneisuusselvitysten ja mahdollis-ten puhdistustoimenpiteiden jälkeen.

Luonnon monimuotoisuus ja suojelualueet

Kantakaupungin viherverkosto on nykyisin luonnon olosuhteiltaan moni-muotoinen ja erilaisten elinympäristö-jen väliset ekologiset yhteydet toimivat melko hyvin. Yleiskaavaratkaistu tukee viherverkoston kehittämistä nykyistä yhtenäisemmäksi, mikä parantaa ekolo-gisen verkoston jatkuvuutta ja kytkeyty-neisyyttä. Myös valtaosalla Tampereen asuinalueista on ekologisesti arvokkaita ympäristöjä ja ekologiaa yhteyksiä, mikä tuo luonnon monimuotoisuuden asukkaiden arkeen.

Ekologinen yhteys on paikoin osoi-tettu asuntoalueilla pihapiireihin. Yleis-kaava ohjaa ekologisen verkoston osalta niin, että tarkemmassa suunnittelussa voidaan osoittaa pihapiirejä osaksi eko-

logista verkostoa. Yleiskaavaratkaisun tavoitteena on, että rakennetut alueet eivät heikennä monimuotoisen kaupun-kiluonnon olemassa oloa. Ekologisen yhteyden ohjeellisuus sekä sen osoitta-minen asuntoalueille tuo haastetta sekä tarkempaan suunnitteluun että lupapro-sesseihin. Ekologisen yhteyden riittävän leveyden ja laadun varmistaminen voi aiheuttaa lisäselvitystarpeita asema-kaavatasolla. Koska yksittäisten puiden kaatoon rakennetuilla tonteilla ei tarvita lupaa, on mahdollista, että puustoa hä-viää ekologisen yhteyden toimivuuden kannalta kriittisistä kohteista.

Tampereen kaupungin luonnonsuo-jeluohjelman 2012–2020 tavoitteena on tukea olemassa olevia suojelukohteita ja täydentää luonnonsuojelualueverkostoa sekä suojella arvokkaita luontokohteita ja uhanalaista eliöstöä. Yleiskaavarat-kaisu tukee luonnonsuojeluohjelman toteuttamista. Kaikki ohjelman mukaiset luonnonsuojelulain mukaisesti perus-tettavat alueet ovat osoitettu joko luon-nonsuojelualueeksi tai -kohteeksi. Kaa-vallisella suojelulla turvattavat alueet ovat keskuspuistoverkoston alueella. Yleiskaavaratkaisun myötä luonnon monimuotoisuus säilyy ja sillä on mahdol-lisuus parantua. Voimassa oleviin yleis-kaavoihin verrattuna nyt laadittavassa yleiskaavassa luonnonsuojelualueiden määrä kasvaa nykyisestä 280 hehtaari-sta noin 500 hehtaariin. Tampere on entistä lähempänä tavoitetta olla johtava luonnonsuojelukaupunki.

Yleiskaavalla on osoitettu yksi noin 400 hehtaarin laajuinen luonnon ydina-lue Kauppi-Niihaman alueelle. Luonnon ydinalueet ovat ekosysteemipalveluiden toimivuuden ja sitä kautta ihmisen hy-vinvoinnin turvaamisen kannalta merkittäviä alueita. Ne ovat luontoarvoiltaan kaupungin monipuolisimpia alueita ja esiintymisen edellytys monille kaupun-geissa muuten harvinaisille lajeille. Ydi-nalueiden säilyminen edistää ilmastota-voitteiden toteutumista, koska ne sisältävät paljon hiiltä sitovia vanhoja metsiä. Ydinalueet ovat virkistyksen kannalta merkittäviä, koska ne ovat hiljaisia ja rauhoittavia ympäristöjä ja tarjoavat mahdollisuuden monenlaisen luonnonläheiseen liikkumiseen. Yleiskaavan määräyksen mukaan alue tulisi säilyttää rakentamattomana ja hiljaisten alueiden

säilymiseen tulisi kiinnittää erityistä huomiota. Kauppi-Niihaman ydinalue on osa keskuspuistoverkostoa ja sen keskellä on Soukonvuoren luonnonsuojelualue. Muut ekosysteemipalveluselvityksen (EVITA 2014) osoittamat luonnon ydinalueet Hervantajärvellä ja Särkijärvellä on osoitettu keskuspuistoverkoston osiksi.

Liito-oravat

Liito-oravavaikutusten arvioinnin on laatinut Ramboll Finland Oy / Kaisa Mustajärvi.

Liito-orava on EU:n luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteessä IV(a) mainittu laji, jonka lisääntymis- ja levähdyspaikat ovat aina suojeltuja. Lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittämisen ja heikentämisen kieltä on luonnonsuojelulain 49§:ssä. Liito-orava on viimeisimmässä uhanalaisuusarvioinnissa (2015) arvioitu silmälläpidettäväksi (NT) lajiksi.

Kantakaupungin yleiskaavaa varten laadittiin aikaisempiin tutkimustuloksiin, tietokantoihin tallennettuihin paikkatietohavaintoihin ja mittaviin maastonselvityksiin perustuva selvitys liito-oravan esiintymisestä kantakaupungin alueella. Tämä vaikutustenarviointi perustuu selvityksen tuloksiin.

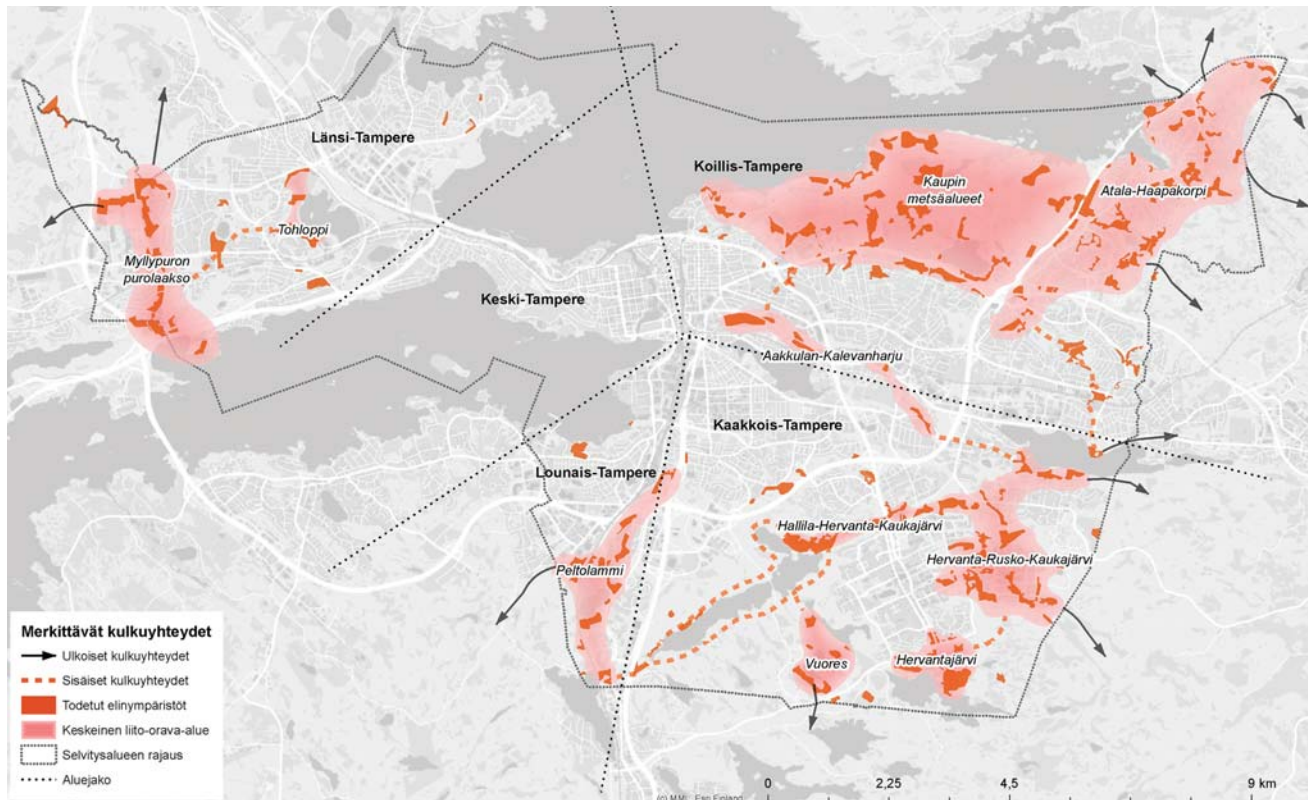
Koko kaavaa koskevat vaikutukset

Kaavassa esitetty viherverkoston ratkaisu sulkee sisäänsä ja tukee merkittäviä liito-oravan elinympäristöjä ja kulkureittejä. Kaupunkirakenteessa viherverkoston merkittävin rooli liito-oravan elinympäristöjen ja kulkuyhteyksien säilymisessä. Viherverkoston liito-oravien elinympäristöjen säilyminen voidaan kaupunkirakenteessa helpoimmin turvata, koska kaupunki on vastuussa alueiden hoidon järjestämisestä. Viherverkosto muodostaa myös nimensä mukaisesti yhteyksien verkoston, joka liittyy liito-oravan elinympäristöt toisiinsa ja mahdollistaa lajinomaisen liikkumisen elinympäristöltä toiselle ja edelleen kantakaupungista ulos. Laadukkaalla viherverkoston, sen yhtenäisyydellä ja sen puustoisena säilymisellä on merkittävin rooli liito-oravan suotuisan suojelutason säilymiselle kantakaupungissa. Kokonaisuutena kaavassa esitetty viherverkosto on liito-oravan kannalta toimiva ja sitä laadittaessa on huomioitu kattavasti liito-oravaselvityksessä esitetyt elinympäristöt ja kulkureitit yleiskaavatasolla. Viherverkosta tukevat kaavassa esitetyt ohjeelliset ekologiset yhteydet, joilla turvataan liito-oravan liikkuminen elinym-

päristöjen välillä. Myös suurella osalla Tampereen asuinalueista on liito-oravalle soveltuva pihapuustoa ja puustoisia korttelipuistoja, jotka tukevat viherverkoston sijaitsevia elinympäristöjä.

Ohjeellinen viherverkoston yhteystarvemerkintä kuvaa myös liito-oravan kannalta merkittäviä epäjatkuvuuskohtia elinympäristöverkoston. Näiden ratkaisujen mahdollinen toteutuminen puustoisina ja liito-oravan kannalta toimivina parantaa liito-oravan elinmahdollisuuksia kantakaupungissa merkittävästi.

Kaavan toteutuminen vaikuttaa liito-oravan esiintymiseen kantakaupungissa, mikäli liito-oravan elinympäristöille on osoitettu rakentamista. Rakentamisen yhteydessä elinympäristöjä voi hävitä tai ne voivat kaventua. Tarkemman kaavoituksen ja rakentamisen yhteydessä voidaan elinympäristöjä kuitenkin säästää esim. puustoisiksi korttelipuistoiksi. Viherverkoston ulkopuolelle jäävillä elinympäristöillä on kuitenkin aina riskinsä, sillä aikaisemmin yhtenäisessä metsässä kasvaneet puut kaatuvat helposti rakentamisen aikana. Korttelien viheralueille esitetyt muut käyttöpaineet, esim. hulevesien käsittely voivat

Liito-oravan elinympäristöjen jakaantuminen todennäköisiin osapopulaatioihin vuoden 2016 havaintojen ja aikaisempien havaintojen perusteella Tampereen kantakaupungissa sekä merkittävimmät elinympäristökokonaisuudet ja kulkureitit.

myös olla ristiriidassa puuston säilymisen kanssa erityisesti rakentamisen aikana. Tiivistyvässä kaupunkiympäristössä on myös haasteellista säilyttää riittävän laaja elinympäristö, joka mahdollistaisi liito-oravan säilymisen alueella.

Elinympäristöjen häviämisen lisäksi, liito-oravan elinolosuhteita kantakaupungissa voi heikentää mikäli kaavassa rakentamiselle osoitettujen alueiden toteutuessa, liito-oravan keskeiset kulkuyhteydet kantakaupungin sisällä tai kantakaupungista ulos merkittävälle laajoille elinympäristökokonaisuuksille katkeavat. Yhteydellä tarkoitetaan puustoista yhteyttä, jota liito-orava käyttää siirtäytyäkseen elinympäristön sisällä alueelta toiselle tai elinympäristöjen välillä elinympäristöverkoston sisällä. Kaupunkiympäristön tiiviisti rakennetuilla alueilla viherrakenne voi olla mosaiikkimainen ja liito-oravalle soveltuvat elinympäristöalueet hajaantuneita. Viherrakenteeltaan pirstaloituneessa ympäristössä korostuu elinympäristöalueiden välisten yhteyksien säilymisen merkitys. Niiden turvin liito-oravat pystyvät hakemaan laajoiltakin alueilta ravintoa ja suojaa, vaikka niitä tarjoavat elinympäristöt olisivat pinta-aloiltaan pieniä laikkuja etäällä toisistaan. Pienialaisilla elinympäristöillä on suurentunut riski elinympäristön laadun heikkenemiseen. Laadukkaat yhteydet mahdollistavat tarvittaessa elinpiirin siirtämisen tai vaihtamisen, jos vanhan elinpiirin ympäristö heikkenee liiaksi.

Aikaisempien selvitysten ja vuonna 2016 tehdyn selvityksen perusteella kantakaupungin liito-oravapopulaatio on jakaantunut neljään osapopulaatioon, joiden osalta merkittävimpiä vaikutuksia arvioidaan seuraavassa.

Koillis-Tampere - Kauppi

Liito-oravan merkittävin elinympäristökokonaisuus kantakaupungin alueella on Kaupin laajat metsäalueet, jotka on kaavassa huomioitu ja pääosin jätetty rakentamisen ulkopuolelle laajaksi yhtenäiseksi viheralueeksi. Lisäksi aluetta myös liito-oravan kannalta merkittävänä ydinalueena turvaa merkintä ”ohjeellinen luonnon ydinalue”. Kauppiin on esitetty myös merkintä ”ohjeellinen keskuspuistoverkoston kehittämistar-

vealue”, jolloin erillisen kokonaissuunnitelman yhteydessä myös liito-oravan esiintyminen voidaan paremmin ottaa huomioon esim. metsänkäsitelyssä ja toimintojen yhteensovittamisessa. Osa elinympäristöistä Kaupin eteläosassa sijaitsee hyvin lähellä ja osin jo sekoittuneena rakennettuun ympäristöön. Täällä kaavan esittämä tiivistyvä rakentuminen kaventaa lievästi eteläosan elinympäristöjä ja saattaa heikentää kulkuyhteyksiä Kaupista Kissanmaalle sekä Takahuhdin ja Leinolan kautta ulos kohti Kangasalan elinympäristökokonaisuutta. Kaavassa kulkuyhteydet on turvattu ekologisina käytävinä ja viheryhteyksinä. Lisäksi VT 9 kehittäminen leveämmäksi voi heikentää havaintojen perusteella todennettua merkittävää kulkuyhteyttä Kaupista Atalan elinympäristöille ja edelleen Kangasalle. Toinen todennettuista kulkuyhteyksistä tien yli sijaitsee suunnitellun uuden eritasoliittymän kohdalla. Aiemman suunnittelun yhteydessä on tien yli esitetty vihersilta, joka toteutuessaan mahdollistaa myös liito-oravan liikkumisen tiealueen yli.

Koillis-Tampere – Atala - Haapakorpi ja Kaakkois-Tampere

Koillis-Tampereella etenkin Ojalassa ja Kaakkois-Tampereella, etenkin Hervannassa, sijaitsee merkittävä määrä liito-oravan elinympäristöjä, joista suurin osa sijoittuu kaavassa kattavalle viherverkostolle. Yleiskaavan mittakaavassa elinympäristöt kulkuyhteyksineen on hyvin huomioitu. Alueille on kaavoituksessa osoitettu laajoja uusia rakentamisen alueita, ja joitakin elinympäristöistä on jäämässä korttelirakenteiden sisään, jolloin elinympäristöjä voi uhata kaventuminen ja yhteyksien katkeaminen. Ojalan, Hervannan ja Kumpulan alueilla tulisi jatkosuunnittelussa kiinnittää erityistä huomiota liito-oravan elinympäristöjen säilymiseen korttelirakenteessa ja ekologisten yhteyksien toteutumiseen puustoisina myös liito-oravan kannalta.

Näillä alueilla liito-oravan elinolosuhteiden säilymistä tukisi myös elinympäristöjen kehittäminen valituissa kohteissa viherverkostolla liito-oravalle suotuisiksi erillisten suunnitelmien mukaan esim. metsän hoidollisen toimenpitein ja pöntötyksin.

Länsi-Tampere

Myös Länsi-Tampereella viherverkosto tukee liito-oravan esiintymistä ja niiden välisten yhteyksien säilymistä. Merkittävin liito-oravaesiintymä Länsi-Tampereella on Myllypuron Natura-alue. Natura-alueelta länteen osoitetun ohjeellisen viherverkoston yhteystarvealueen toteutuminen tukisi koko Länsi-Tampereen liito-oravapopulaation liittymistä liito-oravalle merkityksellisiin elinympäristöihin Nokian puolella ja siten koko Länsi-Tampereen liito-oravan elinympäristöverkoston toimivuutta.

Lounais-Tampere

Myös Lounais-Tampereella viherverkosto tukee liito-oravan säilymistä Pärrinkosken luonnonsuojelun alueen ympäristöön kehittyneellä elinympäristöverkostolla. Tämän alueen osalta merkityksellistä on ekologisen yhteyden säilyminen Pirkkalan suuntaan länteen ja Särkijärven rantametsiin itään.

Luonnonvarojen hyödyntäminen

Ekosysteemipalvelut

Ekosysteemipalveluilla tarkoitetaan kaikkia luonnon ihmiselle tarjoamia hyötyjä. Osa hyödyistä on suoria ja aineellisia – kuten ravinto, vesivarat ja raaka-aineet, joita saamme luonnosta. Myös epäsuorat ja aineettomat ekosysteemipalvelut ovat kuitenkin hyvin merkittäviä. Esimerkiksi pölyttäminen ja ravinteiden kierto edesauttavat ekosysteemien toiminnallisuuden ylläpitämistä ja näin ollen turvaavat ekosysteemien olemassaolon. Ekosysteemipalveluiden käsitteen keskeinen lähtökohta on ihmislähtöinen: ihminen hyödyntää ja arvottaa ekosysteemien tarjoamia toimintoja ja tuotteita, ekosysteemipalveluita. Ihminen ja yhteiskunta ovat täysin riippuvaisia luonnonvaroista ja luonnon toiminoista.

Yleiskaavassa on tunnistettu viheralueiden ja ekosysteemipalveluiden merkitys. Kantakaupungin laajimmat yhtenäiset viheralueet on osoitettu keskuspuistoverkostoksi (kartat 1 ja 2). Keskuspuistoverkoston välille on osoitettu virkistysyhteyksiä ja ekologisista yhteyksistä, jotka yhdessä täydentävät verkoston

koko kantakaupungin läpi jatkuvaksi kokonaisuudeksi. Keskuspuistoverkosto ja sitä yhdistävät viherrakenteet toimivat ekosysteemipalveluiden tuotanto-, säätely-, tuki- ja kulttuuripalveluiden ilmentäjinä. Kartalla 2 on osoitettu luonnon ydinalueeksi laaja yhtenäinen metsäalue.

Kestävän vesitalouden tuottamia ekosysteemipalveluja on turvattu ja kehitetty kartalla 4. Kohteesta riippuen vesistöjen tila säilyy tai paranee valuma-aluekohtaisten määräysten toteuttamisen ja yleismääräyksen mukaisen huilvesien hallinnan kehittymisen myötä. Virtaavien pienvesien säilyttäminen ja ennallistaminen avoimeksi lisää ympäristön terveellisyyttä ja viihtyisyyttä turvaten ekosysteemipalveluita (käyttövesi, tulvasuojelu, virkistysympäristö).

Metsät ja viheralueet toimivat hiilinieluinä. Hiilinielut keräävät ja varastoivat jotakin hiiltä sisältävää kemiallista yhdistettä, yleensä hiilidioksidia. Meret ja metsät ovat tärkeimpiä hiilinieluita, niiden on arvioitu sitovan ja varastoivan noin neljänneksen maailman hiilidioksidipäästöistä. Ihminen vaikuttaa toiminnallaan hiilinielujen kokoon ja säilymiseen. Kaupungin hiilivarastot ovat sitä suuremmat, mitä enemmän alueella on metsiä. Toiseksi parhaita hiilinieluita metsien jälkeen ovat peltoalueet ja kolmanneksi muut viheralueet, kuten rakennetut puistot. Kantakaupungin yleiskaava ohjaa rakentamista niin, että kaupungin tärkeimmät hiilinielut säilyvät.

Yleiskaavassa on osoitettu Kauppiin Tampereen meluselvityksen 2012 mukainen hiljainen alue. Alue sisältyy luonnon ydinalueen merkintään (kartta 2). Keskuspuistoverkoston alueet sijoituvat osittain reunoiltaan liikennemelun alueille, mutta alueilla voi kokea hiljaisuutta. Hiljaiset alueet (joilla ei ole häiritsevää melua) toimivat elvyttävänä ja stressiä lieventävänä ympäristönä tiivistyvän ja urbanisoituvan kaupungin asukkailla. Luonnonmukaisilla viheralueilla luonnon omat äänet muodostavat miellyttävän äänimaiseman. Rakennettuun kaupunkitilaan voidaan tuoda luonnonääänimaisemaa myös viherrakentamisen keinoin, jolloin melun haitalliseksi koettu vaikutus vähenee. Seurauksena kaupunkiympäristön viihtyisyys ja myös luonnon monimuotoisuus lisääntyvät.

Rakennetun ympäristön äänimaailmaa otetaan huomioon nostamalla esiin liikennemelulle alttiit alueet meluselvitystarpeen harkinta-alueina.

Kiviainekset ja uusiomateriaalit

Luonnon kiviaineksen ja sitä korvaavien uusiomateriaalien tarvetta ja kulutusta on selvitetty Pirkanmaan maakunta-kaavoitukseen liittyvässä Pohjavesien suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittamishankkeessa (POSKI-hanke 2012-2015). Poski-hankkeen loppuraportin mukaan vuosien 2000 - 2012 aikana Pirkanmaalla on otettu kiviaineksiä keskimäärin noin 6,8 miljoonaa tonnia vuodessa. Noin puolet tästä määrästä on otettu Tampereen ja sen kehyskuntien alueelta. Vuodesta 2006 eteenpäin kalliokiven osuus ottamisessa on ollut suurempi kuin soran ja hiekan. Tulevaisuudessa kalliokiven osuus otettavasta kiviaineksestä kasvaa ottamiseen soveltuvien soravarojen ehtymisen myötä. Soraa on jouduttu kuljettamaan Tampereen seudulle pitkien matkojen päästä. Kiviainesten ottamiseen soveltuvien kalliialueiden ehtyessä Tampereen ydinalueen läheisyydestä myös kalliokiviainesten kuljetusmatkat tulevaisuudessa kasvavat. Pitkät kuljetusmatkat nostavat kiviaineksen hintaa. Laadultaan parhaita kalliokiviaineksiä ja vähiin käyneitä soravaroja ei tulisi käyttää enää kohteissa, joissa kiviaines voidaan korvata kalliomurskeella ja uusiomateriaaleilla.

Pirkanmaan asukaskohtainen laskennallinen kiviainekskulutus on vaihdellut välillä 9 - 20 tonnia/asukas/vuosi keskiarvon ollessa noin 15 tonnia/asukas/vuosi. Tampereella tarve kiviaineksille on siten keskimäärin noin 3,5 miljoonaa tonnia vuodessa. Suuri osa kiviaineksista käytetään liikenneverkkojen (tiet, kadut, pyörätiet ja rautatiet) rakentamiseen ja ylläpitoon. Asfaltin valmistukseen kuluu noin 10 % ja betoninvalmistukseen toiset 10 % kaikesta jalostetusta kiviaineksestä. Kiviaineksestä noin yksi neljännes käytetään talonrakentamisessa. Kiviaineksiä tarvitaan myös erilaisten varastointi- ja pysäköintialueiden, kenttien ja puistojen rakentamisessa.

Rakennuskohteissa syntynyt kalliolouhe käytetään Tampereen kaupunkiseudulla usein jo samalla alueella hyödyksi. Kalliolouhetta käytetään ra-

kennuskohteissa kantavaan kerrokseen, penkereisiin ja muihin vahvoihin rakenteisiin. Myös kalliolouheen murskausta saatetaan tehdä jo paikan päällä. Louheen kuljettaminen välivarastointiin, murskaaminen ja kuljettaminen uudelle käyttökohteelle nostavat usein kustannuksia niin, ettei toiminta välttämättä ole kannattavaa. Optimaalista olisikin, että louhe voitaisiin murskata ja kuljettaa suoraan ottamispaikalta käyttökohteeseen. Toisaalta louhittavan kalliokiven laatuluokka vaikuttaa kiviaineksen jälleenkäyttömahdollisuuksiin. Parhaiden laatuluokkien kiviaineksista on Tampereella puutetta kun taas huonolaatuiselle kiviainekselle voi olla haastavaa löytää tarpeeksi soveltuvia käyttökohteita syntypaikan välittömästä läheisyydestä. Huonolaatuisen kiviaineksen kuljetuskustannukset tekevät helposti sen käytöstä kannattamatonta. Syntyvän louheen määrä riippuu rakentamisen volyyymista sekä rakennuskohneiden tyypistä ja sijainnista. Tulevien vuosikymmenten aikana Tampereen alueella toteutettavat suuret hankkeet, kuten Kunkun parkin maanalainen pysäköintitila ja Sulkavuoren jätevedenpuhdistamo sekä mahdolliset läntinen rata- ja ratapihan siirto, synnyttävät runsaasti kalliolouhetta.

Puhtaita ylijäämämaita syntyy Tampereen kaupunkiseudun kuntien alueilla noin 600 000 tonnia vuodessa, joista noin 180 000 tonnia kunnat hyödyntävät omassa toiminnassaan. Rakentamisen ylijäämämaiten syntymäärät vaihtelevat suuresti vuosittain ja niitä pyritään hyödyntämään mahdollisuuksien mukaan. Suurin osa ylijäämämaista päätyy kuitenkin maankaatopaikoille hyötykäyttökohteen puuttuessa ja maan heikkolaatuisuuden vuoksi (routivat moreenit, siltti, savi). Tärkeimpiä ylijäämäma-ainesten hyötykäyttökohteita ovat meluallit, penkereet, maisemointi- ja viherrakentamiskohteet sekä luisakatäytöt. Tulevan vuosikymmenen aikana syntyy ennen kaikkea Tampereen kaupungin alueella runsaasti ylijäämämaata sekä pilaantuneita maa-aineksiä suurten infrarakennushankkeiden ja uusien asuinalueiden rakentamisen myötä. Tampereella tehdyn selvityksen (Ramboll 2013) mukaan Tampereelle arvioidaan muodostuvan vuoteen 2030 men-

nessä reilu 10 milj. tonnia ylijäämää. Sijoituspaikkoja ylijäämämaiden käsittelyyn on ollut haastavaa löytää kantakaupungin alueelta. Yleiskaavalla on osoitettu Myllypuron ja Hiedanrannan alueille puhtaiden ylijäämämaiden vastaanotto- ja käsittelyalueet. Rakentamisessa ja vesialueen täytöissä on tavoitteena käyttää ylijäämää tai muita vastaavia materiaaleja. Materiaalien tulee kuitenkin Lielahden vesistötäytöissä olla sekä rakennusteknisesti että ympäristöominaisuuksiltaan kelpoista alueen rakentamiseen ja maankäyttöön. Ympäristökelpoisuus todetaan erillisellä riskinarvioinnilla rakennussuunnittelu- vaiheessa. Ylijäämään ja muun soveltuvan hyötykäyttömateriaalin käyttö säästää luonnonvaroja ja pienentää toteutuskustannuksia. Toisaalta uusiomateriaalien käyttöön liittyy paljon epävarmuustekijöitä.

Uusiomateriaalien ja erilaisten haittatomiksi käsiteltyjen jättejakeiden käyttöä neitseellisen luonnonkiviaineksen korvaajina on tutkittu useassa yhteydessä. Uusiomateriaalien käyttöön liittyvät kustannukset kuten kuljetus, tuotteistaminen ja lupaprosessit heikentävät niiden kilpailukykyä. Julkisella sektorilla pyritään löytämään edullisimmat kokonaisratkaisut ja (yksityisten) yritysten toiminnan oletetaan lähtökohtaisesti olevan voittoa tuottavaa. Neitseellisen kiviaineksen matalampi hinta ja lyhyemmät kuljetusmatkat eivät kannusta käyttämään vaihtoehtoisia materiaaleja. Luonnonkiviainesvarojen ehtyessä paikallisesti korvaavat materiaalit voivat muuttua hinnaltaan kilpailukykyisemmiksi.

Puute varastointiin ja jatkojalostukseen soveltuvista alueista pidentää uusiomateriaalien kuljetusmatkoja. Erityisesti Tampereella toimintaan soveltuvien alueiden löytäminen on koettu haasteelliseksi. Alueiden tulee sijaita mahdollisimman lähellä uusiomateriaalien synty- ja käyttökohteita. Etsittäessä sopivia alueita on huomioitava toiminnasta aiheutuvat ympäristö- ja luontovaikutukset sekä haitat alueen mahdollisten asukkaiden asumisviihtyvyyteen. Toiminnasta aiheutuvia haittoja voivat esimerkiksi olla kuljetuksiin liittyvä liikenne, jatkokäsittelystä syntyvä melu ja pöly sekä alueelta johdettavien valumavesien vaikutus ympäristöön.

Kestävä vesitalous

Hulevedet

Hulevesien vaikutusten arviointi on tehty valuma-alueittain maankäyttöään muuttuvilta alueilta. Arviointi on tehty työpajassa, johon osallistuivat kaupungin hulevesisuunnittelusta vastaavat Maria Åkerman ja Pekka Heinonen sekä yleiskaavoituksen edustajina Hannu Eerikäinen ja Anna-Maria Niilo-Rämä.

Ilmastonmuutoksen ja sään ääri-ilmiöiden yleistymisen myötä mutta myös kaupunkirakenteen tiivistyessä hulevesien hallinnan tärkeys korostuu. Hulevesien hallinta on helpointa ja taloudellisinta yleensä niiden syntyipaikoilla. Kustannusten hallinnan lisäksi on tärkeää, että hulevedet puhdistuvat ennen niiden kulkeutumista vesistöihin. Hulevesien käsittelystä on annettu kestävä vesitalous, ympäristöterveys ja yhdyskuntatekninen huolto -kartalla yleismääräys sekä valuma-aluekohtaiset määräykset. Lisäksi kartalla on osoitettu neljä huomioon otettavaa huleveden hallinta-alueita ja kumoutuvista osayleiskaavoista siirrettyjä ohjeellisia alueellisia hulevesien viivytyksaltaita.

Tampereen kantakaupungin hulevesiohjelma (2012) on pohjana käytetyille määräyksille. Hulevesiohjelma on tarkoitettu päivittää 2017 ja siinä täsmennetään yleiskaavatyön yhteydessä esiin tulleita tarpeita. Kantakaupungin alueella on vuosina 2002-2016 tehty kaavoituksen ja muiden hankkeiden yhteydessä

noin 120 hulevesiä koskevaa selvitystä ja suunnitelmaa. Koko kantakaupunkia koskevan hulevesisuunnitelman laatimista ei pidetä tarkoituksenmukaisena. Koska eri alueille sijoittuvat hankkeet ja suunnitelmat sekä niiden toteutuksen tapa ei ole vielä tiedossa, ei voida arvioida tarkkoja hulevesimäärien muutoksia tai mahdollisesti tarvittavien hulevesialtaiden sijoituspaikkoja. Yleiskaavatasolla on katsottu tärkeäksi tunnistaa hulevesien hallinnan yleiset tarpeet. Jatkossa tulisi huolehtia, että alueellisten ja hankkekohtaisten selvitysten, suunnitelmien ja toimenpiteiden laatimisessa hulevesien muodostuminen otetaan riittävällä tarkkuudella huomioon.

Yleisiä koko kantakaupungin aluetta koskevia vaikutuksia ovat mm.

- rakennusalan ja koviin pintojen lisääminen kasvattaa aina hulevesivirtaamia
- käyttötarkoituksen muutos usein parantaa alueen hulevesitilannetta, koska vanhassa rakenteessa hulevesiä ei ole otettu huomioon
- hulevedet voidaan hallita kestävällä tasolla toteuttamalla suunnitellut toimenpiteet
- kaupungille muodostuu hulevesitoimenpiteiden toteuttamisesta ja ylläpidosta huomattavia kustannuksia, vaikka kiinteistökohtaisiakin toimenpiteitä edellytetään

KUVA SARI PIETILÄ

Maisemoitu hulevesikosteikko Vuoreksessa.

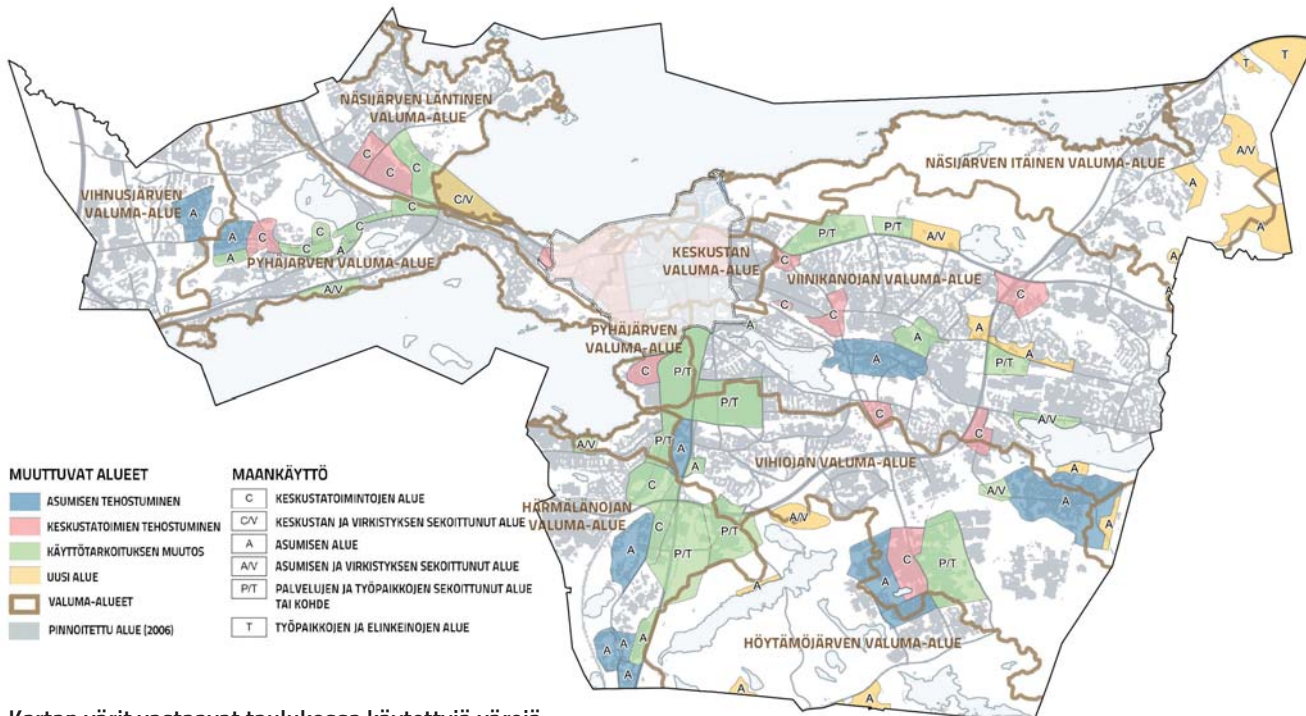
Seuraavassa taulukossa on esitetty muuttuvan maankäytön osuus kaava-alueelle sijoittuvan valuma-alueen pinta-alasta, nykyään pinnoitetun alueen osuus muuttuvilla alueilla ja muuttuvan maankäytön myötä muodostuvan uuden pinnoitetun alueen osuus kaava-alueelle sijoittuvasta valuma-alueesta.

Huomioitavaa on, että yleiskaavassa esitetyt laajat aluevaraukset sisältävät sekä yleisiä että tonteille sijoittuvia viheralueita, jolloin todellinen uuden pinnoitetun alueen osuus jää taulukossa esitettyä pienemmäksi.

VALUMA-ALUEEN NIMI / pinta-ala muuttuva maankäyttö	muuttuvan maankäytön osuus kaava-alueen valuma-alueen pinta-alasta	nykyään pinnoitetun alu- een osuus muuttuvasta maankäytöstä	uuden pinnoitetun alueen osuus kaava-alueen valuma- alueen pinta-alasta
VIHNUSJÄRVEN VALUMA-ALUE 26,1 km² (8,8)			
asumisen tehostuminen	5 %	61 %	2 %
muuttuva maankäyttö yht	5 %	3 %	2 %
PYHÄJÄRVEN VALUMA-ALUE 15,4 km² (14,8)			
keskustan tehostuminen	4 %	76 %	1 %
asumisen tehostuminen	2 %	56 %	1 %
käyttötarkoituksen muutos C	5 %	71 %	1 %
käyttötarkoituksen muutos A	1 %	70 %	0 %
käyttötarkoituksen muutos A/V	2 %	30 %	2 %
käyttötarkoituksen muutos P/T	6 %	96 %	0 %
muuttuva maankäyttö yht	20 %	73 %	5 %
NÄSIJÄRVEN LÄNTINEN VALUMA-ALUE 19,0 km² (8,4)			
keskustan tehostuminen	8 %	81 %	2 %
käyttötarkoituksen muutos c	6 %	76 %	2 %
uusi alue C/V	1 %	29 %	1 %
muuttuva maankäyttö yht	16 %	75 %	4 %
NÄSIJÄRVEN ITÄINEN VALUMA-ALUE 37,6 km² (17,2)			
keskustan tehostuminen	0 %	96 %	0 %
asumisen tehostuminen	2 %	56 %	1 %
käyttötarkoituksen muutos P/T	0 %	1 %	0 %
uusi alue A	3 %	1 %	3 %
uusi alue T	4 %	11 %	3 %
uusi alue A/V	3 %	3 %	3 %
muuttuva maankäyttö yht	12 %	14 %	10 %
KESKUSTAN VALUMA-ALUE 3,9 km² (0,8)			
muuttuva maankäyttö yht	0 %	0 %	0 %
VIINIKANOJAN VALUMA-ALUE 40,4 km² (31,9)			
keskustan tehostuminen	4 %	72 %	1 %
asumisen tehostuminen	4 %	68 %	1 %
käyttötarkoituksen muutos C	0 %	38 %	0 %
käyttötarkoituksen muutos P/T	5 %	63 %	2 %
käyttötarkoituksen muutos A	2 %	75 %	0 %
käyttötarkoituksen muutos A/V	1 %	50 %	0 %
uusi alue A	2 %	30 %	1 %
uusi alue A/V	1 %	5 %	1 %
muuttuva maankäyttö yht	18 %	60 %	7 %
VIHIOJAN VALUMA-ALUE 23,0 km² (19,6)			
keskustan tehostuminen	4 %	77 %	1 %
asumisen tehostuminen	11 %	63 %	4 %
käyttötarkoituksen muutos P/T	12 %	74 %	3 %
käyttötarkoituksen muutos A	0 %	66 %	0 %
käyttötarkoituksen muutos A/V	1 %	19 %	0 %
uusi alue A/V	1 %	0 %	1 %
muuttuva maankäyttö yht	29 %	67 %	10 %
HÄRMÄLÄNOJAN VALUMA-ALUE 27,1 km² (10,2)			
asumisen tehostuminen	12 %	46 %	7 %
käyttötarkoituksen muutos C	9 %	73 %	2 %
käyttötarkoituksen muutos P/T	18 %	62 %	7 %
käyttötarkoituksen muutos A	2 %	65 %	1 %
muuttuva maankäyttö yht	41 %	60 %	16 %

HÖYTÄMÖJÄRVEN VALUMA-ALUE 35,6 km² (15,9)

asumisen tehostuminen	3 %	59 %	1 %
käyttötarkoituksen muutos P/T	2 %	27 %	2 %
uusi alue A	2 %	9 %	2 %
uusi alue A/V	1 %	0 %	1 %
muuttuva maankäyttö yht	9 %	31 %	6 %

Kartan värit vastaavat taulukossa käytettyjä värejä.

Hulevesivaikutusten arviointi valuma-alueittain

Vihnusjärven valuma-alue

Yleiskaavassa valuma-alueelle on osoitettu asumisen käyttötarkoituksen muutosta Tesomalle. Kartalla 4 on esitetty Myllypuron kaavasta siirretyt alueelliset hulevesien viivytysaltaat. Alueelle on laadittu hulevesisuunnitelmia mm. Myllypuron osayleiskaavan, alueen asemakaavoituksen ja Tesoman yleissuunnitelman yhteydessä.

- Natura-alueen arvo perustuu vesitasapainon säilymiseen
- suunnitelmia on tehty yleissuunnitelmavaiheessa, hallintatoimenpiteet ovat riittäviä Natura-alueen arvojen säilymiseksi
- vaatii merkittäviä toimenpiteitä ja kaupungin investointeja

Pyhäjärven valuma-alue

Alueelle on osoitettu keskustatoimintojen tehostumista/käyttötarkoituksen muutosta Hatanpäälle, Tesomalle ja Epi-

lään, palvelujen ja työpaikkojen käyttötarkoituksen muutosta Hatanpäälle, asumisen tehostumista/käyttötarkoituksen muutosta Tesomalle ja Raholaan sekä asumisen ja virkistykseen sekoittunut alue Raholaan ja Härmälään. Alueelle on laadittu hulevesisuunnitelmia mm. Tesoman yleissuunnitelman ja asemakaavoituksen yhteydessä.

- nykyisin alueet ovat pääosin pinnoitettuja

- Hatanpäällä hulevesitilanne muuttuu käyttötarkoituksen muutoksen myötä paremmaksi, koska vanhassa rakenteessa hulevesiä ei ole juurikaan huomioitu
- Hatanpäällä tulisi laatia laajempi alueellinen hulevesiselvitys
- Raholassa vaikutukset ovat pieniä, koska hulevesiä vastaanottava vesistö on suuri

Näsijärven läntinen valuma-alue

Alueelle on osoitettu uusi keskustatointojen ja virkistyksen sekoittunut alue Hiedanrantaan sekä keskustatointojen tehostumista/käyttötarkoituksen muutosta Lielahden ja Santalahden.

Yleiskaavakartalla 4 Lielahden alueelle on osoitettu huomioon otettava huleveden hallinta-alue. Alueelle on laadittu useita hulevesisuunnitelmia kaavoituksen ja muiden hankkeiden yhteydessä.

- nykyisin alueet ovat pääosin pinnoitettuja
- Lielahdessa nykyisiä ongelmakohtia on tunnistettu ja tehty toimenpiteitä tilanteen parantamiseksi ja hulevesien hallinta vaatii tarkkaa suunnittelua maankäytön muutoksia suunniteltaessa

- avo-ojat tulisi säilyttää tai tarpeen vaatiessa korvata ne vastaavilla rakenteilla
- Lielahden alueella tulisi laatia laajempi alueellinen hulevesiselvitys
- Hiedanrannassa alueen toteutustapa vaikuttaa merkittävästi huleveden hallinnan järjestämisen kustannuksiin ja eri ratkaisujen toteutettavuuteen
- Santalahden alueella vaikutus on pieni, koska alue on pääosin pinnoitettua

Näsijärven itäinen valuma-alue

Alueelle on osoitettu uusia työpaikkojen ja elinkeinojen alueita Aitovuoreen sekä uusia asuinalueita ja asumisen ja

virkistyksen sekoittunut alue Ojalaan. Yleiskaavakartalla 4 on esitetty Ojalan osayleiskaavasta siirretyt alueelliset hulevesien viivytysaltaat. Alueelle on laadittu hulevesisuunnitelmia mm. Ojalan osayleiskaavan yhteydessä.

- Ojalan ja Aitovuoren alueella pinnoitettujen alueiden määrä kasvaa huomattavasti, mikä vaikuttaa hulevesien laatuun ja virtaamaan

- alueelle on tehty suunnitelmat osayleiskaavoituksen yhteydessä, valuma-alueella huomioitavaa on mm. Halimajärven luonnonsuojelualue ja tumma-verkkoperhosniityt VT9 pohjoispuolella. Suunnitelmassa esitetään hulevesien hallintaan toimenpiteet ja tilavaraukset, joilla hulevesien laatu ja määrä saadaan hallittua riittävälle tasolle.
- huleveden hallintatoimenpiteet vaativat kaupungilta mittavia investointeja

Keskustan valuma-alue

Keskustan valuma-alue on suurimmaksi osaksi keskustan strategisen osayleiskaavan alueella, joka jää kantakaupungin yleiskaava-alueen ulkopuolelle. Valuma-alueen länsiosaan Kalevaan ei ole osoitettu muuttuvaa maankäyttöä.

Viinikanojan valuma-alue

Alueelle on osoitettu uusia asuinalueita Ristinarkkuun, Pappilaan, Linnainmaalle ja Kaukajärvelle, asumisen ja virkistyksen sekoittunut alue Teiskontien varteen, keskustatointojen tehostumista Kalevaan, Koilliskeskukseen, Hakametsään, Turtolaan ja Kaukajärvelle, palvelujen ja työpaikkojen käyttötarkoituksen muutosta Teiskontien varteen, Nekalaan ja Hankkiolle, asumisen tehostumista/käyttötarkoituksen muutosta Järvensivulle, Messukylään, Jankaan, Kaukajärvelle ja Annalaan. Kaavakartalla 4 Sikosuon alue on osoitettu huomioon otet-

tavana huleveden hallinta-alueena. Laajalle valuma-alueelle on laadittu useita hulevesisuunnitelmia mm. Hakametsään ja Sikosuolle.

- Pappilan alueella tulisi huomioida, että Sikosuon alueella hallitaan laajojen alueiden hulevesiä
- Alueen toteuttaminen edellyttää mittavia kaupungin investointeja huleveden hallintaan
- Koilliskeskuksen nykyään rakennetulla alueella uudet ratkaisut parantavat hulevesitilannetta
- Mikäli Sikosuon läheisyyteen rakennetaan, tulisi laatia laajempi alueellinen hulevesitarkastelu (Koilliskeskus mukaan lukien)
- Teiskontien varren rakentamisella ei ole merkittäviä vaikutuksia, kun hulevesien hallintatoimenpiteet suunnitellaan asianmukaisesti

- Hakametsän alueella ongelmakohtat on tunnistettu, uutta rakentamista ei tulisi sijoittaa tulvareiteille tai -alueille
- Kaukajärven veden laatu tulisi huomioida ja mahdollinen rantaimetyminen pohjavesialueelle tulisi huomioida esitetyn kaavamääräyksen mukaisesti
- Kaukajärven-Hankkion alueelle tulisi laatia laajempi alueellinen hulevesiselvitys
- Linnainmaan alueella on tunnistettu hulevesitulvakohteita alueen poikki pohjois-eteläsuunnassa kulkevassa Pyhäojaan laskevassa ojassa, jotka tulisi huomioida alueen suunnittelussa ja toteutuksessa. Alueelle tulisi laatia hulevesiselvitys
- Turtolan alueella ei ole tunnistettu erityisiä huleveden hallinnan tarpeita

Vihiojan valuma-alue

Alueelle on osoitettu uusi asumisen ja virkistystarkoituksen sekoittunut alue Lahdes-

järven pohjoispuolelle, keskustatoimintojen tehostumista Hervantaan, palvelujen ja työpaikkojen käyttötarkoituksen muutosta Nekalaan, Lahdesjärvelle ja Hervantaan sekä asumisen tehostumista/käyttötarkoituksen muutosta Rautaharkkoon, Koivistonkylään, Annalaan ja Hervantaan. Kaavakartalla 4 Tauskonon alue on osoitettu huomioon otettavana huleveden hallinta-alueena. Alueelle on laadittu selvityksiä mm. Hervantaan.

- muuttuvat alueet ovat nykyisin pääosin pinnoitettuja
- uusien alueiden merkitys ei ole suuri, hulevesiasiat on ratkaistavissa hankekohtaisesti
- Hervannan alueelta on tehty useita selvityksiä, Etuhaanpuistoon 2017 valmistuva hulevesiallas palvelee alueellisesti

Härmälänojan valuma-alue

Alueelle on osoitettu keskustatoimintojen käyttötarkoituksen muutosta Lakalaivaan ja Sarankulmaan, palvelujen ja

työpaikkojen käyttötarkoituksen muutosta Lakalaivaan ja Lahdesjärvelle sekä asumisen tehostumista/käyttötarkoituksen muutosta Peltolammille ja Multisiltaan. Kaavakartalla 4 Härmälänojan itäosa on osoitettu huomioon otettavana huleveden hallinta-alueena. Alueelle on tehty mm. Lahdesjärvi-Lakalaivan hulevesiselvitys.

- muuttuvat alueet ovat laajalti pinnoitettuja, mutta siitä huolimatta vaikutukset ovat merkittäviä

- Lahdesjärvi-Lakalaivan alueella selvitetyissä esitetyt toimenpiteet toteuttamalla hulevedet ovat hallinnassa
- Härmälänoja on merkittävä vesireitti, verrattain tasaisella alueella ojan tulvimiseen on varauduttava. Härmälänojan putkitettuja osuuksia tulisi pyrkiä palauttamaan avo-ojiksi mahdollisuuksien mukaan
- Sarankulmassa rakentaminen edellyttää jatkossa tarkempaa selvitystä

Höytämöjärven valuma-alue

Alueelle on osoitettu uusia asuinalueita Koukkujärven lounaispuolelle, Västingmäkeen ja Koipijärvelle, uusi asumisen ja virkistystarkoituksen alue Lahdesjärven pohjoispuolelle, palvelujen ja työpaikkojen käyttötarkoituksen muutosta Hervantaan ja Lahdesjärvelle sekä asumisen tehostumista Hervantaan.

Kaavakartalla 4 on esitetty Lahdesjärven ja Hervantajärven osayleiskaavoista siirrettyjä alueellisia hulevesien viivytysaltaita. Alueelle on laadittu hulevesiselvityksiä mm. Vuorekseen, Hervantaan ja Lakalaivaan.

- Vuoreksen alueella on tehty laajat selvitykset ja toimenpiteet hulevesien hallitsemiseksi
- Västingmäen ja Isokuusen alueilta hulevedet valuvat hyvälaatuiseen Särkijärveen, jonka rannassa tulisi tehdä puhdistustoimenpiteitä
- toimenpiteet aiheuttavat kaupungille merkittäviä investointeja

- Lakalaivan alueella tilanne on hallittavissa suunnitelmissa esitetyjä toimenpiteitä noudattamalla
- Lahdesjärven pohjoispuolella vaikutukset ovat merkittävät ja jatkosuunnittelussa tulisi esittää toimenpiteet Särkijärven tilan säilyttämiseksi
- Koipijärven alueella vaikutukset ovat merkittäviä Lempäälän puoliseen Koipijärveen
- edellyttää merkittäviä toimenpiteitä, jotta hulevedet voidaan hallita kestävällä tasolla

Pintavedet

Kantakaupungissa hulevesien laadulla on merkittävin vaikutus alueen purojen, oijen ja järvien veden laatuun. Yleiskaavan valuma-aluekohtaisissa määräyksissä edellytetään useiden vesistöjen tilan säilymistä tai parantamista. Hulevesiohjelman, kaavan määräysten ja laadittujen suunnitelmien mukaisten hulevesien hallintatoimenpiteiden toteuttaminen voi jopa parantaa vesistön tilaa uudisrakentamisesta huolimatta. Toisaalta hulevesiviemäröinnin laajentaminen voi pienentää lampien valuma-alueita ja heikentää vedenvaihtoa. Rakentamisaikai-

set riskit ovat suurimmat pienten vesistöjen lähellä sijaitsevilla pitkäaikaisilla rakennustyömailla. Työmaavedet voivat paikallisesti aiheuttaa veden samentumista ja haitta-ainepitoisuuksien nousua.

Raitiotiehankkeen vaikutuksia pintavesiin on tutkittu vuonna 2016. Raitiotie rakennetaan pääosin nykyisille kaduille ja kuivatusvedet johdetaan pääosin jo olemassa olevaan hulevesiverkostoon. Siksi raitiotien käytön vaikutukset pintavesiin ovat pienet. Raportin mukaan hankkeen osan 1 merkittävimmät vaikutukset aiheutuvat rakennusvaiheesta, jolloin joissain kohdissa puroumia

joudutaan mahdollisesti siirtämään tai rakentamaan siltapilareita uoman reunan. Vesistöiden yhteydessä työaikainen kiintoainekuormitus uomiin tulisi minimoida käyttämällä tehokkaita suotopatorakenteita. Lisäksi vaikutuksia voi aiheutua pintavalunnan mukana tulevasta hienoaineksesta, mikäli raitiotiereitillä joudutaan tekemään suuren mittakaavan maanmuokkaustöitä.

Sulkavuoren keskuspuhdistamohankkeen tarkoituksena on tehostaa jätevesien käsittelyä ja pienentää purkuvesistöön kohdistuvaa jätevesi- ja haittaainekuormitusta, mikä johtaa myönteisiin

vaikutuksiin Pyhäjärven purkuvesistö-alueella. Typpipitoisuudet vesistössä tulevat alenemaan merkittävästi ja ennusteiden mukaan fosforipitoisuudetkin pienenevät. Vanhemmalla tekniikalla toteutettujen Raholan ja Viinikanlahden puhdistamoiden purkupisteet poistuvat ja uusi purkupiste rakennetaan paremmalle sijainnille kauemmas ranta-alueesta. Rakentamisympäristössä vesistöalueilla tapahtuvat rakennushankkeet (siirtolinjat ja purkuputki) voivat aiheuttaa sameutta ja kiintoainespitoisuuden nousua kaivutöiden aikana, mutta merkittäviä tai pysyviä haittoja vesistölle ei aiheudu.

Lielahden ja Hiedanrannan alueella on selvitetty Näsijärven virtauksien vaikutuksia rakentamisen aikaisten kiintoaineksen kulkeutumiseen Kaupin vedenottamolle ja Tammerkoskeen (Ramboll, SYKE). Virtausmalliselvityksen mukaan Lielahden vesialueelle tehtävien täytöjen vaikutukset jäävät paikallisiksi, eivätkä aiheuta riskiä vedenottamolle edes suojarakenteiden rikkouduttua esimerkiksi myrskyn aikana.

Pohjavedet

Kantakaupungin pohjavesialueet on osoitettu yleiskaavassa, jotta niiden suojelun tavoitteet, säilyttäminen ja toisaalta ihmistoiminnan haitallisten vaikutusten estäminen, toteutuvat. Yleiskaavassa pohjavesien määrän turvaamiseksi edellytetään puhtaiden hulevesien imeyttämistä maaperään ja läpäisevien pintojen suosimista. Pohjaveden laadun turvaamiseksi kielletään pilaantumisriskiä aiheuttavan toiminnan sijoittaminen pohjavesialueelle ja edellytetään hulevesien johtamista pois pohjavesialueille sijoittuvilta liikennealueilta.

Pinnoitetun maa-alan osuus kantakaupungin pohjavesialueilla on suuri. Aakkulanharjun alueella noin 60% maalasta on pinnoitettua, Epilänharju-Villilä (A) alueella 64% ja Epilänharju-Villilä (B) alueella 48%. Yleiskaavassa esitetty muuttuva maankäyttö Kaukajärvellä, Tesomalla, Epilässä ja Lielahdessa sijoittuu lähes kokonaan jo nykyään pinnoitetulle alueelle, joten läpäisevän, veden imeytymisen turvaavan maan pinta-ala ei laske.

Epilänharju-Villilä (A) -alueelle on tekeillä pohjavesialueen geologinen rakennel selvitys (GTK, luonnos 16.11.2016). Sen mukaan pohjaveden päävirtaus-

suunta on luoteesta kaakkoon ja Näsijärveltä kohti Pyhäjärveä. Pohjavesialueen rajausta voisi mallinnuksen perusteella siirtää selkeämmille kalliokynnyksille alueen itä- ja länsirajalla. Lielahden ja Epilän alue on yleiskaavassa osoitettu kasvun vyöhykkeeksi, mutta erityisesti maankäytön muutoksia on odotettavissa Hiedanrannan selvitysalueelle pohjavesialueen koillispuolelle. Näillä alueilla tulisi jatkosuunnittelussa erityisesti varmistaa, että haitallisia vaikutuksia pohjavesialueille ei synny.

Hiedanrannan alueen suunnittelussa on huomioitu erityisesti rantarakentamisen mahdolliset vaikutukset pohjaveden sekä pohjaveden laadun ja määrän turvaaminen. Tehtyjen tutkimusten perusteella Hyhkyn vedenottamolla vesi on kauttaaltaan pohjavettä, eikä tällöin vesistötäytöllä ole vaikutusta Hyhkyn pohjavedenottoon. Kyseistä johtopäätöstä tukee myös GTK:n tekemä pohjaveden virtausmalli, jonka perusteella Näsijärven ja Hyhkyn vedenottamon välillä ei ole määräävää virtausyhteyttä. Näsijärven suunnalta tuleva vesi virtaa pääosin harjualueen läpi Pyhäjärveen.

Epilänharju-Villilä (B) -alueelle on käynnistymässä vastaava selvitys kuin (A)-alueelle. Epilän-Tesoman alue on yleiskaavassa osoitettu kasvun vyöhykkeeksi ja alueelle on esitetty käyttötaroituksen muutosta keskustatoimintojen alueeksi.

Myös Aakkulanharjun pohjavesialueella selvitystyö on käynnissä. Alueen geologisen rakenteen selvityksen väliraportin (GTK 22.12.2016) mukaan pohjaveden päävirtausuunta on kaakosta luoteeseen pitkin harjun selännettä. Harjun vesi on sekoitus pohjavettä, kalliopohjavettä ja Kaukajärvestä imeytynyttä pintavettä. Pohjavesien muodostumista tutkitaan edelleen, mikä voi aiheuttaa muutoksen pohjavesialueen rajaukseen. Aakkulanharjun alueella Kaukajärvelle on yleiskaavassa osoitettu kasvun vyöhyke ja keskustatoimintojen tehostumista sekä Messukylään asumisen tehostumista. Hakametsän lumen vastaanotto paikka sijaitsee pohjavesialueella, mutta ei varsinaisella muodostumisalueella. Alueen sulamisvedet laskevat Iidesjärven pohjavesialueen kautta. Lumen vastaanotto paikan ympäristölupapäätöksessä (käsitteily kesken) ratkaistaan toiminnan soveltuvuus alueelle.

Raitiotiehankkeen yhteydessä on arvioitu, että hankkeesta ei koidu merkittäviä haitallisia vaikutuksia pohjaveden määrälliseen tai laadulliseen tilaan ja että mahdolliset vaikutukset eivät eroa 'normaalin' katurakentamisen vaikutuksista. Pohjaveden laadulliseen tilaan kohdistuvat vaikutukset rajoittuvat poikkeustilanteisiin (esim. rakentamisen aikaiset onnettomuudet), joilta suojaudutaan lähinnä toiminnallisilla keinoin.

Maa- ja kallioperä

Yleiskaavassa on osoitettu geologisesti arvokkaat harju- ja kalliioalueet. Tärkeät selännealueet on sisällytetty osaksi keskuspuistoverkosta. Yleiskaavalla kaupungin kasvua ohjataan hallitusti jo kertaalleen rakennettuun ympäristöön, jonka maa- ja kallioperää on muokattu. Kaavassa osoitetun keskustatoimintojen alueen määräyksessä todetaan, että ton-teille ei pääsääntöisesti voida osoittaa maantasa pysäköintiin ja liikennealueiksi. Tämä voi lisätä kalliotilojen rakentamisen tarvetta ja sitä kautta vaikutuksia maa- ja kallioperään.

Rakentamisen yhteydessä täyttö- ja rakennekerroksissa tulisi huomioida siirrettävän maa-aineksen laatu. Koska esim. arseenipitoisia mineraaleja esiintyy Pirkanmaan alueella luontaisesti kalliolla paikoin runsaastikin, voi murskattu kiviaines aiheuttaa happamien valumavesien muodostumista sekä louhintaj- ja murskauspaikalla että murskeen sijoituspaikassa. Erityisesti eteläinen Tampere luokitellaan kallioperältään arseeniriskialueeksi. Etelä-Tampereelle on kuitenkin varattu laajat viheralueet Hervannan ja Särkijärven ympäristöön, mikä vähentää kallioperästä aiheutuvia haittojen esiintymistä.

Vanhat kaatopaikat

Kantakaupungin alueelle sijoittuu useita vanhoja, käytöstä poistuneita kaatopaikkoja. Maaperän mahdollinen pilaantumisen tulisi ottaa huomioon jatkosuunnittelussa joka tasolla. Kaavakartalla esitettyjen puhdistettavien/kunnostettavien alueiden osalta edellytetään maaperän kunnostamista tai puhdistamista käytötarkoituksen edellyttämällä tavalla, joten uusiutuva maankäyttö vaikuttaa maaperään positiivisesti. Kaavassa esitetyistä kohteista yleiskaavan muuttuvilla

alueilla sijaitsevat Lielahden teollisuus-alue ja siihen liittyvät vanhat lietekaatopaikat Ollinojanlahdella ja Lielahden vesialueella, Aitovuoren ampumarata, Viinikankadun kaatopaikka ja Hepolamin kaatopaikka sekä uusilla alueilla Aitolahden kaatopaikka.

Suurimmat jatkosuunnittelun haasteet lienevät Hiedanrannan alueella, jossa teollisuusalueen maaperän kunnostamisen lisäksi tavoitteena on parantaa Lielahden vesistön tilaa ja virkistysarvoa. Lielahden vesialueella on selvitysten mukaan noin 1,5 miljoonaa kuutiota sellukuitulietettä eli ns. nollakuitua. Nollakuidun poistaminen alueelta on teknisesti mahdollista. Nollakuidun suuri määrä ja puhdistamistoimien aikaiset hajuhaitat lisäävät puhdistamiseen liittyviä haasteita. Hiedanrannan alueelle osoitettu uusi kehitettävä uimaranta ei ole toteutettavissa, jos nollakuitua ei saada poistettua alueelta tai sitä ei saada muutettua haitattomaan muotoon.

Myllypuron Natura-alue

Myllypuron Natura-alue on osoitettu yleiskaavassa luonnonsuojelualueena. Kaavan mahdollinen vaikutus Natura-alueeseen muodostuu Vihnusjärven valuma-alueelta laskevan pintavalunnan määrän ja laadun myötä, joten hulevesien hallintatoimilla on vaikutusten minimoimisessa keskeinen merkitys.

Myllypuron osayleiskaava-alueella esitetty maankäyttö on voimassa olevan osayleiskaavan mukaista lukuun ottamatta maakuntakaavassakin esitettyä läntistä oikorataa. Kaavamääräyksissä (TY-alue, hulevesien yleismääräys ja valuma-aluekohtainen määräys) on esitetty, että alueella tapahtuva toiminta ei saa aiheuttaa vesistön pilaantumista ja että erityisesti on kiinnitettävä huomiota, ettei Natura 2000 -verkostoon kuuluvan Myllypuron valinnan perusteina olevia luontoarvoja merkittävästi heikennetä. Myllypuron osayleiskaavan yhteydessä laaditussa Tampereen Myllypuron ja Nokian Kyynijärven-Juhansuon osayleiskaavojen Natura 2000 -vaikutusarviossa (2006) todetaan, että hankkeen ei voida arvioida vaikuttavan merkittävästi heikentävästi niihin luontoarvoihin, joiden perusteella Myllypuron alue on otettu osaksi Natura-suojeluverkostoa ja että on perusteltua suositella seurantatut-

kimusta Natura-alueelle. Myllypuron II asemakaavan hulevesien hallintasuunnitelmassa (2016) on todettu, että pintavalunnan määrä tulee lisääntymään huomattavasti suunnitellun maankäytön myötä. Vaikutusten hillitsemiseksi hulevesien hallintaa tulisi toteuttaa tontti-kohtaisesti sekä keskitetyillä hallintajärjestelmillä. Suunnitelluilla toimenpiteillä alueelta purkautuva virtaama saadaan viivytettyä tasolle, mikä ei aiheuta merkittäviä heikentäviä vaikutuksia Myllypuron Natura-arvoihin.

Valuma-alueen itälaidalle on osoitettu asumisen tehostumista ja käyttötarkoituksen muutosta Haukuluomaan ja Tesomalle. Muutosalueet sijoittuvat lähimmillään noin 400m etäisyydelle Natura-alueesta. Alueelle on tehty Haukuluoman ja Tesoman yleissuunnitelma-alueiden Natura-arviointi vuonna 2015. Sen mukaan eritasoisissa maankäytön suunnitelmissa on laadittu hulevesitarkasteluja ja vaikutusarviointeja sekä osoitettu hulevesien hallintatarkoituksia sekä muita lieventäviä toimenpiteitä. Yhteisvaikutuksena kaikkien alueen maankäyttöhankeiden osalta on todettu, että toteutettaessa hulevesien hallintatoimet suunnitelmien ja vaikutusarviointien mukaisina, merkittäviä haitallisia yhteisvaikutuksia ei normaalitylanteessa Natura-alueelle aiheudu. Hulevesien hallintatoimien toteuttaminen parantaa koko valuma-alueen jo rakennettujen alueiden hulevesien laatua ja tasoiittaa virtaamia, millä on myönteistä vaikutusta Myllypuron kannalta. Mahdollisen poikkeuksellisen voimakkaan rankkasateen aiheuttama tulvatilanne voi sekä jo nykytilanteessa että tulevaisuudessa aiheuttaa eroosion myötä merkittäviä haittoja Natura-alueelle. Virkistyskäytön kasvu Natura-alueella voi aiheuttaa kuluneisuutta ja luontotyyppien sietokyky voi pitkällä aikavälillä olla riittämätön. Natura-alueelle kulkua voi olla mahdollista ohjata ja rajoittaa selkeiden opasteiden, pitkospuiden ja kaiteiden avulla.

Tampereen läntinen oikorata on esitetty ohjeellisena vt:n 3 länsilaitaan. Linjauksen pituus Tampereella on noin 2 km ja sen etäisyys on lähimmillään noin 700m Natura-alueesta. Linjauksen vaikutuksia Natura-alueeseen on tutkittu maakuntakaavoituksen yhteydessä. Etäisyydestä johtuen ratalinjauksesta ei

aiheudu suoria luontotyyppisiä muuttavia vaikutuksia Natura-alueelle. Alueen pintavedet johtuvat Natura-alueelle ja välilliset vaikutukset liittyvät alueen vesitasapainon muuttumiseen. Ratahanke ei muuttane päävirtausreittejä, mutta pieniä paikallisia pintavaluntareittien muutoksia voi tapahtua rataleikkausten ja pengerrysten kohdalla. Keskeistä hankkeen kannalta on huolehtia rakentamisaikaisen hulevesien hallinnasta, toimintavaiheessa radan vaikutusten voidaan olettaa jäävän hyvin vähäisiksi. Rakentamisvaiheen aiheuttama riski Myllypuron vesitaloutteen muodostuu pintamaan poiston aiheuttamasta pintavalunnan määrän kasvusta sekä kiintoaineen kulkeutumisesta alajuoksulle. Tämä edellyttää rakentamisaikaisia toimenpiteitä kuten viivytysaltaita ja laskeutusaltaita, jolloin rakentamisen vaikutukset hulevesien laatuun ja määrään saadaan hallinnan piiriin.

Toimintavaiheessa rakentamisvaiheen laskeutusaltat voivat jäädä puhdistettuina edelleen käyttöön. Ratarakenne läpäisee tehokkaasti vettä, joten vaikutukset hulevesien määrään valuma-alueella tulevat jäämään vähäisiksi.

Mahdolliset vaikutukset Natura-alueen suojeluperusteena oleviin luontoarvoihin liittyvät pintavalunnan kautta tapahtuviin pitkäaikaisvaikutuksiin. Pintavalunnan tulisi säilyä ennallaan, mikä voidaan varmistaa rakentamisen ja toiminnan aikaisilla vesienhallintatarkoituksilla. Yleiskaavassa on annettu hulevesien käsittelyä koskeva yleismääräys ja valuma-aluekohtainen määräys.

Myllypuro Länsi-Tampereella.

Vaikutukset alue- ja yhdyskuntarakenteeseen

Kestävä yhdyskuntarakenne

Yleiskaavassa kantakaupungin ennakoituu noin 60 000 asukkaan kasvu vuoteen 2040 mennessä suuntautuu Tampereen kaupunkistrategian 2025 linjausten mukaisesti nykyisen yhdyskuntarakenteen sisään. Yleiskaava ohjaa kasvua keskustojen ja joukkoliikennealueiden muodostamaan verkottuvaan rakenteeseen, mikä parantaa kaupunkiympäristöjen saavutettavuutta ja edistää toiminnallista monipuolistumista. Lisäksi yleiskaava mahdollistaa kantakaupungin alueiden kehittämisen tasapuolisesti siten, että kaupunkirakenne kannaksen itä- ja länsipuolilla sekä etelän suunnassa tasapainottuu. Kasvuvyöhykkeenä toimii erityisesti ydinkeskustasta kohti itäisiä (Koilliskeskus, Kaukajärvi ja Turtola) ja läntisiä (Lielähti-Hiedanranta ja Tesoma) keskusta-alueita ulottuva vyöhyke. Lisäksi kasvua ohjautuu etelässä Hervannan ja uuden Lakalaivan aluekeskusten ympäristöihin.

Yleiskaavan yhdyskuntarakenteellisella perusratkaisulla on selkeitä myönteisiä vaikutuksia. Kasvun ohjautuminen hallitusti jo kertaalleen kaavoitettuun ja rakennettuun kaupunkiin mahdollistaa olemassa olevan infrastruktuurin käytön tehostamisen, investointikustannusten alenemisen, liikkumistarpeen vähentämisen ja ilmastonmuutoksen hallinnan edellytysten paranemisen verrattuna hajautuneempaan vaihtoehtoon.

Valtakunnan osakeskus, maakunnan pääkeskus

Yleiskaavaratkaisu tukee Tampereen kantakaupungin vahvaa kehittämistä ja kasvua mahdollistaen osaltaan meneillään olevan kaupungistumiskehityksen. Tulevaisuudessa kaupunkiseutujen merkitys kansantalouden vetureina kasvaa edelleen ja aluerakenteen keskittymiskehitys jatkuu. Yrityksistä, työpaikoista ja väestöstä yhä suurempi osa asuu ja työskentelee kaupunkiseuduilla. Tampereen mahdollisuudet kehittää monipuolisesti hyvään liikenneinfrastruktuuriin tukeutuvia keskustoja ja kestävästä yhdyskuntarakennetta ovat kaupungistumis-

kehityksessä tärkeä kilpailukykytekijä. Valtakunnan tasolla Tampereen kehitys vahvistaa eteläisen Suomen Helsinki-Hämeenlinna-Tampere-kasvukäytävää. Maakunnan tasolla Tampereella toteutuva kasvu vahvistaa koko seutukunnan elinvoimaa.

Raitiotien myötä Tampereen saavutettavuus kaupunkiseudun ulkopuolelta paranee. Jatkossa Tampereen keskustan lisäksi raitiotievyyhyke ja sen varrella olevat keskukset ovat hyvin saavutettavia alueita. Keskustan asema valtakunnallisena solmupisteinä vahvistuu. Yleiskaavan tavoitevuonna 2040 Tampereen nykyisestä neljästä aluekeskuksesta kolme sekä näiden väliset alueet kytkeytyvät raitiotiehen.

VAK-ratapiha

VAK-ratapiha on osoitettu yleiskaavassa nykyistä toimintaa kuvaavalla huomiointimerkinnällä. Vaarallisten aineiden kuljetusten järjestelystä aiheutuu suuronnettomuusriski, joka rajoittaa yhdyskuntarakenteen kehittämistä. Noin 65 hehtaarin suuruinen ratapiha-alue aiheuttaa toiminnallisen kaupunkirakenteen merkittävän esteen ja maankäytön kehittäminen ratapiha-alueen ympäristössä on rajoitettua. Myöskään uusien asuinalueiden ja palveluiden sijoittaminen varsinaisen ratapihan riskivyöhykkeelle (440 m) ei ole mahdollista.

Kaavassa ratapiha-alueen kohdalle on esitetty nykyisestä toiminnasta johtuvan rajoitteen lisäksi toissijaisia maankäyttö- ja liikennejärjestelmän kehittämismerkintöjä, jotka on mahdollista toteuttaa nykyinen toiminnan siirryttyä toisaalle. Ratkaisu mahdollistaa Tampereen keskustan laajentumisen ja vetovoimaisen kehittämisen eteläsuuntaiselle yhdyskuntarakenteen vyöhykkeelle, mikä on koko kaupunkiseudun etu. Ratapihan siirtyessä toisaalle vähenee järjestelyratapihan vaikutusalueella asuvien ihmisten määrä merkittävästi. Tavoitetilanteessa ratapiha-alue ja sen ympäristö ovat osa toiminnallista kaupunkirakennetta. Kaupunkikehittämiseen vapautuvan alueen laajuus on noin 300 ha käsittäen itse ratapihan lisäksi ympäröiviä alueita, joilla maankäyttö voi monipuo-

listua ja tiivistyä. Laskennallinen asukasmääräarvio (1as/50kem²) olisi 18 000-25 000 asukasta ja työpaikkamääräarvio (1tp/40kem²) 17 000-19 000 työpaikkaa koko sille alueelle, jota ratapihan nykyinen käyttö rajoittaa. Lisäksi keskustan eteläpuolisen alueen liikennejärjestelyjen kehittämiseen avautuu uusia mahdollisuuksia. Varsinkin itä-länsisuuntaisten yhteyksien kehittäminen parantaa koko eteläisen suunnan kaupunkirakenteen toimivuutta.

Ilmastovaikutukset

Yleiskaava toteuttaa Tampereen kaupunkistrategian 2025 linjauksia kestävästä ja vähähiilisestä yhdyskunnasta. Maankäytön ja liikennejärjestelmän kehittämisen tavoitteena on aiempaa vähäpäästöisempi joukkoliikennekaupunki, jossa asuminen, palvelut ja työpaikat lomittuvat toisiinsa hyvin saavutettavina kokonaisuuksina. Joukkoliikennekaupunki mahdollistaa yhä useammalle siirtymisen kestävien kulkumuotojen käyttöön ja vähentää liikkumistarvetta, mikä puolestaan pienentää kasvihuonekaasupäästöjä. Toimivan joukkoliikennekaupungin kehittämistä tukee joukkoliikenteen laatuikäytävien ja vaihtoterminaalien sekä pyöräilyverkon osoittaminen yleiskaavassa. Toteutuakseen joukkoliikennekaupunki edellyttää hyvän joukkoliikenteen palvelutason lisäksi tehokasta maankäyttöä joukkoliikenteen äärellä, johon varaudutaan ohjaamalla tehokasta täydennysrakentamista kantakaupungin yhdyskuntarakenteen keskeisille vyöhykkeille.

Yhdyskuntarakenteen päästöjä ei kuitenkaan pystytty vähentämään tehokkaasti pelkästään liikennejärjestelmän kehittämisellä ja energiatehokkaalla täydennysrakentamisella. Sen sijaan henkilöliikennettä ja uudisrakentamista vielä merkittävämpi päästölähde on vanhojen rakennusten energiankulutus, joka on riippuvainen rakentamisajankohdasta ja mahdollisesti toteutetuista energiakorjauksista. Yleiskaavalla ei voida suoraan vaikuttaa vanhan rakennuskannan energiankulutukseen muuten kuin uusiutuvien alueiden osalta, joilla kaupunkirakenne muuttuu kestävämmäksi

uudelleenrakentamisen myötä. Tästä huolimatta kaupunki voi toimia aktiivisesti ja näkyvästi energiatehokkuuden edistäjänä käyttämällä yksityiskohtaisessa suunnittelussa ekotehokkuustyökaluja, kuten asemakaavahankkeiden energiataarkasteluja, tontinluovutuksen energiakriteerejä ja rakentamisen ohjauksen energianeuvontaa.

Kantakaupungin olevan yhdyskuntarakenteen tuottamia kasvihuonekaasupäästöjä on tarkasteltu yleiskaavatyön yhteydessä tehdyssä selvityksessä (Tampereen nykyrakenteen energiatehokkuuden ja ilmastovaikutusten arviointi YKR-vyöhyketyökalulla 2015). Selvityksessä kehitettyä päästötyökalua tullaan

jatkossa käyttämään yhdyskuntarakenteen energiatehokkuuden sekä täydennysrakentamisen ja liikenteen ratkaisujen kestävyuden arviointiin osana jatkuvasti päivittyvää yleiskaavatyötä.

Keskeistä sekä liikkumisen tuottamien päästöjen että arjen sujuvuuden kannalta on erilaisten toimintojen sijoittuminen yhdyskuntarakenteeseen. Yleiskaavan mahdollistamasta kerrostaloasumisen varannosta noin 70 % sijoittuu Yhdyskuntarakenteen seurantajärjestelmän (YKR) mukaisessa vyöhykejaossa joko nykyisille keskusta- tai joukkoliikennevyöhykkeille (Urban Zone 2). Jäljellejäävä vajaa kolmannes varannosta sijoittuu lähinnä Hiedanrannan

ja Ruotulan alueille, jotka eivät lukeudu joukkoliikenteen vyöhykerajauksen sisälle, mutta kuuluvat tulevaisuudessa raitiotien tai sen jatkolinjan vaikutuspiiriin. Seudullisen vähittäiskaupan ja TIVA-kaupan kerrosalasta valtaosa (noin 85-90 %) sijoittuu keskusta- tai joukkoliikennevyöhykkeille, mikä mahdollistaa osaltaan autotonta asiointia. Julkisille palveluille varatusta kerrosalasta noin 2/3 ja toimitiloista noin 70 prosenttia sijoittuu vastaaville vyöhykkeille. Kun mukaan lasketaan Lielähti-Hiedanrantaan osoitetut varannot, sijoittuu palvelu- ja toimitilarakentamisen varanto kokonaisuudessaan hyvin saavutettaville yhdyskuntarakenteen vyöhykkeille.

	Asuminen (kerrostalot)	Seudullinen vähittäiskauppa	Tilaa vaativa kauppa	Julkiset palvelut	Toimitilat
Keskusten jalankulku- ja reunavyöhykkeet	41	40	0	33	4
Joukkoliikenne- vyöhykkeet	28	51	85	33	65
Muut alueet	32	9	15	33	32
Yhteensä (%)	100	100	100	100	100

Yleiskaavavarannon sijoittuminen yhdyskuntarakenteen vyöhykkeille; prosenttiosuudet käyttötarkoituskohdaisesti mitoitusta kerrosalasta.

Kantakaupunki

Keskustarakenne

Yleiskaavan keskustat muodostavat yhdyskuntarakenteellisesti tarkoituksenmukaisen kokonaisuuden, joka tukee nykyisten keskusta-alueiden tiivistämistä ja laadullista kehittämistä, mutta myös laajentamista kaupungin kasvaessa. Aktiivinen ja sekoittunut kaupunkirakenne tuottaa elävää kaupunkiympäristöä ja vähentää liikkumistarvetta.

Yleiskaavassa keskitettyjä julkisia palveluja varten ei ole osoitettu erillisiä aluevarauksia, vaan niitä ohjataan keskustoihin ja joukkoliikenteen ääreen sijoittuvalle edullisuusvyöhykkeelle, jolla edellytetään julkisten palvelujen tilantarpeisiin varautumista myös yksityisten kaupunkikehittämissuunnitelmien kohdalla. Riittävien tilavarausten varmistaminen julkisille palveluille edellyttää lisäksi maankäytön ja palvelujen suunnittelun kytkemistä aiempaa tiiviimmin toisiinsa, jotta palvelutarpeet ovat tiedossa tarpeeksi aikaisessa vaiheessa.

Palveluverkko ja saavutettavuus

Yleiskaavassa esitetty fyysisten palvelujen sijoittuminen pohjautuu samaan aikaan valmistelussa olevaan palvelumallityöhön. Keskitetyt palvelut ohjataan kantakaupungin rakenteessa hyvän saavutettavuuden alueille, aluekeskuksiin ja hyvän joukkoliikennepalvelun saavutettavaksi. Kantakaupungin aluekeskuksia ovat lännessä Tesoma ja Lielähti-Hiedanranta, idässä Koilliskeskus, kaakossa Hervanta ja etelässä Lakalaiva. Lisäksi pienempiä palvelukokonaisuuksia voidaan keskittää Nuolialantien varteen Härmälään, Vuorekseen, Kaukajärvelle ja Kaleva-keskukseen. Lähipalveluja ei ole erikseen osoitettu, vaan niiden rakentaminen on mahdollista keskustatoimintojen ja asumisen alueilla.

Yleiskaava tukee julkisten ja kaupallisten palvelujen kehittämistä asiakkaiden kannalta tarkoituksenmukaisiin sijainteihin. Myös vähittäiskauppa on ohjattu tiivistyville ja laajeneville kes-

kusta-alueille. Täydentävä asuntorakentaminen ja julkiset palvelut keskusta-alueilla ovat myös kaupan toimintoille hyviä toimintaympäristöjä. Etenkin kaupan suuryksiköiden sijoittuminen keskustaan ja aluekeskuksiin tukee kantakaupungin nykyistä ja tulevaisuudessa kehittyvää palveluverkkoa sekä lisää keskusten elinvoimaisuutta ja uudistuspotentiaalia. Keskustojen kaupalliset palvelut ovat hyvin saavutettavissa ympäröiviltä asuinalueilta kävelen, pyöräillen ja joukkoliikenteellä.

Asuinalueilla on mahdollistettu laajasti pienempien päivittäistavarakauppojen sijoittuminen osaksi asuinympäristöä lähellä asukkaita. Kaupallisten toimintojen hyvä saavutettavuus edistää asukkaiden arjen sujuvuutta sekä vähentää osaltaan liikkumistarvetta ja asiointiliikenteen aiheuttamia päästöjä. Paljon tilaa vaativa kauppa puolestaan sijoittuu luontevasti seudullisten pääväylien välittömään läheisyyteen.

Maankäytön ja liikenteen yhteensovittaminen

Yleiskaavan maankäyttö ja liikennejärjestelmä tukeutuvat toisiinsa. Paljon liikennettä tuottavat alueet tukeutuvat keskeiseen liikennejärjestelmään, toisaalta asumisen ja virkistyksen alueille ei esitetä läpiajoliikennettä tuottavia seudullisen liikenteen reittejä. Yleiskaava tukee keskusta-alueiden saavutettavuutta kaikilla kulkumuodoilla. Sen sijaan tilaa vaativalle kaupalle sekä teollisuuteen ja tuotantoon varattujen alueiden sijainti kehäteiden varressa ja kaupunkirakenteen reunoilla johtaa henkilöauton käyttöön myös asiointi- ja työmatkaliikenteessä.

Yleiskaavan keskeisin ratkaisu on olevan kaupunkirakenteen täydentäminen. Ratkaisu parantaa maankäytön ja liikenteen välistä kytkeytymistä, sillä täydentymisen myötä etenkin joukkoliikenteen palvelutason paranemiselle on hyvät edellytykset. Yleiskaavaratkaisu osoittaa ne kehittämisalueet, joilla joko liikenneverkon ja maankäytön kytkeytyminen tai yhtenäisen viherverkoston jatkuvuuden kehittäminen edellyttävät toimenpiteitä.

Kasvu ja täydentyminen lisäävät myös muuta ajoneuvoliikennettä, joka aiheuttaa melu- ja ilmanlaatuongelmia muun muassa asumisen ja virkistyksen alueilla. Olemassa olevilla alueilla haittojen estäminen on ongelmallista, sen sijaan uusilla ja täydentyvillä alueilla häiriöt voidaan huomioida suunnittelun lähtökohtana. Liikenteestä johtuvien haittojen lieventämistoimenpiteet, kuten meluntorjunta ja liikenneturvallisuuksien parantaminen, aiheuttavat kustannuksia. Täydennysrakentamisen mahdollistava kaavoitus tuottaa kuitenkin tuloja, josta osa voidaan käyttää ympäristön laatuparannuksiin.

Liikennejärjestelmä

Liikennejärjestelmän toimivuus

Yleiskaavan liikennejärjestelmä mahdollistaa sujuvan liikkumisen kaikilla liikennemuodoilla täydentyvässä kantakaupungissa. Liikennejärjestelmän kehittämisen tavoitteena on tehostaa jo olemassa olevan liikenneinfrastruktuurin käyttöä ja siten mahdollistaa kasvavien liikennemäärien vastaanottaminen pääosin nykyisten liikenteen tilavara-

usten puitteissa. Liikennejärjestelmän kehittämisestä johtuvat uudet tilavara-ukset ovat vaikeasti sovitettavissa olemassa olevaan kaupunkirakenteeseen.

Yleiskaavassa osoitettu liikennejärjestelmä tukee keskus- ja palveluverkon toimivuutta. Ajoneuvoliikenteen ja joukkoliikenteen keskeiset väylät suuntautuvat keskustoihin ja pyöräverkkoa kehitetään siten, että aluekeskukset ovat sujuvasti ja turvallisesti saavutettavissa ympäröivistä kaupunginosista käsin. Keskeisten kaupunkialueiden tiivistyminen ja niihin liittyvien lähiliikkumisympäristöjen kehittäminen, uudis- ja täydennysrakentamisen kohdistaminen jalankulku- ja joukkoliikenneväylyille sekä joukkoliikenteen laatuikäytävien ja raitiotien rakentaminen mahdollistavat yhä useammalle kestävien kulkumuotojen käytön. Kaavaratkaisun myötä kantakaupunkiin syntyy entistä laajempi hyvän palvelutason ja kestävien kulkumuotojen kokonaisuus.

TALLI-malli

Maankäytön ja liikennejärjestelmän kehityksen vaikutukset liikenteen toimivuuteen arvioidaan TALLI-liikenne-

KUVA JUUKKA AALTONEN

mallin avulla. TALLI-malli on Tampereen teknillisen yliopiston kehittämä liikenteen simulointiohjelma jonka avulla voidaan kuvata seudun asukkaiden matkustuskäyttäytymistä nykytilanteessa ja valittuna ennustevuonna. Liikennemallin taustalla on Tampereen kaupunkiseudun liikennejärjestelmätyössä käytetty maankäytön ja liikennejärjestelmän kehittämispolku. Maankäytön kasvu kantakaupungissa ja kaupunkiseudulla sekä liikennejärjestelmän muutokset vaikuttavat liikenteelliseen käyttäytymiseen ja kulutuvan valintaan tulevaisuudessa.

Valtakunnan pääväylien osalta liikennemäärät kasvavat Talli-ennusteen mukaan Tampereen alueen moottoritieillä keskimäärin noin 40 % vuoteen 2040 mennessä. Kasvu on suurinta VT:n 12 osuudella Alasjärvi-Lamminrahka, jossa liikennemäärä saattaa lähes kaksinkertaistua nykyisestä. VT:llä 9 Alasjärven ja Tarastenjärven välillä liikennemäärän ennustetaan kasvavan hieman yli 50 %. Liikennemallinnusten perusteella kummankin väylän kapasiteetista on jo nykyisellään yli 80 % käytössä ruuhka-aikoina, joten kumpikin väylä on yleiskaavan tavoitteen mukaisesti tarpeen kehittää kaksikaistaisesta moottoriliikennetiestä nelikaistaiseksi moottoritieksi. Myös VT:llä 3 Lakalaiva-Partola välisellä osuudella on liikennemäärien kasvusta johtuva tarve kaavassa osoitetuille lisäkaistoille.

Seudullisilla ei-moottoritietasoisilla pääväylillä liikennemäärien ennustetaan kasvavan vielä jonkin verran moottoritieitä enemmän, eli keskimäärin noin 50 % vuoteen 2040 mennessä. Merkittäväntä kasvu on Paasikiventiellä, jolla liikennemäärän ennustetaan Santalahden

kohdalla kasvavan noin 70 % ja välillä Lielahdenkatu-Myllypuronkatu lähes kaksinkertaistuvan. Teiskontiellä TAYS:n kohdalla liikennemäärän kasvuennuste on maltillisin, mutta sielläkin noin 20 %. Yleiskaavassa esitetyt liittymäjärjestelyjen kehittämismerkinnät Teiskontiellä riittävän väyläkapasiteetin varmistamiseksi sekä uusi eritasoliittymä Vaitinrossa ovat perusteltuja.

Tampereen keskustan ulkopuolisilla alueellisilla pääväylillä liikennemäärät kasvavat ennusteiden mukaan keskimäärin noin 20 % vuoteen 2040 mennessä. Eniten liikennemäärän oletetaan kasvavan Myllypuronkadulla, jolla kasvunuste on noin 40 %. Raholan puhdistamoalueen maankäytön kehittäminen ja siihen liittyvät mahdolliset Nokian moottoritien liikenteen välityskyvyn muutokset tulisi huomioida lisävaikutuksena Myllypuronkadun liikennemääriin.

Itä-Tampereella Kaukajärven ja Koilliskeskuksen välisellä osuudella liikennemäärien kasvu haittaa aluekeskusten kehittämistä, mistä syystä alue on yleiskaavassa osoitettu liikenteen kehittämisen kohdealueeksi. Uuden eritasoliittymän kehittäminen VT:lle 9 Hervannan valtavyylän ja Kangasalantien välille palvelisi Kaukajärven eteläosien sekä Annalan suunnan liikennettä sekä Kangasalan puolella kehittyvää Saarenmaan aluetta. Uuden eritasoliittymän vaikutus näkyy etenkin Kaukajärven keskustan kohdalla, missä maankäytön tiivistäminen ja ympäristön kehittäminen kävely-, pyöräily- ja joukkoliikennepainotteiseksi kaupunginosan keskustaksi tulee mahdolliseksi. Tästä syystä eritasoliittymän rakentaminen on ensisijaisesti maankäyttöhanke.

Joillakin väylillä liikennemäärät saattavat myös pienentyä. Pääkokoojaka- tujen liikennemäärissä ei ennusteta tapahtuvan merkittäviä muutoksia lukuun ottamatta Lempääläntietä, jolla liikenne vähenisi Automiehenkadun ja Lahdenperänkadun välillä jopa alle 40 %:iin nykyisestä.

Jo nykytilanteessa kantakaupungin monilla tie- ja katujaksoilla liikennemäärät ovat lähellä maksimivälityskykyä, mutta niiden liikennekapasiteetin lisääminen on ongelmallista tilan puutteen vuoksi. Liikenne ruuhkautuu tällöin herkästi pienistäkin häiriöistä liikennevirrassa. Ongelmallisimmat jaksot liikennemallien mukaan ovat keskustan sisääntuloväylät, Tampereen valtatie, Satakunnankatu, Viinikankatu ja jotkin kehätien osuudet. Maankäytön lisääntyessä liikennemäärät kasvavat neljänneksen nykytilanteesta vuoteen 2040 mennessä. Samassa ajassa ajoneuvoilla ajatut tunnit kasvavat kolmanneksen ja ajoneuvolla ajatut tunnit lähes kolmanneksen. Ruuhkaisten katu- ja tiejaksojen pituus tuplaantuu (taulukko alla).

Raitiotien vaikutusten arvioinnin yhteydessä selvitettiin, että yleiskaavan mukaisessa tilanteessa vuodesta 2015 vuoteen 2040 mennessä ajoneuvolla tehtävien matkojen määrä kasvaa Tampereella 75 000 matkalla (+22 %). Vuonna 2040 raitiotie vähentää jonkin verran henkilöautoilla ajamista, mikä vähentää ajoneuvotunteja 4 % ja ajoneuvokilometrejä 1 %. Ruuhkaisten katujaksojen pituus vähenee 14 % raitiotien vaikutuksesta iltahuipputuntin aikana.

vuosi	ajoneuvotunnit (1000 h)	ajoneuvokilometrit (milj.km)	ruuhkaisten katujaksojen pituus (km)	matkamäärä
2015	16.6	1.04	19	81 709
2040	22.0	1.35	40	103 207
muutos	5.4	0.32	21	21 498
muutos %	33 %	31 %	110 %	26 %

Ajoneuvosuoritteet vuosien 2015 ja 2040 iltahuipputuntien tilanteessa

Kartoilla 1 ja 2 esitetään ruuhkautuvien tie- ja katuosuudet vuosien 2015 ja 2040 tilanteissa. Ruuhkautumista on kuvattu nopeuksien alenemana iltaruuhkan aikana verrattuna hiljaisemmän liikenteen tilanteeseen. Mitä punaisempi väri, sitä suurempi on nopeuksien alenema. Nopeudet ovat peräisin liikenne-ennusteista.

Raitiotie vähentää ajoneuvomäärää verrattuna bussivaihtoehtoon. Toisaalta maankäytön ero ratikka- ja bussivaihtoehdon välillä lisää jossain ajoneuvomäärää. Liikenteen toimivuuden kannalta iltahuippu on oleellisin tarkasteluaika.

Kartassa 3 esitetään liikennemäärän muutokset ratikan ja bussin välillä. Raitiotie vähentää liikennettä raitiotien varrella sekä kehätiellä johtuen liikenteen siirtymistä.

Tampereen ydinkeskustan sisääntuloväylillä liikennemäärien ennustetaan pääsääntöisesti pienenevän nykyhetkestä vuoteen 2040. Keskustan osalta ennusteen liikennemäärillä liikenne sujuu hyvin, verkon kapasiteetti on tehokkaasti käytössä eikä järjestelmä ruuhkaannu. Liikenteen sujuvuus tavoitteellisilla suunnitelmaratkaisuilla on hyvä erityisesti joukkoliikenteen osalta.

Liikennemäärät pienenevät ennusteen mukaan Pirkankadulla, Sepänkadulla, Erkkilänkadulla, Itsenäisyydenkadulla, Kalevantien länsipäässä ja Tampereen valtatiellä. Näillä väylillä liikenne vähenee ennusteen mukaan keskimäärin noin 25 %. Lapintiellä ja Hatanpään valtatiellä Viinikanlahden kohdalla liikennemäärän ennustetaan kasvavan noin 5-10 %. Keskusta-alueella liikennemäärien pieneminen johtuu sekä muutoksista keskustaan suuntautuvien matkojen kulkutapajakaumassa että uusista yhteyksistä maanalaisiin pysäköintilaitoksiin. Pysäköintiliikennettä

Kartta 1. Ajoneuvojen nopeuden alenema vuoden 2015 iltaruuhkassa verrattuna hiljaisen ajan liikenteeseen (mitä punaisempi sitä hitaammin liikkuva liikenne).

Kartta 2. Ajoneuvojen nopeuden alenema vuoden 2040 iltaruuhkassa verrattuna hiljaisen ajan liikenteeseen (mitä punaisempi sitä hitaammin liikkuva liikenne).

Kartta 3. Raitiotien ja sen maankäytön aiheuttama liikennemäärien muutos vuonna 2040 iltahuipputunnin aikana verrattuna bussivaihtoehtoon (vihreä on vähennystä ja punainen lisääystä).

välittävä katuverkko (kehäkatu) on keskusta-alueella pääsääntöisesti erillinen joukkoliikenteen laatuikäytävistä ja näiden reittien kapasiteetti on kysyntään nähden riittävä.

Henkilöautoliikenteen osalta tavoitteena on ohjata läpikulkuliikenne kehätielle sekä keskustan ohittavalle Rantaväylälle. Keskustan ohittavalle seudulliselle liikenteelle Rantaväylän tunneli tarjoaa sujuvan reitin. Liikennemallissa juuri tämä keskustan ohittava liikenne kasvaa voimakkaimmin.

Joukkoliikenne

Yleiskaavan liikennejärjestelmätarkaisut mahdollistavat joukkoliikennekaupungin rakentamisen. Sen lisäksi, että varaudutaan lähijunaan, raitiotiehen ja joukkoliikenne-etuisuuksiin, myös joukkoliikennekaupungin edellyttämä maankäytön tehostaminen on tärkeä tekijä. Laskennallisesti on arvioitu, että Tampereen asuntorakentamisesta vuoteen 2040 saakka noin 70-75 % keskittyy raitiotievyöhykkeelle. Täydennysrakentamisen ja joukkoliikenteen kehittämisen seurauksena kaavan tavoitevuonna 2040 noin 90 % Tampereen väestöstä asuu joukkoliikennevyöhykkeellä (800 metriä raitiotiestä tai 500 metriä runkobussilinjoista). Joukkoliikenteen kulkutapaosuus kasvaa koko kantakaupungin alueella ja erityisen paljon raitiotiekäytävissä.

Tärkeimmät joukkoliikennekaupungin tekijät ovat raitiotien rakentaminen sekä joukkoliikenteen vaihtopysäkki-alueiden toteuttaminen. Etenkin Lielahdi-Hiedanrantaa voidaan raitiotien avulla kehittää toiminnoiltaan sekoittuneena joukkoliikennekaupunkina, jossa on asuminen ja palvelujen lisäksi merkittävästi keskustahakuisia työpaikkoja. Keskustan ulkopuolella myös Hervannan, Turtolan ja Kalevan palveluiden saavutettavuus paranee. Näille alueille voi keskittää sellaisia palveluita, joita ei ole muualla keskustan ulkopuolella. Kaupin liikuntaja virkistyspalveluiden sekä Hervannan eteläisten virkistys- ja metsäalueiden saavutettavuus paranee muista kaupunginosista. Lisäksi aluekeskuksiin toteutettavat joukkoliikenteen vaihtopysäkit mahdollistavat yhdessä raitiotien kanssa

poikittaisten joukkoliikenneyhteyksien merkittävän parantamisen.

Muuta joukkoliikennettä kehitetään maankäytön tarpeista johtuen. Maankäytön tiivistyminen nykyisten bussiliikenteen reittien läheisyydessä on kaupungille edullista palvelun tuottamisen näkökulmasta, mutta tarjoaa myös kuntalaisille parempaa joukkoliikennepalvelua.

Lähijunaliikenteen kehittämiseen on varauduttu osoittamalla uusi henkilöjunaliikenteen asema Lakalaivaan sekä lähijunapysäkit Tesomalle ja kehittyvän Hiedanrannan alueelle. Lähijunaliikenteen kehittäminen varmistaa ensisijaisesti maakunnan ja seudun liikennejärjestelmän toimivuutta ja kestävää kasvua, mutta mahdollistaa myös merkittävien uusien kaupunkikehityskohtien, erityisesti Lielahdi-Hiedanrannan ja Lakalaivan, toteuttamisen. Lakalaivaan tavoiteltu uusi asema ja ratayhteys lentoasemalle luovat uusia mahdollisuuksia koko seudulle muun muassa elinkeinoelämän ja matkailun näkökulmasta.

Yleiskaavassa esitetty liityntäpysäköinti mahdollistaa raideliikenneinvestointien tehokkaan hyödyntämisen ja tukee joukkoliikenteen käyttöä etenkin keskustaan suuntautuvilla matkoilla. Kaavaratkaisu tukee matkaketjujen muodostumista ja sitä, että keskusta-, palvelu- ja työpaikka-alueille saavutaan joukkoliikenteen keinoin. Mahdollinen yksityisautoilun väheneminen kantakaupungin vilkkailla alueilla vähentää autoilun haitallisia vaikutuksia.

Kävely ja pyöräily

Yleiskaavaratkaisu tukee kävelyn ja pyöräilyn olosuhteiden kehittämistä asukkaiden arjen kannalta tärkeillä maankäyttöalueilla. Etenkin kaavan laajoilla keskusta-alueilla kaava ohjaa pysäköinnin ja liikennealueiden jäsentämisen siten, että maantasoa voidaan varata kävelyn ja pyöräilyn ympäristöiksi, jotka koetaan turvallisina, mukavina ja houkuttelevina.

Yleiskaavassa esitetty pyöräilyn tavoiteverkko yhdistää aluekeskukset säteittäin ydinkeskustaan ja poikittain toisiinsa, mikä parantaa pyöräilyn kilpailukykyä myös pidemmällä työ- ja asioin-

timatkoilla. Pyöräilyyn liittyvien terveys- ja muiden hyötyjen laskennallinen arviointi on vaikeaa, mutta on tutkittu, että pyöräilyn edistämiseen investoidut eurot tulevat moninkertaisena takaisin.

Henkilöauto- ja tavaraliikenne

Kaupunkiseudun asukasmäärän kasvaessa merkittävästi Tampereen kantakaupunkiin kohdistuu autoliikenteen määrän lisäystä huolimatta kestävien kulkutapojen osuuden kasvusta. Yleiskaavan maankäyttö- ja liikenne- ja liikennetarkaisuuksilla kasvun vaikutuksia on mahdollista hallita. Ajoneuvoliikenteen väyliä kehitetään niiden kapasiteettia tehokkaasti hyödyntäen. Valtakunnallinen ja seudullinen liikenne ohjataan moottoriteille ja pääväylille sekä ydinkeskustaan suuntautuva liikenne keskustan kehälle ja sieltä maanalaiseen pysäköintilaitosverkkoon. Lisäksi liikenneverkon rakenne ohjaa autoliikenteen pääväylille ja pois asuinalueilta.

Liikenne-ennusteiden pohjalta tehdyn aluetarkastelun perusteella henkilöautoliikenteen kasvu kohdistuu erityisesti pääväylille. Tähän vaikuttavat muun muassa pääväyliin kohdistuvat kehittämistoimenpiteet, mutta myös liikennetarvetta aiheuttavan maankäytön sijoittaminen pääväylien lähialueille. Jo rakentuneilla asuinalueilla liikennemäärien ennustetaan kasvavan pääosin enintään 25 % nykyisestä, joillakin alueilla liikennemäärä saattaa pienentyäkin nykyisestä. Uusilla ja rakenteilla olevilla alueilla sekä näiden läheisyydessä liikennemäärät tyypillisesti kasvavat.

Yleiskaavan liikennejärjestelmä tukee elinkeinoelämän kilpailukykyä. Työpaikkojen ja elinkeinojen alueet kytkeytyvät olemassa olevaan seudulliseen ja valtakunnalliseen liikenneverkkoon. Uuden autoliikenteen infran rakentamistarve on vähäistä, mutta esimerkiksi Ruskon saavutettavuus paranee kakkoskehän rakentamisen myötä. Yleiskaavaehdotuksessa on sijoitettu logistiset yritystoiminnot kehätiehen tukeutuen sekä intensiiviset asuin- ja työpaikka-alueet joukkoliikenteen runkolinjaston varrelle. Seudullisen kaupan alueet sijaitsevat ajoneuvoliikenteen kannalta hyvin saavutettavissa.

Vaikutukset yhdyskuntatalouteen

Yleiskaavan tavoittelemalla kantakaupungin kehittämisellä on merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Kaavaa varten ei ole laadittu erillistä selvitystä kaavan toteuttamisen kokonaistaloudellisista vaikutuksista, mutta yleiskaavan täydentyviä ja muuttuvia alueita on tutkittu pienempinä kokonaisuuksina. Maankäytön kehittämisen kaavataloudellisen merkityksen on nähty korostuvan viime vuosina, minkä vuoksi on otettu käyttöön Tampereen kaupunkikonsernin maankäytön toteuttamisen ja investointien pitkän aikavälin suunnitelma (PALM) maankäytön toteuttamisen ohjelmoinnin ja jatkosuunnittelun pohjaksi. Yleiskaavaa varten tuotettua tietoa on hyödynnetty vuosille 2017–2031 hyväksytyssä (KV 20.12.2016) PALM -ohjelmassa.

Uusien alueiden rakentaminen tuottaa perusinvestointeja kunnallistekniisiin verkostoihin ja palveluiden järjestämiseen. Kantakaupungin kasvun toteutumisessa enää pienempi osuus on uusien alueiden rakentamisesta johtuvia investointeja. Suurin osa tavoitellusta kasvusta sijoittuu jo kertaalleen rakennetuille alueille joilla alueiden kehittämisen kustannukset johtuvat muun muassa kunnallistekniikan uudistamisesta, johtosiirroista, uusien asukkaiden ja yritysten tarvitsemien lähipalvelujen rakentamisesta, pilaantuneen maaperän kunnostuksesta ja vanhojen rakenteiden purkamisesta. Kaupungin kasvu aiheuttaa merkittäviä kustannusvaikutuksia myös palvelutarpeen lisääntyessä ja kasvavan liikenteen vaatiessa ratkaisuja. Toisaalta kaupungin kasvu ja alueiden vetovoiman kehittyminen vahvistavat kaupungin elinvoimaa ja sitä kautta myös tuloja. Maankäyttösopimuksista ja

tontinmyynnistä saatavat tulot kattavat yhdyskuntarakentamisesta aiheutuvia kustannuksia.

Aluekehityskohteet / Muuttuvat alueet

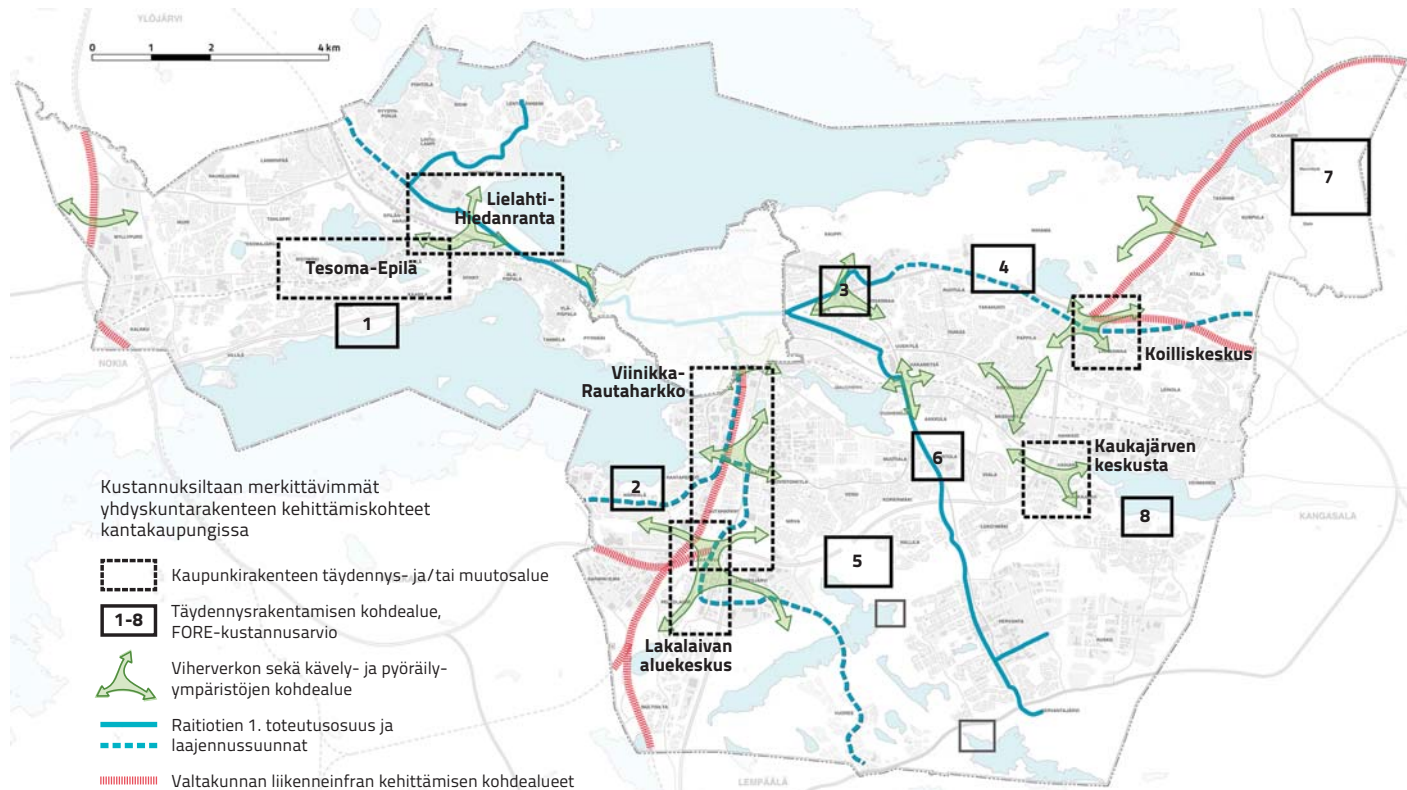
Alueiden maankäytön toteuttamisen kustannuksia on arvioitu Fore-laskentaohjelmalla. Kustannukset muodostuvat alueiden infran rakentamisesta ja ylläpidosta ja vaihtelevat huomattavasti alueen tehokkuuden, pohjasuhteiden, laatumääritelmien ja suunnitteluratkaisujen mukaan. Kaupungin kannalta edullisinta on täydennysrakentaminen, jolloin ei välttämättä synny suuria infrainvestointitarpeita. Tarkastelluissa kohteissa on arvioitu karkealla tasolla alueiden kehittämisen kustannusvaikutus (€/asukas) viitesuunnitelmien mukaisella rakennusoikeudella. Joidenkin kohteiden osalta kustannusten arvioimiseksi ei ole käytettävissä riittävää suunnitelmaa, jonka pohjalta kustannuksia voidaan arvioida. Lisäksi luonnosvaiheen ehdollisia alueita on tarkasteltu kaavatalousmielessä kaavaratkaisun perusteluksi.

Yleiskaavassa merkittävimpien maankäytöltään muuttuvien alueiden osalta aiheutuu huomattavia infra- ja palvelurakentamisen kustannuksia. Merkittävimpiä uudistuvia alueita kantakaupungissa ovat Lielähti-Hiedanranta ja Viinikka-Rautaharkko. Alueista ei ole laadittu yksityiskohtaisia suunnitelmia eikä arvioitu niihin pohjautuvia kaavatalousvaikutuksia. Viinikka-Rautaharkon alueen muutos osaksi kaupunkirakennetta edellyttää uuden järjestelyratapihan toteuttamista maakuntakaavaehdotuksen mukaisesti kaupunkiseudun

eteläosaan. Siirron aiheuttaman kustannuksen on arvioitu olevan miljardiluokkaa. Alueen kehittäminen osaksi toiminnallista laajentuvaa keskustaa edellyttää merkittäviä investointeja palvelujen ja liikenneverkon kehittämiseen sekä julkiseen kaupunkitilaan. Lisäksi alueella on purettavia rakenteita ja mahdollisesti huomattava määrä maanperän puhdistamistarpeita. Lielähti-Hiedanrantaa kehitetään osin uudelleen rakennettavana alueena, mutta myös rantatäyttöön perustuvana uudisalueena. Alueen kehittämisen kustannuksia aiheuttavat muun muassa pohjaveden suojeleminen, maaperän puhdistaminen ja järveen kasautuneen nolla-kuidun käsittely. Alueella on myös merkittävä määrä suojeltavaa ja kunnostettavaa rakennusperintöä. Aluekokonaisuuden kytkytyminen raitiotiehen, mutta myös ajoneuvoliikenteen väyläympäristö ja liittymäratkaisut, edellyttävät merkittäviä uusia ratkaisuja.

Muita yleiskaavassa merkittävästi uudistuvia alueita ovat Tesoma, Lakalai-va, Koilliskeskus ja Kaukajärvi. Alueiden kehittäminen perustuu jossain määrin kaupunkirakennetta eheyttäviin kansi-ratkaisuihin ja lähijunaseisakkeisiin ja merkittävässä määrin yleisten alueiden ja tonttien uudelleen rakentamiseen.

Yleiskaavaluonnoksessa mahdollisina reservialueina esitetyt ranta-alueet Särkijärven itäpäässä ja Hervantajärvellä karsiutuivat tarkastelujen pohjalta maankäytöltään kehitettävänä alueina. Alueiden luontoarvot rajoittavat maankäytön laajentamista nykyisten lomakäytössä olevien alueiden taustamaastossa. Alueet osoitetaan yleiskaavassa loma-asuntoalueina.

Yleiskaavaa varten on laadittu kaavataloustarkastelut investointien osalta seuraavista kohteista:

1. Raholan jätevedenpuhdistamon alue

Alue on asumisen ja virkistykseen sekoittunutta aluetta. Aluetta kehitetään nykyisen virkistyskäytön ja alueen ekologisten yhteyksien lähtökohdista. Alueelle on mahdollista osoittaa täydentävää asuntorakentamista nykyisen Raholan jäteveden puhdistamon poistuttua alueelta. Alueesta on laadittu maankäyttöselvitys ja kaavataloudellinen tarkastelu, jonka perusteella alueen muutokset kustantavat laskennallisesti noin 5000-10 000€/uusi asukas. Alue on kaupungin omistamalla maalla, joten lisärakentamisesta syntyy tuloja kaupungille. Alueen kehittämistä ei ole ohjelmoitu aikataulullisesti.

2. Härmälän leirintäalue

Alue on asumisen ja virkistykseen sekoittunutta aluetta. Alueelle on mahdollista osoittaa täydentävää asuntorakentamista nykyisen leirintäalueen siirryttyä toisaalle. Alueesta on laadittu kaavataloudellinen tarkastelu, jonka perusteella alueen muutokset kustantavat laskennallisesti noin 1500€/uusi asukas. Alue on kaupungin omistamalla maalla, joten lisärakentamisesta syntyy myös tuloja kaupungille. Alueen kehittämistä ei ole ohjelmoitu aikataulullisesti.

3. Kalevan kanssi

Alue on keskustaa laajentavaa ja uudistuvaa aluetta. Alueen muuttuminen osaksi kaupunkirakennetta edellyttää eritasoliittymän kehittämistä ja mahdollisesti kansirakenteita Hervannan valtavyölyän yli. Alueesta on laadittu maankäyttöselvitys ja kaavataloudellinen tarkastelu, jonka perusteella alueen muutokset ovat laskennallisesti jopa noin 35 500€/uusi asukas. Arvion merkittävä yksittäinen kustannuksia nostava tekijä on suunniteltu kansiratkaisu. Aluetta voidaan kehittää jossain määrin myös ilman kannen rakentamista. Alueen kehittämistä ei ole ohjelmoitu aikataulullisesti.

4. Ruotulan golfkenttäalue

Alue on yleiskaavassa asumisen ja virkistykseen sekoittunutta aluetta. Ruotulan golfkentän aluetta kehitetään raitiotiehen kytkeytyvänä uutena asumisen alueena yhdessä golfkentän kehittämisen kanssa. Alueelle on mahdollista osoittaa täydentävää asuntorakentamista raitiotien laajentumisen yhteydessä. Alueesta on laadittu maankäyttöselvitys ja kaavataloudellinen tarkastelu, jonka perusteella alueen muutokustannus on laskennallisesti noin 5000€/uusi asukas. Alue on pääosin kaupungin omistamalla maalla, joten lisärakentamisesta syntyy tuloja kaupungille. Alueen kehittämistä ei ole ohjelmoitu aikataulullisesti.

5. Hallilan eteläpuoli

Alue on yleiskaavassa asumisen ja virkistykseen sekoittunutta aluetta. Aluetta kehitetään nykyisen virkistyskäytön ja alueen ekologisten yhteyksien lähtökohdista. Alueelle on mahdollista osoittaa täydentävää asuntorakentamista luontoarvot huomioon ottaen. Alueesta on laadittu maankäyttöselvitys ja kaavataloudellinen tarkastelu, jonka perusteella alueen muutokset kustantavat laskennallisesti noin 13 000€/uusi asukas. Alueen infrarakentamiskustannukset ovat tavanomaista kalliimpia alueen sijainnista ja rakentamisen vähäisestä määrästä johtuen. Alue on kaupungin omistamalla maalla, joten lisärakentamisesta syntyy tuloja kaupungille. Alueen kehittämistä ei ole ohjelmoitu aikataulullisesti.

6. Turtolan alue

Alue on yleiskaavassa uudistuvaa keskustatoimintojen aluetta, mikä tarkoittaa, että aluetta kehitetään uudelleen rakennettavana alueena. Tarkemmassa suunnittelussa sovitetaan yhteisten toimintojen monipuolisuus, keskustamainen liikennenympäristö ja alueilta puuttuvat viheryhteydet. Alueesta on laadittu maankäyttöselvitys ja kaavataloudellinen tarkastelu, jonka perusteella alueen muutokset kustantavat laskennallisesti noin 5500€/uusi asukas. Alue on pääosin yksityisen omistamalla maalla, joten lisärakentamisesta syntyvät tulot jakautuvat kaupungin ja yksityisen toimijan välille. Alueen kehittämistä ei ole ohjelmoitu aikataulullisesti.

7. Aitovuoren ampumarata ja melualue

Alue on yleiskaavassa asumisen ja virkistykseen sekoittunutta aluetta. Alueelle on mahdollista osoittaa täydentävää asuntorakentamista nykyisten toimintojen väistyttyä. Alueelle tehtyjen selvitysten mukaan alueen pilaantuneisuus edellyttää maaperän puhdistustoimia, joiden kustannusarvio vaihtelee halutusta lopputuloksesta riippuen 0,5-8M€. Alue ei ole kaupungin omistamalla maalla.

8. Kaukajärven eteläranta

Alue on yleiskaavassa asumisen aluetta. Alue varataan pääosin pientaloasumiselle. Alueesta on laadittu kaavataloudellinen tarkastelu, jonka perusteella alueen lisärakentamisen kustannus on noin 4000€/uusi asukas. Alue on osittain kaupungin omistamalla maalla, joten lisärakentamisesta syntyy tuloja myös kaupungille. Alueen kehittämistä ei ole ohjelmoitu aikataulullisesti.

Julkiset palvelut

Väestönkasvun myötä kaupungille kohdistuu uusia investointitarpeita palvelutarpeen kasvaessa. Täydentyvässä ja tiivistyvässä rakenteessa palveluiden kehittämisen lähtökohta on olemassa olevien palvelutilojen hyödyntäminen kustannustehokkaasti. Asukasmäärän kasvu edellyttää kuitenkin myös uusien tilojen rakentamista. Asukasmäärän kasvu noin 60 000 uudella asukkaalla tarkoittaa laskennallisesti 10-12 uutta päiväkotia ja 3-5 uutta yhtenäiskoulua. Urheilu- ja liikuntapalveluiden osalta yleiskaavassa varaudutaan yhteen uimahalliin ja yhteen jäähalliin. Mahdollisia kohdealueita uusille palveluille ovat Lielahden, Lakalaivan ja Koilliskeskuksen aluekeskukset.

Tavoiteltu kaupungin kasvu edellyttää investoimista myös viherpalveluiden ja -verkoston kehittämiseen. Virkistyspalveluilla ja niiden hyvällä saavutettavuudella on tärkeä merkitys asukkaiden arjessa. Viheralueilla kasvavat käyttäjämäärät asettavat vaatimuksia viheralueiden kestävyydelle, mutta myös erilaisille viherverkon palveluille ja toimintoille. Yleiskaavassa on osoitettu uusia aluepuistoja eri puolille kaupunkia kahdeksan kappaletta. Lisäksi on kehitettävissä erikoispuistoja, kuten Iidesjärven perhepuisto. Viherverkon kehittämisen kustannusvaikutuksia on vaikea arvioida kaavan tavoitevuoteen 2040 saakka. Pääosin viherverkkoa kehitetään vuosibudjetin mahdollistamissa puitteissa. On kuitenkin tärkeää tunnistaa, että kaupungin tiivistymisestä johtuu kasvavia tarpeita myös olemassa olevien viheralueiden ylläpitoon uusien puistojen rakentamistarpeen lisäksi.

Liikennejärjestelmän kehittäminen

Yleiskaavan tavoitteen on kehittää kantakaupungin liikennejärjestelmää siten, että seudun kasvusta aiheutuva liikenne on järjestettävissä kantakaupungin alueella. Kantakaupungin alueelle sijoittuu merkittävästi valtakunnallista liikennettä, jonka tarvitsemien väylien rakentaminen ja ylläpito on valtion viranomaisten kustannusvastuulla. Katuverkon ja joukkoliikenteen kehittämi-

nen on pääosin Tampereen kaupungin vastuulla, mutta liikennejärjestelmän toimivuus kantakaupungissa hyödyttää kuitenkin laajasti koko kaupunkiseutua.

Valtakunnallinen liikenne

Valtakunnallisen tieliikenteen merkittävimmät kehittämishankkeet kantakaupungin alueella ovat lisäkaistat VT:lle 3 Lakalaiva-Partola välillä ja VT:llä 12 Alasjärven eritasoliittymästä itään. Lisäksi VT:n 9 maantieosuus on esitetty kehitettäväksi moottoritienä. Päätielverkolla uusia eritasoliittymiä on osoitettu Vaitinaroon, VT:n 12 ja kantatien 65 liittymään sekä VT:lle 12 Tasanteen kohdalle, jossa liittymä on tarkoitus toteuttaa myös viherverkkoa eheyttävänä vihersiltana. Päätielverkon kehitettäviä liittymiä ovat Alasjärvi, Kuntokatu ja Teiskontie-Hervannan valtavyäylä sekä Tesoma. Alasjärveä lukuun ottamatta eritasoliittymien kehittäminen liittyy ennen kaikkea maankäytön hankkeisiin, mistä syystä kehittämisestä aiheutuu kustannuksia myös kaupungille.

Yleiskaavaratkaisun mukainen järjestelyratapihan siirto pois keskustasta sekä läntinen oikorata ja yhdysrata lentokentälle ovat merkittäviä kehittämisen kynnystekijöitä ja edellyttävät valtakunnan tason päätöksiä sekä rahoitusta, joka ei tällä hetkellä ole tiedossa.

Lähijunaliikenteen osalta yleiskaavassa esitetään seisakkeita Tesomalle, Epilään ja Lakalaivaan, joista Lakalaivaa kehitettäisiin myös kaukojunien asemana. Lähijunaliikenteen investoinnit ovat suuria, mutta ne mahdollistavat yhdyskuntarakenteen kehittymisen ja kasvavan väestön liikkumisen. Lähijunaliikenteen kehittäminen edellyttää täydennysrakentamiseen panostamista ja sitoutumista.

Kantakaupungin liikenne

Yleiskaavan ajoneuvoliikenteen kehittämistarpeita sijoittuu alueille, joilla maankäyttöä kehitetään. Merkittävien uudistuva alue on Lielahdi-Hiedanranta, jossa raitiotien lisäksi on tarve merkittäville sisäisen katuverkon kehittämistoimille. Etenkin Energiakadun jatke Lielahdesta Epilään on kustannuksiltaan merkittävä kadun sijoituksessa pohjavesialueen kohdalle mutta myös pääradan

ja kantatien 65 alituksista johtuen. Myös Viinikka-Rautaharkon alueella maankäytön muutos mahdollistaa kaupunkirakenteen toiminnollisuuden parantamisen uusilla itä-länsisuuntaisilla katu-yhteyksillä nykyisen ratapiha-alueen kohdalla.

Kantakaupungin kehittämishankkeista suurin osa sijoittuu hyvin jo olevan liikennejärjestelmän äärelle. Alueiden liikenneinfrastruktuurit aiheutuvat pääosin niiden sisäisen katuverkon kehittämisestä, mutta myös alueiden kytkeytymisestä ja liittymien kehittämisestä. Kantakaupungissa tärkein liikennejärjestelmän kehittämiskohde on VT:n 9 rinnakkaisten yhteyksien parantaminen Koilliskeskuksen ja Kaukajärven välisellä alueella. Tilanne osin helpottuu etenkin joukkoliikenteen palvelujen järjestämisen osalta, mikäli suunniteltu Yrittäjäkatu toteutuu. Kadun toteuttamisen kynnyskustannus on pääradan alitus. Muita alueen liikennejärjestelmää kehittäviä mahdollisia ratkaisuja on arvioitu vain karkealla tasolla.

Uusista alueista Hallilan eteläpuolisen asumisen alueen, samoin kuin Aitovuoren eteläpuolella olevan alueen kytkeytyminen muuhun kaupunkirakenteeseen edellyttää uusia kokoojakatuja. Alueiden kehittämisen taloudellisuus riippuu pitkälti siitä, kuinka tehokkaasti alueita voidaan osoittaa rakentamiskäyttöön.

Raitiotie

Yleiskaavan mukaisen joukkoliikennekaupungin kehittämisessä raitiotie aiheuttaa merkittävimmät taloudelliset vaikutukset. Hankkeen kokonaisvaikutukset on koottu rakentamispäätöstä varten laadittuun Tampereen raitiotien vaikutusten arviointi -yhteenvetoreporttiin. Rakentamisesta aiheutuvien kustannusten lisäksi kalustohankinnat ja ylläpito ovat merkittäviä kustannustekijöitä. Hanke on kuitenkin arvioitu kokonaistaloudellisesti kannattavaksi. Raitiotie lisää joukkoliikennematkojen määrää Tampereella ja tuottaa merkittäviä kiinteistötaloudellisia vaikutuksia Tampereen kaupungille. Raitiotiehen tukeutuva tiivistyvä kaupunkirakenne mahdollistaa maankäytön tehostumisen.

Bussi/joukkoliikenne

Raitiotien lisäksi kantakaupungissa kehitetään edelleen myös bussiliikennettä alueilla, jotka eivät ole raitiotien palvelualueita. Bussiliikenne käyttää ajoneuvoliikenteen verkkoa, jolla paikoin kehitetään joukkoliikenne-etuisuuksia. Bussiliikenteestä johtuvat infrainvestoinnit voidaan sovittaa muihin katuinfran parantamishankkeisiin.

Kävely ja pyöräily

Joukkoliikennekaupungin kehittämisen edellyttää merkittäviä panostuksia myös kävelyn ja pyöräilyn olosuhteiden kehittämiseen. Keskusta-alueilla ympäristöjä kehitetään laadukkaina julkisina ulkotiloina, mikä edellyttää kestäviä ratkaisuja myös ajoneuvoliikenteen osalta, turvallisuustekijöihin panostamista sekä pysäköinnin järjestämistä myös muuten kuin maantasoon. Asumisen alueilla sijaitsevien palvelujen saavutettavuus, mutta myös joukkoliikenteeseen liityntä edellyttävät jatkuvaa parantamista kävelyn ja pyöräilyn verkostojen sujuvuuden ja turvallisuuden lisäämiseksi.

Teknisen huollon verkostot ja yleiset alueet

Asukasmäärän kasvu edellyttää kantakaupungissa merkittäviä uusia investointeja yhdyskuntateknisen huollon verkostoihin ja toimintoihin.

Kantakaupungin täydentyminen ja mahdollisesti lisääntyvät sademäärät edellyttävät erilaisia hulevesiratkaisuja. Yleisten alueiden hulevesien hallinnan kustannukset aiheutuvat kaupungille

ja ne voidaan jatkossa periä hulevesimaksuina kiinteistöiltä. Tämän lisäksi tonteilla voidaan edellyttää rakentajien toteuttamia erilaisia puhdistus- ja viivytysrakenteita.

Merkittävin investointi lähivuosina on uuden keskusjätevedenpuhdistamon rakentaminen. Uuden kalliopuhdistamon lisäksi toteutetaan siirtoviemärilinjoihin vanhoilta puhdistamoalueilta, jotka vapautuvat muuhun maankäyttöön. Muita vesihuollon hankkeita ovat uudet vesijohtolinjat Kaupinon puhdistamolta Lielahden, Aitoniemen sekä Hervannan suuntaan. Itä-Tampereella on lisäksi tarve toimintavarmuutta parantaviin uusiin vesi- ja viemärilinjoihin. Energiantuotannon osalta kantakaupungissa on tarve lisätä lämmön- ja sähköntuotannon kapasiteettia. Uusia laitoksia on suunnitella Lielahden ja itäiselle Tampereelle. Jätehuollon tarpeena on sijoittaa kantakaupunkiin kaksi uutta jäteasemaa. Yhdyskuntateknisen huollon ratkaisujen toteuttaminen on pääosin kaupungin tytäryhtiöiden ja liikelaitosten vastuulla.

Maan hankinta ja maapolitiikka

Maapoliittisten linjausten mukaisesti kaupunki hankkii asemakaavoittamattomat alueet omistukseensa raakamaana ennen ensimmäisen asemakaavan laatimista. Kantakaupungissa ei kuitenkaan käytännössä enää ole mahdollisuuksia raakamaan hankinnalle, sillä alue on käytännössä jo kertaalleen asemakaavoitettu. Uusista alueista Vuores, Ojala ja Hervannan eteläpuoliset alueet sijoit-

tuvat kaupungin omistamalle maalle. Uudistuvilla ja täydentyvillä alueilla asemakaavan muutoksia laaditaan myös yksityisen omistamille tonteille. Kaupunki hankkii mahdollisuuksien mukaan myös kertaalleen kaavoittuja alueita kehittämiskohteiksi: esimerkiksi Lielähti-Hiedanrannan alueen kehittämisvastuu on kaupungilla. Yksityisten tonttien asemakaavamuutokset edellyttävät maankäytösopimusta, jossa määritellään maan arvonnoususta kaupungille perittävä korvaus.

Tulot

Yleiskaavan toteuttamisesta syntyvät tulot muodostuvat uudesta maankäytöstä suoraan saatavista myynti- ja vuokrausmaksuista, verotuloista sekä välillisesti teknisten huollon järjestelmien liittymis- ja käyttömaksuista. Maankäytön kehittäminen, saavutettavuuden parantaminen ja laadukkaan ympäristön rakentaminen nostaa maan arvoa ja rakennusoikeuden myymisestä tai vuokraamisesta saatavia tuloja. Uusilla ja muuttuvilla alueilla asemakaavoituksen synnyttämä maan arvonnousu voidaan käyttää kaavan toteuttamisesta kunnalle aiheutuviin kustannuksiin.

Raitiotien toteuttamisella on merkittäviä kiinteistötaloudellisia vaikutuksia Tampereen kaupungille. Pelkästään Hiedanrannasta kaupungille tulee lähes 50 miljoonan euron hyöty verrattuna bussivaihtoehtoon. Koko raitiotien vaikutusalueella hyöty on noin 128 miljoonaa euroa. Raitiotien rakentamisella on myös merkittävä työllisyysvaikutus.

Vaikutukset kulttuuriperintöön

Keskustan osalta kehittämistä ohjaa 18.1.2016 hyväksytty keskustan strateginen osayleiskaava, joka jää voimaan. Vaikutusarvioinnissa ei ole siksi esitetty kantakaupungin yleiskaavan 2040 vaikutuksia keskustan strategisen osayleiskaavan kaava-alueella sijaitseviin alueisiin tai kohteisiin.

Kulttuuriperintökartan yleismääräyksen mukaan muuttuvan maankäytön alueilla on arvioitava kulttuuriympäristöjä koskeva selvitystarve yhteistyössä museoviranomaisen kanssa. Määräys tukee kulttuuriympäristöjä koskevien arvojen huomioimista ja säilymistä kun alueilla käynnistyy hankesuunnittelu ja asemakaavan uudistaminen.

Kantakaupungin yleiskaavan kulttuuriperintökartalla osoitetut merkinnät ja niihin liittyvät kaavamääräykset tukevat kulttuuriympäristöjen säilymistä. RKY-kohteet, valtakunnalliset maisema-alueet, maisemallisesti ja kaupunkikuvallisesti huomioitavat rakennetut kulttuuriympäristöt ja kohteet (sisältää maakunnallisia arvoalueita ja EHYT-selvityksen arvoalueita), arvokkaat jälleerakennuskauden pientaloalueet, muinaisjäännöskohteet, muut kulttuuriperintökohteet sekä lailla tai sopimuksella suojellut kohteet on merkitty kaavaan arvokkaina alueina tai kohteina, ja merkintöihin liittyy kaavamääräykset, joilla ohjataan tarkempaa suunnittelua.

Suurin osa kantakaupungin tulevasta kasvusta ohjataan yleiskaavan yhdyskuntarakennekartalla osoitetulle kasvun vyöhykkeelle, joten myös merkittävä osa mahdollisista vaikutuksista kulttuuriympäristön arvoihin kohdistuu kyseiselle vyöhykkeelle. Kasvun vyöhykkeen kaavamääräyksessä on edellytetty rakentamisen sovittamista ympäristöön, siten, että mm. kulttuuriympäristön arvot säilyvät. Määräys tukee erityisesti kulttuuriperintökartalla osoitettujen alueiden ja kohteiden arvojen säilymistä; kulttuuriympäristön arvot ovat tärkeänä lähtökohtana täydennysrakentamisen suunnittelussa.

Seuraavassa on arvioitu, miten yleiskaavan kehittämistavoitteet on sovitettu yhteen kulttuuriympäristöarvojen kanssa, ja missä näiden välillä saattaa olla ristiriitaa.

Rakennetut kulttuuriympäristöt

Valtakunnalliset arvoalueet

Kantakaupungin alueella on kahdeksan valtakunnallisesti arvokasta rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY 2009), jotka ovat keskustan strategisen osayleiskaavan kaava-alueen ulkopuolella. RKY-alueista tai kohteista neljässä (Pispalanrinne, Pyynikin näkötorni, Hatanpään kartano ja Kalevankankaan hautausmaa) yleiskaavan merkinnät ja määräykset huomioivat toteutuneen tilanteen eikä yleiskaava esitä ratkaisuja joilla olisi vaikutusta näihin alueisiin tai kohteisiin.

RKY-alueista Lielahden rautatieasema, Kaleva ja Hervannan keskusakseli sijoittuvat maankäytöltään keskustatointojen alueille, ja alueille on osoitettu myös strategisia kehittämisen vyöhykkeitä. Yleiskaavan mahdollistama maankäyttö tulisi sovittaa RKY-alueiden arvojen mukaiseksi. Käytännössä RKY-alueiden kehittäminen arvoja uhkaavasti edellyttäisi merkittävää rakennuskannan purkamista mitä ei voi pitää todennäköisenä. Myös täydentäminen RKY-alueiden välittömässä läheisyydessä saattaa vaikuttaa alueiden arvoihin, mistä syystä tarkemmassa suunnittelussa tulisi huolehtia siitä, että täydentäminen soveltuu arvoalueiden läheisyyteen. Viinikka-Nekalassa strateginen tulevaisuuden vyöhyke ulottuu pieneltä osalta RKY-alueelle, mutta kyseinen yleispiirteinen merkintä ei käytännössä johda muutoksiin arvoalueella.

Maakunnalliset arvoalueet

Kantakaupungin yleiskaavan kulttuuriperintökartalla osoitettujen maisemallisesti ja kaupunkikuvallisesti huomioitavien rakennettujen kulttuuriympäristöjen pohjana ovat maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt ja EHYT-selvityksen arvoalueet. Vaikutusarviossa on ensin käsitelty yleiskaavan vaikutukset maakunnallisiin arvoalueisiin ja sen jälkeen EHYT-selvityksen arvoalueisiin. Kummastakin on mainittu vain ne alueet, joihin yleiskaavalla saattaa olla vaikutusta.

Kulttuuriperintökartan merkintä maisemallisesti ja kaupunkikuvallisesti huomioitava rakennettu kulttuuriympäristö pitää sisällään muitakin kuin maakunnallisen selvityksen ja EHYT-selvityksen arvoalueita sen myötä, että edellä mainittujen selvitysten aluerajauksia on tulkittu yleiskaavassa yleispiirteisesti. Yleiskaavalla ei ole vaikutusta maakunnallisen selvityksen tai EHYT-selvityksen arvoalueisiin rajautuviin alueisiin, jotka sisältävät maisemallisesti ja kaupunkikuvallisesti huomioitaviin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin.

Maakunnallisista arvoalueista sijoittuu kokonaan tai osittain keskustatointojen alueille Lielahden kartano ja tehdasalue, kokonaisuus Saukonmäki, Litukan rivitalot ja siirtolapuutarha, Kalevan ateljeetalo, Kauppaopisto sekä kokonaisuus Kissanmaa, Hipposkylä ja Hakametsän jäähalli. Kokonaisuudet Hyppösen kenkätehdas ja Lokomon hallit sekä Taysin alueen kokonaisuus Kantasairaala, voimalaitos ja asuinrakennukset sijoittuvat yleiskaavan palvelujen ja työpaikkojen sekoittuneelle alueelle. Strategisina kehittämismerkintöinä kaikilla näillä alueilla on kasvun vyöhyke ja joillain lisäksi myös elinvoiman vyöhyke tai tulevaisuuden vyöhyke. Yleiskaavan mahdollistama maankäyttö ei pääsääntöisesti uhkaa näiden maakunnallisten kulttuuriympäristöjen arvoja, vaan mahdolliset muutokset tapahtuvat arvoalueiden ympäristössä. Edellä mainituista alueista maankäyttö muuttunee erityisesti Lielahden kartanon ja tehdasalueen, Kauppaopiston ja Hakametsän jäähallin lähistöllä. Muutos ei johdu pelkästään yleiskaavasta, vaan esimerkiksi syksyllä 2016 tehty raitiotiepäätös on tehnyt alueista aiempaa houkuttelevampia täydennysalueita. Taysin alueella vuonna 2015 lainvoiman saanut asemakaava on mahdollistanut alueella jo sellaisia muutoksia, että yleiskaavaa voi pitää maakunnallisen arvoalueen osalta lähinnä asemakaavatilanteen toteavana. Hyppösen kenkätehtaan ja Lokomon hallien ympäristössä maankäyttö saattaa muuttua voimakkaasti, mutta suurimmat muutokset tapahtuvat vasta Viinikan järjestelyratapihan siirryttyä muualle. Kulttuuriympäristöarvojen

huomiointi voi joillain edellä mainituilla alueilla edellyttää sitä, että arvorakennusten ympärille jätetään riittävästi vapaata tilaa.

Maakunnallisista arvoalueista Niemen kartano ja asuntoalue, Petsamo, Härmälä, Kaukajärven aloituskorttelit ja Haihara, Rantaperkiö sekä Peltolampi sijoittuvat yleiskaavan asumisen alueelle, ja arvoalueet sijoittuvat kokonaan tai osittain yleiskaavan strategisisille kasvun, elinvoiman ja/tai tulevaisuuden vyöhykkeille. Edellä mainituista Niemen kartanon alueella, Petsamossa ja Härmälässä on tuore tai vähintään 2000-luvulla lainvoiman saanut asemakaava, joka turvaa kulttuuriympäristön arvot. Kaukajärven ja Rantaperkiön arvoalueisiin yleiskaavalla ei ole käytännössä vaikutusta, joskin Rantaperkiössä yleiskaavassa osoitetun raitiotien rakentaminen ja myöhemmin järjestelyratapihan siirto saattavat lisätä kiinnostusta täydennysrakentamista kohtaan, ja tällä on vaikutusta kulttuuriympäristön arvoihin. Peltolammin läheisyyteen Lempääntien itäpuolelle on osoitettu eteläisiä kaupunginosia palveleva Lakalaiivan aluekeskus. Lakalaiivan aluekeskuksen kehittäminen saattaa lisätä kiinnostusta Peltolammin täydennysrakentamiseen, millä voi olla vaikutusta väljän metsälähiön ilmeeseen. Peltolammin täydennysrakentamisen mahdollisuuksia on tutkittu yleissuunnitelmassa, jossa haitallisia vaikutuksia on pyritty minimoimaan uusien rakennusmassojen sijoittelulla.

Yleiskaavalla ei ole vaikutusta muihin maakunnallisiin arvoalueisiin.

EHYT-selvityksen arvoalueet

EHYT-selvityksen arvoalueista Tesoman Kohmankaaren ja Kaukajärven Saarenvainionkadun alueet sijoittuvat yleiskaavan kasvun vyöhykkeelle, ja Tesomalle on osoitettu aluekeskus. Tesomalla voimakkain kaupunkirakenteen uusiutuminen painottunee muualle kuin Kohmankaaren alueelle, joten yleiskaavalla ei ole käytännössä vaikutusta Kohmankaaren korttelikonaisuuden arvoon viherympäristöön avautuvana asumasoluna. Kaukajärvellä yleiskaavassa osoitettu kehittäminen saattaa toteutua siten, että Saarenvainionkadun kortteleihin rajautuvia pysäköintialueita otetaan muuhun käyttöön, mutta tämä ei välttä-

mättä vaikuta kulttuuriympäristöön haitallisesti. Rautaharkon arvoalue sijoittuu yleiskaavassa osoitetulle yleispiirteiselle tulevaisuuden vyöhykkeelle. Rautaharkon alueelle ei ole odotettavissa voimakkaita muutoksia, tai mikäli muutoksia on tulossa, ne tapahtuvat vasta järjestelyratapihan siirryttyä muualle.

Yleiskaavalla ei ole vaikutuksia muihin kaavakartalla osoitettuihin EHYT-selvityksen arvoalueisiin.

Pientaloalueiden säilyminen

Tärkeimmät pientaloalueet on osoitettu yleiskaavan kulttuuriperintökartalla joko merkinnällä valtakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö (Pispala ja Viinikka-Nekala) tai merkinnällä maisemallisesti ja kaupunkikuvallisesti huomioitava rakennettu kulttuuriympäristö (Puisto-Kaarila, Härmälä, Petsamo ja Kissanmaa). Näillä alueilla yleiskaavan merkinnät ja määräykset tukevat arvojen säilymistä.

Kulttuuriperintökartalla on osoitettu 11 aluetta merkinnällä arvokas jälleenrakennuskauden alue. Kaavamerkintä ja -määräys tukevat näiden alueiden arvojen säilymistä. Yhdyskuntarakennekartalla kyseiset alueet on osoitettu toteutuneen tilanteen mukaisesti asumisen alueiksi, joten maankäyttömerkintä on yhteensopiva arvojen säilymisen kannalta.

Jälleenrakennuskauden alueita ei ole osoitettu lainvoimaisiin yleiskaavoihin, joten näiden alueiden arvojen säilymiselle on nyt työn alla olevassa kaavassa aikaisempaa vahvemmat edellytykset. Asemakaavoituksessa jälleenrakennuskauden alueille sijoittuvissa kaavahankkeissa on tukeuduttu vuoden 1988 yleiskaavan ratkaisuun ja sen jälkeen laadittuihin alueraportteihin, joissa on esitetty alueiden kehittämisperiaatteita. Nyt työn alla olevassa yleiskaavassa jälleenrakennuskauden alueita on laadittu selvityksen pohjalta osoitettu aikaisempaa vuoden 1988 yleiskaavaa vähemmän ja pienempinä alueina, mistä syystä kantakaupungissa on jälleenrakennuskauden suojeltavia pientaloalueita selvästi aikaisempia tavoitteita vähemmän. Poikkeuksena on Ikurin parhaiten säilynyt jälleenrakennuskauden alue, joka on selvitysten perusteella nostettu arvoalueeksi vasta yleiskaavan 2040 laadinnan yhteydessä.

Palstoittamalla syntyneitä pientaloalueita ei ole osoitettu kaavakartalla, mutta niistä on kooste kaavaselostuksessa. Maankäyttömerkinnältään kyseiset alueet ovat toteutuneen tilanteen mukaisesti asumisen alueita. Kaavassa osoitetut yleispiirteiset kasvun vyöhykkeet eivät joitain pieniä alueita lukuun ottamatta ulotu palstoittamalla syntyneille alueille. Siten yleiskaava ei ole ristiriidassa palstoittamalla syntyneiden alueiden arvojen säilyttämisen kanssa.

Lailla tai sopimuksella suojellut kohteet

Lailla tai sopimuksella suojellut kohteet ovat rakennuksia tai joissain tapauksissa sisältävät rakennuksen lisäksi sen välittömässä läheisyydessä olevan piha-alueen. Kaavassa osoitettuja kohteita sijoittuu yleiskaavan eri käyttötarkoituksialueille, joilla myös kehittäminen ja uudistaminen on mahdollista. Arvokohteet on yleismääräyksen mukaisesti huomioitava alueita ja niiden ympäristöjä koskevassa suunnittelussa. Yleiskaavalla ei suoranaisesti ole vaikutusta kohteiden arvojen säilymiseen.

Vaikutukset muinaisjäännöksiin

Kaavakarttaan on merkitty 58 sm-merkintää ja Ojalan kohde, joita koskee muinaismuistolaki 295/1963 (17.6.1963). Kiinteät muinaisjäännökset ovat rauhoitettuja muistoina Suomen aikaisemmasta asutuksesta ja historiasta. Kiinteän muinaisjäännöksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen on kielletty. Kiinteiden muinaisjäännösten rauhoitusta valvoo museovirasto. Muinaismuistot ovat joka tapauksessa muinaismuistolain mukaisia rauhoituskohteita, vaikka niitä ei olisi merkitty yleiskaavaan. Valtiolla on oikeus pakkolunastaa kiinteä muinaisjäännös suoja-alueineen tai sen osa. Kantakaupungin yleiskaavan alueen muinaismuistoja ovat rajamerkit, hautapaikat ja kalmistot, kirkkorakenteet, taide- ja muistomerkit, muinaiset asuin- ja työpaikat, tarina- ja kulttipaikat, kivi- ja maarakenteet, alusten hylät, kulkuväylät, puolustusvarustukset ja luonnonmuodostumat.

Muinaisjäännökset on osoitettu kaavassa SM-kohdemerkinnöin. Lisäksi kaavaan on merkitty Ojalan yleiskaavasta siirretty erityisosa-aluemerkintä turveradasta ja turvetehtaan jäännöksistä. Se sijoittuu pääosin viheralueelle ja rata toiminee jatkossakin ulkoilureittinä.

Santalahden Näsijärvi-hylky on vedenalainen muinaismuisto. Se tulisi ottaa huomioon jotta siihen ei kohdistu haitallisia vaikutuksia, kun Hiedanrantaa ja raitiotien linjausta suunnitellaan. Hiedanrannan arkeologinen vedenalaisinventointi on tehty 2015 ja siihen voidaan peilata suunnitelmia. Mikäli hyllyn sijaintipaikalle rakennetaan siten, että hylky tulee tuhoutumaan, se tutkitaan muinaismuistolain mukaisesti riittävällä tavalla hankkeen toteuttajan kustantamana. Tutkimuksesta sovitaan Museoviraston kanssa ja tutkimukseen ja hyllyn poistamiseen haetaan asianmukaiset luvat.

Kaavalla saattaa olla vaikutusta muinaisjäännöksiin erityisesti kasvun vyöhykkeellä. Kasvun vyöhyke sijaitsee muinaisjäännösten kanssa samalla alueella Tesomalla, Lielahdessa, Kalevassa, Ristinarkulla, Turtolassa ja Lakalaivassa. Ristinarkulta on löytynyt historiasta johtuen paljon muinaisjäännöksiä ja siellä on myös tehty rakennushankkeiden yhteydessä monia selvityksiä. Alue on muinaisjäännösten keskittymä, joten selvityksiä on tehtävä jatkossakin ja vaikutuksia on arvioitava tapauskohtaisesti. Turtolaan on merkitty keskustatoimintojen alue ja kasvun vyöhyke. Alue on tehokkaan ja toiminnallisesti sekoittuneen täydennysrakentamisen ja palvelujen vyöhykettä. Turtolassa sijaitseva historiallisen kyläpaikan raja on esitetty arkeologisen inventoinnin raportissa, ja asemakaavoitus voi tukeutua tähän raporttiin ja museoviranomaisen asiantuntemukseen siten, että muinaisjäännös pystytään huomioimaan suunnittelussa. Muutoinkin muinaisjäännösalueisiin aiheutuvat vaikutukset voidaan hyvällä suunnittelulla huomioida ja jopa korostaa niiden ajallisen kerroksellisuuden merkitystä kaupunkirakenteessa. Muilla alueilla yleiskaavan maankäyttö on nykytilannetta vastaavaa ja siten yleiskaava ei aiheuta uhkaa muinaisjäännösten säilymiselle.

Muinaisjäännösten huomiointi voi joillain alueilla edellyttää sitä, että ympärille jätetään riittävästi vapaata tilaa. Suurin osa muinaisjäännöksiin vaikuttavista ratkaisuksista tehdään yleiskaavaa yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, joten yleiskaavavaiheessa on vaikea arvioida, millä alueilla mm. yhdyskuntarakenteen eheyttäminen vaarantaa muinaisjäännöksiä.

Kantakaupungin yleiskaavan alueelle sijoittuu rakennuskohteiden lisäksi useita muinaisjäännöksiä luokiteltuja teitä. Merkittävimmät historialliset tiet Tampereen kantakaupungin alueella ovat Huittinen-Tyrvää-Tampere, Kyrönkankaantie, Tammerkoski-Pälkäne-Hämeenlinna, Hämeenlinna-Akaa-Tammerkoski, Messukylä-Teisko-Ruovesi ja Härmälä/Tampere-Pirkkala. Kunnallistekniikan uusimisen yhteydessä rakentamisella voi olla vaikutusta historiallisiin teihin, mutta näitäkin suojaa muinaismuistolaki, jonka mukaan muinaismuistoa ei saa tuhota eikä vaarantaa.

Muinaisjäännöksiä löytyy koko ajan lisää, sillä uusia alueita ja kohteita tutkitaan ja tutkimusmenetelmät uudistuvat. Muuttuvan maankäytön yhteydessä on arvioitava selvitysten tarpeellisuus.

Vaikutukset muihin kulttuuriperintökohteisiin

Yleiskaavassa on osoitettu kulttuuriperintökohteina puolustusvarustukset, taide- ja muistomerkit, kultti- ja tarinapaikat, kulkuväylät sekä tiiliruukit ja ne kylätontit, jotka eivät ole muinaisjäännöksiä. Niiden säilymiseen voi tehokkaalla ja muuttuvalla maankäytöllä olla vaikutusta. Ne tulisi kuitenkin ottaa huomioon tarkemmassa suunnittelussa ja neuvoteltava museoviranomaisen kanssa alueen käytöstä.

Maisema ja kaupunkikuva

Maiseman arvoalueet

Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (osa kohdetta ”Pirkanmaan harjumaisemat”) on osoitettu yleiskaavan kulttuuriperintökartalla omalla merkinnällään ja määräyksellään. Valta-

kunnallisille maisema-alueille osoitettu yleiskaavan maankäyttö on toteutuneen tilanteen mukainen Aakkulanharjulla, Kalevanharjulla ja Pyykinharjulla, joten merkinnät tukevat maisema-arvojen säilymistä. Epilänharjulla pieni osa nykyisestä rakentamattomasta alueesta on osoitettu merkinnällä asumisen alue. Merkintä johtuu yleiskaavan aluerajaus-ten yleispiirteisyydestä, eikä kyseinen merkintä ole uhka Epilänharjun maisema-arvojen säilymiselle. Sen sijaan Epilän ja Lielahden välille osoitettu liikenteen yhteystarve (Energiakatu) saattaa vaikuttaa valtakunnalliseen maisema-alueeseen. Yhteyden toteuttamiselle on olemassa erilaisia vaihtoehtoja, joista tunneli on yksi.

Vaikutukset yleismääräyksessä mainittuihin maisemallisiin erityispiirteisiin tärkeiden selännealueiden osalta: Pääosa avoimien maisematilojen selvityksessä osoitetuista maisemallisesti tärkeistä selännealueista sijoittuu yleiskaavan keskuspuistoverkostoksi osoitetulle alueelle. Yleiskaavalla ei ole vaikutusta näihin virkistysalueille jääviin selännealueisiin. Yleiskaavan asumisen alueelle selännealueista sijoittuvat Ylä-Pispala, Nirvanmäki, Hallilan pohjoisrinne, Annalan itäosan länteen laskevia rinteitä ja Kumpulan pohjoispuolinen kalliorinne. Näistä Ylä-Pispala ja Annalan itäosa sijoittuvat jo valmiiksi rakentuneille alueille, ja yleiskaavamerkintä on näiden osalta toteutuneen tilanteen mukainen. Hallilan pohjoisrinne ja Nirvanmäki sijoittuvat asemakaavan virkistysalueille ja ovat luonteeltaan metsäisiä, mutta näiden alueiden muutos korttelialueeksi ei ole realistista maaston olosuhteiden vuoksi. Kumpulan pohjoispuolinen kalliorinne on niin jyrkkä ja korkea, ettei sitä ole mahdollista rakentaa, eikä sen lähistölle ole käytännössä mahdollista osoittaa sellaista täydennysrakentamista, joka vaikuttaisi selännealueen maisemalliseen asemaan. Yleispiirteinen yleiskaavamerkintä asumisen alue ei siten vaikuta edellä mainittujen maisemallisesti tärkeiden selännealueiden luonteeseen.

Vaikutukset yleismääräyksessä mainittuihin maisemallisiin erityispiirteisiin tärkeiden lähestymisnäkymien osalta:

Avoimien maisematilojen selvityksessä on osoitettu tärkeä lähestymisnäköyksi Helsingin moottoritiltä, Lakalaivan eritasoliittymän pohjoispuolelta kohti keskustaa. Lähestymisnäköyksi muuttuu merkittävästi, mikäli järjestelyratapihan alueelle osoitetun palvelujen ja työpaikkojen sekoittuneen alueen rakentaminen peittää näkymiä keskustaan. Maisemaan vaikuttavat yksityiskohtaiset ratkaisut tehdään alueen asemakaavoituksen yhteydessä. Sammon valtatieltä Jankan itäpuolella on osoitettu tärkeä lähestymisnäköyksi kohti länttä, erityisesti kohti Näsinneulaa ja Kalevanharjua. Näköyksi muuttuu, mikäli yleiskaavan tavoittelemaa tehokasta rakentamista toteutuu Sammon valtatie välittömään läheisyyteen. Paras näköyksi Sammon valtatieltä kohti länttä suuntautuu kuitenkin Jankan kerrostaloalueen yli. Tämä näköyksi säilyy parhaiten, vaikka Sammon valtatie läheisyyteen tulisi uutta rakentamista. Yleiskaavalla ei ole vaikutusta muihin avoimien maisematilojen selvityksessä esitettyihin tärkeisiin lähestymisnäköyksiin.

Vaikutukset yleismääräyksessä mainittuihin maisemallisiin erityispiirteisiin perinnemaisemien ja -biotooppien osalta: Pääosa avoimien maisematilojen selvityksessä esitetyistä perinnemaisemista ja ELY-keskuksen aineistoissa

esitetyistä perinnebiotoopeista sijoittuu yleiskaavan yhdyskuntarakennekartalla osoitetulle keskuspuistoverkostolle. Näiden osalta yleiskaava tukee perinnemaisemien ja -biotooppien arvojen säilymistä. Osa perinnemaisemista sijoittuu keskuspuistoverkoston ja asumisen alueen rajamaille. Näillä alueilla on kyse yleiskaavan aluerajauksen yleispiirteisyydestä, ja perinnemaisemien arvot on lähes poikkeuksetta turvattu tuoreilla asemakaavoilla. Asumisen alueiden tai keskustatoimintojen alueiden sisään sijoittuu kymmenkunta perinnemaisemaa. Näistä suurimmassa osassa joko maaston muodot tai ympäröivän alueen kulttuurihistoriaan liittyvät arvot turvaavat perinnemaiseman säilymistä. Ristiriitoja yleiskaavan maankäyttömerkinnän ja perinnemaiseman arvojen säilymistä kanssa voi syntyä Ristinarkulla, mikäli täydennysrakentamisessa ei huomioida riittävästi Ala-Heikkilänraitin pohjoispuolella olevan Loimalan tilan maisemallista merkitystä. Raholassa Jättikatajankadun ja Killerinkujan väliin jäävää Teerivuorenpuiston osaa voi teoriassa pitää täydennysalueena. Alueella on kuitenkin melko tuore asemakaava (vuodelta 1998), jossa alue on osoitettu luonnonmukaiseksi lähivirkistysalueeksi, joten yleispiirteinen yleiskaavamerkintä ei ole käytännössä uhka perinne-

maiseman arvojen säilymiselle. Muiden perinnemaisemien osalta yleiskaavan aluevarausmerkinnät eivät muodosta uhkaa arvojen säilymiselle.

Muutoin yleiskaavassa esitetty maankäyttö aiheuttaa maisemallisia muutoksia esimerkiksi Hiedanrannan rantamaisemaan. Tällä voi olla vaikutuksia myös alueen teollisen kulttuuriperinnön arvoihin.

Kaupunkikuva

Yleiskaavan vaikutuksia kaupunkikuvaan on jo osittain arvioitu edellä, kun on arvioitu vaikutuksia rakennettuihin kulttuuriympäristöihin. Yleiskaavassa tavoiteltu voimakas täydennysrakentaminen voi sekä parantaa että huonontaa kaupunkikuvaa. Täydentäminen eheyttää yhdyskuntarakennetta ja saattaa sen myötä muuttaa joitain epämääräisiä ja sekavia ympäristöjä jäsentyneiksi kaupunkitiloiksi, millä on positiivinen vaikutus kaupunkikuvaan. Suurin osa kaupunkikuvaan vaikuttavista ratkaisuista tehdään kuitenkin yleiskaavaa yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, joten yleiskaavavaiheessa on vaikea arvioida, millä alueilla yhdyskuntarakenteen eheyttäminen parantaa kaupunkikuvaa.

Yleiskaavan yhdyskuntarakennekartalla keskustatoimintojen alueen kaavamääräys edellyttää, että rakennusten julkiseen kaupunkitilaan avautuvat maantasokerrosten tilat tulisi osoittaa pääsääntöisesti liike- ja toimitiloiksi, millä on myönteisiä vaikutuksia kaupunkikuvaan. Myös kaupan suuryksiköiden maantasokerrosten tulisi avautua katutilaan, millä on myös myönteinen vaikutus kaupunkikuvaan.

Kasvun vyöhykkeen kaavamääräyksessä on edellytetty rakentamisen soveltamista ympäristöönsä siten, että mm. kulttuuriympäristön arvot säilyvät, ja tällä on myönteisiä vaikutuksia myös kaupunkikuvaan.

KUVA AULIKKI GRAF

EHYT-kohde Tesomalla. Edustava asuinalue, Kohmankaari, 1960-luvulta.

Vaikutukset elinkeinoihin ja yrittämiseen

Yleiskaava ei aiheuta välittömiä yritysvaikutuksia, mutta välillisesti yleiskaavalla on merkittäviä vaikutuksia yritystoimintaan ja elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin. Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan yleiskaava on ohjeena asemakaavaa muutettaessa, jolloin yleiskaavassa elinkeinoelämän kannalta merkittäviä kysymyksiä ovat kaavassa osoitettu maankäyttö ja kehittämissperiaatemerkinnot. Lisäksi yleiskaavan viitoittama kehitys muuttaa kaupunkirakenteen painopisteitä vaikuttaen esimerkiksi liikenteeseen sekä palveluyrittämisen edellytyksiin. Elinkeinoja ja yrittämistä tarkastelevassa vaikutusten arvioinnissa käydään läpi, mitä mahdollisuuksia ja rajoitteita yleiskaavan mukainen kehitys tuottaa elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin. Tarkastelussa on huomioitu yleiskaavan merkittävimmät vaikutukset.

Yleiskaavan aluevaraukset

Kantakaupungin yleiskaavassa yritystoiminta on mahdollista lähes kaikilla eri käyttötarkoituksialueilla, pois lukien Puolustusvoimien alueet ja Luonnonsuojelualueet. Yksinomaan elinkeinotoiminnalle varattuja alueita ovat Palvelujen ja työpaikkojen sekoittuneet alueet sekä Työpaikkojen ja elinkeinojen alueet. Muilla maankäyttöalueilla yritystoiminta on sovittavissa muuhun maankäyttöön ja toimintoihin.

Palvelujen ja työpaikkojen sekoittuneita alueita ovat Nekalan, Sarankulman, Lahdesjärven, Hervannan itäosan, Taysin ympäristön ja Tesomankadun länsipään nykyiset työ- ja toimipaikka-alueet, jotka ovat edelleen osoitettu kaavaan nykyisen käyttötarkoituksen mukaisesti. Yleiskaava sallii alueilla toimintojen sekoittumista tuotannollisesta toiminnasta vähittäiskauppaan ja palveluihin. Merkittävä käyttötarkoitusta koskeva laajennusvaraus on osoitettu järjestelyratapihan kohdalle, alueen muutos mahdollistaisi uutta toimipaikka-alueita lähellä keskustaa noin 60 hehtaarin suuruisella alueella. Varaus voi toteutua, mikäli ratapihatoiminnot väistyvät

alueelta. Alue tarjoaa merkittävän kehittämispotentiaalin koko kaupunkiseudun näkökulmasta.

Varsinaisia teollisuuden ja logistiikan alueita ovat Työpaikkojen ja elinkeinojen alueet Myllypurossa, vähäisessä määrin Pärriinmaalla, Hankkon alueella, Ruskossa sekä Aitovuudessa. Näillä alueilla toimintojen laatu aiheuttaa ympäristöhäiriöitä, mistä syystä alueilla ei sallita asuntorakentamista. Aikaisempien yleiskaavojen mahdollisuus palvelujen ja kaupan sijoittamiselle näille alueille ei ole tavoitteena, sillä alueet varataan ensisijaisesti yritystoiminnalle ja sen laajentamiselle. Yleiskaavan tavoitteena on, että kantakaupungissa on myös työpaikkatoiminnoille varattuja kehittyviä alueita ja että alueiden mahdollista muutosta koskeva spekulointi ei heikentäisi yritystoiminnan kehittämistä alueilla. Aluevarausten myötä kantakaupunkiin sijoittuu edelleen alueita monipuoliselle elinkeinotoiminnalle tilaa vaativista logistiikkatoimijoista pieniin alihankinnan pajiin.

Yleiskaavaehdotus on voimassa oleviin yleiskaavoihin näiden huomattavan yleispiirteinen. Nyt työn alla olevassa yleiskaavassa asumisen alueiksi varatuilla alueilla sijaitsee useita nykyisiä palvelu- tai tuotantotoiminnassa olevia alueita ja tontteja. Laadittava yleiskaava ei sinänsä rajoita nykyisen toiminnan kehittämistä asumisen alueilla, mutta toiminnan kehittämisestä aiheutuvaa enenevää häiriötä lähialueen asutukselle on jatkossa hyvin vaikea perustella. Toiseen suuntaan yleiskaavan asumisen käyttötarkoitus mahdollistaa harkinnanvaraisesti mahdollisuuden täydentää tai jopa kokonaan korvata yritysalueen tai tontin nykyinen käyttö asuntorakentamisella, mikä puolestaan tarjoaa taloudellisia edellytyksiä toisaalle tehtävälle investoinnille.

Yleiskaavaehdotuksessa kauppa ohjataan voimakkaasti keskustoihin, joiden aluevarauksia laajennetaan kantakaupungissa merkittävästi voimassa olevaan yleiskaavatilanteeseen verrattuna. Yleiskaavan keskusta-alueiden pinta-ala kasvaa 188 hehtaarista 688 hehtaariin. Kaupan keskittyminen keskusta-alueille

mutta myös alueiden täydentävä asuntorakentaminen parantaa keskustojen elinvoimaisuutta. Myös julkisten palveluiden keskittyminen keskustoihin tukee elinkeinoelämän saavutettavuudesta riippuvaisia kilpailuetuja.

Seudullista paljon tilaa vaativaa kauppa on ohjattu Lielahden länsiosaan, Lahdesjärvelle sekä Hankkion alueelle. Alueet ovat hyvin ajoneuvoliikenteen saavutettavissa niin tavaralogistiikan kuin autoilevan asiakaskunnankin suhteen.

Yleiskaavan keskuspuistoverkosto voi mahdollistaa toimintaedellytyksiä myös yritystoiminnalle, ensisijaisesti hyvällä viherverkostolla on vaikutuksia kaupungin viihtyisyyteen ja houkuttavuuteen sekä matkailun ja urheilutapahutumien kehittämiseen.

Yleiskaavan strategiset vyöhykkeet ja kehittämismerkinnät

Yleiskaavaehdotuksen yhdyskuntarakennekartalla olevat kehittämissperiaatevyöhykkeet ovat pääosin Tampereen kaupunkistrategiassa painotettavia kehittämisskohteita ja -teemoja. Yleiskaavaratkaisussa esitetyillä vyöhykkeillä kaupunkikehityskohteisiin liittyy merkittävässä määrin myös kaupungin omia kehittämistoimia ja investointeja. Rakenteilla oleva raitiotie on tästä yksi esimerkki.

Yleiskaavatyön tavoitteena on, että kaupunkistrategiassa määriteltyjen kehittämissvyöhykkeiden kehitystä seurataan strategian toteutumiseksi. Kaupungin dynaaminen kehittäminen edellyttää ajantasaisista tiedoista kaupunkirakenteesta tapahtuvasta muutoksesta sekä tavoitteiden toteutumisesta ja ajantasaisuudesta suhteessa kaupunkikehitykseen seudulla, valtakunnassa ja kansainvälisellä tasolla. Yleiskaava ei yksin riitä kehittämisen välineeksi mutta on käyttökelpoinen ohjauksen työkalu hyödyntäessään koottua seurantatietoa ja erilaisten hankkeiden vaikutusarviointitietoa kokonaiskehittämisen tueksi.

Kasvun urat

Yleiskaavaratkaisun mukaisesti kaupungin kasvu suuntautuu pääosin Kasvun vyöhykkeelle, joka on muodostettu Tampereen ydinkeskustan lisäksi aluekeskuksista sekä näiden välille asetuvisista täydentämiseen soveltuvista alueista. Vyöhykkeelle mitoitettu asuntorakentamisesta laskennallisesti noin puolet sijoittuu kaavan keskusta-alueille. Lisäksi kaupunkiin sijoittuvat julkiset ja yksityiset investoinnit eritoten palveluiden osalta suunnataan kaavan aluekeskuksiin. Yleiskaava vahvistaa keskusta-alueita huomattavalla täydennysrakentamisella sekä ydinkeskustan ja aluekeskusten välistä kytköstä tehokkaalla joukkoliikennejärjestelmällä.

Tampereen raitiotien vaikutusten arvioinnissa todetaan verokkikaupungeissa koetun perusteella, että eritoten tehokkaan ja ennakoitavan joukkoliikenteen, kuten raitiotien, käyttö kaupunkikehittämisen välineenä tuo investointeja muodostuvilla joukkoliikennekäytävillä olevien pysäkkien lähiympäristöihin, etenkin jos ne ovat laadukkaasti toteutettuja. Yleiskaavaehdotuksessa osoitettu raitiotiehen nojaava Elinvoiman vyöhyke tuo esiin osaamisintensiiviselle yritystoiminnalle soveliaan toiminta- ja investointiympäristön.

Aluekeskusten vahvistaminen laajentaa kaupungin toiminnallista monipuolisuutta Tampereen keskustasta kaupunginosiin. Toteutuessaan keskusta-alueiden tiivistymisestä aiheutuu ns. kasautumisetuja, joilla tarkoitetaan suuremmasta väestötiheydestä ja monipuolisemmasta kaupunkirakenteesta koituvia etuja. Tiivis joukkoliikennekaupunki mahdollistaa työnantajalle laajemman joukon potentiaalisia osaajia, työntekijälle suuremman määrän kiinnostavia työmahdollisuuksia sekä innovatiivisille yrityksille lisää soveltuvia yhteistyökumppaneita. Elinkeinoelämän ja kaupunkitalouden näkökulmasta kasautumisedut johtavat parhaimmillaan selkeään tuottavuuden kasvuun sekä elinkeinorakenteen muutoksen, jonka myötä voi syntyä aivan uusia toimialoja ja liiketoiminnan mahdollisuuksia.

Yleiskaavaehdotuksen pohjalta tammi-kuussa 2017 toteutetussa yrittäjäkyselyssä selvisi, että kaupunkistrategian ja alustavan yleiskaavaehdotuksen mukainen kehittäminen on etenkin kes-

kusta-alueilla olevien yrittäjien näkökulmasta suuri mahdollisuus, mutta jos sain määrin myös uhka. Liikenneverkon kehittämistoimien, esim. autoilun sujuvuudesta tinkiminen, kohdistuminen vain keskustoihin koetaan keskusta-alueilla yrittäjien asemaa heikentävänä, sillä yrittäjien mukaan merkittävä osa asiakaskunnasta tulee keskustaan autolla. Lisäksi tavarakuljetusten järjestämiseen tulisi kiinnittää alueiden suunnittelussa erityistä huomiota. Palaute viestii keskustojen kehittämisen vaikeudesta. Keskustojen toiminnallinen vetovoima näyttäisi olevan kytköksissä niiden liikenteelliseen saavutettavuuteen ja niissä toimimisen sujuvuuteen kaikilla välineillä. Toiminnallisen vetovoiman aikaansaaminen on eritoten voimakkaan uudistamisen kautta muodostettavissa aluekeskuksissa, niissä asuntotuotantoon painottuva kehittäminen voi hiljentää keskustoihin kaavailun dynamiikan.

Innovaatioympäristöjen tukeminen ja yritysalueiden monipuolisuus

Kaupunkiseutujen kehittämisessä tulee löytää tasapaino toimialojen erikoistumisen ja moninaisuuden suhteen. Tampereella on hyvin monipuolinen toimialojen kirjo, josta erottuu suurten yliopistojen yhteyteen sijoittunut erityisosaamista tuottava yritysalue. Tampereen kaupunkistrategiassa on nostettu esiin nämä kaupungin tulevaisuuden kärkitoimialat ja niiden kehittäminen on huomioitu yleiskaavassa omin merkinnöin, jotka takaavat mm. kärkitoimialan tukemisen ja priorisoinnin suunnitteluprosessissa. TAYS:n ja TTY:n kaltaiset elinkeinoelämän uudistajat ja moottorit on nostettu erillisellä merkinnällään kartalle. Myös Mediapolis on kaavassa tunnistettu vastaavaksi erityisosaamisen keskittymäksi. Lisäksi samanlainen toiminnallisen kehittämisen tavoite on osoitettu Lielähti-Hiedanrantaan.

Yleiskaavassa esitetty Etelän kasvusuunta -vyöhyke kattaa Tampereen keskustan eteläpuolella olevat yritysalueet sekä uuden Lakalaivan aluekeskuksen. Vyöhykkeen myötä alueita viitoitetaan kehitettäväksi monipuolisella tavalla siten, että alueet uusiutuisivat nykytilasta yrittämisen potentiaaliaan menettämättä.

Lisäksi yleiskaavaehdotuksessa olevat Ohjeelliset keskuspuistoverkoston kehittämistarvealueet Kauppi-Niihmassa ja Viinikanlahden ja Kaukajärven välillä voivat tulevina vuosina nousta Tampereen kaupungin näkyvyyden, elinvoiman sekä yrittämisen näkökulmasta merkittäväksi tekijöiksi, mikäli kaupunki määrätietoisesti työskentelee alueiden kehittämiseksi ja yrittämismahdollisuuksien avaamiseksi alueilla. Vyöhykkeillä voi olla suuri rooli matkailun kehittämisessä tai erilaisten tapahtumien areenoina. Lisäksi kaupungin kehittäminen toimivaksi, viihtyisäksi ja mielenkiintoiseksi muun muassa viherverkkoa kehittämällä lisää sen vetovoimaa osaavan työvoiman silmissä.

Yrittäjille suunnatussa kyselyssä tuli selkeästi esiin yrittäjien tyytyväisyys nykyisiin toimintaympäristöihinsä. Palvelujen ja työpaikkojen sekoittuneille alueille ei toivottu asuntorakentamisen mahdollisuutta vaan joustavaa yritystoiminnan laajenemisarua. Ydinkeskustaan ja aluekeskuksiin ei toivottu nykyistä ajoneuvoliikennettä entisestään vaikeuttavia järjestelyjä, vaikka joukkoliikenteen tehostamisen myötä paranevat yhteydet muihin kaupungin keskuksiin nähtiinkin hyvänä kehityksenä. Kyselyn tulos tukee yleiskaavan ratkaisua säilyttää nykyiset laajat yritysalueet pääosin yrityskäytössä ja sijoittaa asuntorakentamisen keskusta-alueille, joissa jo ennestään on ollut asuntorakentamista ja palveluvaltaista yritystoimintaa. Näin kantakaupungissa voidaan edelleen säilyttää monipuolinen yritysalue.

Yleiskaava on yksi väline kaupunkistrategian toteuttamiseksi, mutta sen lisäksi yritysalueilla tarvittaisiin yksityiskohtaisempaa, lyhyellä aikajänteellä toimivaa strategiaa sekä julkisia investointeja eri alueiden toimivuuden varmistamiseksi. Tätä tukee myös yrittäjiltä ja elinkeinotoimijoilta saatu palaute. He toivovat kaupungilta selkeää näkemystä, miten kaupunki aikoo kehittää strategiaa vyöhykkeitään sekä yritystoiminnan alueita niin lyhyellä kuin pitkällä aikavälillä. Tätä näkökulmaa tukevaa Tampereen elinkeinostrategiaa ei pidetä riittävän selkeänä. Pitkän aikajänteen tahtotilan ilmauksena yleiskaava voi vaikuttaa niin yritysten sijoittumis päätöksiin kuin investointeihin.

Tehokkaan joukkoliikenteen kasvukaupunki seudullisesti nähtynä

Rakenteilla olevan raitiotien sekä sen suunniteltujen jatkojen myötä kaupungin ydinkeskusta ja aluekeskukset kytkeytyvät aiempaa tiiviimmin toisiinsa sekä tehokkaasiin kansallisiin ja kansainvälisiin liikennejärjestelmiin nivoen myös yliopistot tehokkaan joukkoliikenteen piiriin. Raitiotien myötä kaupunkiin kehittyä kaksi saavutettavuudeltaan hyvin erilaista vyöhykettä. Keskinen kaupunki tiivistyy tehokkaan joukkoliikenteen ympärillä kun taas valtaosa perinteisistä palvelujen ja työpaikkojen alueista sijoittuu kehälle, jota raitiotie tai lähijuna eivät palvele.

Joukkoliikenteen tehostaminen hyödyttää osaamisintensiivisiä toimialoja kuten innovaatiokeskittymiä, jotka tarvitsevat hyvät yhteydet päärautatieasemalle sekä lentoasemalle. Sen sijaan perinteisemmät tuotannon ja logistiikan yritykset sekä pääasiassa seudullisia markkinoita palvelevat yritykset hyö-

tyvät vähemmän tai jopa kärsivät tiivistymisen aiheuttamasta tarpeesta jakaa katutilaa joukkoliikenteen ja ajoneuvoliikenteen välillä mikäli ne sijaitsevat tehokkaan joukkoliikenteen vyöhykkeellä.

Monessa tapauksessa kehittyvä joukkoliikenne ei myöskään suoraan palvele työmatkaliikennettä, sillä Tampereen kantakaupungin työpaikkaomavaraisuusaste on 123 %. Käytännössä tämä tarkoittaa ympäristökunnista kantakaupunkiin suuntautuvaa runsasta työmatkaliikennettä. Tampereen intensiivisimmät työpaikkakeskittymät ovat tällä hetkellä ydinkeskustassa, Hervannassa ja TAYS:n alueella. Näiden alueiden saavutettavuutta joukkoliikenteellä parannetaan kantakaupungissa. Kaupungin tulevat eivät joukkoliikenteen kehittämisestä suoraan hyödy. Seudullisen raideliikenteen nykyistä laajempi käyttöönotto tukisi kokonaisvaltaisesti liikennejärjestelmän kehittymistä nykyistä ruuhkattomampaan suuntaan.

Joukkoliikenteen ja sisäisten yhteyksien kehittäminen Tampereen kantakaupungissa voi tukea seudullisen liikenteen

sujuvuutta välillisesti. Yleiskaavassa on tunnistettu sijainnit, joissa raitiotien pysäkin yhteyteen tulee sijoittaa liittytäväsäköintialueita. Tämä mahdollistaa matkojen ketjuttamisen. Lisäksi kantakaupunkiin suunnitellut kehäteiden rinnakkaisväylät sekä alueelle tavoiteltu kulkumuotojakauman muutos kestävien liikkumismuotojen hyväksi vähentävät ruuhkia sisääntuloväyliltä. Tämä palvelee seudullista työmatkaliikennettä sekä ajoneuvoliikenteen sujuvuudesta riippuvaisia palvelujen ja työpaikkojen sekoittuneita alueita ja työpaikkojen ja elinkeinojen alueita sekä logististen toimintojen vyöhykkeitä.

On mahdollista, että kantakaupungin tiivistäminen ja katutilan jakaminen eri liikkumismuotojen kesken muuttaa yritysten toimialajakaamaa keskustoissa. Tässä tapauksessa autoilusta ja autoilevista asiakkaista voimakkaasti riippuvainen yritysalue siirtyy yleiskaavaehdotuksen palvelujen ja työpaikkojen sekoittuneille alueille, joissa liikennealueita kehitetään päätieverkon saavutettavuus silmällä pitäen.

Raitiotievaunu Taysin alueella Vieritien vaihtopysäkillä. Raitiotieallianssi/Viasys VDC

Yleiskaavan toteuttaminen

Kaavoituksen ja maankäytön toteuttamisen ohjelmointi samanaikaisesti on tärkeää, jotta kaupungin kasvu ja kehitys tapahtuvat hallitusti. Kaupunkirakenteen täydentyminen edullisille vyöhykkeille on kuntatalouden kannalta edullisempaa kuin yhdyskuntarakenteen laajentaminen, sillä täydennysrakentaminen ja tiivistäminen eivät edellytä yhtä laajasti investointeja infrastruktuuriin ja palvelurakentamiseen, kuin kokonaan uusien kaupunginosien rakentaminen.

Asemakaavoitus

Yleiskaavaa toteutetaan monella eri tavalla. Merkittävien vastuu yleiskaavan toteuttamisesta on asemakaavoituksella. Kaupunkistrategian tavoin yleiskaava ohjaa varsinkin asuntorakentamista kaupunkirakenteen kannalta edullisille vyöhykkeille, keskustoihin ja joukkoliikennekäytävien varteen. Asemakaavoja laaditaan vuosittain hyväksyttävän asemakaavoitusohjelman mukaisesti. Samassa yhteydessä ohjelmoidaan kaupungin fyysisen ympäristön ja palvelurakentamiseen liittyvät investoinnit ja kehittäminen (PALM).

Kantakaupungin yleiskaavan tavoite toteuttaa kasvu yhdyskuntarakennetta täydentämällä merkitsee käytännössä alueiden asemakaavojen muuttamista lisäämällä nykyisen käyttötarkoituksen mukaista tehokkuutta tai muuttamalla asemakaavan käyttötarkoitusta. Kantakaupungista eri käyttötarkoituksia varten on asemakaavoitettu asumisen, palvelujen, työ- ja tuotantotoimintojen käyttötarkoituksiin n. 6800 ha mikä on n. 52 % kantakaupungin maapinta-alasta ja 67 % asemakaavoitetuista alueista. Liikenteen aluevarauksia ajoneuvo- ja rautatieliikenteelle on varattu yli 2000 ha, mikä on lähes kolmannes asemakaavoitetusta pinta-alasta. Rakentamisen ja liikennealueiden lisäksi asemakaavoissa on varattu alueita virkistysalueiksi ja erityisalueiksi, esim. yhdyskuntateknistä huoltoa varten ja puolustusvoimien käyttöön.

Uudistettavia asemakaavoja laaditaan pääosin jo nyt rakentamiseen tarkoitetuille tonteille. Nykyistä maankäyttöä tehostavia asemakaavoja tulee laadittavaksi n. 1000 ha alueelle, käyttötarkoituksen muuttavia asemakaavoja tulee laadittavaksi n. 1200 ha alueelle. Näin ollen yleiskaavaa toteuttava asemakaavoitus on yli 70 % osalta voimassa olevien asemakaavojen muutoksia.

Ohjelmat

Yleiskaavaratkaisu toteuttaa monia kaupunkirakenteen kehittämistä koskevia erillisiä ohjelmia ja osaltaan parantaa niiden vaikuttavuutta. Yksi täydennysrakentamista ohjaava väline on kunnan maapolitiikka, Tampereen osalta raakamaanhankinnan rinnalla kaavoitun maan hankinta lisää kaupungin omia mahdollisuuksia täydennysrakentamisen edistämiseen. Tiivistyvän kaupunkirakenteen laatua ohjataan pysäköinnin järjestämisestä laaditulla Tampereen pysäköintipolitiikan linjauksilla, viherverkon ja -palveluiden toteutumisen ohjaamisella erilaisin viheralue- ja viherpalveluohjelmilla ja luonnonsuojelun alueiden hoitoa ohjataan erikseen laadittavilla hoito- ja käyttösuunnitelmilla. Hulevesien hallinnasta on laadittu päivittyvä hulevesiohjelma. Asukkaisiin kohdistuva haitallinen melu pyritään hallitsemaan meluntorjunnan toimintasuunnitelman avulla. Samaan aikaan yleiskaavatyön kanssa on vireillä

kansallisen kaupunkipuiston tarveselvitys, jolla mahdollisesti toteutuessaan on vaikutuksia myös yleiskaavallisella tasolla.

Yksiköissä valmistellut ohjelmat on laadittu yhteistyössä kaupunkiympäristöstä vastuussa olevien toimijoiden kanssa. Ohjelmat on käsitelty luottamuselimissä.

Kehittämisen kohdealueet ja teemat

Valmisteilla olevassa yleiskaavatyössä on tunnistettu alueita ja teemoja, joille on tarve laatia yleiskaavaa tarkempia kehityskuvia ja niiden toteuttamisen ohjelmointi.

1. Elinkeinostrategia

Keskeisenä teemana on tunnistettu elinkeinon kehittämisen strateginen ohjaaminen sekä kaupungin että kaupunkiseudun tasolla. Elinkeinoalueiden toimijoilla on tarve niin lyhyen kuin pitkän aikavälin kehittämistavoitteille.

2. Aluekeskusten kehittäminen

Aluekeskusten kehittämisen tukeminen suunnitelmin ja ohjelmoinnilla on tärkeää. Länsi-Tampereella Oma-Tesoma -hanke ja Hiedanrannan arkkitehtuurikilpailu edistävät alueiden kehitystä. Lakalaiva uutena aluekeskuksena lähtee liikkeelle kaupungin palvelurakentamisen hankkeella. Raitiotie jatkaa Hervannan hyvää kehitystä. Koilliskeskuksen, Turtolan ja Kaukajärven yleissuunnitelmien laatiminen on ohjelmoitu lähivuosille.

3. Kestävä liikkuminen

Kestävän liikkumisen edistäminen kehittämällä kantakaupungista aitoa joukkoliikennekaupunkia tarkoittaa myös merkittävää panostusta kävelyn ja pyöräilyn olosuhteiden parantamiseen. Joukkoliikenteen pysäkkien saavutettavuus keskustoissa kävellen ja asumisen alueilta myös pyöräillen on varmistettava.

4. Liito-oravaverkoston turvaaminen

Viherverkon osalta yleiskaavatyössä kartoitetaan ja määritellään kantakaupungin liito-oravien käyttämät elinympäristöt ja yhteydet. Lajin säilymisen turvaamiseksi työtä jatketaan säännöllisellä seurannalla muutaman vuoden välein. Selvitys ja seurantatyö kytkeytyvät MAL -sopimuksen kirjaukseen kaupunki-seudulle laadittavaan viherrakenteen yleissuunnitelmaan.

5. Viherverkon kehittäminen

Muita viherverkon kehittämistä vaativia teemoja ovat mm. kehitettävien ekologisten/viheryhteyksien toteutussuunnitelmat. Alueista mm. Kauppi-Niihama liikunta- ja urheilu sekä matkailupalvelujen alue sekä Kaukajärvi-Kirkkosuonnotko-Iidesjärven muodostaman keskuspuistoakselin kehittäminen edellyttävät yleispiirteiset alueidenkäyttösuunnitelmat, joissa yhteen sovitetaan osin ristiriitaisia tavoitteita virkistykseen, luonnonsuojelun ja rakentamisen kesken. Uusiin kaupunginosaan tai keskuksiin liittyvä suunnittelutarpeita kaupunkinosaapuistoille ja liikennealueille kohdistuu suunnittelutarpeita liikenneverkon estevaikutuksen vähentämiseksi.

6. MAL-sopimuksen kehityskohteet

Viherverkon lisäksi muita MAL-sopimukseen kirjattuja seudullisen kehittämisen kohteita ovat Tampereen tavaraliikenteen

ratapiha-aluetta koskeva selvitys rataverkon ja maankäytön kehittämistä sekä Kolmenkulman ja Härmälän-Partolan-Lakalaivan alueiden kehittäminen.

7. Kulttuuriympäristön selvitykset

Kulttuuriympäristöjen osalta on tunnistettu selvitystarpeita erityisesti yleiskaavan muuttuvan maankäytön alueilla. Selvitystarpeita on esimerkiksi Nekalassa ja Hervannassa. Muiden kuin muuttuvan maankäytön alueiden osalta selvitystarpeita on todettu olevan 1900-luvun alussa palstoittamalla syntyneiden alueiden osalta sekä jälleenrakennuskautta uudempien pientaloalueiden osalta.

8. Rataverkon kehittäminen

Pääradan matkustajamäärät kasvavat tulevaisuudessa ja rataverkon toimivuus on ensiarvoisen tärkeää Pirkanmaan kannalta. Raideliikenteen kehittämisellä on tärkeä rooli niin pitkällä matkoilla kuin työssäkäyntialueen sisäisessä pendelöinnissä. Pitkällä aikavälillä on maankäytön suunnittelussa syytä varautua useilla rataosuuksilla lisäraiteiden tilantarpeeseen. Lisäraidetarve on seuraavilla rataosuuksilla: Tampere-Sääksjärvi, Tampella-Lielähti, Lielähti-Parkano ja Lielähti-Nokia.

Yleiskaavan seuranta

Työskentelykautensa alussa Tampereen kaupunginvaltuusto hyväksyi Yhteinen Tampere - näköalojen kaupunki -kaupunkistrategian 19. elokuuta 2013. Kaupunkistrategia on kuvaus painotuksista ja tavoitteista, joita kaupunginvaltuusto pitää tärkeimpinä. Se sisältää keskeiset viestit Tampereen kehittämiselle ja on perusta kaupungin johtamiselle. Kantakaupungin yleiskaavan laatiminen on yksi Tampereen kaupunkistrategiassa määritellyistä valtuustokauden tehtävistä. Varsinaisen yleiskaavan lisäksi kaavatyön aikana pyritään samalla kaavaprosessin ja -välineen kehittämiseen siten, että yleiskaava on jatkuvasti ajantasainen ja myös kaupunkistrategian toteuttamisen väline.

Seurannan rakentaminen

Ajantasaisen yleiskaavan keskeisin lähtökohta on jatkuvasti päivitettävä tieto yhdyskuntarakenteesta tapahtuvasta muutoksesta ja siitä johtuvasta kehittämisestä tarpeesta. Yleiskaavan seurannan lähtöaineistoa kerätään yhdessä kaupungin Tietoyksikön kanssa. Lähteenä pyritään käyttämään mahdollisimman

ajantasaista tietoa mm. kaupungin omaa rekisteriaineistoa. Kerättyä tietoa hyödynnetään yleiskaavan ja kaupunkistrategian päivittämisessä. Seuranta palvelee samanaikaisesti kaupunkistrategian valmistelua ja yleiskaavan toteutumisen seuranta.

Yleiskaavan seuranta rakennetaan kolmen teeman ympärille, joiden työotsikot ovat Yhdyskuntarakenteen kehitys, Kaupunkistrategia yleiskaavassa sekä Tavoitellun ja toteutuneen kehityksen suhde.

Yleiskaavan aluevaraukset

Yleiskaavan kartalla 1 on esitetty kantakaupunki maankäyttöluokkiin jaettuna. Jokaisella luokalla on omat kehittämistavoitteensa. Yhdyskuntarakenteen kehitykseen liittyviin kysymyksiin, kuten "Miten alueet kehittyvät?" tai "Onko kehitys tasaista?" voidaan vastata peilaamalla kerättyä tietoa maankäyttöluokkiin.

Yleiskaavan strategiset kehittämisvyöhykkeet

Yleiskaavan kartalla 1 on esitetty kaupungin liikennejärjestelmä sekä kehittämisvyöhykkeitä ja -kohdealueita, joiden määräykset saavat sisältönsä Kaupunkistrategiasta. Lisäksi kartoilla 2-4 on esitetty viherverkon ja virkistyspalveluiden kehittämisen, kulttuuriympäristön suojelun ja yhdyskuntateknisen huollon nykytilaa ja kehittämistavoitteita.

Näiden vyöhykkeiden ja karttojen kautta voidaan seurata, miten kaupunki edistää strategisia tavoitteitaan ja miten se vaikuttaa kaupungin kehittymiseen. Muun muassa asemakaavoituksen kohdentuminen kaupunkirakenteen eri osiin kuuluu tähän seurantaan.

Tavoitellun ja toteutuneen kehityksen suhde

Varsinaisessa kaupunkistrategian ja yleiskaavan tavoitteenasetteluun vaikuttavassa seurannan osassa kerättyä tietoa suhteutetaan yleiskaavan aluevarauksiin ja kehittämistavoitteisiin ja peilataan näitä toisiinsa. Näin saadaan vastauksia kysymyksiin "Mikä on väestökehitys kunkin viheralueen lähiympäristössä?" tai "Miten kehittyä asunon ja julkisten palveluiden välinen etäisyys eri asuinalueilla?".

Tätä kautta pyritään löytämään vastaus siihen, ovatko kaupungin kehittämistoimet olleet riittävät tavoitellun kehityksen saavuttamiseksi sekä siihen, miten kaupunkistrategiaa ja yleiskaavaa tulisi seuraavilla valtuustokausilla tarkistaa.

Tiedon
kerääminen

Tietoyksikkö
Yleiskaavoitus

Kaupungissa
tapahtuvien
muutosten
havaitseminen

YHDYSKUNTA- RAKENTEEN KEHITYS

Yleiskaavan kartta 1,
aluevaraukset.

Kehitys alueilla
Alueiden kehitys suhteessa
koko kaupunkiin

KAUPUNKISTRATEGIA YLEISKAAVASSA

Yleiskaavan kartalla 1 ovat
strategiset vyöhykkeet sekä
liikenneverkko. Yleiskaavan
kartat 2-4.

Toimenpiteet strategisten
tavoitteiden toteutumiseksi

TAVOITELLUN JA TOTEUTU- NEEN KEHITYKSEN SUHDE

Muutoksen
suhteuttaminen
kaavaan ja strategisiin
vyöhykkeisiin.

Syötöt kaupunkistrategian ja
yleiskaavan muuttamiseksi

Lähtökohdat yleiskaavatyölle

Edellinen kantakaupunkia koskeva kokonaisyleiskaavatyö käynnistyi lähes 30 vuotta sitten vuonna 1989. Kaupungin kasvu ja kehitys tapahtuivat työn alkaessa pitkälti varaamalla uusia alueita asumista ja yritystoimintaa sekä palveluja varten. Kyseinen vuonna 1998 hyväksytty yleiskaava on toteutunut lähestulkoon kokonaan ja siinä osoitetut uudet alueet on asemakaavoitettu. Yleiskaavan hyväksymisen jälkeen on laadittu useita maankäytön muutoksen mahdollistavia osayleiskaavoja. Kasvu ja kehitys näyttävätkin toteutuvan pääosin jo kertaalleen rakennettujen alueiden muutoksena käyttötarkoitusta ja rakentamistehokkuutta muuttamalla. Samassa yhteydessä liikenteen verkostoa täydennetään ja uudistetaan kasvavan liikenteen tarpeisiin.

Kaupunkistrategia ja muutoksen hallinta

Valtuuston hyväksymä kaupunkistrategia ”Yhteinen Tampere - näköalojen kaupunki” luo vahvan pohjan yleiskaavatyölle. Yleiskaava kytkee yhteen maankäytön, asumisen, liikenteen ja palvelujen suunnittelun ja varmistaa osaltaan maankäytön kehitysprosessien sujuvuuden. Strategian tavoitteiden mukaisesti kaupungin kasvu suuntautuu nykyisen yhdyskuntarakenteen sisään, aluekeskuksiin, joukkoliikenteen laatuikäytävillä ja etelän suuntaiselle ratavyöhykkeelle. Asuntokanta ja asuinalueet houkuttelevat monipuolisuudellaan ja yrittäjyydelle sekä työpaikkojen synnylle on houkuttelevat mahdollisuudet. Fyysinen palveluverkko keskustassa ja aluekeskuksissa on esteettömästi saavutettavissa joukkoliikenteellä ja pyöräillen. Kokonaisuutena yhdyskuntarakenteen on tiivis ja vähähiilinen, mikä tulee kaupungin ilmastotavoitteita.

Tulevia maankäytön muutoksia ei voida ennakoita samalla tarkkuudella kuin edellinen kantakaupungin yleiskaava ja 2000-luvulla laaditut osayleiskaavat ovat ohjanneet. Käynnissä olevaa kaupunkirakenteen kehittämistä on syytä ohjata kaupungin strategisten tavoitteiden pohjalta varmistaa riittävä ja monipuolinen asumisen yleiskaavavaranto sekä laadukkaat asumisen ympäristöt ja palvelut, mahdollistava ja joustava toimintaympäristö elinkeinoelämän tarpeisiin sekä kaikki käyttäjät tunnistava kestävä liikennejärjestelmä. Lisäksi uuden yleiskaavan ja yleiskaavatyön kokonaisuutena tulee sopeutua nykyisiin toimintamalleihin. Lisäksi on huomioitava mm. kaupungistumisesta, elinkeinoelämän muutoksista ja il-

mastonmuutoksen hillinnästä ja siihen sopeutumisesta johtuvia uudenlaisia tavoitteita.

Kaupungistuminen on Suomessa keskittynyt viime vuosikymmeninä muutamalle suurimmalle kaupunkiseudulle. Tampereen kaupunkiseudun väestö on kasvanut viimeisen 20 vuoden aikana keskimäärin 4000 asukkaalla vuosittain. Jatkuva väestönkasvu lisää painetta taajama-alueen laajenemiselle ja yhdyskuntarakenteen hajautumiselle, mistä seuraa monenlaisia liikenneongelmia. Yleiskaavan haasteena on ratkaista maankäytön, asumisen ja liikennejärjestelmän yhteensovittaminen niin, että kasvu pystytään ottamaan vastaan kestäväällä ja nykyisten asuin- ja toimintaympäristöjen laatua kehittäväällä tavalla.

Asuntorakentamisen osalta muuttuvassa ja monimutkaisuudessa maailmassa on aiempaa vaikeampi ennakoita väestönkehityksestä ja asumiskulttuurin muutoksista johtuvia tarpeita. Tunnistettuja kaupunkilaisten ja heidän asuinoloihinsa vaikuttavia, ja todennäköisesti entisestään voimistuvia kehityspolkuja kaupungistumisen lisäksi, ovat asuntokuntien moninaistuminen ja määrän kasvu, väestön ikääntyminen ja lisääntyvä liikkuvuus. Pieniä asuntokuntia syntyy lisää, kun sinkkotalouksien ja eri-ikäisten lapsettomien pariskuntien joukko kasvaa, erilaistumista asumisen kentälle luo vaihtoehtojen perhemallien lisääntyminen. Näistä seuraa asumisen tarpeiden ja toiveiden monimuotoistuminen, mikä on jossain määrin haaste asuntotuotannolle kokonaisuutena. Kehittyvillä kaupunkiseuduilla liikenneyhteyksien nopeutuminen mahdollistaa sujuvamman pendelöinnin, mikä vastaavasti näyttäisi johtavan pidentyneisiin työmatkoihin. Samaan aikaan liikkuminen vapaa-ajan aktiviteettien perässä kaupungin laidalta toiselle tai vielä kauemmas naapurikuntiin lisääntyy.

Toisaalta myös elinkeinorakenteessa tapahtunut ja edelleen tapahtuva muutos ohjaa pitkälti maankäytön kehittämisen tavoitteita. Tampereen työpaikkojen määrä on ollut jo lähes 20 vuotta kasvussa lukuun ottamatta vuoden 2009 notkahdusta. Uudet työpaikat sijoittuvat pääosin muille kuin perinteisille teollisuuden toimialoille, jonka osuus työpaikoista on pudonnut alle 16 %:n. Tulevaisuuden yhdyskuntarakenteen tulee mahdollistaa monipuolinen yrittäminen ja työnteko. Alueiden käyttötarkoitusten sekoittuminen, hyvä kytkeytyminen palvelujen verkostoon ja liikennejärjestelmään sekä maankäyttöprosessien sujuvuus ovat avainasemassa tulevaisuuden elinkeinoelämän tarpeiden turvaamisessa.

Yleiskaavatilanne ja prosessin kehittäminen

Kantakaupungin alueella on voimassa 18 yleiskaavaa ja viireillä on kaksi yleiskaavaa. Viireillä ovat tämä kantakaupungin yleiskaavan 2040 lisäksi keskustan strateginen osayleiskaava. Se on hyväksytty valtuustossa 18.1.2016, mutta kaava ei ole vielä lainvoimainen. Työn alla oleva kantakaupungin yleiskaava 2040 kumoaa vahvistuessaan voimassa olevat yleis- ja osayleiskaavat lukuun ottamatta keskustan strategista osayleiskaavaa.

Suunnittelualueen rakennetut osat on lähes kokonaan asemakaavoitettu, koko pinta-alasta noin 80 % on asemakaavoitettu. Suurimpia asemakaavoittamattomia alueita ovat Myllypurossa valtatie 3:n länsipuoliset alueet, Lamminpään hautausmaan alue, Mustavuoren virkistysalue, Kauppi-Niihman laaja virkistysalue, lidesjärven perhepuiston alue, Särkijärven ja Hallilan ympäristö, Hervantajärven alue, Ruskon ja Kaukajärven välinen alue VT9:n ja Sammon valtatie risteysalue sekä Ojalan ja Aitovuoren alueet. Teollisuus- ja työpaikka-alueiden asemakaavoja on viireillä Myllypurossa, Pärinmaalla ja Aitovuorella sekä asuinalueiden asemakaavoja on viireillä Västingimäessä Vuoreksessa, Hervantajärvellä ja Ojalassa.

Voimassa olevien yleiskaavojen ajantasaisuutta arvioitiin kaavatyön aloitusvaiheessa. Arviointityössä on koottu yhteen Kantakaupungin yleiskaava 1998 sekä pääosin 2000 -luvulla laadittujen osayleiskaavojen tavoitteet ja perusratkaisut ja niiden ohjaavuus. Arvioinnissa on selvitetty kaupungin kehitystä viime vuosina mm. asumisen ja yritystoiminnan näkökulmasta. Arvioinnin yksi johtopäätös on, että pientaloalueet ovat rakentuneet täydennysalueiden puitteissa kaikkialla Tampereella, kun taas kerrostalorakentamisessa on kaupunginosien välistä vaihtelua. Yleiskaavoissa ennakoitua enemmän kerrostalorakentamista on syntynyt mm. vetovoimaisiin keskuksiin, hyvien liikenneyhteyksien varrelle, suurten oppilaitosten läheisyyteen ja suurten järvien rannoille. Kerrostalorakentamista on monin paikoin toteutettu kaavan käyttötarkoituksen muuttavilla asemakaavoilla. Myös teollisuus- ja työpaikka-alueita on muutettu asemakaavoilla asuntorakentamisen käyttöön vuoden 2000 jälkeen n. 60 ha alueelta.

Kantakaupungin yleiskaavan laatiminen edellyttää samanaikaisesti kaavaprosessin kehittämistä, jotta sen sisältö voidaan kytkeä selkeämmin kaupunkistrategiaan ja jotta kaava voimassaoloaikanaan vastaa nykyistä paremmin kaupungin muuttuviin tarpeisiin. Nyt tavoitellussa yleiskaavaprosessissa keskeisin uusi ajatus on se, että yleiskaava on jatkuvasti työn alla oleva kaupungin kehittämissasiakirja, jolloin myös yleiskaavalliset kysymykset voidaan ratkaista nopeasti ja että yleiskaavaa tarkistetaan kokonaisuutena koko kantakaupunkia koskevana. Hyvä yleiskaavan tarkistamisen jakso on valtuustokausi. Valtuusto laatii toimikauden alussa koko kaupungin kehittämistä ohjaavan strategian. Valtuustokauden päättyessä strategisten tavoitteiden konkretisointi voidaan hyväksyä yleiskaavan muodossa.

Maakuntakaava

Maakuntakaava ohjaa kuntien kaavoitusta ja viranomaisten muuta alueiden käyttöä koskevaa suunnittelua (MRL 32§). Pirkanmaalla on voimassa kolme vahvistettua maakuntakaavaa, Pirkanmaan 1. maakuntakaava, 1. vaihemaakuntakaava (turvetuotanto) sekä 2. vaihemaakuntakaava (liikenne ja logistiikka). Maakuntakaavan mukaisia toteutumattomia alueita Tampereen kantakaupungin alueella ovat Hervannan eteläpuoliset alueet sekä Ojala ja Nurmi-Sorila. Lielahdessa maakuntakaavan käyttötarkoitus on muuttumassa. Tesoman alakeskusta kehitetään parhaillaan maakuntakaavan tavoitteen mukaisesti. Maakuntakaavassa kantakaupunkiin osoitetut kaupan suuryksiköt ovat toteutuneet. Lähtökohdat yleiskaavatyölle ovat Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa, mutta yleiskaavassa esitetyt kaupunkiympäristön kehittämisen periaatteet perustuvat Maakuntakaavaehdotukseen 2040.

Maakuntakaavaehdotus 2040

Pirkanmaan uutta kokonaismaakuntakaavaa, Pirkanmaan maakuntakaavaa 2040, on laadittu samaan aikaan valmisteilla olevan kantakaupungin yleiskaavan kanssa. Maakuntakaavaehdotuksesta on pyydetty kuntien lausunnot kevään 2016 aikana. Yleiskaavatyön samanaikainen viireilläolo on mahdollistanut maakuntaa ja kaupunkiseutua koskevien ratkaisujen yhteensovittamisen. Maakuntakaavaehdotus tukee Pirkanmaan strategista asemaa kohdistuen merkittäviä ja välttämättömiä toimenpiteitä erityisesti Tampereen kaupunkiseudulle sekä HHT-vyöhykkeelle. Ehdotuksen perusratkaisut maankäytön ja liikennejärjestelmän osalta tukevat hyvin Tampereen elinvoimaa ja kilpailukykyä.

Tampereen kehittämisen tavoitteita tukevat maakuntakaavaehdotuksessa esitetyt järjestelyratapihan siirtämistä koskevat tavoitteet ja ratkaisut, etelän suunnan vahvistaminen uuteen asemansuuntaan tukeutuvalla alakeskuksella Lakalaivassa, joukkoliikenteeseen tukeutuva kaupunkirakenteen täydentäminen sekä Tampereen keskustan ja alakeskusten vahvistaminen.

Yleiskaava poikkeaa maakuntakaavaehdotuksesta keskusta-alueiden osalta. Länsi-Tampereella Tesoman ja Hiedanrannan välinen vyöhyke on yleiskaavassa keskusta-alueutta mutta maakuntakaavaehdotuksessa taajama-alueutta. Yleiskaavassa ratkaisulla on haluttu edistää kahden aluekeskuksen välisen yhteyden kehittämistä sekä alueen kehittymistä ilmeeltään ja käyttötarkoituksiltaan keskustamaisen monipuoliseksi kaupunkiympäristöksi. Hiedanrannan itäosa on yleiskaavassa osoitettu keskustatoimintojen ja virkistykseen sekoittuneeksi alueeksi. Sama vyöhyke on maakuntakaavaehdotuksessa ehdollista taajamatoimintojen aluetta, jota on kehitettävä tiiviinä joukkoliikennevyöhykkeenä.

Myös itäisellä Tampereella yleiskaava tarkentaa maakuntakaavaehdotuksessa osoitettuja keskusta-alueita. Kalevassa yleiskaavan keskusta-aluevaraus jatkuu Teiskontiellä ja Sammon valtatie varsilla yli Hervannan valtavyöhykseen. Maakuntakaavaehdotuksessa keskusta-alue rajautuu Hervannan valtavyöhykseen ja Kalevan kaupan alueeseen. Turtolan ja Kaukajärven

alueet on yleiskaavassa osoitettu keskustatoimintojen alueiksi, mutta maakuntakaavaehdotuksessa alueet ovat taajamatoimintojen aluetta. Yleiskaavan keskusta-alue Koilliskeskuksen ja Hervannan osalta ovat maakuntakaavaehdotuksen kanssa yhdenmukaiset. Lakalaivassa yleiskaavan keskusta-alue jatkuu maakuntakaavaehdotuksen taajamatoimintojen alueelle.

Vähittäiskaupan mitoituksen osalta maakuntakaavaehdotuksessa on kaupan suuryksikköaluetta tarkoittava kohdemerkintä Kalevassa ja Turtolassa. Alueiden maankäyttö on yleiskaavassa keskustatoimintojen aluetta. Kalevan, Turtolan ja Kaukajärven alueiden merkitseminen yleiskaavassa keskustatoimintojen alueeksi maakuntakaavaehdotuksesta poikkeavalla tavalla kuvaa tavoitetta alueen käyttötarkoituksen monipuolisuudesta, rakentamisen tehokkuudesta ja ympäristön laadusta muun muassa kävelyn ja pyöräilyn ympäristöjen ja pysäköinnin järjestämisen osalta. Kaupan mitoitus on kuitenkin koko yleiskaavan alueella maakuntakaavaehdotuksen mukainen.

Taajamarakenteen ja viherverkon osalta yleiskaava on maakuntakaavaehdotuksen mukainen. Hallilan eteläpuolinen alue on maakuntakaavaehdotuksessa osoitettu ehdolliseksi taajamatoimintojen alueeksi ja yleiskaavassa asumisen ja virkistykseen sekoittuneeksi alueeksi. Ojalan pohjoispuolella oleva alue on maakuntakaavaehdotuksessa taajamatoimintojen aluetta ja yleiskaavassa asumisen ja virkistykseen sekoitettua aluetta. Nekalan ja Sarankulman alueet ovat maakuntakaavaehdotuksessa osoitettu taajamatoimintojen alueeksi ja työpaikka-alueeksi. Yleiskaavassa alueet ovat palvelujen ja työpaikkojen sekoittuneita alueita.

Keskeisten liikenneväylien kehittämisen osalta yleiskaava on ratkaistu maakuntakaavaehdotuksen mukaisesti: Valtatie 3 on osoitettu moottoritieksi tai moottoritienä kehitettäväksi tieksi ja läntinen oikorata on linjattu maakuntakaavaehdotuksen mukaisesti valtatie3:n yhteyteen Länsi-Tampereella. Myös raideliikenteen asemat Lakalaivassa ja Tesomalla noudattelevat maakuntakaavaehdotuksen linjauksia. Sen sijaan Lielahden seisake Hiedanrannan uuden kaupunginosan eteläpuolella on yleiskaavassa esitetty tarkennus maakuntakaavaehdotukseen nähden. Seisakkeen tarve korostuu, mikäli sen läheisyyteen Hiedanrannan kaupunginosan rakentuessa sijoittuu hyvästä seudullisesta saavutettavuudesta riippuvaisia toimintoja, kuten työpaikkoja tai palveluja. Merkittävin liikennejärjestelmään liittyvä tarkennus maakuntakaavaehdotukseen nähden on yleiskaavassa esitetty raitiotie ohjeellisine laajenemissuunnitteen.

Kaupunkiseudun rakennesuunnitelma 2040

Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelmaa 2040 on laadittu samaan aikaan valmisteilla olevan kantakaupungin yleiskaavan kanssa. Suunnitelma on hyväksytty kuntien valtuustoissa kevään 2015 aikana (TRE KV 16.2.2015). Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymän laatiman rakennesuun-

nitelman tavoitteena on kaupunkiseudun kasvun ja elinvoiman ylläpitäminen. Suunnitelma pohjautuu tavoitteeseen, jonka mukaan kaupunkiseudun asukasmäärä kasvaa 115.000 uudella asukkaalla ja yli 70 000 työpaikalla vuoteen 2040 mennessä. Asukasmäärän kasvu ohjataan pääosin täydentämään nykyistä yhdyskuntarakennetta ja vahvistamaan joukkoliikenneväyliä, mikä mahdollistaa liikkumisen tapojen uudistamisen. Suunnitelmassa esitetään raideliikenteen seudullinen kokonaisuus ja joukkoliikennejärjestelmän kytkemä keskusverkko. Rakennesuunnitelman pohjalta on solmittu 9.6.2016 kuntien ja valtion välinen MAL-aiesopimus vuosille 2016–2019.

MRL

Maankäyttö- ja rakennuslaissa on määritelty yleiskaavalle sisältövaatimukset (MRL39 §). Yleiskaavan tärkeä tehtävä ja tavoite on sovittaa yhteen keskenään erilaisia vaatimuksia. Maankäyttö- ja rakennuslain 39 §:n mukaisten sisältövaatimusten mukaan yleiskaavaa laadittaessa on otettava huomioon:

- 1) yhdyskuntarakenteen toimivuus, taloudellisuus ja ekologinen kestävyys;
- 2) olemassa olevan yhdyskuntarakenteen hyväksikäyttö;
- 3) asumisen tarpeet ja palveluiden saatavuus;
- 4) mahdollisuudet liikenteen, erityisesti joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen, sekä energia-, vesi- ja jätehuollon tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen ympäristön, luonnonvarojen ja talouden kannalta kestäväällä tavalla;
- 5) mahdollisuudet turvalliseen, terveelliseen ja eri väestöryhmien kannalta tasapainoiseen elinympäristöön;
- 6) kunnan elinkeinoelämän toimintaedellytykset;
- 7) ympäristöhaittojen vähentäminen;
- 8) rakennetun ympäristön, maiseman ja luonnonarvojen vaaliminen; sekä
- 9) virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys.

Sisältövaatimuksissa esitetyt asiat on selvitettävä ja otettava huomioon siinä määrin kuin laadittavan yleiskaavan ohjaustavoite ja sisällöllinen tarkkuus sitä edellyttävät. Lisäksi lain mukaan yleiskaava ei saa aiheuttaa maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle kohtuutonta haittaa.

VAT

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) ovat osa maankäyttö- ja rakennuslain mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää. Se on valtioneuvoston hyväksymä asiakirja ja on tullut voimaan 1.3.2009. Tavoitteita tulee noudattaa kuntien kaavoituksessa. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet koskevat toimivaa aluerakennetta, eheytyvää yhdyskuntarakennetta, elinympäristön laatua, kulttuuri- ja luonnonperintöä, virkistyskäyttöä, luonnonvaroja sekä toimivia yhteysverkkoja ja energiahuoltoa.

Tampereen osalta keskeiset valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet kohdistuvat yhdyskuntarakenteen eheyttämiseen. Maankäytön suunnittelussa on pyrittävä selkeästi ilmastonmuutoksen hillintään ja sen vaikutuksiin varautumiseen. Tavoitteiden mukaan kaupunkiseudun yhdyskuntarakenteen kehitys tulee kääntää hajautumisesta kohti eheyttä. Asunnot, työpaikat ja palvelut on sijoitettava siten, että henkilöautoliikenteen tarve vähenee ja joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn edellytykset parantuvat. Kaavoituksessa tulee lisäksi pyrkiä ratkaisuihin, joilla säästetään energiaa ja lisätään uusiutuvien energialähteiden hyödyntämistä.

Erityistavoitteiden osalta Tampereen kantakaupunkia koskee tavoite turvata olemassa olevien valtakunnallisesti merkittävien ratojen, maanteiden ja vesiväylien jatkuvuus ja kehittämismahdollisuudet. Lisäksi on varmistettava, että valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöjen arvot ja luonnonarvot säilyvät. Erityistavoitteista yleiskaavatasoa koskee myös tavoite ottaa huomioon pohja- ja pintavesien suojelutarve ja käyttötarpeet. Pohjavesien pilaantumisen- ja muutumisriskejä aiheuttavat laitokset ja toiminnot on sijoitettava riittävän etäälle niistä pohjavesialueista, jotka ovat vedenhankinnan kannalta tärkeitä ja soveltuvat vedenhankintaan.

TALLI-2015

Yleiskaavatyössä on hyödynnetty vuoden 2040 liikenne-ennusteita, jotka on laskettu TALLI 2015 -mallia käyttäen. TALLI 2015 on Tampereen liikennemallin neljäs versio. Mallia käytetään liikenne-ennusteiden laatimiseen maankäytön ja/tai liikennejärjestelmän muutoshankkeissa. TALLI-mallilla voidaan tehdä liikenne-ennusteita vuosille 2020, 2030 ja 2040 ja malliin voidaan kuvata erilaisia vaihtoehtoisia maankäyttöratkaisuja ja liikenneverkkoja. Lisäksi malliin kuuluu vuoden 2014 liikennettä ja maankäyttöä kuvaava perusennusteverkko, joka pohjautuu muun muassa vuoden 2012 Tampereen seudun liikennetutkimuksen tutkimusaineistoihin ja maankäytön osalta YKR-aineistoihin ja Tampereen kaupungin maankäyttötietoihin. Malli on tehty Tampereen teknillisellä yliopistolla Tampereen kaupunkiseudun, Tampereen kaupungin, Pirkanmaan ELY-keskuksen, Pirkanmaan liiton ja Liikenneviraston toimeksiannosta.

Rakennusjärjestys ja rakennuskiellot

Yleiskaava-alueella on voimassa rakennusjärjestys, joka on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 18.8.2014 ja tullut voimaan 1.10.2014. Rakennusjärjestys täydentää maankäyttö- ja rakennuslain ja -asetuksen määräyksiä. Rakennusjärjestyksellä ohjataan rakentamista asemakaava-alueen ulkopuolella, rakennuksen ja piha-alueen rakentamista, rakentamista erityis- ja ongelma-alueille, rakennuksiin liittyvää yhdyskuntateknistä laatua ja huoltoa, rakennuksen elinkaarta, työmaita, rakennetun ympäristön hoitoa ja valvontaa ja julkista kaupunkitilaa.

Kantakaupungin alueella on voimassa rakennuskieltoja keskustan ja Tammelan alueilla, joilla voimassa olevat asemakaavat ovat vanhentuneet. Lisäksi keskustassa on voimassa korttelikehittämistä edistäviä rakennuskieltoja. Muualla kantakaupungissa tulevaa yhdyskuntarakenteen kehitystä tukevia rakennuskieltoja on asetettu Tesomajärvelle, Myllypuroon, Raholaan, Lielähti-Hiedanrantaan ja Lakalaivaan. Suojeluasemakaavoja varten rakennuskieltoja on voimassa Pispalassa, Tahmelassa ja Nekalassa.

Maanomistus

Tampereen kaupungin maanomistus kantakaupungissa on n. 69 %. Kantakaupungin maapinta-alasta, 128 km², kaupunki omistaa lähes 89 km².

Kantakaupunkiin rajautuvat yleis- ja asemakaavat

Tampere

- Nurmi-Sorilan osayleiskaava hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 17.8.2015 ja sai lainvoiman 12.12.2016. Kaava osoittaa Nurmiin uuden kaupunginosan, jossa on 13 000 asukasta ja omat lähipalvelut. Kaavan toteutus on jossain 2020-luvun loppupuolella.
- Tarastenjärvellä keskeytettiin osayleiskaavatyö vuonna 2014 ja päätettiin kehittää aluetta asemakaavoituksen keinoin. Alueella on vireillä asemakaava, joka osoittaa alueelle eritasoliittymän tuntumaan teollisuustoimintoja.

Kangasala

- Ruutan osayleiskaavassa (ehdotus 2010) jätteenkäsittelyalueen mahdollinen laajennus on osoitettu selvitysalueeksi ja selvitysalueen jatkeeksi teollisuusaluetta. Alueella on vireillä Tarastenjärven asemakaava, jonka ehdotuksessa alueelle on osoitettu työpaikka-alueita. Tarastenjärven alue yhdessä kantakaupungin Aitovuoren yritysalueen kanssa muodostavat kuntarajan ylittävän merkittävän teollisuus- ja työpaikka-alueen VT9:n eritasoliittymän ympärille. Seudulliset virkistysyhteydet on ratkaistu Ojalan osayleiskaavassa maakuntakaavan mukaisesti.
- Lamminrahkan osayleiskaava (2015) on valmisteltu yhdessä Tampereen Ojalan osayleiskaavan kanssa. Alueet muodostavat yhtenäisen asuinaluekokonaisuuden merkittävimpien palveluiden sijaitessa Lamminrahkan puolella. Vahva seudullinen virkistysreitti sijaitsee alueiden välissä kuntarajalla.
- Vatialan osayleiskaavan (2014) aluerajaukset liittyvät saumattomasti Tampereen korttelialueisiin. Kaavassa on vain vähäisesti täysin uusia asumisen alueita. Rajan ylittävät viher- ja virkistysyhteydet, kävely- ja pyöräily-yhteydet on sovitettu yhteen Tampereen puolen yhteyksien kanssa. Kaukajärven rantaan on osoitettu viheryhteystarve, kävelyn ja pyöräilyn aluereitti kulkee Kangasalantien varressa.

- Ruskon teollisuusalueen jatkeeksi on Kangasala käynnistämässä asemakaavan laadinnan yritystoimintaa varten. Kangasalan strateginen yleiskaava käynnistyy 2016. Työssä selvitetään mm. yhdyskuntarakenteen kehittämisen painopisteet ja niiden keskinäinen toteuttamisen ajoitus.
- Maakuntakaava 2040 -ehdotuksessa on kuntarajan ylittävät yhtenäiset aluerajaukset jätteenkäsittelyalueeksi sekä VT9 pohjoispuolella teollisuusalue ja eteläpuolella työpaikka-alue. Kuntarajalle on osoitettu seudullinen virkistysalue ja tieliikenteen yhteystarve Lentolan ja Tarastenjärven välille. Kaukajärven ja Annalan taajamarakenne jatkuu saumattomasti Saarenmaalle. Ruskon työpaikka-alue ylittää myös kuntarajan, kakkoskehä yhdistää Ruskon Lentolaan. Koko vyöhykkeelle on osoitettu 2-kehän kehittämisvyöhykkeen merkintä.

Lempäälä

- Vuoreksen osayleiskaava (2005) on Lempäälän ja Tampereen yhteinen yleiskaava. Lempäälän puolta ei ole vielä rakennettu. Alueella on vireillä kaksi asemakaavaa. Anniston alueen asemakaava (ehdotus 2014) osoittaa Ruskontien ja Koipijärven väliselle alueelle pientalovaltaisen asuntoalueen, joka tukeutuu Vuoreksen palveluihin. Sen jatkeeksi länteen päin Ruskontien molemmin puolin on vireillä Vuoreskeskuksen kaava (luonnos 2014), jossa osoitetaan monipuolista asumista n. 2500 asukkaalle.
- Maakuntakaava 2040 -ehdotuksessa on Sääksjärvelle osoitettu seudullisesti merkittävä rautatieliikenteen asema sekä uutta taajamarakennetta Sääksjärven länsipuolelle. Valtatien 3 oikaisu, nk. Puskiasten oikaisu, on linjattu Sääksjärven eteläpuolelta Pirkkalaan ja sen ympärillä on uusia mahdollisia työpaikka- ja kaupallisten palvelujen alueita, joille saa sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikön. Koko alue Nokialle saakka on osoitettu valtatie 3 kehittämisvyöhykkeeksi.

Pirkkala

- Toivion osayleiskaava (OAS 2015) on vireillä. Tavoitteena on asutuksen lisääminen ja yhteyksien parantaminen. Lisäksi Tampereen Pärrinmaan teollisuusalueeseen tutkitaan Pirkkalan puolelle laajennusta. Toivion ja Pärrinmaan välissä on seudullinen viheryhteys.
- Partolan yleiskaavassa (2001) on osoitettu laajennusmahdollisuus messukeskukselle. Toteutetun kuntarajan siirron jälkeen tämä laajennusalue kuuluu nykyään Tampereen kaupunkiin. Härmälänojan varsi on osoitettu lähivirkistysalueeksi.
- Taajamayleiskaava (2016) rajautuu Tampereeseen lyhyellä matkalla Pereen alueella. Ohjeellinen ulkoilureitti kulkee Pereentien varressa ja jatkuu rantareittinä kohti Pirkkalan keskustaa.

- Maakuntakaava 2040 -ehdotuksessa Pärrinmaa ja Pirkkalan puoleinen siihen liittyvä alue on osoitettu työpaikka-alueeksi, jonka kautta on ratayhteys Tampereen keskustasta lentokentälle. Pyhäjärven ranta-alueelle on osoitettu Pyhäjärven ympäristön kehittämisvyöhyke.

Nokia

- Keskustaajaman osayleiskaava (oikeusvaikutukseton 1979) on voimassa moottoritien risteysalueen ja VT3:n itäpuolella rajautuen Tampereeseen. Kaavassa on osoitettu alueelle maa- ja metsätalousaluetta ja kevyen liikenteen raittien varteen.
- Kyynijärvi-Juhansuo-osayleiskaavassa (2007) on VT3:n ja Porintien risteysalueelle osoitettu työpaikka-alueita. Risteysalueen länsipuolella on maa-ainesten ottoalueita, sekä teollisuus- ja varastoalueita. Tampereen ja Nokian aluevaraukset Kolmenkulman alueella muodostavat yhtenäisen laajan työpaikka-alueen. Alueiden pohjoispuolella on seudulliset virkistysaluevaraukset.
- Maakuntakaava 2040 -ehdotuksessa on Kolmenkulman risteysalueelle Nokian osalle osoitettu työpaikka- ja kaupallisten palvelujen alueita, joille saa sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikön. Kolmenkulman pohjoisosaan Nokian, Tampereen ja Ylöjärven rajalle on osoitettu seudullinen virkistysyhteys.

Ylöjärvi

- Kolmenkulman osayleiskaava (OAS 2016), joka liittyy Nokian ja Tampereen teollisuus- ja työpaikka-alueisiin, on vireillä. Siinä tutkitaan liikenne- ja virkistysyhteydet kuntarajojen yli.
- Vuorentaustan länsipuolella on ajantasayleiskaavan mukaan hieman laajennusvaraa asuinalueelle. Muuten alue on maa- ja metsätalousaluetta. Maakuntakaavaluonnoksessa laajennusvaraa asumiselle on huomattavasti enemmän. Seudullinen virkistysyhteys on Tampereen Myllypuron Natura-alueen jatkeena kohti pohjoista. Vuorentaustan asuinalueen laajennusta aloitetaan asemakaavoilla Käyräkujan alueella vuonna 2016. Asemakaavoitus on jaettu kolmeen vaiheeseen.
- Mäkkylän-Teivaalan osayleiskaavan laatiminen on tarkoitus aloittaa vuonna 2016. Siihen liittyy oleellisena osana raitiotien linjaaminen Lielahdesta Ylöjärven keskustaan.
- Maakuntakaava 2040 -ehdotuksessa on osoitettu seudullinen virkistysyhteys niin kuntarajalle kuin Myllypuron Natura-alueen jatkeeksi pohjoiseen. Vuorentaustan asuinalueelle on osoitettu laajennus, sen pääliikenneyhteys tulee olemaan Tampereen Haukiluomaan. Siivikkala on osoitettu tiiviin joukkoliikennevyöhykkeen laajentamisalueeksi ja alueen taajamarakenteella on laajennusalueita pohjoisen suunnassa.

Yleiskaavaprosessi ja vuorovaikutus

Kantakaupungin yleiskaavatyö käynnistyi 21.1.2013 (KV) hyväksymän yleiskaavoitusohjelman mukaisesti. Työohjelmassa hyväksyttiin myös, että erillisistä Lielahden, Lakalaiivan ja Linnainmaa-Hankkion alueiden osayleiskaavojen laatimisesta luovutaan ja että alueiden kehittäminen kytkeytyy kantakaupungin yleiskaavaan. Kantakaupungin yleiskaavan tavoitteena oli kokonaistarkastelu toiminnallisesta yhdyskuntarakenteesta, linjausten teko tulevan maankäytön kehittämistä sekä maankäyttöratkaisuiden kokonaisvaikutusten arviointi koko kaupungin kannalta. Kaavatyö käynnistyi nykytilaa kuvaavien selvitysten laatimisella vuonna 2013.

Kantakaupungin yleiskaavatyössä tavoitteena on myös kaavaprosessin kehittäminen siten, että kaavan sisältö voidaan kytkeä selkeämmin kaupunkistrategiaan, jotta kaava voimassaoloaikanaan vastaa nykyistä paremmin kaupungin muuttuviin tarpeisiin. Lisäksi tavoitteena on käyttää selkeästi uusia ja monipuolisia kuntalaisten ja päättäjien aktivointikeinoja. Osallistumisen keinoja pyritään uudistamaan niin, että kaavatyö tavoittaa mahdollisimman monipuolisesti erilaiset väestöryhmät. Kaavaprosessin osapuolia ovat kaupungin eri valmisteluorganisaatioiden lisäksi tamperelaiset asukkaat yksityishenkilöinä sekä edustettuina erilaisten yhteisöjen kautta, päätöksentekijät (lautakunnat ja kaupunginvaltuusto), elinkeinoelämä, viranomaiset sekä seudun muut kunnat ja toimijat. Tavoitteena on saada aikaan keskustelua, joka helpottaa vaihtoehtojen muokkaamista hyväksyttäviksi monesta näkökul-

masta tai jopa edistää uudenlaisten vaihtoehtojen löytämistä. Erilaisilla osallistumismenetelmillä pyritään tavoittamaan vähintään 5 % Tampereen väestöstä eli n. 11 000 tamperelaista. Osallistumisen järjestämisestä sekä menetelmien kehittämisestä vastaa Sito Oy. Kaavatyön tavoitteet ja yleiskaavan hyväksyy kaupunginvaltuusto.

Organisaatio

Yleiskaavan hyväksyy kaupunginvaltuusto. Kaavatyön valmistelua ohjaavat osaltaan kaupunginhallituksen suunnittelukokous ja yhdyskuntalautakunta. Prosessin vaiheita on käsitelty yleispiirteisen maankäytön ohjausryhmässä (YMO), johon kuuluvat kaupunkiympäristön ydinprosessien (maankäyttö, yleiset alueet, joukkoliikenne ja ympäristönsuojelu) lisäksi palvelumallin, kiinteistötoimen, asuntotoimen ja kestävän kehityksen yksiköiden edustajat. Työn aikana on osallistettu myös muita tilaajaryhmän ydinprosesseja: terveyden ja toimintakyvyn edistäminen, ikäihmisten hyvinvoinnin ylläpitäminen, lasten ja nuorten kasvun tukeminen, sivistyksen ja elämänlaadun edistäminen sekä osaamisen ja elinkeinojen kehittäminen. Lisäksi on tehty yhteistyötä kaupungin eri liikelaitosten, Tampereen Infra, Tampereen Vesi, Tampereen Sähköverkko, Kaukolämpö Oy ja Pirkanmaan jätehuollon kanssa.

Tampereen kantakaupungin yleiskaava 2040 on laadittu yleiskaavoituksessa, maankäytön suunnitteluyksikössä. Kan-

Päätökset

12.11.2012 Aloituspäätös, kaupunginhallituksen suunnittelujaosto 121§

20.1.2014 Työohjelman hyväksyminen, valtuusto 7§

1.4.2014 Osallistumis- ja arviointisuunnitelman hyväksyminen, yhdyskuntalautakunta 96§

3.4.-5.5.2014 Osallistumis- ja arviointisuunnitelma yleisesti nähtävillä

19.5.2014 Aloitusvaiheen viranomaisneuvottelu

19.10.2015 Tavoitteiden hyväksyminen, kaupunginhallitus 437§

9.11.2015 Tavoitteiden hyväksyminen, valtuusto 234§

9.8.2016 Luonnoksen ja valmisteluaineiston hyväksyminen nähtävillä, yhdyskuntalautakunta 224§

18.8.-30.9.2016 Luonnos ja valmisteluaineisto yleisesti nähtävillä

23.1.2017 Mielenpitojen ja lausuntojen vastineiden ja jatkotyön linjauksien hyväksyminen, kaupunginhallitus 39§

7.2.2017 Yleiskaavaehdotuksen hyväksyminen nähtävillä, yhdyskuntalautakunta 38§

15.2.-17.3.2017 Kaavaehdotus nähtävillä

5.4.2017 Viranomaisneuvottelu

takaupungin yleiskaavan 2040 suunnitteluprosessia on johtanut yleiskaavapäällikkö Pia Hastio. Projektiarkkitehti Lotta Kauppila on vastannut teollisuus- ja työpaikka-alueiden selvityksestä sekä palvelujen ja elinkeinojen teemasta. Projektiarkkitehti Kaisu Kuusela arvioi edellisen kantakaupungin yleiskaava 1998 toteutuneisuuden ja erikoissuunnittelija Jukka Aaltonen laati asumisen selvityksen. He yhdessä ovat vastanneet asumisen teemasta. Kaavoitusarkkitehti Hannu Eerikäinen laati suunnittelija Kaisa Jaalaman kanssa viher- ja virkistysverkoston selvityksen ja on vastannut viherverkon kokonaisuudesta. Kaavoitusarkkitehti Dani Kulonpää on laatinut arvokkaiden pientaloalueiden selvityksen ja yhdessä projektiarkkitehti Aulikki Grafin kanssa he ovat vastanneet rakennetun kulttuuriympäristön teemasta. Kaavoitusarkkitehti Anna-Maria Niilo-Rämä ja erikoissuunnittelija Taru Heikkinen (2016 saakka) ovat vastanneet kestävästä vesitaloudesta ja ympäristöterveyden ja yhdyskuntateknisen huollon teemoista. Erikoissuunnittelija Jaana Suittio on vastannut kaavataloudellisista laskelmista ja arvioinnista. Erikoissuunnittelija Ulla Nummi selvitti teollisuusalueiden historian. Tekniset suunnittelijat Birgitta Helsing, Maikki Jokinen (2015 saakka) ja Jussi Tahvanainen sekä kaavoitussihteeri Pirjo Palokangas ovat tehneet selvityksiin liittyviä paikkatietoanalyyssejä, laatineet selvitysten karttoja, piirtäneet lopulliset kaavakartat sekä taittaneet raportteja ja selostuksia.

Työssä keskeistä liikennejärjestelmäsuunnittelua on tehty yhteistyössä kaupungin liikenne- ja joukkoliikennesuunnittelijoiden kanssa. Liikennesuunnittelusta työhön ovat osallistuneet suunnittelupäällikkö Ari Vandell, liikenneinsinööri Timo Seimelä, liikenneinsinööri Heljä Aarnikko ja liikenneinsinööri Jaana Kalliolaakso. Joukkoliikenteen osalta työhön ovat osallistuneet suunnittelupäällikkö Juha-Pekka Häyrynen, joukkoliikenneinsinööri Petri Hakala ja joukkoliikenneinsinööri Riikka Salkonen. Yleiskaavoituksen suunnittelija Markus Pajarre on osallistunut liikennejärjestelmää koskevien analyysien tekoon. Hänen diplomityötänsä, joka koskee pyöräverkon reititysmallin luomista, on käytetty tavoitepyöräverkon taustaselvityksenä.

Lisäksi on käytetty konsulttityötä useisiin selvityksiin, viitesuunnitelmiin, rakennetarkasteluihin ja osallistamisen järjestämiseen.

Työohjelma, osallistumis- ja arviointisuunnitelma

Työohjelmassa kuvataan yleiskaavatyön tarkoitusta, vaiheita ja prosessia. Ohjelmassa esitetään perusteluita uuden kokonaisvaltaisen yleiskaavan laatimiselle, mm. kantakaupungin alueella tapahtuvan jatkuvan muutoksen ja kehityksen hallinta sekä kasvun suuntien osoittaminen nykyisen elinympäristön laatua heikentämättä. Keskeisiä tulevaisuuden haasteita ovat mm. kantakaupungin täydentyminen uusilla asukkailla, elinkeinoelämän kehityksen edellytykset ja Tampereen sitoutuminen päästövähennyksiin. Lisäksi yleiskaavaa tarvitaan, jotta jo käynnissä oleva liikkumisen uudistaminen kokonaisvaltaisesti

joukkoliikenteen roolia vahvistamalla kytkeytyy uudella tavalla osaksi arjen palveluiden saavutettavuutta. Lisäksi koko kantakaupunkia koskevalla yleiskaavalla saadaan kokonaiskäsitelyä alueiden käyttötarkoituksen muutosten hallintaan. Kantakaupungin yleiskaavan työohjelma hyväksyttiin valtuustossa 20.1.2014 yleiskaavoitusohjelman vuosille 2014 - 2016 hyväksymisen yhteydessä.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa kerrotaan mm. suunnittelu- ja selvitystilanteesta, vuorovaikutuksen järjestämisestä, palautteen antomahdollisuuksista ja vaikutusten arvioinnista. Osallistumismenetelmiksi pyrittiin löytämään monipuolisia tapoja, kuten avoimien ovien tilaisuudet, alueelliset asukastilaisuudet, erityisryhmien työpajat, järjestötyöpajat, karttapalautekyselyt ja yrittäjien aamukahvitilaisuudet. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma hyväksyttiin yhdyskuntalautakunnan kokouksessa 14.2.2014 ja se oli nähtävillä 3.4.-5.5.2014 välisen ajan. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa päivitetään koko kaavaprosessin ajan.

Aloituskokouksen viranomaisneuvottelu pidettiin 19.5.2014 (muistio liite 1). Neuvottelussa nousi esiin mm. yleiskaavan kytkentä palveluverkon kehittämiseen sekä maakuntakaavan valmisteluun, muutosalueiden tunnistaminen, arvojen tunnistaminen, kestävä liikkuminen ja yhteistyö järjestelyratapihan siirron suunnittelussa.

Palaute osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta lausunnon antoivat Tampereen polkupyöräilijät ry, Alue-Alvarit, Tampereen ympäristönsuojeluyhdistys ry, Pirkanmaan maakuntamuseo sekä Pirkanmaan liitto. Lisäksi palautetta antoi Koivistonkylän omakotiyhdistys ry. Annetuissa lausunnoissa ja palautteissa tuotiin esiin muun muassa kaupunkirakenteen ja elinympäristön laadun säilyminen ja parantaminen, alueen kulttuurihistoriallisten arvojen vaaliminen, viheralueiden saavutettavuus ja viihtyisyys, kantakaupungin ja keskustan yleiskaavojen keskinäisen suhteen epäselvyys sekä Pirkanmaan keskusjätevedenpuhdistamon sijainti.

Palautteissa keuhuttiin osallistumis- ja arviointisuunnitelman perusteellisuutta osallistumisen järjestämisen ja selvitysten suhteen sekä tuotiin esiin mahdollisuus hyödyntää oppilaitosyhteistyötä osallistumisen järjestämisessä. Annetuissa lausunnoissa toivottiin selvityksiä pien- ja hulevesistä, pyöräilystä, kaavoituksella ohjattavan rakentamisen tarpeesta sekä palveluiden ja viherverkon saavutettavuudesta eri väestöryhmien näkökulmista. Maakuntamuseo pyysi palautteessaan kaupunkia laatimaan rakennetun ympäristön inventoinnin, arkeologisen inventoinnin sekä asianmukaisen selvitysaineiston kaava-alueen kulttuurihistoriallisista ilmiöistä, kohteista, kokonaisuuksista ja maisemallisista ominaispiirteistä. Pirkanmaan liitto korosti lausunnoissaan laadittavana olevan maakuntakaavan tavoitteiden ja linjauksien huomioon ottamista yleiskaavan tavoitteiden määrittelyssä.

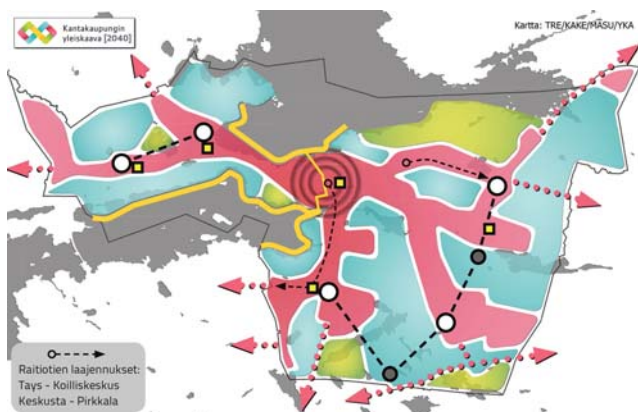
Tavoitteet

Tavoitevaihetta haluttiin korostaa tämän kaavatyön yhteydessä aiempaan verrattuna. Nykytilanteen selvitysten jälkeen järjestettiin laajaan vuorovaikutukseen tähtääviä asukasiloja ja erityisryhmien työpajoja, joiden perusteella alettiin valmistella kaavan tavoitteistoa. Tavoitteet perustuvat kaupunkistrategiaan, yleiskaavaa varten laadittuihin selvityksiin ja analyysiin kantakaupungin yhdyskuntarakenteen kehityksestä sekä laajaan vuoropuheluun asukkaiden kanssa. Keskustelua käytiin myös päättäjien, mm. kaikkien tilaajalautakuntien, kanssa. Tavoitteet käsiteltiin kaupunginhallituksessa 19.10.2015 ja hyväksyttiin kaupungin valtuustossa 9.11.2015.

Tavoitteiden muodostamisen periaatteet

Kantakaupungin yleiskaavan tavoitteet on esitetty kahdella kartalla.

Koko kantakaupungin tasolle on määritelty kaikille osapuolille yhteiset, jo olevan kaupunkitilan kehittämistä koskevat pelisäännöt. Pelisääntöjä tarvitaan, sillä kaupungin uudistaminen ei tapahdu perinteisesti vain kaupungin vetovastuulla, vaan myös eri alojen toimijoiden ja rakentajien käynnistämien hankkeina. Olevassa kaupunkitilassa yhtenä tärkeimpänä kehittämisen osapuolena ovat nykyiset asukkaat ja toimijat. Kehittäminen ja kasvu perustuvat olemassa olevan kaupunkitilan täydentämiseen ja tiivistämiseen, mikä samalla mahdollistaa nykyisten ympäristöjen laadun parantamisen. Pelisäännöt-kartta on jaettu ympäristön ominaisuuksien perusteella neljään vyöhykkeeseen. Keskeisistä työssäkäynnin ja asioinnin alueista muodostuvalla toiminnallisen kehittämisen vyöhykkeellä tavoitteena on alueen aktiivisuuden ylläpitäminen sekä keskustan ja aluekeskusten kehittäminen palveluiltaan monipuolisiksi keskittymiksi. Pääosin asumisen ja lähipalveluiden toiminnoista muodostuvalla laadullisen kehittämisen vyöhykkeellä keskeistä on puolestaan kaupunkiympäristön laadun parantaminen. Järvellisen yhteyden vyöhykkeeseen kuuluvat Näsijärven ja Pyhäjärven ranta-alueet, joiden kytkeytymistä muuhun kaupunkirakenteeseen parannetaan. Neljäs vyöhyke koostuu rakentamattomina säilyvistä luonnon ydinalueista, joilla on myös tärkeä virkistysellinen merkitys.

Tavoitevaiheen Pelisäännöt-kartta.

Pelisäännöt-kartan vyöhykkeille on asetettu tavoitteita asumisen, liikkumisen, palvelujen, elinkeinojen sekä luonnon, maiseman ja virkistykseen teemoihin. Edellisten lisäksi tavoitteisiin on kirjattu maankäytön suunnitteluprosesseille asetettuja tavoitteita. Asumisen osalta toiminnallisella vyöhykkeellä tavoitellaan tehokasta ja monipuolista asuntotuotantoa joukkoliikennereittien varrella. Laadullisella vyöhykkeellä korostetaan asuinalueiden omaleimaisuutta ja kohennetaan ympäristön laatua täydennysrakentamisen myötävaikutuksella. Asumisen tavoitteita ovat asuinympäristöjen monipuolistaminen ja perheasumisen mahdollistaminen tiivistyvässä kaupungissa sekä uudistamista kaipaavien kerrostalolähiöiden kehittäminen. Liikenteen osalta keskeisiä tavoitteita ovat hyvä liikenteellinen saavutettavuus eri kulkumuodoilla ja esteettömyys osana fyysisen palveluverkon kehittämistä. Saavutettavuutta parannetaan ennen kaikkea kestävästä liikkumisesta, joukkoliikennettä, kävelyä ja pyöräilyä, kehittämällä. Laadullisella vyöhykkeellä esiin nousevat kävely- ja pyöräilyreittien turvallisuus ja virkistysalueiden saavutettavuus. Elinvoimaisuuden varmistaminen edellyttää vetovoimaisia keskustoja ja profiloituja elinkeinoalueita. Lisäksi tavoitellaan muunneltavaa tilatarjontaa, kaupunkikulttuurin syntymistä sekä edullisen tilatarjonnan alueiden säilyttämistä. Kaupunkirakenteen on turvattava toimintaedellytykset dynaamisille osaamiskeskittymille, erilaisille toiminnallisesti sekoittuneille työpaikka-alueille sekä liikenteellisesti hyvin sijoittuneille raskaamman tuotannon yritysalueille. Viheralueiden saavutettavuuden parantaminen kytkee asuinalueet paremmin viherympäristöihin ja vesistöihin lisäten asukkaiden liikkumisen ja rentoutumisen mahdollisuuksia ja hyvinvointia. Houkuttelevat virkistys- ja urheilumahdollisuudet ja monipuolinen luonnonympäristö ovat lisäksi merkittävä kaupungin imagotekijä vahvistaen suurten järvien, laajojen viheraluekokonaisuuksien ja monipuolisten urheilu- ja tapahtumapaikkojen virkistys- ja matkailupotentiaalia. Olemassa oleva ja kehitettävä viherympäristö luo puitteet myös kestävästä vesitalouden ylläpitämiselle. Prosessin osalta tavoitteena on priorisoida toiminnallisen vyöhykkeen hankkeita asemakaavoitusohjelmassa. Laadullisesti kehitettävällä vyöhykkeellä asukkaat tulee ottaa vahvasti mukaan määrittelemään tavoitteita omien arjen ympäristöjensä kehittämistoimenpiteissä.

Alueellisen tason tavoitteissa, tahtotila-kartassa, on määritelty kaupunkirakenteen alueellisia toimenpiteitä ja yhdyskuntarakenteen kehittämishankkeita, joiden toteutumisesta kaupungilla on vastuu tai jotka vaativat julkisen toimijan läsnäoloa. Kaupunkirakenteessa tunnistetut suunnittelukysymykset täytyy ratkaista, jotta kaupungin asukasmäärän kasvutavoite voidaan saavuttaa hallitulla tavalla. Tahtotila-kartalle on koottu yhteen tietoa eri alueille kohdentuvista yleisten alueiden, maankäytön sekä palveluiden jäsentämisen tavoitteista. Myös maakunta- ja seututaso suunnitelmia on sovitettu alueelliselle tasolle. Kartan tavoitteena on välittää tietoa kaupungin tahtotilasta ja toimintamallista sekä ohjata jo olevien kehittämissuunnitelmien ja suunnittelukysymysten ratkaisemista.

Kantakaupungin yleiskaava 2040 -työssä yhtenä keskeisenä tavoitteena on myös yleiskaavaprosessin ja -välineen kehittäminen. Yleiskaavan tulee olla tietoinen yhdyskuntara-

kenteessa ja kaupunkitilassa tapahtuvasta kehityksestä ja toimia vuorovaikutuksessa eri toimijaosapuolien kanssa. Tavoitevaiheessa on hahmoteltu dynaamisesti kehittyvän kaupungin hallinnointiin soveltuvaa hallintokehikkoa. Tärkein tavoite on ollut luoda selkeä, mutta myös joustava työkalu julkisen työn koordinointiin, jonka kautta kaupungin tahto alueidensa kehittämiseksi välittyy asukkaille ja toimijoille aina hanketasolle saakka. Tavoitteita on pyritty tilallistamaan ja konkretisoimaan tarkasti, jotta jo hyväksytty tavoiteasiakirja voi toimia lähtökohtana erilaisille hankkeille ja asemakaavoitukselle.

Vuorovaikutus tavoitevaiheessa

Kaavatyön tavoitevaiheessa on käytetty monipuolisia menetelmiä, jotta asukkaat, elinkeinoelämä, järjestöt ja päättäjät on saatu aktivoitua mukaan kaavatyöhön. Erilaisia osallistumismenetelmiä ovat olleet mm. avoimien ovien tilaisuus, lehtisten

jako, alueittain kohdistetut asukastilaisuudet, erityisryhmien työpajat (nuoret, ikääntyneet sekä liikunta- tai toimintaesteiset), työpaja järjestöille ja harrastusryhmille, karttapalautekysely ja elinkeinoelämän aamukahvit. Osallisten näkemykset ovat arvokasta tietoa kaavan laadintaan. Tavoitevaiheessa erilaisilla osallistumisen keinoilla on tavoitettu monipuolisesti eri väestö- ja intressiryhmiä sekä päätöksenteosta vastaavia luottamushenkilöitä. Työpajatyöskentelyissä ja avoimien ovien tilaisuuksissa on saatu aikaan innostavaa ja eri näkökumia esiin tuovaa keskustelua. Tavoitevaiheessa on ollut mahdollisuus antaa palautetta myös avoimen karttakyselyn kautta. Tapaamisten ja kyselyiden palaute on koottu erilliseen raporttiin ”Yhteenveto vuorovaikutuksesta ja analyysistä tavoitevaiheessa 2015”. Asukkaiden näkemyksiä on koottu mm. liikkumisesta, virkistysalueista, asumisen ja elinkeinojen ympäristöistä alueittain.

Tavoitevaiheen tapahtumat

syksy 2014 Asukkaiden työpajat alueittain (läntinen, eteläinen, koillinen ja kaakkoinen)

15.8.–5.10.2014 Karttakysely netissä, n. 600 vastaajaa

19.8.2014 Nuorisofoorumi

10.9.2014 Vammaisneuvosto

17.9.2014 Harrastus- ja järjestötyöpaja

18.9.2014 Vanhusneuvosto

26.9.2014 Elinkeinoelämän aamukahvit

27.9.2014 Avointen ovien päivä vanhalla kirjastotalolla

27.10.2014 Tilaajaryhmien viikkopalaverit ja seminaari

11.3.2015 Tampereen kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta, tavoitteet

12.3.2015 Osaamis- ja elinkeinolautakunta, tavoitteet

18.3.2015 Terveyttä ja toimintakykyä edistävien palvelujen lautakunta, tavoitteet

19.3.2015 Sivistys- ja elämänlaatu- palvelujen lautakunta, tavoitteet

25.3.2015 Ikäihmisten palvelujen lautakunta, tavoitteet

26.3.2015 Lasten ja nuorten palvelujen lautakunta, tavoitteet

31.3.2015 Yhdyskuntalautakunta, tavoitteet

24.4.2015 Yleispiirteisen maankäytön ohjausryhmän ja tilaajaryhmän tavoitetyöpaja

29.4.2015 Asemakaavoittajien tavoitetyöpaja

19.10.2015 Kaupunginhallitus, tavoitteet

9.11.2015 Kaupunginvaltuusto, kaavan tavoitteiden hyväksyminen

Yleiskaavaluonnos

Luonnoksen perusteluiksi teetettiin uusia suunnitelmia ja selvityksiä mm. tieliikenteen yhteystarpeista ja muuttuvien alueiden maankäytöstä. Luonnosvaiheessa tehtiin tiivistä yhteistyötä kaupungin organisaation sisällä liikennesuunnittelijoiden, asemakaavoittajien, joukkoliikenteen, tilaajaryhmän ja ympäristönsuojelun kanssa. Lisäksi luonnosvaiheessa käytiin työneuvotteluja mm. Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen, Pirkanmaan liiton ja maakuntamuseon kanssa.

Luonnos koostuu seitsemästä kartasta ja niitä tarkentavasta selostuksesta. Luonnoksen eri kartoilla ohjataan yhdyskuntarakenteen tavoitteellista kehittämistä Tampereen kantakaupungin alueella maankäytön, liikenteen ja palvelujen näkökulmista. Keskeisenä tavoitteena on ohjata yleiskaavan tavoitteen

mukaisesta noin 60 000 asukkaan kasvusta hallitusti jo kertaalleen kaavoitettuun ja rakennettuun kaupunkiin siten, että alueita kehitetään tasapuolisesti ja kaupunkirakenne kapean kannaksen länsi- ja itäpuolilla tasapainottuu. Yhdyskuntarakenteen ohjaamisen lisäksi eri kartoilla ohjataan teemoittain palvelujen, elinkeinojen ja liikennejärjestelmän kehittämistä, olemassa olevien asuin ympäristöjen keskeisiä kehittämistavoitteita sekä volyymiltaan merkittävän uuden asuntorakentamisen tavoitteellisia sijoittumisperiaatteita, viherympäristön ja siihen liittyvien vapaa-ajan palvelujen kehittämistä, kulttuuriympäristön suojelua, kestävästä vesitalouden ja ympäristöterveyden vaatimusten huomioon ottamista sekä yhdyskuntateknisen huollon tärkeimpiä toimintoja ja kehittämistavoitteita. Yhdyskuntalautakunta hyväksyi Kantakaupungin yleiskaava 2040 luonnoksen yleisesti nähtäville kokouksessaan 9.8.2016.

Vuorovaikutus luonnosvaiheessa

Luonnoksen valmistelun aikana järjestettiin Nekalan ja Hankkion alueiden yrittäjille työpajat ja kuulemistilaisuudet kaupunginhallituksen toivomusponesitiesityksen 19.10.2015 mukaisesti; ”Yhdessä Nekalan ja Hankkion alueiden yrittäjien kanssa pohditaan alueen kehittämistä ja tulevaisuutta.” Nekalassa yrittäjät pitävät alueen sijaintia erittäin hyvänä yritystoiminnalle. Alueen ränsistymisen syynä on vuokrasopimuksien päätyminen lähivuosina ja mm. siitä johtuva epävarmuus alueen kehittämisen suunnasta. Yrittäjät eivät uskalla investoida nykyisen toiminnan kehittämiseen ennen kuin kaupungilta tulee vahva signaali alueen tulevaisuudesta yrittäjäläalueena. Asumisen tuominen alueelle nähtiin haittana alueen yritystoiminnan kehittämiseksi. Hankkiassa Etu-Hankkion alueen rakennukset ovat tiensä päässä ja soveltumattomia uusille toiminnoille ja alueen uudistaminen on ajankohtaista. Alueen yrittäjät näkevät Etu-Hankkion alueen sijainnin soveltuvan paremmin esimerkiksi asumiselle ja muun tyyppiselle yritystoiminnalle kuin raskaan teollisuuden toiminnoille. Viereisten alueiden asukkaat häiriintyvät aiheutuvasta melusta ja pölystä. Radan pohjoispuoli on lisäksi erittäin huonosti saavutettavissa raskailla liikenneajoneuvoilla.

Luonnosvaiheessa järjestettiin asukasillat työpajoihin kaikilla neljällä palvelualueella. Illoissa esiteltiin kaavaluonnos ja kommentoitiin ratkaisuja karttojen äärellä. Keskustassa Monitoimitalo 13:ssa pidettiin Yleiskaavailta, jossa esiteltiin kaava-ainestoa sekä seurattiin asiantuntijoiden paneelikeskustelua kaupungin kehittämistä. Luonnosvaiheessa kokeiltiin myös facebookissa kaavoittajan kyselytuntia. Kuvaukset

asukasillojen palautteesta on koottu raporttiin ”Palaute kaavaluonnoksesta ja laaditut vastineet 2017 - lausuntojen ja mielipiteiden tiivistelmät sekä niihin laaditut vastineet sekä vuorovaikutus valmisteluvaiheessa”.

Luonnosvaiheen palaute

Mielipiteissä esille nousseet kysymykset liittyivät mm. toiveisiin aluerajausten ja käyttötarkoitusten muutoksista, erimielisyyksistä kaavan liikenne- ja ratkaisusta, Niihaman leirintäalueen sijainnista, ranta-alueita koskevista linjauksista sekä kaavaan liittyvän vuorovaikutuksen järjestämisestä ja tiedottamisesta. Lisäksi mielipiteissä on otettu kantaa Eteläpuistoa koskeviin suunnitelmiin ja aluetta koskevaan suunnitteluprosessiin.

Lausuntojen keskeiset kysymykset liittyivät VAK-ratapihan käyttötarkoituksen muutokseen, keskusta-alueiden määräykseen ja rajaukseen sekä kaupan mitoittamiseen keskustoissa. Lausunnoissa esitettiin viherverkon kehittämisen tarve mm. liito-oravan huomioimiseksi. Liikennejärjestelmän osalta lausunnoissa huomautettiin mm. raitiotien esittämisestä kaavassa ja Lielahden lähijuna-asemasta. Lisäksi lausunnoissa esitettiin huomioita kaavaratkaisun pohjaksi vaadittavista lisäselvitystarpeista, kaavan esittämistavasta sekä kaavan vaikutusarvioinnin täydentämisen tarpeesta.

Mielipiteiden ja lausuntojen tiivistelmät sekä niihin laaditut vastineet on koottu erilliseen raporttiin ”Palaute kaavaluonnoksesta ja laaditut vastineet 2017 - lausuntojen ja mielipiteiden tiivistelmät sekä niihin laaditut vastineet sekä vuorovaikutus valmisteluvaiheessa”.

Luonnosvaiheen tapahtumat

3.12.2015 Elinkeinoteema yleiskaavassa (kaupunkikehitysryhmä)

8.6.2016 Nekalan alueen yrittäjien työpaja

15.6.2016 Hankkion alueen yrittäjien työpaja

20.6.2016 Rantojen käytön linjaukset kaupunginhallituksen suunnittelukokouksessa

9.8.2016 Yhdyskuntalautakunta, kaavaluonnos ja valmisteluaineisto

18.8.-30.9.2016 Luonnos ja valmisteluaineisto nähtävillä

25.8.2016 Koillisen alueen asukasilta

30.8.2016 Eteläisen alueen asukasilta

31.8.2016 Rantojen ilta kiinteistönomistajille ja asukkailla

1.9.2016 Kaakkoisen alueen asukasilta

7.9.2016 Läntisen alueen asukasilta

8.9.2016 Kaikille avoin yleiskaavailta ja paneelikeskustelu Monitoimitalolla

12.9.2016 Kyselyilta Facebookissa

Muutokset luonnoksesta ehdotukseen

-kaavakarttojen lukumäärä on muutettu seitsemästä neljään yhdistämällä sisältöjä samoille kartoille

-keskustan strategisen osayleiskaavan alue on poistettu yleiskaavasta

Alue- ja osa-aluevaraukset:

- Yhdyskuntarakenne-kartan yleismääräystä on muutettu
- keskustatoimintojen alueille on lisätty erityisominaisuutena alueiden kehittämistavoite; täydentyvä (c-1), uudistuva (c-2) ja laajentuva (c-3) keskusta
- Lielahden selvitysalue on muutettu keskustatoimintojen ja virkistykseen sekoittuneeksi alueeksi (C/V)

• Asumisen ja virkistykseen sekoittuneita aluevarauksia on tarkistettu. Tohloppijärvellä ja Pyynikillä alueet on osoitettu asumisen alueiksi. Särkijärvellä sillan itäpuoli on osoitettu asumisen alueeksi. Aakkulanharjun alue on muutettu asumisen alueeksi.

• Hallilan eteläpuolelle on lisätty maankäyttö- ja liikennetarjontajohdosta uusi A/V-alue

• Näsijärven ja Hervantajärven rannalla olevat lomarakennuspaikat on osoitettu karttaan

• Hervantajärven ja Särkijärven rantojen A/V -alueet on muutettu loma-asuntoalueiksi

• Villilänsaaren luoteiskulma on muutettu asumisen alueeksi

- keskuspuistoverkoston katkoviivalla osoitetut osat on muutettu aluevarauksiksi
- keskuspuistoverkosta on laajennettu liito-oravaselvityksen havaintojen pohjalta
- seudullisen paljon tilaa vaativan kaupan alueet on osoitettu erityisominaisuutena P/T-alueille
- Myllypuron työpaikkojen ja elinkeinojen alueelle on osoitettu oma käyttötarkoituksimerkintä, joka turvaa Natura 2000 -alueen huomioon ottamisen
- kaavamääräyksen sisältöä on muutettu C-, A-, P/T-, T-, V- ja RA-alueilla

Kehittämisperiaatemerkinnät:

- mahdollisuuksien vyöhyke on muutettu elinvoiman vyöhykkeeksi ja sen rajausta tarkistettiin
- tehokkaan kaupunkirakentamisen ja keskitettyjen palvelujen sijoittamisen vyöhykkeet on yhdistetty kasvun vyöhykkeeksi ja sen rajausta on tarkistettu
- tulevaisuuden vyöhyke on nimetty etelän kasvusuunnan vyöhykkeeksi ja sen rajausta on tarkistettu
- logististen toimintojen vyöhyke on poistettu ja määräyksen sisältö on viety työpaikkojen ja elinkeinojen käyttötarkoituksaluumerkintään
- Palvelumallityön mukaiset lähitorit on merkitty kaavakartalle 1 paikalliskeskuksiksi
- kehitettävät kaupunkirakenteelliset kokonaisuudet (luonnosvaiheen kartta 3) on poistettu
- estevaikutuksen vähentämisen kohdealueet on poistettu

Liikennejärjestelmä:

- joukkoliikenteen tavoiterunkolinjasto on poistettu kaavakartalta ja selostuksessa on esitetty joukkoliikenteen palvelutalvosyöhykkeet
- joukkoliikennepainotteiset kadut on muutettu kaupunkirakenteellisesti merkittäviksi kokoojakaduiksi ja joukkoliikenteen laatuikäviksi. Merkintä on poistettu Turtolasta Lauumaankadulta, Federleykadulta ja Insinöörinkadulta
- raitiotien jatkolinjojen linjauksia on tarkistettu. Etelään on osoitettu kaksi linjaa, Nuolialantietä Pirkkalaan ja Lakalaivan kautta Vuorekseen. Itään jatkuvaa linjaa on jatkettu Koilliskeskuksesta Lamminrahkaan
- Lakalaivan joukkoliikenteen vaihtopysäkin ja seudullisen liityntäpysäköinnin kohdemerkintää on siirretty aluekeskukseen keskeisemmälle sijainnille
- Juvankadun ja Teiskontien väliset yhteystarpeet on poistettu ja korvattu liikenneverkon kehittämistarvealue -merkinnällä
- liikenneverkon kehittämistarvealue -merkintä on lisätty Lahdesjärven ja Nirvan väliin VT9 ja VT3 ympäristöön
- kehitettävän liittymän merkintä on lisätty Turtolan ja Aitovuoren eritasoliittymiin
- Nokian moottoritien itäinen pää on muutettu nykytilanteen mukaisesti Pispalan valtatie risteyksestä lähtien seudulliseksi pääväyläksi
- uudet raideliikenteen varaukset on muutettu ohjeellisiksi
- pyöräilyn tavoiteverkko on muutettu pyöräilyn pääreitistön tavoiteverkoksi ja siitä on esitetty kaavakartalla vain ylin hierarkkinen taso. Lisäksi on esitetty kolme kehitettävää virkistyspaineista pyöräilyreittiä
- vesiväylät on lisätty kartalle

Virkistys, luonto ja vapaa-ajanpalvelut:

- rajauspäätöksellä suojellut luonnonsuojelualueet on osoitettu kohdemerkinnöillä (alle 5 hehtaaria)
- kaupunginosapuistojen, erikoispuistojen merkinnät on muutettu lausuntojen edellyttämällä tavalla
- keskitettyjen liikunta-, urheilu- ja vapaa-ajanpalvelujen alueet on osoitettu kohdemerkinnällä
- uuden leirintäalueen sijainti on muutettu Alasjärven rantaan
- uusien tai kehitettävien pienvene- tai lauttasatamien ja uimarantojen merkintöjä on muutettu
- Kauppi-Niihaman luonnon ydinalueen rajausta on supistettu vastaamaan paremmin ydinalueen kriteereitä
- keskitettyjen liikunta-, urheilu- ja vapaa-ajan palveluiden osa-alueet on poistettu ja sisällytetty kasvun vyöhykkeeseen (rakennetuilla alueilla) tai osoitettu kohdemerkinnällä (viheralueilla). Em. palveluiden tarve-alueet on kohdennettu kasvun vyöhykkeelle
- ekologiset yhteydet on tarkistettu liito-oravaselvityksen pohjalta ja merkinnän määräystä on muutettu
- geologisesti arvokkaiden kallioalueiden rajaukset on tarkistettu, Pärinmaan kohde on lisätty kartalle, Pyykin harju on osoitettu geologisesti arvokkaana harjualueena
- Iidesjärven osayleiskaavasta on siirretty polun merkinnät kaavakartalle 2

Kulttuuriympäristö:

- Keskustan strategisen osayleiskaavan alueelta on poistettu RKY-merkintä V4, Lappi ja V3 jää ainoastaan Pyykin näkötorin merkinnäksi, aluevaraukset ja kohdemerkinnät on jätetty karttaan näkyviin ”himmeinä”
- maisemallisesti ja kaupunkikuvallisesti huomioitavien rakennettujen kulttuuriympäristöjen merkintöjä on selkeytetty ja määräykseen on lisätty alueen lisäksi kohde
- edellä mainittuihin on lisätty keskustan yleiskaava-alueen ulkopuolella olevista alueista/kohteista maakunnalliset arvoalueet: Niemen kartano ja asuinalue, Viikinsaari, Kalevan ateljeetalo sekä Kaupin pumppaamo ja vesitornit
- Mj merkintä on muutettu SM-merkinnäksi ja ne kyläpaikat, jotka ovat muinaisjäännöksiä, on merkitty SM-merkinnällä
- kulttuuriperintökohteet (s1-35) on uusi merkintä ja määräys on lisätty kaavamerkintöihin, osa kyläpaikoista on kulttuuriperintökohteita
- uudet järjestysnumerot on osoitettu tarkistuksen jälkeen valtakunnallisesti arvokkaille rakennetuille kulttuuriympäristöille (V1-8), maisemallisesti ja kaupunkikuvallisesti huomioitaville rakennetuille kulttuuriympäristöille (M1-26) ja muinaismuistoille (SM1-58)
- Maakuntamuseon lausunnossaan esittämät maisemalliset asiat on huomioitu lisäämällä kaavaan yleismääräys, jossa esitetään huomioitavaksi maisemalliset arvot. Yleismääräykseen on sisällytetty myös kulttuuriympäristön arvot erityisesti maankäytöltään muuttuvilla alueilla.
- Ojalan osayleiskaavasta on siirretty turveradan ja tehtaan jäännösten merkintä (sm-2) kaavakartalle. Kohde on muinaisjäännös.
- Arvokkaat jälleenrakennuskauden pientaloalueet -määräyksen sisältöä on tarkistettu

Kestävä vesitalous, ympäristöterveys ja yhdyskuntatekninen huolto:

- puhdistettavat/kunnostettavat alueet, ilmanlaatuselvitystarpeen harkinta-alue sekä kumoutuvista osayleiskaavoista siirretyt merkinnät (alueelliset hulevesien viivytysaltaat Myllypuron, Lahdesjärven, Hervantajärven ja Ojalan alueella, suojavyöhyke Vuoreksen alueella sekä saastunut maa-alue Iidesjärven alueella) on lisätty kaavakartalle
- nykyiset sähkölinjat on lisätty Aitovuoren teollisuusalueelle
- taimiston sijainti Kaarilassa on tarkennettu
- tarvealue uudelle jäteasemalle on laajennettu Ruskontien varressa

Yleiskaavaehdotus

Luonnosvaiheen palautteen pohjalta valmisteltu ehdotus koostuu neljästä kirtasta. Uusia selvityksiä on tehty lähinnä rakennetarkastelujen muodossa Raholan jätevedenpuhdistamon ja Nokian moottoritien alueelta, Särkijärveltä ja Turtolasta. Hiedanrannan kilpailu on ratkaistu tammikuun 2017 alussa ja sen pohjalta on täsmennetty Lielahden ja Hiedanrannan kaavamerkintöjä. Liito-oravaselvityksen ja sen johtopäätösten perusteella on tarkennettu viherverkkoa. Arkeologisen inventoinnin perusteella on täsmennetty kulttuuriperinnön kaavamerkintöjä.

Lukuisia linjauskeskusteluja on käyty niin yleispiirteisen maankäytön ohjausryhmässä, kuin luottamushenkilöidenkin toimesta. Yhdyskuntalautakunta hyväksyi yleiskaavaehdotuksen nähtäville kokouksessaan 7.2.2017.

Vuorovaikutus ehdotusvaiheessa

Ehdotusvaiheessa järjestettiin viisi asukastilaisuutta eri puolilla kaupunkia. Tilaisuuksissa esiteltiin kaavaratkaisu ja vastattiin asukkaiden kysymyksiin sekä keskusteltiin ratkaisujen syistä ja vaikutuksista. Kuvaukset asukastilaisuuksissa esiin nostetuista aiheista on koottu raporttiin ”Palaute kaavaehdotuksesta ja laaditut vastineet 2017 - lausuntojen ja muistutusten tiivistelmät sekä niihin laaditut vastineet sekä vuorovaikutus ehdotusvaiheessa”.

Kaukajärven etelärannan Vehmaantien kahdelta rakentamattomalta tilalta poistettiin ehdotuksen nähtävillä olon jälkeen virheelliset RA-merkinnät. Tämän johdosta kiinteistöjen

- uusi kaasulinja (Lielähti-Naistenlahti), paineellisen pohjaveden alue Pispalassa ja lumen vastaanottoaika Myllypurosa on poistettu kaavakartalta
- geolämmön keruuvyöhykkeen, kemikaalilaitoksen konsultointivyöhykkeen, uusien ohjeellisten vesihuoltolinjojen ja hulevesien valuma-aluekohtaisten määräysten osalta (Näsijärvi, Vihnusjärvi ja Viinikanoja) on tarkennettu kaavamääräyksiä
- kaavaselostusta on täsmennetty tehtyjen kaavamuutosten sekä jätehuollon yleismääräyksen, lämpökeskuksen merkinnän kuvauksen, Myllypuron maanvastaanottoalueen ja tärinän osalta

vuokraoikeudenhaltijaa kuultiin erikseen kuulemistilaisuudessa 29.3.2017. Kuulemistilaisuuden pöytäkirja on kaava-aineiston liitteenä.

Ehdotuksen nähtävillä olon jälkeen järjestettiin MRL 66§:n mukainen viranomaisneuvottelu.

Ehdotusvaiheen palaute

Muistutuksissa nousi suurimpana esiin Kaukajärven ja Koilliskeskuksen välille osoitettu liikenneverkon kehittämisen kohdealue. Alueeseen liittyen tehtiin liikenneverkollinen tarkastelu uuden eritasoliittymän sijoittamisen mahdollisuudesta Juvankadun jatkeeksi Viialan kaupunginosan tuntumaan. Viialan asukkaat vastustivat muistutuksissaan liittymän rakentamista. Lisäksi muistutuksissa nousi esiin viherverkoston ja kulttuuriympäristön arvojen ja rajausten tarkempi määrittely. Ehdotusvaiheessa jatkui luonnosvaiheessa alkanut raide liikenteen kehittämisen ehdotukset uusiksi lähijunaliikenteen asemiksi.

Lausunnoissa keskeiset kysymykset olivat VAK-ratapihan alueelle osoitettavat maankäyttömerkinnät, Myllypuron Natura-alueen huomioiminen sekä loma-asuntoalueiden ratkaisut ja Hiedanrannan alueen selvitykset. Lisäksi palautteessa esitettiin tarkistuksia kaavan määräyksiin ja vaikutusten arviointiin.

Muistutusten ja lausuntojen tiivistelmät ja niihin laaditut vastineet on koottu erilliseen raporttiin ”Palaute kaavaehdotuksesta ja laaditut vastineet 2017 - lausuntojen ja muistutusten tiivistelmät sekä niihin laaditut vastineet sekä vuorovaikutus ehdotusvaiheessa”.

Ehdotusvaiheen tapahtumat

11.10.2016 Yhdyskuntalautakunta, palautteen esittely

23.1.2017 Kaupunginhallitus, mieliteiden ja lausuntojen vastineiden käsittely ja jatkotyön linjaukset

7.2.2017 Yhdyskuntalautakunta, yleiskaavaehdotuksen hyväksymisen nähtäville

15.2.-17.3.2017 Kaavaehdotus nähtävillä

15.2.2017 Asukastilaisuus, Hervanta, Cinola

16.2.2017 Asukastilaisuus, Lielähti, kirjasto

21.2.2017 Asukastilaisuus, Leinola, koulu

22.2.2017 Asukastilaisuus, keskusta, Metso

22.2.2017 Asukastilaisuus, Hatanpää, koulu

5.4.2017 Viranomaisneuvottelu

Muutokset ehdotukseen nähtävillä olon jälkeen

- Kaavaselostuksen liitettä 5 on muokattu niin, että virheet ja epätasällisyydet on korjattu.
- Kaavaselostusta on täydennetty lisäämällä ”yleiskaavan oikeusvaikutukset” ja VAT-tekstiä on täydennetty. Kaavaselostukseen on tarkennettu maakuntakaavan ohjausvaikutus-tekstiä.
- Kaavaselostusta on täydennetty kappaleella, joka koskee ranta-alueiden loma-asutusta koskevia MRL 73 § sisältövaatimuksia
- Kaavamääräysten suunnitteluohjeet on poistettu selostuksesta ja muutettu ne merkintöjen kuvaukseksi.
- Kaavakartoille on lisätty mittakaava lukuna
- Kaavaselostukseen on lisätty kehittämisen kohdealueisiin ja teemoihin ”rataverkon kehittäminen”
- Kaavakartan 1 yleismääräystä on tarkennettu Puolustusvoimien lausuntopyyntöä osalta

Alue- ja osa-aluevaraukset:

- RA- ja R -alueiden määräystä on tarkistettu. Määräykseen on lisätty: Alueella olevat rakennukset voidaan säilyttää. Rakennusten perusparantaminen, korjaaminen ja vähäinen laajentaminen sekä tuhoutuneen rakennuksen uudelleen rakentaminen ovat sallittuja.
- RA -merkintä on poistettu kahdelta rakentamattomalta kiinteistöltä Kaukajärveltä Vehmaantien varresta.
- Yhdyskuntarakennekartan Yleiskaavamerkinnot ja -määräyksistä on poistettu käyttötarkoituksialueita kuvaavat kirjaintunnukset.
- Turtolan C-alueen kaupan määräys on muutettu maakuntakaavan mukaiseksi vähittäiskaupan enimmäismitoitukseksi
- Kaleva-Hakametsän alueelle on osoitettu täydentyvän keskustan aluevaraus ja alueelle on osoitettu maakuntakaavan mukainen vähittäiskaupan enimmäismitoitus
- Rautaharkko-Lakalaivan keskustatoimintojen alueen toteutuksen vaiheistus on lisätty c-2 -alueen määräykseen
- Keskustatoimintojen ja asumisen alueen määräykseen on lisätty: ”Alueen suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota kulttuuriympäristön arvoihin.”
- Asumisen alueen määräykseen on lisätty alueen varaaminen myös virkistys- ja suojaviheralueille
- C/V-alueeseen liittyvää pohjaveden suojelumääräystä on tarkistettu

Liikennejärjestelmä:

- Kehitettävä liittymä -merkinnät on poistettu Kalevan puistotien päästä ja Viinikan liikenneympyrästä, koska ne eivät kuulu kaava-alueeseen
- Uuden henkilöliikenteen aseman määräykseen on lisätty tarkennus rataverkon toimivuuden ja kehittämismahdollisuuksien turvaamisesta.
- Pyöräverkkoa on tarkistettu karttapalvelussa olleen tietokannan mukaiseksi Kaukajärven, Koilliskeskuksen ja Vehmaisten kohdilla ja yhteydet on lisätty kaavakartalle. Lisäksi pyöräverkkoon on lisätty Kangasala-Hervanta-Lempäälä-yhteys Kauhakorvenkadun ja Juvankadun kautta sekä yhteys Koilliskeskukselta pohjoiseen Aitolahdentien kautta Teiskon suuntaan. Myös Lahdenperänselän Lempääläntien ja Hatanpään valtatie väliin on lisätty yhteys, joka liittyy Pyhäjärven rantareitille kehitettävänä virkistyspainotteisena pyöräilyreitinä.
- Kehitettävä katu -merkinnän näkyvyyttä kaavakartalla on parannettu.

Virkistys, luonto ja vapaa-ajanpalvelut:

- Ohjeelliset virkistysyhteydet Härmälässä ja Lintulammella on tarkistettu karttapalvelussa olleen tietokannan mukaisiksi ja lisätty kaavakartalle.

Kulttuuriympäristö:

- Lailla, asetuksella tai sopimuksella suojeltujen kohteiden kaavamääräys on muutettu muotoon ”Lailla tai sopimuksella suojeltu kohde (R1-6).
- Metsolan laivalaituri on lisätty kaavakartalle Vihilahteen muuna arkeologisena kulttuuriperintökohteena.
- Kulttuuriperintöä koskevaa vaikutusarviota on täydennetty Peltolammin, Santalahden Näsijärvi-hylyn, Turtolassa sijaitsevan historiallisen kylänpaikan, Epilänharjun valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen (Epilän ja Lielahden välille osoitettu liikenteen yhteystarve), järjestelyratapiha-alueen rakentamisen maisemallisten vaikutusten sekä Hiedanrannan rantamaiseman osalta.

Kestävä vesitalous, ympäristöterveys ja yhdyskuntatekninen huolto:

- Kaupin sähköaseman sijainti on siirretty asemakaavassa varatulle paikalle
- Pyynikin vesisäiliön kohdemerkintä on lisätty kartalle

Hyväksyminen

Selvitykset

Kantakaupungin yleiskaavatyöhön liittyy monenlaisia selvityksiä ja suunnitelmia. Vanhan yleiskaavan ja yleiskaavatilanteen ajantasaisuutta on arvioitu antamaan lähtökohtia uudelle prosessille. Suunnittelun taustalle tarvitaan myös perusselvityksiä olemassa olevasta kaupungin ja sen asukkaiden tilasta. Kantakaupungin tulevaisuuden kehittämisen yhtenä keskeisenä teemana on maankäytöltään muuttuvien ja tehostuvien alueiden tutkiminen osana koko kaupungin kehitystä. Näistä alueista on tehty suunnitelmia, visioita ja rakennetarkasteluja, joista on tehty johtopäätöksiä yleiskaavaan.

Prosessiin liittyvät selvitykset

Yleiskaavan 1998 ajantasaisuuden arviointi 2014

Yleiskaavan 1998 ajantasaisuuden arvioinnissa on koottu yhteen vanhan kantakaupungin yleiskaavan sekä viime vuosina laadittujen osayleiskaavojen tavoitteet ja perusratkaisut ja niiden ohjaavuus. Selvityksessä on tarkasteltu kaupungin kehitystä viime vuosina mm. asumisen ja yritystoiminnan näkökulmasta. Arvioinnin yksi johtopäätös on, että pientaloalueet ovat rakentuneet täydennysalueiden puitteissa kaikkialla Tampereella, kun taas kerrostalorakentamisessa on kaupunginosien välistä vaihtelua. Yleiskaavoissa ennakoitua enemmän kerrostalorakentamista on syntynyt mm. vetovoimaisiin keskuksiin, hyvien liikenneyhteyksien varrelle, suurten oppilaitosten läheisyyteen ja suurten järvien rannoille.

Perusselvityksiä

Asukkaat ja asuminen 2014

Asumisen selvityksessä on tarkasteltu asukkaita ja heidän asuinolojaan Tampereen kantakaupungin alueella. Selvityksessä on kuvattu nykytilannetta ja siihen johtanutta kehitystä 1980-luvulta nykyhetkeen. Taaksepäin katsomalla voidaan havainnollistaa sitä, minkä mittaluokan muutoksia on odotettavissa yleiskaavan tavoitevuoteen 2040 mennessä. Muutokset asukkaiden määrässä ja ikäjakaumassa vaikuttavat keskeisiin kaupunkirakenteen osatekijöihin; asumiseen, palveluihin ja liikennejärjestelmään.

Viher- ja virkistysverkostaselvitys 2014

Viherverkostaselvityksessä luodaan yleiskatsaus Tampereen kaupungin viher- ja virkistysalueiden tilaan sekä niihin kohdistuviin tarpeisiin, mm. verkoston muodostamisen osalta. Kaupungin imago-kysymysten lisäksi puistoilla ja muilla viher- ja virkistysalueilla on kaupungissa monenlaisia tärkeitä tehtäviä, jotka liittyvät niin asukkaiden ja ympäristön hyvinvointiin kuin alueen kulttuurihistorian ja -maiseman säilyttämiseen jälkipolville.

Ekosysteemipalvelut ja viherrakenne Tampereella 2014

Ekosysteemipalvelut ovat luonnon tuottamia palveluja ihmiselle. Työn tarkoituksena oli tarkastella Tampereen kaupungin ekosysteemipalveluita ja viherrakennetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti uusimpien tutkimusten ja paikkatietoanalyysien avulla. Viherrakenteen ja ekosysteemipalvelujen turvaaminen edellyttää kokonaisvaltaista tietoon ja sen monipuoliseen tulkintaan perustuvaa suunnittelua. Hankkeen päämääränä oli tukea tällaista maankäytön suunnittelua. Hankkeen analyysejä ja aineistoja voidaan käyttää mm. yleiskaavasuunnittelun ja päätöksenteon tukena sellaisenaan tai tarvittaessa jatkojalostaa Tampereen omiin tarpeisiin.

Teollisuus- ja työpaikka-alue selvitys 2014

Teollisuus ja työpaikka-alue selvityksessä on selvitetty yleiskaavan teollisuus- ja työpaikka-alueiden kehittyminen vuoteen 2012 mennessä sekä analysoitu niiden tämän hetkistä tilaa, sekoittuneisuutta, hyviä ja huonoja puolia elinkeinoelämän kannalta, varannon määrää sekä mahdollisia tulevaisuuden suuntauksia. Selvityksen perusteella on yleiskaavan työpaikka-alueille määritelty alustavia kehittämisen tavoitteita.

Yhdyskuntateknisen huollon nykytilaselvitys 2014

Yhdyskuntateknisen huollon selvityksessä on koottu yhteen kaikki yhdyskuntatekniset verkostot, niiden huollon nykytila, toimivuus ja riittävyys kaupunkiyhteisön tarpeisiin nykytilanteessa. Yleiskaavoituksessa varmistetaan, että tarvittavilla yhdyskuntatoiminnoilla ja teknisillä järjestelmillä on toteuttamismahdollisuudet kaupunkialueen laajetessa ja olevien alueiden täydentyessä ja uudistuessa.

Alustavat liikennetavoitteet 2014

Tässä selvityksessä on käyty läpi Tampereen kaupungin asukkaiden liikkumismuotoihin kytkeytyviä valintoja niin kaupunki- ja maisemarakenteen kuin eri kulkutapojen saavutettavuuden kautta. Nykytilanteen liikkumistottumukset ja niihin vaikuttavat tekijät ovat olleet lähtökohtana liikennettä ja liikkumista koskevien tavoitteiden asettelussa. Työssä on määritelty liikennejärjestelmää koskevat yleistavoitteet sekä niitä tukevat osatavoitteet. Lisäksi on tarkasteltu viittä yhdyskuntarakenteeltaan ja liikkumistottumuksiltaan erilaista palvelualueita ja kerätty yhteen sekä niiden vahvuuksia että yleistavoitteiden saavuttamista estäviä ongelmia ja esteitä. Näiden havaintojen perusteella on muodostettu kantakaupungin alustavat alueelliset liikenteelliset tavoitteet.

Ilmastovaikutusten arviointi -työkalu ja raportti 2015

Tampereen kaupunki on sitoutunut päästöjen vähentämiseen eri sitoumuksilla. Tampereen kaupunkistrategiassa tavoitellaan 40 prosentin päästövähennystä vuoden 1990 tasosta vuoteen 2030 mennessä. Tampereen kaupunki on yhteistyössä Eero Paloheimo Ecocity Ltd kanssa kehittänyt yleiskaavatyön pohjaksi paikkatietopohjaisen välineen edistämään yhdyskun-

tarakenteen energiatehokkuuden arviointia. Raportti kuvaa kaupunkirakenteen energiatehokkuuden ja ilmastovaikutusten arviointiin kehitetyn työkalun ominaisuuksia. Työkalua käytetään tekeillä olevan yleiskaavan valmistelussa yhdyskuntarakenteen energiatehokkuuden arviointiin sekä yleiskaavassa esitettävien täydennysrakentamisen ja liikenteen ratkaisujen kestävyysarviointiin.

Yhtenäisten pientaloalueiden arvoselvitys 2016

Selvityksessä on tutkittu kantakaupungin yleiskaavan 1988 kartalla esitettyjen jälleenrakennuskauden alueiden ja muiden arvokkaiden pientaloalueiden arvojen säilyneisyys. Näiden lisäksi arvojen säilyneisyyttä on kartoitettu Ikurin ja Viialan jälleenrakennuskauden alueilla. Ensisijaisena arviointitapana on ollut valokuviiin perustuva rakennusten alkuperäisyysasteen arviointi. Kaupunkikuvaan vaikuttava pihojen säilyneisyys on tullut arvioiduksi epäsuorasti, mikäli pihuille on toteutettu alkuperäisestä rakennustavasta poikkeavia autotalleja ja muita talousrakennuksia. Maastokäyntien avulla on täydennetty näkemystä muista alkuperäisistä arvoista. Näiden arviointien pohjalta on tehty johtopäätökset laajempien kokonaisuuksien arvojen säilyneisyydestä. Selvitys on tehty maankäytön suunnittelun sisäisenä työnä.

Kantakaupungin rantojen kaavoitustilanne 2016

Kantakaupungin alueella on voimassa useita yleiskaavoja, joissa rantoja koskevat linjaukset ovat erilaisia. Selvitykseen on koottu tietoja ranta-alueiden kaavoitustilanteesta, maankäytöstä ja -omistuksesta. Pääosin rannoilla on voimassa oikeusvaikutteinen yleiskaava, mutta yleiskaavan mukaista asemakaavaa ei ole laadittu tai asemakaavaa ei ole toteutettu. Suurimmaksi osaksi voimassa olevat yleiskaavat varaavat rannat yhteiseen virkistyskäyttöön, mutta alueiden ollessa yksityisessä omistuksessa rannan virkistyskäyttö ei voi toteutua. Selvityksessä on arvioitu kohteittain nykyisten kaavojen virkistysalueiden toteutumisen vaikutuksia kaupungille ja esitetty linjauksia ja perusteluita sekä niistä johtuvia vaikutuksia kantakaupungin yleiskaavassa esitettävälle ratkaisulle.

Arkeologinen inventointi 2017

Inventoinnissa tarkistettiin keväällä 2016 tehdyn arkistoinventoinnin kohteita ja tehtiin maastotyöt potentiaalisista kohteista. Joitakin uusia muinaisjäänköksiä löytyi ja joitakin todettiin tuhoutuneiksi. Selvitykseen on lueteltu muinaisjäänkökset, kulttuuriperintökohteet, löytöpaikat ja mahdolliset sekä tuhoutuneet muinaisjäänkökset. Kaavakarttaan merkitään muinaismuistot ja kulttuuriperintökohteet. Selvityksen teki Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö.

Kantakaupungin liito-oravaselvitys

Selvityksen tavoitteena oli saada kokonaiskuva lajin esiintymisestä, turvata liito-oravan elinmahdollisuudet tiivistyvässä kaupungissa sekä samalla selkeyttää ja keventää liito-oravan huomioon ottamista tarkemmassa maankäytön suunnittelussa. Selvityksessä inventointiin ja määriteltiin liito-oravan esiintyminen ja esiintymiselle merkittävä elinympäristöverkosto kantakaupungin alueella. uudet inventoinnit kohdennettiin viheralueille, mutta selvityksessä huomioitiin myös aikaisemmat liito-oravahavainnot. Selvityksen laati Ramboll Finland Oy.

Maankäytöltään muuttuvien alueiden selvitykset

Lielahden rannan kehittämissivisio 2014

Lielahden rannan kehittämissivisio havainnollistaa Lielahden rannan mahdollisuuksia uudeksi kaupunginosaksi. Kaupungin tavoitteena on Lielahden aluekeskuksen aseman vahvistaminen. Visiossa alueen kehittämisen lähtökohtana on uuden asutuksen lisääminen Lielahden talon ympäristössä sekä alueen kytkeminen Näsijärven ranta-alueeseen. Raitiotie sekä muut tehokkaat ja laadukkaat joukkoliikennepalvelut, myös lähijuna, ovat keskeinen osa visiotarkastelua ja ne mahdollistavat ranta-alueen monipuolisen kehittämisen.

Viitesuunnitelma Peltolammin koulun sijoittamisesta 2014

Osana Lakalaivan kehittämistä on valmistunut syksyllä 2013 viitesuunnitelma Peltolammin koulun sijoittamisesta kehittyvään Lakalaivaan. Suunnitelma on yksi vaihtoehtoinen havainnollistettu ratkaisumalli alueen kokonaiskehittämisestä vastaten samalla kaupungin kouluverkko-suunnittelussa olevaan ajankohtaiseen kysymykseen.

Lakalaiva-Rautaharkon alueen maankäytön rakennetarkastelu 2014

Alueiden kehittämisen hallinta on yksi yleiskaavan teemoista. Intensiivistä työpaikka- ja palvelurakentamista varten Lakalaiva, Rautaharkko ja uuden henkilöliikenneaseman seutu tarjoavat pitkällä aikavälillä Tampereen keskustalle laajentumisen alueen. Lakalaivasta on muodostettavissa uusi aluekeskus kehittämällä aluetta palveluverkon osana, mutta myös asuinrakentamisella.

Väyliä kattamisen selvitys 2014

Ajoneuvoliikenteelle varatut alueet pirstovat kaupunkirakennetta ja synnyttävät esteitä alueiden välille. Esteet vaikeuttavat palvelujen ja virkistysalueiden saavutettavuutta kävellessä ja pyöräillen, mikä osaltaan kasvattaa ajoneuvoliikenteen tarvetta ja määrää. Väyliä kattamisen selvityksessä on kartoitettu kantakaupungin alueelta kohteita, joissa yhdyskuntarakenteen ja toimintojen jatkuvuus ja toisaalta paikan lähtökohdat, mm. maaston muodot ja rakennettavuus, tukevat erilaisia väyliä kattamisen ratkaisuja.

Ruotula-Niihama-Teiskontie -alueen rakennetarkastelu 2015

Suunnittelualue koostuu Teiskontien etelä- ja pohjoispuolesta sekä nykyisin golfkentälle varatusta alueesta. Tarkoituksena on tutkia mallintamalla kaupunkiraitiotien jatkamista Taysiltä itään ja sen soveltamista nykyisiin asuinalueisiin, golfkenttään ja mahdollisiin uusiin asuinalueisiin. Työssä on tutkittu kaksi erilaista vaihtoehtoista maankäyttöratkaisua vaikutusten arviointineen. Vaihtoehtoista on tutkittu liikennemelun leviämisen Teiskontieltä kartoin. Kaupunkiraitiotiestä on tutkittu vaihtoehtoisia linjauksia ja yhteyksiä pysäkeille. Täydennysrakentamisen osalta on tutkittu rakennustapaa ja asukasmitoitusta. Myös pyöräilyn ja jalankulun reitit on alustavasti suunniteltu ja mietitty keinoja Teiskontien estevaikutuksen vähentämiseen.

Kaleva-Kissanmaa -alueen täydennysrakentamisen ja kannen visiosuunnitelma 2016

Teiskontien ja Hervannan valtavyölyän eritasoliittymä on yksi keskustan sisääntuloalueista, jossa väylillä on estevaikutusta pyöräilyyn, kävelyyn ja virkistysyhteyksiin nähden. Työssä on visioitu mallintamalla kansiratkaisua ja siihen liittyvää vetovoimaista rakentamista lähiympäristöineen sekä alueen läpi johdettavan kaupunkiraitiotien yhteensovittamista. Visiosuunnitelmasta on arvioitu vaikutukset ja sitä on havainnollistettu mallintamalla ja perspektiivikuvin. Kaupunkiraitiotie on linjattu toisessa vaihtoehdossa Raitiotien yleissuunnitelman tarkistuksen mukaisesti. Toisessa vaihtoehdossa on vähäisiä linjausmuutoksia. Suunnitelmassa on tutkittu Kaleva - Kauppi viheryhteyden kehittämisajatuksia ja kävely- ja pyöräily-yhteyksiä.

Viinikka-Rautaharkko -alueen rakenne- ja liikenneverkotarkastelu 2016

Pitkän ajan tavoitteena on, että järjestelyratapiha siirtyy pois Tampereen keskustasta maakuntakaavassa osoitetulle uudelle alueelle Lempäälän ja Pirkkalan rajalle. Tässä työssä on tutkittu maankäytön ja liikenneverkon kehittämismahdollisuuksia uudistuvilla alueilla kaupunkikeskustan eteläpuolisella Viinikka-Rautaharkko -sektorilla pääradan varrella. Rakennetarkastelun ydinalue kytkeytyy pohjoisessa kaupunkikeskustaan ja on osa keskustan laajenemisaluetta. Etelässä Lakalaivan alue on osoitettu sekä maakuntakaavassa että kaupunkiseudun rakennesuunnitelmassa uudeksi aluekeskukseksi. Työn keskeisenä tehtävänä oli näiden painopistealueiden ja niiden väliin sijoittuvan kaupunkirakenteen kehittämismahdollisuuksien ja kytkeytyvyyden tutkiminen osana laajempaa kaupungin eteläsektorin. Rakennetarkastelussa on laadittu joustava kehysuunnitelma, joka mahdollistaa maankäytön ja liikenneverkon kehittämisen vaihteittain, eri osa-alueiden uusiutumisen myötä.

Sisääntuloväylien liikennejärjestelmällinen tarkastelu 2016

Selvityksessä on tarkasteltu Tampereen kantakaupungin maantiemäisten sisääntuloväylien kapasiteetin käyttöastetta nykytilanteessa ja tulevaisuudessa vuosina 2025 ja 2040 liikenne-ennusteiden mukaisesti. Tarkempaan tarkasteluun on valittu Sammon valtatie, Messukylänkatu, Lempääläntie, Nokian moottoritie ja Paasikiventie. Näillä väylillä tutkittiin mm. liikenteen siirtymistä kapasiteettia rajoittavien toimenpiteiden jälkeen. Monilla väylillä oli ylikapasiteettia ja mahdollisuuksia väyläympäristön kehittämiseen. Täydennysrakentamispaineen kohdistuminen sisääntuloväylien varteen puoltaa väyläympäristöjen kehittämistä katumaisiksi, jotta puutteelliset kävelyn ja pyöräilyn turvallisuuteen sekä yleiseen asumisviihtyisyyteen liittyvät olosuhteet voidaan saattaa laadukkaamman kaupunkiympäristön edellyttämälle tasolle. Ilman muutoksia väyläympäristöjen luonteeseen ei niiden lähialueiden merkittävä täydentäminen kestäväällä tavalla ole mahdollista.

VT9:n rinnakkaisyhteys Hylliniitynkatu - Loukkaankatu 2016

Kantakaupungin yleiskaavassa (hyv. 1998) on osoitettu uusi katuyhteys Hylliniitynkadun ja Loukkaankadun välille Veisussa. Väylää ei ole toteutettu. Uusi katuyhteys osoitettiin Nirvan ja Veisun alueen kokoojakaduksi yhdistäen Lahdesjärven eritasoliittymän ja Loukkaankadun. Yhteyden tarpeellisuutta on tutkittu liikenneverkkoanalyysin ja liikennemallitarkastelun avulla. Johtopäätöksenä oli, että uusi katuyhteys palvelisi lähinnä Hallilassa ja Veisussa asuvia uutena reittinä Lahdesjärven eritasoliittymän kautta valtatielle 9. Liikenteellinen merkitys osoittautui pieneksi, joten katuyhteystarvetta ei osoiteta kaava-uunnokseen.

VT9:n rinnakkaisyhteys Juvankatu - Heikkilänkatu 2016

Juvankadulla Kaukajärvellä ja Aitolahdentiellä Koilliskeskuksessa on todettu liikenteen ruuhkautumista, mikä johtaa liikenneturvallisuuden heikkenemiseen. Läpikulkeva liikenne ohjautuu alue- tai paikalliskeskuksen keskeiselle väylälle. Ajoneuvoliikenne hankaloittaa keskustamaisen, turvallisen ja viihtyisän kaupunkiympäristön luomista Kaukajärvellä. Tämän tarkastelun tavoitteena oli tutkia mahdollisen VT9:n rinnakkaisyhteyden sijoittamisen mahdollisuuksia sekä liikenteellisiä vaikutuksia edellä mainittuihin ongelmiin. Tarkastelu sisältää sijainti- ja geometriatarkasteluja ja liikenteellisiä tarkasteluja. Uuden yhteyden sijoittaminen maastoon oli hyvin haastavaa. Liikennemallitarkasteluissa osoittautui, että jakso jakaantuu kolmeen erilliseen itsenäisesti toimivaan yhteysväliin, joiden yhtäaikainen toteuttaminen ei ole tarpeellista. Sekä Juvankadun että Aitolahdentien liikennemäärien vähenemiseen uudet väylät vaikuttaisivat selkeästi.

Vaitinaron liikenne- ja liittymäselvitys 2016

Liikenne- ja liittymäselvitys (2016), joka liittyy Hiedanrannan kaupunginosan kansainväliseen ideakilpailuun. Hiedanrannan alueen kehittyessä on selvitetty alueen liittyminen Paasikiventielle (kt 65) sekä Paasikiventien kehittämismahdollisuudet Vaitinaron risteyskohdassa. Vaitinaron kohdalla Paasikiventielle liittyy Porintie (vt 12) sekä Lielahden ja Hiedanrannan alueet.

Turtolan rakennetarkastelu

Yleiskaavassa Turtolan alue on osoitettu kaupungin sisäisenä palvelualueena kehitettäväksi keskustatoimintojen alueeksi. Rakennetarkastelussa esitetään havainnollinen visio Turtolan alueen tavoitellusta muutoksesta kasvavan ja tiivistyvän kantakaupungin yhtenä tärkeänä liikenteellisenä ja toiminnallisena keskittymänä. Alueen kehittämisen keskeinen lähtökohta on joukkoliikennetarjonnan merkittävä kasvu ja tuleva raitiotie mahdollistaa tehokkaampaa ja monipuolisempaa maankäyttöä. Alueen suunnitteluun vaikuttaa myös alueella sijaitsevat muinaisjäänökset. Tarkastelussa on tutkittu, kuinka raitiotie ja muu joukkoliikenne muodostavat toimivan kokonaisuuden niin, että raitiotiestä saatavat hyödyt jakaantuvat mahdollisimman laajalle alueelle ja houkuttelevat käyttäjiä. Lisäksi on

tutkittu mitä uusia toimintoja sekoittuneella ja monipuolisella keskusta-alueella voisi sijaita, kuinka paljon rakennusoikeutta alue tarjoaa ja kuinka muutokset vaikuttavat lähialueen asukkaiden turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Eri vaihtoehtojen vaikutuksia on arvioitu mm. pohtimalla alueen asemaa yhdyskuntarakenteessa ja joukkoliikennejärjestelmässä.

Särkijärven maankäyttövisio

Suunnittelualue sijaitsee Särkijärven itä- ja pohjoispuolella. Työn tavoitteena oli selvittää soveltuuko alue täydennysrakentamiseen. Täydennysrakentamisen osalta on tutkittu liikenneyhteyksiä, kunnallistekniikan järjestämistä ja asukasmitoitusta. Selvityksessä osoittautui, että täydennysrakentaminen on mahdollista huomioiden alueen nykyinen virkistyskäyttö ja luontoarvot. Alueen infrarakentamiskustannukset ovat tavanomaista kalliimpia.

Raholan puhdistamoalueen ja Nokian moottoritien välillä Tesoman liittymä-Vaitinara -rakennetarkastelu

Suunnittelualue koostuu Raholan puhdistamoalueesta sekä Nokian moottoritien alueesta välillä Tesoman liittymä - Vaitinara Suunnittelualueen kehittämisen lähtökohtana on uuden asutuksen lisääminen Raholan puhdistamon alueelle sekä Tesoman alueen kytkeminen Pyhäjärven ranta-alueeseen. Tarkastelussa osoittautui, että lisärakentaminen ja virkistysmahdollisuudet on mahdollista toteuttaa alueelle luonnonarvot huomioiden. Suunnitelma on yksi vaihtoehtoinen havainnollistettu ratkaisumalli. Rakennetarkastelussa tutkittiin myös mahdollisuuksia täydennysrakentamiseen Nokian moottoritien liikennealueen ympäristössä. Tarkastelussa osoittautui, että ajoneuvoliikenteen välityskyky ei säily ennallaan mikäli liikenneverkon nykyistä välityskykyä lasketaan tai uusilla liittymäjärjestelyillä heikennetään.

Lielahden (Hiedanrannan) selvitysten tiivistelmä

Lielahden ja Hiedanrannan alueelle on laadittu useita selvityksiä alueen tavoitteiden muodostamisen ja suunnittelun sekä kansainvälisen arkkitehtuurikilpailun pohjaksi. Ramboll Finland Oy on laatinut Tampereen kaupungille vuosina 2015 ja 2016 useita teknisiä selvityksiä Hiedanrannan ja Lielahden alueesta. Selvitykset antavat tietoa alueen nykytilasta, rakennettavuudesta ja jatkosuunnittelun reunaehdoista. Alueelta on tehty mm. pohjatutkimuksia, esirakentamissuunnitelma, Hyhkyn pohjavedenottamon perustilaselvitys, Nollakuidun stabiilitavuus- ja hyödynnettävyytystutkimuksia sekä selvityksiä maaperän ja pohjasedimenttien pilaantuneisuudesta. Lisäksi alueelle on tehty mm. luontoinventointi, kulttuurihistoriallinen selvitys ja meriarkeologinen selvitys. Geologian tutkimuskeskus on tutkinut vesistöalueen vesisyvyyttä ja maakerroksia luotauksin, sekä tehnyt rakenne- ja virtausmallin Epilä-Villilä pohjavesialueesta. Lisäksi GTK on selvittänyt pohjavesialuetta isotooppitutkimuksin. Suomen ympäristökeskus on laatinut Näsijärvestä virtausmallin. Tehtyjen selvitysten pohjalta Ramboll Finland Oy on laatinut kaksi ympäristö- ja terveysvaikutusten riskinarviointia. Toinen arvioinneista kohdistuu Vai-

tinaron ranta-alueelle tehtävään maa-ainestäyttöön ja toinen Hiedanrannan ranta-alueen sedimenteissä sijaitsevan 0-kuidun hyödyntämiseen. Yleiskaavatyötä varten on näiden selvitysten ja arviointien pohjalta laadittu hankkeen ympäristö- ja terveysvaikutusten arviointitiivistelmä, joka on yleiskaavan liitemateriaalina.

Valtatie 9 itäisen kehätien eritasoliittymätarkastelu

Selvityksessä on tutkittu uuden eritasoliittymän toteuttamista Tampereen itäiselle kehätielle, valtatielle 9, Hallilan eritasoliittymän (Hervannan valtavylylä) ja Kaukajärven eritasoliittymän välille. Lisäksi selvityksessä on tarkasteltu uuden eritasoliittymän liikennejärjestelyjen aiheuttamia reitinvalintamuutoksia.

Siirrettäviin ja vahvistettaviin yleiskaavamerkintöihin liittyvät selvitykset

- Kolmenkulman alueen vesihuollon yleissuunnitelma, 2006, Suunnittelukeskus Oy
- Hulevesien käsittelyalueen nro 5 sijaintimuutos, 2007, Tampereen kaupunki
- Lahdesjärvi-Lakalaivan vesihuollon yleissuunnitelma, 2008, FCG Planeko Oy
- Särkijärven hydrologinen selvitys, 2008, Tampereen kaupunki
- Hervantajärven osayleiskaavan hulevesien hallintasuunnitelma, 2008, FCG Planeko Oy
- Ojalan osayleiskaavan hulevesisuunnitelma, 2014, Ramboll
- Nekalan entinen kaatopaikka, riski- ja toimenpidekarttoitus 2008, Ramboll Finland Oy
- Kaatopaikan sulkemisen pohjatutkimukset ja vakavuustarkastelu 2011, Ramboll
- Nekalan entinen kaatopaikka, maaperän kunnostuksen yleissuunnitelma, 2012, Ramboll
- Tampereen kantakaupungin - Aitolahden Sorilan viitasammakot 2010, Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys
- Tampereen kantakaupungin ja Sorilan viitasammakoselvitys 2011, osa 2, Iidesjärvi, Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys
- Maisemasuunnitelma - vaihtoehto perhepuisto 2011, Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy
- Ojalan osayleiskaava-alueen muinaisjäännösinventointi 2010, Mikroliitti Oy
- Ojalan osayleiskaava-alueen muinaisjäännösten täydennysinventointi 2011, Mikroliitti Oy

Lähteet

Laki ja ylempien tason suunnitelmat ja strategiat

- Asuntopoliittinen ohjelma 2030
- Ilmastostrategia 2030
- Maankäyttö- ja rakennuslaki (MRL) 1999
- Maankäytön, asumisen ja liikenteen aiesopimus (MAL) 2016 - 2019
- Pirkanmaan maakuntakaavaehdotus 2040
- Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelma 2040
- TASE 2025 liikennejärjestelmän kehittämissuunnitelma
- Valtakunnalliset alueiden käyttötavoitteet (VAT)

Tampereen kaupunkistrategia ja sen toteuttamissuunnitelmat, kaupungin muut ohjelmat ja suunnitelmat

- Elinvoimaisuussuunnitelma "Rock, rauta ja rakkaus"
- Esteettömyyssuunnitelma 2009 - 2016
- Hulevesiohjelma 2012
- Hyvinvointisuunnitelma
- Kaupunkirakenne- ja ympäristösuunnitelma "Roisesti kaunista"
- Lapsi- ja nuorisopoliittinen ohjelma 2007
- Luonnonsuojeluohjelma 2012 - 2020
- Meluntorjunnan toimintasuunnitelma 2013 - 2018
- Meluselvitys 2012
- Organisaation toimintakysymyssuunnitelma "Uusi Tampere - yhdessä tehden ja rohkeasti johtaen"
- Pohjavesien suojelusuunnitelma
- Pysäköintipoliittinen
- Raitiotien yleissuunnitelma
- Tampereen kaupunkistrategia 2025 "Yhteinen Tampere - näköalojen kaupunki"
- Vammaispoliittinen ohjelma 2011 - 2016
- Ympäristöpolitiikka 2020
- Tampereen raitiotien vaikutusten arviointi, Yhteenvetoraportti, Grönlund ym. 2016. Tampereen kaupunki/ IDIS Design Oy
- Hämeenkadun joukkoliikennekatu- ja elävöittämisselvityksen vaikutukset. Loppuraportti, 26.1.2017

Yleiskaava-aineisto

- Työohjelma 24.11.2013
- Osallistumis- ja arviointisuunnitelma 26.3.2014, päivitetty 4.8.2016, 1.2.2017
- Yhteenveto vuorovaikutuksesta ja analyyseistä tavoitevaiheessa 2015
- Tavoitteet 2015
- Yleiskaavaluonnos 10.8.2016, kaavakartat 1-7 ja kaavan selostus
- Palaute kaavaluonnoksesta ja laaditut vastineet 2017

Yleiskaavatyöhön liittyvät selvitykset, analyysit ja suunnitelmat

- Alustavat liikenneverkon kehittämistavoitteet 2015
- Asukkaat ja asuminen 2014
- Ekosysteemipalvelut ja viherrakenteen Tampereella
- Kantakaupungin rantojen kaavoitustilanne 2016
- Tampereen nykyrakenteen energiatehokkuuden ja ilmastovaikutusten arviointi YKR -vyöhyketyökälyllä
- Teollisuus- ja työpaikka-alue selvitys 2014
- Viher- ja virkistysverkoston selvitys 2014
- Väylien kattamisen selvitys 2014
- Yhdyskuntateknisen huollon nykytila 2014
- Yhtenäisten pientaloalueiden arvoselvitys 2016
- Yleiskaavan 1998 ajantasaisuuden arviointi 2014
- Arkeologinen inventointi 2017, Pirkanmaan maakuntamuseo
- Kantakaupungin liito-oravaselvitys

- Maankäytöltään muuttuvien alueiden tarkastelut
  - Kaleva-Kissanmaa -alueen täydennysrakentamisen ja kannen visiosuunnitelma
  - Lakalaiva-Rautaharkon maankäyttötarkastelu
  - Lielahden rannan kehittämisvisio
  - Peltolammin koulun sijoittamisen viitesuunnitelma
  - Ruotula-Niihama-Teiskontie -alueen rakennetarkastelu
  - Sisääntuloväylien liikennejärjestelmällinen tarkastelu
  - Viinikka-Rautaharkko -alueen rakenne- ja liikenneverkkotarkastelu
  - VT9:n rinnakkaisyhteys Hylliniitynkatu - Loukkaankatu
  - VT9:n rinnakkaisyhteys Juvankatu - Heikkilänkatu
  - Vaitinaron liikenne- ja liittymäselvitys 2016
  - Turtolan rakennetarkastelu
  - Särkijärven maankäyttövisio
  - Raholan puhdistamoalueen ja Nokian moottoritien välillä Tesoman liittymä-Vaitinara -rakennetarkastelu
  - Lielahden (Hiedanrannan) selvitysten tiivistelmä
  - Valtatien 9 itäisen kehätien eritasoliittymätarkastelu

Siirrettäviin ja vahvistettaviin yleiskaavamerkintöihin liittyvät selvitykset

- Kolmenkulman alueen vesihuollon yleissuunnitelma, 2006, Suunnittelukeskus Oy
- Hulevesien käsittelyalueen nro 5 sijaintimuutos, 2007, Tampereen kaupunki
- Lahdesjärvi-Lakalaivan vesihuollon yleissuunnitelma, 2008, FCG Planeko Oy
- Särkijärven hydrologinen selvitys, 2008, Tampereen kaupunki
- Hervantajärven osayleiskaavan hulevesien hallintasuunnitelma, 2008, FCG Planeko Oy
- Ojalan osayleiskaavan hulevesisuunnitelma, 2014, Ramboll
- Nekalan entinen kaatopaikka, riski- ja toimenpidekartoitus 2008, Ramboll Finland Oy
- Kaatopaikan sulkemisen pohjatutkimukset ja vakavuustarkastelu 2011, Ramboll
- Nekalan entinen kaatopaikka, maaperän kunnostuksen yleissuunnitelma, 2012, Ramboll
- Tampereen kantakaupungin - Aitolahden Sorilan viitasammakot 2010, Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys
- Tampereen kantakaupungin ja Sorilan viitasammakoselvitys 2011, osa 2, lidesjärvi, Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys
- Maisemasuunnitelma - vaihtoehto perhepuisto 2011, Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy
- Ojalan osayleiskaava-alueen muinaisjäänneinventointi 2010, Mikroliitti Oy
- Ojalan osayleiskaava-alueen muinaisjäänneinventointi 2011, Mikroliitti Oy

Muut selvitykset

- Arkeologinen arkistoinventointi, esiselvitys 2016, Pirkanmaan maakuntamuseo
- Kantakaupungin avoimien maisematilojen selvitys 2015
- Kulttuuriympäristöihin liittyvät selvitykset mm. keskustasta, Kauppi-Niihamasta, Hyhkystä, Kalevasta, Vuoreksesta ja Hakametsästä
- Pirkanmaan historiallisesti merkittävät tiet 2011, Pirkanmaan maakuntamuseo
- Tampere Hiedanranta kaavamuutoshanke, arkeologinen vedenalaisinventointi 2015, Pintafilmi Oy

TAMPEREEN KAUPUNKI

